

Alushariduse ja lapsehoiu seaduse eelnõu seletuskiri

Sisukord

1. Sissejuhatus	4
1.1. Sisukokkuvõte	4
1.2. Eelnõu ettevalmistaja	5
1.3. Märkused	6
2. Eelnõu eesmärk	7
3. Eelnõu sisu ja võrdlev analüüs	9
1. peatükk. Üldsätted	10
§ 1. Reguleerimisala	10
§ 2. Kohaldamisala	10
§ 3. Seaduse eesmärk	11
§ 4. Alushariduse kättesaadavus	13
2. peatükk. Alusharidus	19
§ 5. Õppekava	19
§ 6. Õppekeel	21
§ 7. Õppeaasta	23
§ 8. Rühma moodustamise alused ning lasteaia õpi- ja kasvukeskkonna nõuded	23
§ 9. Lapse arengu toetamine	27
§ 10. Lapsele vajaliku toe väljaselgitamine ja rakendamine	29
§ 11. Huvitegevuse korraldus	34
3. peatükk. Õigused ja kohustused lasteaias	35
§ 12. Lapse õigused	35
§ 13. Vanema õigused ja kohustused	35
§ 14. Lasteaia pidaja ja lasteaia õigused ning kohustused	37
4. peatükk. Lasteaed	38
§ 15. Lasteaia tegevuse korraldamine	38
§ 16. Eralasteaia pidaja ja vanema vaheline leping	41
§ 17. Lasteaia arengukava	43
§ 18. Riskianalüüs	44
§ 19. Sisehindamine	45
§ 20. Õppeõiguse taotlemine	46
§ 21. Õppeõiguse andmine ja muutmine	49

§ 22. Õppeõiguse kehtetuks tunnistamine.....	50
§ 23. Lasteaia juhtimine	51
§ 24. Hoolekogu	53
§ 25. Lasteaia töötajad.....	55
§ 26. Õpetaja ja abiõpetaja	58
5. peatükk. Lapsehoid.....	60
§ 27. Lapsehoiu korraldamine	61
§ 28. Lapsehoidja	64
§ 29. Tegevsloa taotlemine.....	65
§ 30. Tegevsloa andmine ja muutmine.....	67
§ 31. Tegevsloa kehtetuks tunnistamine	68
6. peatükk. Lasteaia ja lastehoiu rahastamine	69
§ 32. Munitsipaallasteaia ja -lastehoiu rahastamine	69
§ 33. Eralasteaia ja -lastehoiu rahastamine	71
7. peatükk. Järelevalve teostamine	71
§ 34. Riikliku ja haldusjärelevalve teostamine.....	71
§ 35. Riikliku järelevalve erimeetmed	73
§ 36. Sunniraha määr.....	74
8. peatükk. Rakendussätted	75
§ 37. Koolitus- ja tegevsloade kehtivus	75
§ 38. Lasteaia tegevuse vastavusse viimine käesoleva seaduse nõuetele	76
§ 39. Koolitusloa taotluse menetlemine	76
§ 40. Lapsehoiuteenuse ümberkorraldamine lastehoiuks.....	76
§ 41. Kvalifikatsiooninõuetest ja eesti õppekeelest tulenev üleminekuperiood.....	81
§ 42. Riskianalüüsi koostamise tähtaeg.....	82
§ 43. Lastehoiu tegevuskava koostamise tähtaeg.....	82
§ 44. Hoolekogu töökorra kehtestamise tähtaeg	82
§ 45. Lapse lasteaeda vastuvõtu ja sealt väljaarvamise korra kehtestamise tähtaeg	82
4. Seaduste muutmise ja kehtetuks tunnistamine.....	83
§ 46. Alkoholiseaduse muutmise	83
§ 47. Avaliku teabe seaduse muutmise	83
§ 48. Avaliku teenistuse seaduse muutmise.....	83
§ 49. Eesti Vabariigi haridusseaduse muutmise	83
§ 50. Erakooliseaduse muutmise	84
§ 51. Hasartmänguseaduse muutmise.....	84

§ 52. Huvikooli seaduse muutmine	84
§ 53. Kohaliku omavalitsuse korralduse seaduse muutmine.....	85
§ 54. Koolieelse lasteasutuse seaduse kehtetuks tunnistamine	85
§ 55. Korrakaitseaduse muutmine.....	85
§ 56. Liiklusseaduse muutmine	85
§ 57. Põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse muutmine	85
§ 58. Rahvatervise seaduse muutmine	86
§ 59. Reklaamiseaduse muutmine	87
§ 60. Riigilõivuseaduse muutmine	87
§ 61. Sotsiaalhoolekande seaduse muutmine	89
§ 62. Toiduseaduse muutmine.....	93
§ 63. Tubakaseaduse muutmine	93
§ 64. Välisteenistuse seaduse muutmine	93
§ 65. Seaduse jõustumine	93
5. Eelnõu terminoloogia	93
6. Eelnõu vastavus Euroopa Liidu õigusele	93
7. Eelnõu mõjud	93
7.1. Kutsealasadid reguleerivate õigusnormide vastuvõtmisele eelnev proportsionaalsuse kontroll	93
Õigusnormide analüüs	94
7.2. Kavandatav muudatus 1 (Lasteaiakoha kättesaadavus ja tagamine).....	106
7.3. Kavandatav muudatus 2 (Töötajate kvalifikatsiooninõuded).....	110
7.4. Kavandatav muudatus 3 (Lapse arengu toetamine)	115
7.5. Kavandatav muudatus 4 (Tugispetsialistide lähtetoetus)	117
7.6. Kavandatav muudatus 5 (Riskianalüüsi koostamise nõue)	118
7.7. Kavandatav muudatus 6 (Lapsehoiuteenuse ümberkorraldamine lastehoiuks)	119
8. Eelnõu rakendamise seotud riigi ja kohaliku omavalitsuse üksuse tegevused, eeldatavad kulud ja tulud.....	123
9. Eelnõu rakendusaktid	125
9.1. Uued rakendusaktid	125
9.2. Muudetavad rakendusaktid	125
9.3. Kehtetuks muutuvad rakendusaktid	127
10. Seaduse jõustumine	127
12. Eelnõu kooskõlastamine, huvirühmade kaasamine ja avalik konsultatsioon.....	127

1. Sissejuhatus

1.1. Sisukokkuvõte

Alushariduse ja lapsehoiu seaduse eelnõu (edaspidi ka *eelnõu*) asendab koolieelse lasteasutuse seaduse (edaspidi ka *KELS*) ning sätestab alushariduse ja lapsehoiu korraldamise alused, isikute õigused ja kohustused alushariduse kättesaadavuse tagamisel ja alushariduse omandamise toetamisel, munitsipaal- ja eralasteaia (edaspidi koos *lasteaed*) ning munitsipaal- ja eralastehoiu (edaspidi koos *lastehoid*) tegevuse, rahastamise ja järelevalve alused.

Eelnõu loob alused uue kehtiva lasteaedade ja lastehoidude süsteemi uuendamiseks ning senisest suurema sidususe alushariduse lõpptaseme ja põhihariduse lähtetaseme vahel. Sidususe suurendamiseks ühtlustatakse lapse toevajaduse hindamise ja tugiteenuste määramise alused. Täpsemalt reguleeritakse ka lapse arengu ja koolivalmidusega seotud olulise teabe liikumist kahe haridustaseme vahel. Seni on pooleteise kuni seitsme aastaste laste haridusasutusteks olnud lasteaiaid ja sotsiaalteenusena lastehoiud. Kirjeldatud laste arengu toetamise süsteemi regulatsioon on killustunud haridus-, sotsiaal- ja tervishoiuvaldkonna õigusaktide vahel. Eelnõu eesmärk on kehtestada alusharidusele ja lapsehoiule senisest ühetaolisem raamistik. Muudatuse abil vähendatakse õigusliku regulatsiooni mahtu ning luuakse terviklikum alushariduse ja lapsehoiu süsteem.

Eelnõu koostamise eesmärk on seada sisse süsteem, mis lähtub laste ja perede vajadustest ning loob kvaliteetsed tingimused laste arengu toetamiseks. Selleks muudetakse koolieelse lasteasutuse ja lapsehoiuteenusena senist õiguslikku korraldust. Lapsehoiuteenus muudetakse sisulistes aspektides haridussüsteemi osaks, seejuures teenuse osutamise tingimusi muutmata.

Eelnõuga tehakse sisulisi muudatusi alushariduse ja lapsehoiu süsteemi üldisemas korralduses, näiteks täpsustatakse kohaliku omavalitsuse üksuse õigusi ja kohustusi lasteaia- või lastehoiukoha tagamisel. Eelnõuga ei muudeta lapse alushariduse omandamise toetamise aluseid – sarnaselt senise koolieelse lasteasutuse seadusega koostab iga lasteaed riikliku õppekava alusel oma õppekava. Lastehoid peab eelnõu kohaselt edaspidi koostama tegevuskava laste üldoskuste arengu toetamiseks alushariduse riikliku õppekava alusel. Alushariduse riiklikus õppekavas sätestatakse lisaks 6–7aastase lapse eeldatavatele üldoskustele ka 3-aastase lapse eeldatavad üldoskused.

Alushariduse riiklik õppekava on käesoleva eelnõu rakendusakt, mille kehtestab Vabariigi Valitsus määrusega. Alushariduse riikliku õppekava väljatöötamisel on lähtutud kehtivast koolieelse lasteasutuste riiklikust õppekavast.

Eelnõuga muudetakse lasteaiarühma moodustamise aluseid. Täpsustatakse ka osaliste õigusi ja kohustusi alushariduse süsteemis osalemisel. Laste turvalisuse, ohutuse, tervise kaitsmise ja haiguste ennetamise eesmärgil on lasteaed ja lastehoid kohustatud koostama iga kolme kalendriaasta tagant riskianalüüsi, mis käsitleb lasteaia õpi- ja kasvukeskkonna või lastehoiu tervisekaitsenõuete tagamist. Lasteaia õpi- ja kasvukeskkonna nõuete ning lastehoiu tervisekaitsenõuete koostamisel on lähtutud põhimõttest, et õpi- ja kasvukeskkond ning õppe- ja kasvatuskorraldus peavad olema laste tervisele ohutud ja seda toetama.

Senine koolieelse lasteasutuse koolitusloa ja tegevusloa taotlemise süsteem muudetakse ühtseks õppeõiguse taotlemise süsteemiks. See tähendab, et munitsipaal- ja eralasteaiale antakse ühetaoline õppeõigus ning neile kehtivad ühetaolised nõuded alushariduse korraldamisel.

Lapsehoiuteenuse osutajad jäävad lastehoiu pidajana taotlema tegevusluba, mille edaspidi väljastab Haridus- ja Teadusministeerium. Muudetakse lasteaia juhtimise korraldust ning täpsustatakse direktori ja õppealajuhataja ülesandeid. Sisehindamist saab edaspidi läbi viia paindlikumalt, kuna enam ei sätestata haridus- ja teadusministri määrusega lasteaedadele sisehindamise nõustamise tingimusi ja korda. Täpsustatud on hoolekogu rolli, võimaldades hoolekogul lasteaia juhtimises kaasa rääkida.

Eelnõuga ei tehta sisulisi muudatusi lasteaia rahastamise süsteemis. Eelnõu kohaselt on munitsipaallasteaia rahastamine endiselt riigi ja vanemate ühine vastutus. Samuti säilib põhimõte, et riigi põhiseaduslik ülesanne on tagada alushariduse kättesaadavus. Ülesanne on delegeeritud kohaliku omavalitsuse üksusele ning selle täitmiseks on riigieelarvest eraldatud vahendid.

Eelnõu sätestab olulisemate nõuete rakendamiseks üleminekutähtjad. Eelnõu järgi jõustub alushariduse ja lapsehoiu seadus 1. septembril 2022. aastal.

1.2. Eelnõu ettevalmistaja

Eelnõu ja seletuskirja koostasid Haridus- ja Teadusministeeriumi üldharidus- ja noortepoliitika asekanstler Liina Põld (liina.pold@hm.ee, telefon 7354050), alushariduse valdkonna juht Triin Rass (triin.rass@hm.ee, telefon 7350254), peaekspert Tiina Peterson (tiina.peterson@hm.ee, telefon 7350114), õiguspoliitika osakonna juhataja Raina Loom (raina.loom@hm.ee, telefon 7350187), õigusnõunik Indrek Kilk (indrek.kilk@hm.ee, telefon 7350144) ja õigusnõunik Kristel Möller (kristel.moller@hm.ee, telefon 7350102). Eelnõu on keeleliselt toimetanud Haridus- ja Teadusministeeriumi strateegilise planeerimise valdkonna nõunik Inga Kukk (tel 735 4027; inga.kukk@hm.ee).

Eelnõu koostamisel on osalenud Haridus- ja Teadusministeeriumi kanstler Kristi Vinter-Nemvalts (kristi.vinter-nemvalts@hm.ee, telefon 7354080), üld- ja kutsehariduse keelepoliitika valdkonna juht Ingar Dubolazov (ingar.dubolazov@hm.ee, telefon 7350189) ja peaekspert Viivian Jõemets (viivian.joemets@hm.ee, telefon 7350203), kaasava hariduse valdkonna nõunik Piret Liba (piret.liba@hm.ee, telefon 7350136), järelevalve valdkonna õigusnõunik Elen Ruus (elen.ruus@hm.ee, telefon 7350104), haridusjuhtimise ja õpetajapoliitika valdkonna nõunik Piret Sapp (piret.sapp@hm.ee, telefon 7350318) ja finantsala peaekspert Salle Andresson (salle.andresson@hm.ee, telefon 7350145), analüüsivaldkonna juht (EHIS) Margus Kärner (margus.karner@hm.ee, telefon 7350570) ja peaekspert Marko Molder (marko.molder@hm.ee, telefon 7350143), juhtivanalüütik Priit Laanoja (priit.laanoja@hm.ee, telefon 7350147) ja analüütik Kristel Vaher (kristel.vaher@hm.ee, telefon 7350268) ning Haridus- ja Noorteameti õppenõustamisteenuste osakonna (Rajaleidja) juhataja Nele Labi (nele.labi@harno.ee, telefon 7350712).

Eelnõu väljatöötamise kaasati Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi, Rahandusministeeriumi, Siseministeeriumi, Sotsiaalministeeriumi, Sotsiaalkindlustusameti, Terviseameti, Tervise Arengu Instituudi ja Päästeameti esindajad. Lisaks osalesid eelnõu koostamises Eesti Koolijuhtide Ühendus, Eesti Lastekaitse Liit, Eesti Õpetajate Liit, Eesti Alushariduse Juhtide Ühendus, Eesti Eralasteaedade Ühendus, Eesti Haridustöötajate Liit, Eesti Lasteaednike Liit, MTÜ Hea Algus, Eesti Lastevanemate Liit, Eesti Linnade ja Valdade Liit, Eesti Lapsehoidjate Kutseliit, Eesti Lastehoidude Liit, Eesti Eripedagoogide Liit ning Eesti Logopeedide Ühing.

2018. aasta septembris moodustati käesoleva seaduse ajakohastamise töörühm. Töörühma kuulusid alushariduse strateegiliste partnerite esindajad, kellega koos arutati läbi eelnõu struktuur ja põhimõtted ning kes andsid tagasisidet eelnõu rakendatavuse ja sellega seotud riskide kohta. Samuti kavandati koostöös töörühma liikmetega eelnõu rakendamiseks vajalikke tegevusi. Eelnõu põhimõtteliste lahenduste väljatöötamisel lähtuti 2018. aasta detsembrist 2019. aasta detsembrini toimunud töörühma koosolekute materjalidest, mida täiendati eelnõu koostamise käigus.

18. detsembril 2020 esitati käesolev seaduse eelnõu EISI avalikule kooskõlastamisele. Huvirühmadelt ja partneritelt laekunud muudatusettepanekute läbitöötamiseks moodustati 10. märtsi 2021 kantsleri käskkirjaga nr 1.1-3/21/45 käesoleva seaduse eelnõu ettepanekute läbitöötamise töörühm. Töörühma ülesanne oli eelnõu aluspõhimõtetest ja kooskõlastuse tagasisidest lähtudes kokku leppida ja esitada eelnõu uuendatud sõnastusettepanekud. Lisaks Haridus- ja Teadusministeeriumi ning Haridus- ja Noorteameti ekspertidele olid töörühma kaasatud kohaliku omavalitsuse üksuste, lasteaedade, lastehoidude, tugispetsialistide ja lapsevanemate ühenduste esindajad ning Sotsiaalministeeriumi ja Rahandusministeeriumi esindajad. Lisaks kohtuti koduste laste arengu toetamise küsimuses Eesti Perekarstide Seltsi juhatuse esinainisega.

6. maist 10. juunini 2021 toimunud töörühma kohtumistel arutati järgmisi eelnõu sõlmküsimusi: alushariduse kättesaadavus ja lapse õigus alusharidusele, osaliste vastutus, tugiteenuste osutamine, iga lapse arengu toetamine, lasteaia õppekeele sätted, kodus alusharidust omandavate laste arengu hindamine ja arenguvestluse põhimõtted, töötajate kvalifikatsiooni ja koosseisu nõuded, ühtne lasteaedade süsteem, alushariduse riikliku õppekava ja lasteaiaühma moodustamise alused, lasteaia õpi- ja kasvukeskkonna nõuded, lasteaia juhtimise ja tegevuse korraldus, Eesti hariduse infosüsteemi (edaspidi ka *EHIS*) sätted ning alushariduse kvaliteedi hindamine. Töörühma nõupidamiste tulemuste põhjal täiendati eelnõu ja seletuskirja.

Eelnõu juriidilist kvaliteeti kontrollisid Haridus- ja Teadusministeeriumi õigusosakonna nõunik Jaanus Põldmaa (*teenistusest lahkunud*), Haridus- ja Teadusministeeriumi õiguspoliitika osakonna juhataja Raina Loom (raina.loom@hm.ee, telefon 7350187), õigusnõunik Indrek Kilk (indrek.kilk@hm.ee, telefon 7350144) ja õigusnõunik Kristel Möller (kristel.moller@hm.ee, 7350102).

1.3. Märkused

Eelnõu ei ole seotud muu menetluses oleva eelnõuga. Eelnõu on seotud Vabariigi Valitsuse 2021–2023 tegevusprogrammi punktiga 5.5 “Toetame terviklähenumist haridusliku erivajadusega õppijate toetamiseks ja erinevate tugiteenuste pakkumiseks. Pöörame eritähelpanu alusharidusele, tagamaks erivajaduste võimalikult varajast märkamist ja tuge.”. Eelnõu on seotud tegevusprogrammi punkti 5.2 “Toome haridusasutustesse vastava kvalifikatsiooniga lisaõpetajad” meetmega: kvalifitseeritud lisaõpetaja töölevõtmise toetamine lasteaedades, mille rakendamist koordineerib Haridus- ja Teadusministeerium pilootprojektiga „Professionaalne eestikeelne õpetaja vene õppekeele rühmas.“.

Eelnõuga esitatakse uus alushariduse ja lapsehoiu seaduse terviktekst, mis asendab 18. veebruaril 1999. a vastu võetud koolieelse lasteasutuse seaduse. Lähtudes Vabariigi Valitsuse kehtestatud hea õigusloome ja normitehnika eeskirja § 1 lõikest 1 eelnes eelnõu koostamisele

väljatöötamiskavatsuse koostamine¹, mis sisaldas normitehnika eeskirja kohast probleemide analüüsi ja mõjude hindamist.

Eelnõuga muudetakse järgmisi seadusi ja nende redaktsioone:

- 1) alkoholiseadus - RT I, 04.01.2021, 6;
- 2) avaliku teabe seadus - RT I, 30.11.2021, 17;
- 3) avaliku teenistuse seadus - RT I, 22.12.2021, 37;
- 4) Eesti Vabariigi haridusseadus -RT I, 16.06.2020, 3;
- 5) erakooliseadus -RT I, 19.03.2019, 85;
- 6) hasartmänguseadus - RT I, 21.11.2020, 5;
- 7) huvikooli seadus - RT I, 04.07.2017, 36;
- 8) kohaliku omavalituse korralduse seadus - RT I, 25.06.2021, 8;
- 9) korrakaitse seadus - RT I, 03.03.2021, 5;
- 10) lastekaitse seadus - RT I, 12.12.2018, 49;
- 11) liikluseadus - RT I, 22.12.2021, 8;
- 12) põhikooli- ja gümnaasiumiseadus - RT I, 16.04.2021, 7;
- 13) rahvatervise seadus - RT I, 04.01.2021, 13;
- 14) reklaamiseadus - RT I, 01.07.2020, 13;
- 15) riigilõivuseadus - RT I, 03.01.2022, 25;
- 16) sotsiaalhoolekandeseadus - RT I, 10.12.2021, 6;
- 17) toiduseadus - RT I, RT I, 17.11.2021, 20;
- 18) tubakaseadus - RT I, 04.01.2021, 17;
- 19) väliteenistuse seadus - RT I, 26.10.2018, 33.

Ülalnimetatud seadustes tehakse muudatusi seoses termini „koolieelne lasteasutus“ muutmisega terminiks „lasteaed“. Rahvatervise seaduses tehakse sisulisi muudatusi seoses lapsehoiuteenuse muutmisega ning lastehoidude saamisega haridussüsteemi osaks. Eelnõu on kooskõlas õigusloome vähendamise kavaga, sest seaduse vastuvõtmisel tunnistatakse kehtetuks 12 rakendusakti, mis asendatakse kolme rakendusaktiga ja reguleeritakse seaduses üldisemalt. Koolieelse lasteasutuse seadus (RT I 1999, 27, 387) tunnistatakse kehtetuks.

Eelnõu vastuvõtmiseks on vaja Riigikogu poolthälteenamust, sest eelnõuga muudetavate seaduste hulgas ei ole Eesti Vabariigi põhiseaduse (edaspidi ka *PS*) § 104 lõikes 2 loetletud seadusi, mille vastuvõtmiseks on vaja Riigikogu koosseisu häälteenamust. Eelnõu ei ole seotud Euroopa Liidu õiguse rakendamisega.

2. Eelnõu eesmärk

Eelnõu eesmärk lähtub PS §-st 37, mis sätestab, et igapähele on õigus haridusele. Selleks, et tagada hariduse kättesaadavus, peavad riik ja kohaliku omavalitsuse üksused ülal vajalikul arvul lasteaedu või -hoide ja teisi õppeasutusi. Ka eraõiguslikud juriidilised isikud võivad seaduse alusel pidada eralasteaedu ja -hoide. Lasteaed on alushariduse riiklikku õppekava alusel alushariduse omandamist võimaldav õppeasutus, kus eakohases, turvalises, mängulises ja arendavas õpi- ja kasvukeskkonnas toetatakse pooleteise- kuni seitsmeaastaste laste üldoskuste arengut ning selliste teadmiste ja hoiakute kujunemist, mis loovad eeldused põhihariduse omandamiseks. Lastehoid on asutus, kus turvalises, eakohases, mängulises ja arendavas kasvukeskkonnas hoitakse pooleteise- kuni kolmeaastaseid lapsi ja toetatakse nende üldoskuste

---

¹ Kättesaadav eelnõude infosüsteemist <https://eelnoud.valitsus.ee/main/mount/docList/e952b7b7-2553-44c8-af78-ca883fcc3d41>.

arengut. Vanem, lasteaed ning munitsipaal- ja eralasteaia pidaja vastutavad ühiselt lapse alushariduse omandamise toetamise eest. Hariduse andmine on riigi järelevalve all.

Kehtiva õiguse kohaselt on kuni 7aastaste laste alushariduse omandamine ja lapsehoiuteenus reguleeritud koolieelse lasteasutuse seaduses, erakooliseaduses ja sotsiaalhoolekande seaduses, mille alusel on kehtestatud kaks Vabariigi Valitsuse määrust ja kümme valdkonna eest vastutava ministri määrust. Selline süsteem on killustatud, regulatsioon jaguneb haridus-, sotsiaal- ja tervishoiuvaldkonna õigusaktide vahel ning ei toeta ühtset poliitikakujundamist. Eelnõuga kehtestatakse valdkonnale ühetaolisem õiguslik raamistik, mis vähendab õigusliku regulatsiooni mahtu ja võimaldab süsteemile terviklikumalt läheneda. Muudatuse tulemusena tagatakse alushariduse ja lapsehoiu ühtlasem kvaliteet.

Alushariduse valdkonna strateegiline alusdokument on Eesti haridusvaldkonna arengukava 2021–2035², mille eesmärk on tagada valikurohked ja kättesaadavad õpivõimalused ning sujuv liikumine haridustasemetete ja -liikide vahel. Eesti üldhariduses peavad seega olema tagatud mitmekesised võimalused iga lapse arenguks. Uue alushariduse ja lapsehoiu seadusega muudetakse lasteaedade ja -hoidude korralduse süsteem sidusamaks ning toetatakse laste arengut ja alushariduse omandamist.

Vanemate ja alushariduse professionaalide poolt laste kognitiivse, keelelise, sotsiaal-emotsionaalse ja füüsilise arengu toetamine eelkoolieas on väga oluline, sest see on alus edaspidiseks edukaks toimetulekuks koolis ja igapäevaelus.³ Seega on põhjendatud, et lapse arengut toetatakse ja talle tagatakse heatasemeline alusharidus võimalikult varajases lapseeas. Seda põhimõtet toetab ka OECD uurimus, millest selgus, et nende riikide õpilastel, kes osalesid alushariduses kolm aastat või rohkem, olid matemaatika ja loodusteaduste tulemused 50 punkti kõrgemad võrreldes nendega, kes osalesid alushariduses ühe aasta või vähem.⁴

Euroopa Nõukogu 23. mai 2019. aasta soovitus kõrge kvaliteediga alusharidus- ja lastehoiusüsteemide kohta on rõhutatud, et lastele ja peredele peab olema tagatud juurdepääs lasteaia- ja -hoiukohtadele. Soovituste kohaselt peaksid liikmesriigid parandama juurdepääsu kvaliteetsele alusharidusele ja lapsehoiule; tagama selle kättesaadavuse ja taskukohasuse; toetama töötajate ja juhtide professionaalset arengut ning tagama seda soodustavad töötingimused; toetama alushariduse riikliku õppekava väljatöötamist, võttes arvesse laste huvisid, heaolu, individuaalseid vajadusi ja arengupotentsiaali. Lisaks tuleb edendada läbipaistvat ja ühtsetel alustel toimuvat järelevalvet ja hindamist, tagada alushariduse ja lapsehoiuteenuse piisav rahastus ning luua kvaliteetne õigusraamistik. Alushariduse ja lapsehoiu pakkumist tuleb paremini kohandada perekondade vajadustega, samuti tuleb vältida vaesusest ja lasteaia asukohast tulenevaid takistusi lasteaiakohtade kättesaadavusele.⁵ Euroopa Liidu hariduse ja koolituse strateegilise koostöö resolutsiooni raames on liikmesriikide vahel kokku lepitud siht, et alushariduses ja lastehoius peab 2030. aastaks osalema vähemalt 96% lastest alates kolmandast eluaastast kuni kohustusliku kooliea alguseni.

---

² Haridus- ja Teadusministeerium. (2021). Eesti haridusvaldkonna arengukava 2021–2035.

³ OECD, 2020. Early Learning and Child Well-being: A Study of Five-year-Olds in England, Estonia, and the United States.

⁴ OECD, 2016. Program for international student assessment (PISA) database.

⁵ Euroopa Nõukogu, 2019. Nõukogu soovitus kõrge kvaliteediga alusharidus- ja lastehoiusüsteemide kohta.

See ühtib Eesti haridusvaldkonna arengukavas 2021–2035 esitatud eesmärkidega. Euroopa Liidu riikides keskmiselt osales alushariduses ja lapsehoiuis 2020. aastal 95,5% nelja-aastastest kuni koolimineku eas lastest. Eesti näitaja oli Euroopa keskmisest madalam – 92,9%.⁶

Eelnõu väljatöötamise lähtealus on alushariduse ja lapsehoiu kontseptsioon.⁷ Ühtne alushariduse ja lapsehoiu seadus võtab arvesse kahe süsteemi eripärasid. Eelnõu kohaselt on lasteaias toimuva alusharidustaseme õppe näol tegemist formaalõppega ja seda iseloomustavad formaalõppe tunnused: standardiseeritus, kvaliteedihindamine ja järelevalve. Lapsehoiuid eelnõus formaalõppena ei käsitleta ja lastehoiule esitatavad nõudmised on seetõttu teise iseloomuga.

Käesoleva eelnõu eesmärgi täitmiseks muudetakse sotsiaalhoolekande seaduses reguleeritud lapsehoiuteenus edaspidi haridussüsteemi osaks ja selle regulatsioon tuuakse üle käesolevasse seadusesse. Sotsiaalhoolekande seadus jääb reguleerima suure hooldus- ja abivajadusega lapse hoiuteenust sotsiaalteenusena, mille eesmärk on vähendada last kasvatava isiku hoolduskoormust, soodustada tema toimetulekut või töötamist ning toetada lapse heaolu ja arengut.

Käesoleva eelnõuga muudetakse paindlikumaks lasteaiarühma moodustamise alused. Võrreldes kehtiva seadusega sõnastatakse selgemalt, millised on lapse, vanema ja lasteaia pidaja õigused ja kohustused. Paindlikumaks muudetakse ka arengukava koostamise ja sisehindamise korraldamise põhimõtteid. Et anda vanematele parem võimalus rääkida kaasa lasteaia tegevuse korralduses, on suurendatud lasteaia hoolekogu rolli. Seni lasteaiale väljastatud koolitusluba muudetakse lasteaia omandivormist sõltumata õppeõiguseks ja täpsustatakse sellega seotud menetlusõigust. Erakooliseaduse sellekohased sätted tunnistatakse kehtetuks ja regulatsioon sätestatakse käesolevas eelnõus. Lapsehoiuteenuse osutajad, kes jätkavad käesoleva seaduse alusel lastehoiu pidajatena, tegutsevad edasi neile varem väljastatud ja kehtivate tegevuslubade alusel. Edaspidi taotlevad uued lastehoiu pidajad tegevusluba Haridus- ja Teadusministeeriumilt.

Eelnõuga ei muudeta rahastamise aluseid, kuid muudetakse rahastamissätteid rakendajatele selgemaks. Vastutus tugispetsialistide teenuste rahastamise eest jääb lasteaia pidajale, kes tagab lapsele vajaduse korral lasteaias tasuta vähemalt eripedagoogi, logopeedi või muu tugiteenuse, mis vastab PGS § 37 lõike 3 alusel kehtestatud tugispetsialistide teenuse kirjeldusele ja teenuse rakendamise korrale. Tugispetsialistide teenuse rakendamist korraldab lasteaia direktor. Riigieelarvest eraldatakse kohaliku omavalitsuse üksusele toetust õpetajate ja juhtide täienduskoolituseks, eesti keele õppeks ja õpetajate tööjõukuludeks. Kohaliku omavalitsuse üksus võib õpetajate tööjõukuludeks eraldatavat toetust muu hulgas kasutada ka tugispetsialistide tööjõukulude katmiseks või tugiteenuste tagamiseks. Lisaks eraldatakse eelnõu alusel toetust lasteaia tugispetsialistide lähtetoetuseks.

Seaduses on sätestatud üleminekuperiood, mis võimaldab sujuvalt uuele regulatsioonile üle minna. Kõiki sisulisi muudatusi on seletuskirjas edaspidi detailsemalt selgitatud.

3. Eelnõu sisu ja võrdlev analüüs

Eelnõu koosneb kaheksast peatükist ja 65 paragrahvist.

---

⁶ Eurostat, 2020.

⁷ Haridus- ja Teadusministri 03.12.2015 käskkirj nr 1.1 2/15/455 „Alushariduse ja lapsehoiu kontseptsiooni kinnitamine“.

Esimene peatükk sätestab seaduse üldsätted, teine peatükk alushariduse sisulised nõuded, kolmas peatükk õigused ja kohustused alushariduses, neljas peatükk kehtestab lasteaia tegevuse korralduse reeglid, viies peatükk sätestab lapsehoiu korralduse reeglid, kuues peatükk lasteaia ja lastehoiu rahastamise põhimõtted, seitsmes peatükk järelevalve teostamise sätted ning kaheksas peatükk seaduse ülemineku,- rakendus- ja jõustumissätted.

1. peatükk. Üldsätted

Eelnõu 1. peatükis sätestatakse üldsätted.

Võrreldes kehtiva koolieelse lasteasutuse seadusega jäetakse üldsätetest välja alushariduse korraldamise alused, mille regulatsioon on sätestatud teistes peatükkides.

§ 1. Reguleerimisala

Eelnõu §-s 1 sõnastatakse alushariduse ja lapsehoiu seaduse reguleerimisala, milleks on alushariduse ja lapsehoiu korraldamise alused, isikute õigused ja kohustused alushariduse kättesaadavuse tagamisel ja alushariduse omandamise toetamisel, munitsipaal- ja eralasteaia (edaspidi koos *lasteaed*) ning munitsipaal- ja eralastehoiu (edaspidi koos *lastehoid*) tegevuse, rahastamise ja järelevalve alused. Kehtivas KELSis ei ole reguleerimisala esitatud, sest seaduse koostamise ajal puudus selleks otsene vajadus.

Eelnõu koostamisel seati eesmärgiks luua õigusakti tekstis loogiline struktuur. Eelnõusse on kodifitseeritud alushariduse ning koolieelsete lasteasutuste ja lapsehoiuteenuse osutamisega seotud õigusnorme teistest õigusaktidest. Sellega soovitakse vähendada õigusnormide killustatust, mis on seni muutnud nende rakendamise keeruliseks. Edaspidi on lasteaia ja lastehoiu tegevuse korraldusega seotud õigusnormid reguleeritud käesolevas eelnõus ja selle alusel kehtestatud õigusaktides.

§ 2. Kohaldamisala

Eelnõu §-ga 2 sätestatakse kohaldamisala.

Kehtivas KELSis ei ole kohaldamisala kehtestatud. Käesolevas sättes nimetatakse isikud, kelle suhtes kavandatavat regulatsiooni seaduses sätestatud erisustega kohaldatakse. Erinevalt kehtivast õigusest kohaldub eelnõu regulatsioon ka lastehoidudele.

Eelnõu § 2 lõige 1 sätestab, et käesolevas seaduses sätestatud õigusi ja kohustusi kohaldatakse lasteaiale ja lastehoiule olenemata nende omandivormist, arvestades käesolevas seaduses sätestatud erisusi.

Sarnase sisuga õigusnorm kehtib KELS §-s 4 üksnes munitsipaallasteaia tegevusele. Kuivõrd eelnõu eesmärk on ühtlustada munitsipaal- ja eralasteaia tegevus ning reguleerida see ühes seaduses, siis laiendatakse kohaldamisala mõlemale institutsioonile sõltumata lasteaia omandivormist. Samuti kohaldatakse käesolevas seaduses sätestatud õigusi ja kohustusi lastehoiule sõltumata omandivormist, arvestades käesolevas seaduses sätestatud erisusi.

Eelnõu § 2 lõige 2 sätestab, et käesolevat seadust kohaldatakse eralasteaed-üldhariduskoolile niivõrd, kuivõrd erakooliseadus ei sätesta teisiti. Tegemist on erandiga eralasteaed-üldhariduskoolile, sest erapõhikooli ja eragümnaasiumi reguleerivad sätted asuvad endiselt

erakooliseaduses ja nende suhtes on vaja teha erand. Samuti sätestab seadus teatud juhtimistasandi erandid ühisasutuste juhtimises.

Eelnõu § 2 lõige 3 sätestab, et ühe asutusena tegutseva munitsipaallasteaia ja põhikooli puhul kohaldatakse lasteaia osale käesolevas seaduses sätestatud ning põhikooli osale põhikooli- ja gümnaasiumiseaduses sätestatud.

Kui tegemist on lasteaed-põhikooliga, siis on regulatsioon edaspidi jaotatud käesoleva seaduse ning põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse vahel.

Eelnõu § 2 lõige 4 sätestab, et käesolevas seaduses ettenähtud haldusmenetlusele kohaldatakse haldusmenetluse seaduse sätteid, arvestades käesolevas seaduses sätestatud erisusi.

Kuivõrd käesolevas seaduses reguleeritakse õppeõiguse taotlemist, tuleb menetluse läbiviimisele kohaldada haldusmenetluse seaduse asjakohaseid sätteid, arvestades käesolevas seaduses sätestatud erisusi. Käesolevas seaduses sätestatakse õppeõiguse taotlemisele ja selle menetluse läbiviimisele võrreldes haldusmenetluse seadusega erikord. Haldusmenetluse seaduse kohaselt tuleks haldusmenetlus läbi viia vabas vormis, käesoleval juhul aga tuleb eelistada haldusmenetlust, mis viiakse läbi tänapäevaste infotehnoloogiliste vahendite abil ja vastavalt tänapäevastele avalike teenuste korraldamise põhimõtetele.

§ 3. Seaduse eesmärk

Eelnõu §-s 3 esitatakse seaduse eesmärk. Kui seaduse rakendamisel tekib küsimusi seoses seaduse tõlgendamise, tuleb lähtuda seaduse eesmärgist. Seaduse sätet tõlgendatakse koos seaduse teiste sätetega, lähtudes seaduse sõnastusest, mõttest ja eesmärgist. Näiteks on vanemal, lasteaial, lastehoiul, munitsipaal- ja eralasteaia pidajal ning munitsipaal- ja eralastehoiu pidajal käesoleva seaduse eesmärgi täitmisel ühine vastutus. See tähendab, et ühise vastutuse põhimõtet kohaldatakse lapse arengu ja alushariduse omandamise toetamise tagamisel, kui laps käib lastehoius või lasteaias.

Eelnõu § 3 lõige 1 sätestab, et seaduse eesmärk on toetada pooleteise- kuni seitsmeaastase lapse arengut ja alushariduse omandamist.

Käesolevas seaduse eesmärk tugineb kehtiva KELS §-de 1, 2 ja 3 sõnastusele. Lasteaias toetatakse pooleteise- kuni seitsmeaastaste laste üldoskuste arengut ning selliste teadmiste ja hoiakute kujunemist, mis loovad eeldused põhihariduse omandamiseks ja edukaks edasijõudmiseks igapäevaelus. Lastehoius tagatakse pooleteise- kuni kolmeaastaste laste hooldamine ja turvalisus ning toetatakse nende üldoskuste arengut.

Eelnõu § 3 lõige 2 täpsustab eesmärki silmas pidades, et lasteaed on alushariduse riikliku õppekava alusel alushariduse omandamist võimaldav õppeasutus, kus eakohases, turvalises, mängulises ja arendavas õpi- ja kasvukeskkonnas toetatakse pooleteise- kuni seitsmeaastaste laste üldoskuste arengut ning selliste teadmiste ja hoiakute kujunemist, mis loovad eeldused põhihariduse omandamiseks ja edukaks edasijõudmiseks igapäevaelus.

Alushariduse mõiste sätestatakse haridusseaduses. Alusharidus on üldoskuste, teadmiste ja hoiakute kogum, mis loob eeldused põhihariduse omandamiseks. Käesolevas lõikes on määratletud lasteaia mõiste, mis ühtlasi sisaldab ka alushariduse mõistet. Lasteaed on alusharidust võimaldav õppeasutus, millele on väljastatud õppeõigus käesolevas seaduses sätestatud korras (vt täpsemalt õppeõiguse regulatsiooni). Lasteaed võimaldab alushariduse

omandamist alushariduse riikliku õppekava alusel. Alushariduse riiklikus õppekavas sätestatakse õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgid, põhimõtted ning lapse eeldatavad üldoskused ja arengutulemused.

Toetades alushariduse omandamist saab luua eeldused põhihariduse omandamiseks. Sarnane loogika on Eesti Vabariigi haridusseaduses teiste haridusastmete puhul, mille puhul põhi- või keskharidus seotud õigusega omandada kõrgem haridus. Käesoleva regulatsiooniga ei seata alusharidust põhihariduse omandamise eeltingimuseks, vaid luuakse eeldused paremaks põhihariduse omandamiseks.

Eelnõu § 3 lõikes 3 sätestatakse, et lastehoid on asutus, kus turvalises, eakohases, mängulises ja arendavas kasvukeskkonnas hoitakse pooleteise- kuni kolmeaastaseid lapsi ja toetatakse nende üldoskuste arengut.

Lastehoid on loakohustusega haridusasutus. Lapsehoiu võib korraldada munitsipaal- või eralastehoiu. Munitsipaallastehoiu pidaja on kohaliku omavalitsuse üksus. Eralastehoiu pidaja on eraõiguslik juriidiline isik või füüsilisest isikust ettevõtja. Lastehoiu tegutsemise õigus antakse käesolevas seaduses sätestatud korras tegevusloaga. Lastehoiu ruumid, hooned, maa-ala ja sisustus peavad vastama Vabariigi Valitsuse määrusega lastehoidudele kehtestatud tervisekaitse nõuetele. Lastehoius peab olema tööl nõutav arv kvalifikatsiooninõutele vastavaid lapsehoidjaid. Lastehoius toetatakse pooleteise- kuni kolmeaastaste laste üldoskuste arengut. Selleks peab lastehoiu pidaja koostama alushariduse riikliku õppekava alusel lastehoiu tegevuskava. Lastehoid lähtub oma tegevuse korraldamisel ja läbiviimisel lastehoiu tegevuskavast.

Lastehoid võimaldab vanemal jätta lapse hoidmise ja arendamise vastutuse lastehoiule ja kasutada lapse hoidmisele kuluvat aega teisteks tegevusteks, nt töötamiseks. Kohaliku omavalitsuse üksus võib vanema nõusolekul asendada munitsipaallasteaia koha lastehoiukohaga, kui munitsipaallasteaias ei ole vaba kohta. Lastehoius toetatakse pooleteise- kuni kolmeaastaste laste üldoskuste (mängu-, tunnetus- ja õpioskuste, sotsiaalsete ja eneseregulatsiooni oskuste) arengut. OECD rahvusvahelise alushariduse uuringu *International Early Learning and Child Well-being Study* (IELS) tulemustele tuginedes tagab üldoskuste toetamine head eeldused edasiseks edukaks haridusteeks.⁸

Eelnõu § 3 lõige 4 sätestab, et munitsipaal- ja eralasteaia pidaja (edaspidi koos *lasteaia pidaja*), munitsipaal- ja eralastehoiu pidaja (edaspidi koos lastehoiu pidaja), lasteaed, lastehoid ja lapse vanem või eestkostja (edaspidi *vanem*) vastutavad ühiselt käesoleva seaduse eesmärgi täitmise eest.

Eelnõu kohaselt on alushariduse omandamine lasteaias lapse ja vanema jaoks vabatahtlik. Vanema otsusel võib laps alusharidust omandada ka kodus. Vanema vastutuse sõnastamisega ei muudeta kehtivate õigusaktide põhimõtteid. Vanem vastutab lapse alushariduses osalemise eest ja osaleb selle finantseerimisel. PS §-s 37 sätestatud põhiseaduslik kohustus tagada alushariduse kättesaadavus on tehtud ülesandeks kohaliku omavalitsuse üksusele, kes on ühtlasi vanema põhiline partner käesolevas seaduses sätestatud ülesannete täitmisel. Kui laps käib lasteaias, on käesoleva seaduse eesmärgi täitmisel ühine vastutus vanemal, lasteaial ja lasteaia

---

⁸ OECD, 2020. Early Learning and Child Well-being: A Study of Five-year-Olds in England, Estonia, and the United States.

pidajal. Kui laps käib lastehoius, vastutavad käesoleva seaduse eesmärgi täitmise eest ühiselt vanem, lastehoid ja lastehoiu pidaja.

§ 4. Alushariduse kättesaadavus

Eelnõu §-ga 4 kehtestatakse alushariduse kättesaadavusega seotud sätted.

Kohaliku omavalitsuse üksuse pädevusse kuuluvate ülesannete määratlemisel on eelnõus lähtutud kohaliku omavalitsuse üksuse ülesannetest ja nende täidetavate riiklike ülesannete piiritlemise juhendi kriteeriumitest. Alus-, põhi- ja huvihariduse puhul on oluline, et neid ülesandeid täidetakse kogukonnale ja lapse kodule võimalikult lähedal. Lähimuspõhimõtet järgides on kohaliku omavalitsuse üksus lasteaedade pidajaks lähim ja sobivaim tasand. Ülesande täitmiseks on kohaliku omavalitsuse üksusele jäetud lai otsustuspädevus ja kaalutlusruum.

Alusharidus on praegu KELSis ja kohaliku omavalitsuse korralduse seaduses (edaspidi ka *KOKS*) sätestatud kohaliku omavalitsuse üksuse kohustusena. *KOKS* § 6 lõige 2 käsitleb koolieelse lasteasutuse ülalpidamist vallas või linnas kohaliku omavalitsuse üksuse tuumikpädevusse kuuluva ülesandena. Kehtiv *KELS* § 10 lg 1 kohustab valla- või linnavalitsust looma kõigile pooleteise- kuni seitsmeaastastele lastele, kelle elukoht on selle valla või linna haldusterritooriumil ja kelle vanemad seda soovivad, võimaluse käia teeninduspiirkonna lasteasutuses. Teeninduspiirkonna mõistest käesolevas eelnõus loobutakse, kuid ei muudeta põhimõtteid, mille kohaselt alushariduse kättesaadavuse tagab kohaliku omavalitsuse üksus, lähtudes seejuures kohaliku kogukonna vajadustest ja tegutsedes kohalike elanike huvides. Selle avalik-õigusliku ülesande täitmise tingimused ja kord sätestatakse käesolevas eelnõus.

Käesolevas paragrahvis sisalduvad sätted lubavad kohaliku omavalitsuse üksusel tagada lasteaia- või lastehoiukoha teise kohaliku omavalitsuse üksuse või pidaja lasteaia või lastehoiu kaudu või eralasteaia või eralastehoiu kaudu. Eralasteaia teenus muutub sellisel juhul avalik-õiguslikuks teenuseks. Kui eralasteaed osutab teenust vabatahtlikult, nt turul valitseva nõudluse rahuldamiseks, ei täida ta aga avalikku ülesannet.

Eelnõu § 4 lõige 1 sätestab, et kohaliku omavalitsuse üksus tagab kõigile pooleteise- kuni seitsmeaastastele lastele võimaluse käia lasteaias, kui lapse elukoht on selle kohaliku omavalitsuse territooriumil ja vanem on avaldanud soovi lasteaiakohta kasutada. Kohaliku omavalitsuse üksus teeb vanemale kättesaadavaks teabe kohaliku omavalitsuse territooriumil pakutavatest lasteaia- ja lastehoiukohtadest.

Sätte eesmärk on tagada *PS* § 37 rakendamine. Kohaliku omavalitsuse üksuse ülesanne on tagada eelkooliealisele lapsele võimalus käia lasteaias. Kohaliku omavalitsuse üksus peab käesoleva lõike alusel tagama lasteaiakoha kõikidele pooleteise- kuni seitsmeaastastele lastele, kelle elukoht on selle kohaliku omavalitsuse üksuse territooriumil ja kelle vanemad seda soovivad. Vanema sooviavaldus on oluline, sest hariduse valikult on otsustav sõna vanemal. Kuigi eelnõu kasutab sõna „vanemad“, tuleb selle all mõelda kõiki lapse seaduslikke esindajaid. Lasteaiakoha peab lisaks tagama ka nendele pooleteise- kuni seitsmeaastastele lastele, kes kolivad koos perega kohaliku omavalitsuse üksusesse õppeaasta keskel. Lasteaiakoha tagamise alus on ka sellisel juhul vanema poolt esitatud lasteaiakoha taotlus.

Tsiviilseadustiku üldosa seaduse (*TsÜS*) § 14 lõige 1 sätestab, et isiku elukoht on koht, kus isik alaliselt või peamiselt elab. Seega on isiku elukoht see koht, kus ta tegelikult elab. See põhimõte

ei välista rahvastikuregistri kandest lähtumist avalike ülesannete täitmisel, sest selle kande aluseks on isiku enda esitatud andmed, mis eelduslikult on õiged. Samas tuleb silmas pidada, et ka kõigil neil isikutel, kellel kanne mingil põhjusel rahvastikuregistris puudub, on elukoht siiski olemas. Seetõttu sätestatakse eelnõu § 4 lõikes 1 üldise põhimõttena, et õigus alusharidusele on igal lapsel oma elukohajärgses omavalitsusüksuses. Rahvastikuregistri seadus (RRS § 65 ja § 68) paneb isikule kohustuse registreerida elukoha aadress, kus ta alaliselt või peamiselt elab. Kuna kohaliku omavalitsuse üksus kasutab rahvastikuregistrisse kantud andmeid oma ülesande (lasteaiakoha tagamine) täitmiseks, on oluline tagada elukoha andmete usaldusväärsus. TsÜS §-st 15 tulenevalt (elukoht) ja RRS alusel kantakse reeglina lapse elukoht registrisse vähemalt ühe tema vanema juurde, erandid tuleb taotleda. Õigus alusharidusele on igal lapsel oma elukohajärgses omavalitsusüksuses. Eelnõu käesoleva paragrahvi lõikes 5 sätestatakse õigus saada lasteaiakoht juhul, kui vanemal puudub võimalus lapse elukoha registreerimiseks Eesti rahvastikuregistris, kuid kelle elukoht TsÜS §-de 14 ja 15 tähenduses asub kohaliku omavalitsuse territooriumil (vt lähemat lõike 5 selgitust).

Lasteaiakoht tuleb tagada selles kohaliku omavalitsuse üksuses, kus on lapse elukoht. Kuivõrd laps võib olla registreeritud ühte kohalikku omavalitsusse, kuid tal võib olla mitu tegelikku elukohta (nt vanema töö ja/või jagatud hooldusõiguse tõttu), on võimalik, et laps käib mitmes lasteaias. Sellisel juhul peavad kohaliku omavalitsuse üksused lasteaiakoha tagamisega seotud tingimustes ja sellega kaasnevate kulude katmises kokku leppima.

Kohaliku omavalitsuse üksuse kohustuse sidumine lapse pooleteiseaastaseks saamisega on põhjendatud, kuivõrd lapse sünnist kuni tema pooleteiseaastaseks saamiseni on vanemal riikliku vanemahüvitisega loodud võimalus katkestada töötamine ja jääda lapsehoolduspuhkusele. Kuigi vanemahüvitiste ja puhkuste süsteemi muudatuste jõustumisega 2020. aasta 1. juulist muutus nimetatud süsteem vanema jaoks paindlikumaks, ei muuda see kohaliku omavalitsuse üksuse kohustusi. Kui vanem otsustab enne lapse pooleteiseaastaseks saamist tööle asuda ja sellega kaasneb talle kulu seoses lastehoiu kohatasuga, tuleb see vanemal endal täies ulatuses katta. Eelnõu kohaselt ei ole kohaliku omavalitsuse üksus kohustatud tagama lapsele munitsipaallasteaia kohta enne lapse pooleteiseaastaseks saamist ja lasteaiakoha tagamata jätmisega ei rikuta isiku õigusi. Alates lapse pooleteiseaastaseks saamisest peab kohaliku omavalitsuse üksus vanema taotlusel tagama lapsele lasteaiakoha.

Võrreldes kehtiva KELSiga on seaduse sõnastust kättesaadavuse osas täpsustatud ja jäetud välja teeninduspiirkonna mõiste. Edaspidi on teeninduspiirkonna sisuline mõte ümber sõnastatud alushariduse kättesaadavuse prioriteetide loeteluga, mida kohaliku omavalitsuse üksus peab arvestama oluliste asjaoludena lasteaiakoha tagamisel. Eelnõus sätestatakse põhimõtte, et lasteaiakoht tagatakse lapsele, kelle elukoht on konkreetse kohaliku omavalitsuse territooriumil. Kui lapsevanem esitab taotluse lasteaiakoha saamiseks, kontrollib kohaliku omavalitsuse üksus rahvastikuregistris lapse elukohta andmed, kui need puuduvad või ei ühti antud kohaliku omavalitsusega, siis saab kohaliku omavalitsuse üksus paluda lapsevanemal selgitada, et miks lapse elukohta pole rahvastikuregistris (mille andmete õigsust eeldatakse) või miks lapsevanem väidab, et lapse elukoht on selles kohaliku omavalitsuse üksuse territooriumil, kus lasteaiakohta taotletakse. Vanema lasteaiakoha- ja lastehoiukohtadest info kättesaadavaks tegemise all mõeldakse proaktiivset ja avalikku infot, mille alusel on vanemal võimalik lasteaiakoha või lastehoiukohta osas otsus langetada.

Lasteaed toetab lapse alushariduse omandamist alushariduse riikliku õppekava alusel käesolevas seaduses sätestatud õiguslikus raamistikus. Käesolev eelnõu reguleerib osaliste õigusi ja kohustusi, mis tekivad alates lapse pooleteiseaastaseks saamisest. Kui laps käib

lasteaias, vastutavad käesoleva seaduse eesmärgi täitmise eest ühiselt vanem, lasteaed ja munitsipaal- või eralasteaia pidaja.

Eelnõu § 4 lõige 2 sätestab, et lapse lasteaeda vastuvõtmiseks esitab vanem kohaliku omavalitsuse üksusele taotluse. Taotluses tuleb märkida lasteaiakoha kasutamise soovitud algusaeg ja soovitud lasteaed. Kohaliku omavalitsuse üksus lahendab taotluse ja määrab lasteaiakoha kahe kuu jooksul taotluse esitamisest.

Lasteaiakoha andmise kohustus on kohalikul omavalitsuse üksusel ja selle saamise õigus füüsilisel isikul. Lapsevanema taotlus lapsele lasteaiakoha andmiseks on taotlus haldusakti andmiseks. Seega on lasteaiakoha andmine haldusmenetlus. HMS § 5 lõige 4 sätestab, et menetlustoimingud tehakse viivitusega, kuid mitte hiljem kui seaduses või määruses sätestatud tähtaja jooksul. Lähtuvalt PS § 3 lõikest 1 ja § 154 lõikest 1 peavad kohalikud omavalitsused tegutsema seadustega kooskõlas. Nii on kohaliku omavalitsuse tegevuse ja õigusaktide põhiseaduspärasuse üheks eelduseks kooskõla seadustega. On oluline, et eelnõu näeb ette kahekuulise menetlusaja, mille jooksul peab kohaliku omavalitsuse üksus määrama lapsele lasteaiakoha vanema taotluse alusel. See ei pea tähendama, et kahe kuu jooksul lasteaiakoht tagatakse. Kohaliku omavalitsuse üksus peab käesolevas lõikes sätestatud menetlustähtaja jooksul määrama lapsele lasteaia ja selle koha kasutamise alguse ja andma selle kohta haldusakti. Seadusest lähtumiseks tuleb lapsele tagada lasteaiakoht alates lapse pooleteiseaastaseks saamisest või vanema soovil hiljem, lähtudes vanema kohataotlusel märgitud ajast. Lapse lasteaeda vastuvõtmise taotluses märgib vanem ka soovitud lasteaia. Kohaliku omavalitsuse üksus arvestab lasteaiakoha määramisel vanema soovi. Kui soovitud lasteaias ei ole vabu kohti, siis arvestatakse käesoleva paragrahvi lõigetes 3 ja 4 sätestatud.

Lasteaiakoha andmise, selle asendamise ja ka andmisest keeldumise otsustus on haldusakt, mis antakse menetluse tulemusena. Haldusakti nõuded sätestab haldusmenetluse seadus.

Eelnõu § 4 lõige 3 sätestab, et kui käesoleva paragrahvi lõike 2 alusel esitatud taotluses soovitud lasteaias ei ole märgitud algusajal vabu kohti, arvestab kohaliku omavalitsuse üksus lasteaiakoha määramisel oluliste asjaoludena esmajärjekorras lapse elukoha lähedust lasteaiale ja sama pere teise lapse käimist samas lasteaias.

Alushariduse süsteemi loomisel on peetud oluliseks, et lapsele oleks tagatud lasteaiakoht võimalikult kodu lähedal. Elukoha läheduse põhimõtte tähendab, et kui on valida kahe lasteaia vahel, millest üks asub lapse elukohast 500 meetri ja teine 5 kilomeetri kaugusel, tuleks võimaluse korral eelistada lapse tegelikule elukohale lähimat lasteaeda. Kui kohaliku omavalitsuse üksuse territoorium on väga suure asutustihedusega ja ühest asutusüksusest teise asutusüksusesse (nt linnaossa) liikumine on pere jaoks ebamõistlik, tuleb seega arvestada elukohaläheduse põhimõtet. Sätte sõnastusest lähtudes on tegemist kohaliku omavalitsuse üksuse kaalutusõigusega, kuid selle rakendamiseks nähakse käesolevas sättes ette olulised asjaolud, mida tuleb lasteaiakoha määramisel arvesse võtta. Võimalike vaidluste lahendamisel tuleb järgida käesolevas paragrahvis sätestatud põhimõtteid.

Kui tegemist on piirkonnaga, kus lapse elukoht on lähemal teisele kohaliku omavalitsuse üksuse lasteaiale ja vanem soovib kohta selles lasteaias, tuleks sõltumata kohaliku omavalitsuse üksuse territooriumist eelistada lasteaiakoha määramisel lapse elukohale lähimat lasteaeda. Sellisel juhul peaksid kohaliku omavalitsuse üksused saavutama kokkuleppe kulude katmise osas. Põhimõtte lähtub eeldusest, et kõik avalikud teenused peavad asuma isikutele võimalikult lähedal. Kuna avalikud teenused on kõikide õigustatud isikute jaoks ühetaolised, peavad

kohaliku omavalitsuse üksused oma ülesannete täitmisel otsustama, kas või kuidas lasteaiakohaga kaasnev kulu kaetakse, laskumata seejuures bürokraatlikesse vaidlustesse. Avalike teenuste rahastamise allikad ja toetuse jaotamise põhimõtted on kohaliku omavalitsuse üksustes ühetaolised.

Eelnõu § 4 lõikes 4 sätestatakse, et asendushooldusel viibiva lapse elukohaks käesoleva seaduse tähenduses loetakse hoolduspere elukoht või perekodu või asenduskodu tegevuskoht. Sätet ei ole võrreldes kehtiva seadusega KELS muudetud. Vanemliku hoolitsuseta lastele tuleb tagada võimalus käia tegeliku elukoha järgses lasteaias.

Eelnõu § 4 lõikes 5 sätestatakse, et last, kelle puhul puudub võimalus tema elukoha registreerimiseks Eesti rahvastikuregistris, kuid kelle elukoht asub kohaliku omavalitsuse territooriumil, käsitatakse elukohajärgse kohaliku omavalitsuse üksuse elanikuna. Kui vanem on avaldanud soovi lasteaiakohta kasutada, tagab elukohajärgne kohaliku omavalitsuse üksus lapsele võimaluse käia lasteaias käesoleva paragrahvi lõike 1 alusel.

See säte on oluline, et tagada laste võrdne kohtlemine ja ligipääs alusharidusele, sõltumata pere riigis viibimise põhjustest. 2021/2022. õppeaastal on Eestis munitsipaallasteaedades kokku 56 muu kodakondsusega või määratlemata kodakondsusega last, kellel puudub rahvastikuregistri kanne. Tallinnas käib munitsipaallasteaias 21 last, kel pole rahvastikuregistri kannet ja kes pole Eesti kodanikud.

Käesolevas lõikes sätestatakse erand lõikes 4 sätestatule, mille kohaselt käsitatakse isiku elukohana Eesti rahvastikuregistrisse kantud elukoha aadressi. Isikul puudub võimalus enda elukoha registreerimiseks, kui ta viibib Eestis viisa alusel. Kõigil teisel juhtudel on isikul võimalus ja kohustus oma elukoht registreerida. Seega on käesoleva lõike eesmärk käsitada kohaliku omavalitsuse üksusena elanikena neid lapsi ja nende vanemaid, kes viibivad Eestis viisa alusel (ajutiselt) ning kellel puudub seetõttu võimalus elukoha registreerimiseks. Isik ei saa enda elukohta rahvastikuregistris registreerida, kui ta ei ole rahvastikuregistri subjekt RRS § 5 tähenduses. Ajutise viibimisalusega (viisa alusel) välisriigi kodanik ei ole rahvastikuregistri subjekt ja tema elukohta rahvastikuregistrisse ei registreerita. Rahvastikuregistri kande koos elukohateatisega saab isik teha siis, kui ta saab elamisloa või rahvusvahelise kaitse. TsÜS § 14 lõige 1 sätestab, et isiku elukoht on koht, kus isik alaliselt või peamiselt elab. TsÜS § 14 lõige 4 sätestab, et kui isiku elukohta ei saa kindlaks määrata, loetakse tema elukohaks tema igakordne viibimiskoht. Nimetatud kaalutlustel on käesoleva eelnõuga õigustatud tagada laste võrdne kohtlemine ja sätestada lasteaiakoha tagamise kohustus ka rahvastikuregistri kandeta vanemate lastele, kes elavad Eestis viisa alusel.

Kui isik on Eesti maksuresident ja tal rahvastikuregistris elukoht puudub, jaotatakse tulumaks proportsionaalselt kohaliku omavalitsuse üksuste vahel. See tähendab, et iga sellise isiku makstud tulumaksust saavad nii Eesti kodanike, EL kodanike kui kolmandate riikide kodanike puhul osa kõik kohaliku omavalitsuse üksused. Kui isiku elukohta ei ole rahvastikuregistrisse märgitud, kuid ta töötab Eestis asuvas ettevõttes, ei jää tema tulumaksuosa seega riigile, vaid jagatakse proportsionaalselt kohaliku omavalitsuse üksuste vahel.

Eelnõu § 4 lõikega 6 sätestatakse, et lasteaed või lasteaiapidaja kannab Eesti hariduse infosüsteemi (edaspidi *hariduse infosüsteem*) andmed lasteaias käivate laste kohta. Lastehoid või lastehoiu pidaja kannab hariduse infosüsteemi lastehoius osalevate laste arvu.

Tegemist ei ole lasteaegade jaoks uue ülesandega, sest lasteaias osalevate laste andmeid edastatakse hariduse infosüsteemi ka kehtiva KELS-i alusel. Lastehoiud on seni sotsiaalhoolekande seaduse alusel kandnud lastehoius osalevate laste arvu Sotsiaalministeeriumi S-Veebi. Edaspidi kannavad lastehoiud või nende pidajad hoius osalevate laste arvu hariduse infosüsteemi. Sätte eesmärk on tagada ülevaade alusharidust omandavate ja lastehoius osalevate laste kohta. Laste arv on oluline ka lasteaia õppeõiguse taotluse ja lastehoiu tegevusloa taotluse lahendamisel.

Eelnõu § 4 lõikes 7 sätestatakse, et kui lapse koolikohustuse täitmise algus on põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse § 9 lõikes 3 nimetatud juhul ühe õppeaasta võrra edasi lükatud, on kohaliku omavalitsuse üksus kohustatud tagama lapsele võimaluse käia nimetatud perioodil lasteaias. Võrreldes kehtiva KELS-i § 10 lõikega 2 jäetakse regulatsiooni sõnastusest välja rühmaliigid, mida edaspidi käesolevas eelnõus ei käsitleta. Muus osas ei ole kavandatud regulatsiooni sisu muudetud.

Eelnõu § 4 lõikes 8 on sätestatud, et kohaliku omavalitsuse üksus võib vanema nõusolekul asendada pooleteise- kuni seitsmeaastase lapse munitsipaallasteaia koha eralasteaia kohaga või pooleteise- kuni kolmeaastase lapse munitsipaallasteaia koha munitsipaal- või eralastehoiu kohaga

Võrreldes kehtiva KELS-i § 10 lõikega 1 on käesolevasse sättesse lisatud munitsipaallasteaia koha asendamise võimalus kohaga munitsipaallastehoius, eralasteaias või -hoius. Kirjeldatud korraldus on paindlik ja arvestab vanema soovidega. Eelnõu lähtub põhimõttest, et lasteaiakoht tuleb eelkõige tagada munitsipaallasteaia kaudu, kuid arvestades kohaliku omavalitsuse üksuse võimalusi ja ressursi, on teatavatel juhtudel mõistlik osta teenus sisse erasektorilt. Samuti säilib põhimõte, mille kohaselt võib käesolevas lõikes sätestatud regulatsiooni rakendada üksnes siis, kui vanem on sellega nõus. Seejuures peab nõusolek olema vabatahtlik. Lubamatud on olukorrad, kus vanem pannakse sundvaliku ette - jäetakse kohata või peab vastu võtma koha (era)lastehoius või eralasteaias. Sellisel juhul ei saa enam rääkida vabatahtlikust nõusolekust. Seega, kui vanem ei anna nõusolekut, peab kohaliku omavalitsuse üksus lasteaiakohta tagama munitsipaallasteaias.

Kohaliku omavalitsuse üksus peab eelnõu rakendamisel jälgima, et lastehoius käivate laste vanemate kulu võrreldes nende vanematega, kelle lapsed käivad munitsipaallasteaias, proportsionaalselt ei muutuks.

Eelnõu § 4 lõike 9 kohaselt kohaldatakse käesoleva paragrahvi lõikes 8 sätestatud juhul rahastamisele käesoleva seaduse §-s 32 ja § 33 lõikes 3 sätestatud arvestades, et vanema osalustasu ei või olla suurem kui see on munitsipaallasteaias ja -lastehoius. Kohaliku omavalitsuse üksus lepib teise kohaliku omavalitsuse üksusega või eralasteaia või -lastehoiu pidajaga kokku lasteaia- või lastehoiukoha maksumusega seotud kulu tasumise korra.

Kui kohaliku omavalitsuse üksus tagab munitsipaallasteaia koha teise kohaliku omavalitsuse üksuse lasteaia või lastehoiu või eralasteaia või -lastehoiu kaudu, rahastatakse lasteaiakohta kohaliku omavalitsuse üksuse kehtestatud tingimustel ja korras. Korra kehtestamisel ja rahastamisel tuleb arvestada, et lapsevanema osalustasu ei tohi olla suurem kui munitsipaallasteaias ja -lastehoius. Koha asendamisel lepib kohaliku omavalitsuse üksus teise kohaliku omavalitsuse üksusega või eralasteaia või -lastehoiu pidajaga kokku lasteaia- või lastehoiukoha maksumusega seotud kulu tasumise korra.

Kui vanem kasutab munitsipaallasteaia kohta, siis tasub selle eest kohaliku omavalitsuse üksus käesolevas seaduses sätestatud korras. Vanem osaleb kulude katmises, makstes kohaliku

omavalitsuse üksuse kehtestatud osalustasu. Kui kohaliku omavalitsuse üksus asendab munitsipaallasteaia koha puudumisel lasteaiakoha kohaga eralasteaias või -hoius, siis tasub selle eest kohaliku omavalitsuse üksus kehtestatud tingimustel ja korras nii, et vanema osalustasu oleks võrdne munitsipaallasteaias käiva lapse vanema osalustasuga. Samal põhimõttel arveldab kohaliku omavalitsuse üksus teise kohaliku omavalitsuse üksusega. Kui vanem otsustab munitsipaallasteaia kohast või asenduskohast loobuda või seda õigust üldse mitte kasutada ning panna lapse eralasteaeda või -hoiu, siis tasub selle eest vanem. Kohaliku omavalitsuse üksus võib sellisel juhul osaleda kulude katmises üksnes kokkuleppel.

Lasteaiakoha maksumusse võib ette näha amortisatsiooni komponendi, kui kohaliku omavalitsuse üksused selles kokku lepivad. Võrreldes kehtiva KELSiga on tegemist uue regulatsiooniga, mis suunab kohaliku omavalitsuse üksusi tegema lasteaiakohtade kättesaadavuse paremaks tagamiseks koostööd omavahel ning eralasteaedade ja -lastehoidude pidajatega.

Kui kohaliku omavalitsuse üksus võimaldab lapsele munitsipaallasteaia koha asemel koha eralasteaias või -lastehoius, peab olema tagatud vanema võrdne kohtlemine. See tähendab, et kohaliku omavalitsuse üksus peab kindlustama vanemate võrdse kohtlemise kõikides lasteaiakoha tagamise ja lasteaia tegevuse korraldusega seotud aspektides, sh tugiteenuste võimaldamisel. Seega, selle asemel, et määrata tugiteenuseid vajavale lapsele munitsipaallasteaia asemel koht eralasteaias või lastehoius, kus võimekus tugiteenuseid osutada puudub, peab omavalitsusüksus seega pakkuma vanemale kohta lasteaias, kus see võimekus on tagatud. Lapsele vajalike tugiteenuste tagamist võib kohaliku omavalitsuse üksus korraldada ka koostöös erasektori teenusepakkujatega ja/või läbi esmatasandi tugiteenuste keskuse.

Eelnõu § 4 lõige 10 sätestab, et kui ametiasutusega töö- või teenistussuhtes olevale töötajale või ametnikule kehtestatakse hädaolukorra seaduse § 33² alusel tööaja erisus eriolukorra ajal, tagab kohaliku omavalitsuse üksus kehtestatud tööaja erisuse ajal tema lapsele viivitamata võimaluse käia käesoleva paragrahvi lõigete 1, 2 ja 8 alusel lasteaias või lastehoius.

Tulenevalt riigikaitse arengukavast⁹ peab kohaliku omavalitsuse üksustes olema välja arendatud võime kriisstruktuuris töötavate vanemate lastele lapsehoiuteenust korraldada.¹⁰ Kohaliku omavalitsuse üksus peab looma võimekuse lapsed lasteasutusse vastu võtta, tagama nende heaolu ja vajaduse korral ka transpordi. Hädaolukorra seadus sätestab kriisireguleerimise, sealhulgas hädaolukorraks valmistumise ja hädaolukorra lahendamise ning elutähtsate teenuste toimepidevuse tagamise õiguslikud alused ning reguleerib ka eriolukorra väljakuulutamist, lahendamist ja lõpetamist, Kaitseväge ja Kaitseliidu kaasamist eriolukorra väljakuulutamise põhjutanud hädaolukorra lahendamisse ning riiklikku järelevalvet ja vastutust. Hädaolukorra lahendamise juhtimise, lahendamisel osalevate asutuste ja isikute koostöö, avalikkuse teavitamise ja asutustevahelise teabevahetuse ning ulatusliku evakuatsiooni läbiviimise nõuded ja kord on kehtestatud Vabariigi Valitsuse 22.06.2017 määrusega nr 112 “Hädaolukorra lahendamise juhtimise, lahendamisel osalevate asutuste ja isikute koostöö, avalikkuse teavitamise ja asutustevahelise teabevahetuse ning ulatusliku evakuatsiooni läbiviimise nõuded ja kord”. Hädaolukorra seaduse § 33² alusel võib ametisse nimetamise ja töölepingu sõlmimise õigust omav isik või tema volitatud isik juhul, kui see on vajalik eriolukorra lahendamiseks, kehtestada ametiasutusega töö- või teenistussuhtes olevale töötajale ja ametnikule tavapärasest tööajast erineva tööaja, sealhulgas kohaldada töötajale ja ametnikule summeeritud tööaega ning muuta kehtestatud tööajakava töötaja või ametniku nõusolekuta. Muudatustest teatatakse töötajale ja ametnikule ette mõistliku aja jooksul. Nende

⁹ Kaitseministeerium. (2021). Riigikaitse arengukava 2031.

¹⁰ Samas.

isikute lastele tuleb võimaldada lasteaiakoht või lastehoiukoht käesoleva paragrahvi alusel, kuid viivitamata.

Eelnõu § 4 lõike 11 kohaselt kehtestab kohaliku omavalitsuse üksus laste lasteaeda vastuvõtu ja sealt väljaarvamise korra ning see avalikustatakse kohaliku omavalitsuse üksuse või lasteaia veebilehel.

Kehtiva KELS § 15 lõike 4 alusel kehtestab selle korra valla- või linnavalitsus. Ka käesolev eelnõu annab kohaliku omavalitsuse üksusele volituse kehtestada täpsem laste lasteaeda vastuvõtu ja sealt väljaarvamise kord. Volitus ei anna õigust kehtestada piiranguid. Kohaliku omavalitsuse üksusel ei ole õigust reguleerida lasteaiakoha tagamise sisulisi tingimusi teisiti, kui on ette nähtud seaduses, vaid õigus kehtestada üksnes menetluskord. Korra all tuleb mõista seda, kuidas toimub taotluse esitamine lasteaiakoha saamiseks, kuidas taotlusi menetletakse, ja muid tehnilisi küsimusi, mis puudutavad lasteaiakoha määramist, lasteaiakoha saamist või lasteaiast väljaarvamist.

2. peatükk. Alusharidus

Eelnõu 2. peatüki sätted käsitlevad õppekava, -keelt, -aastat, rühma moodustamise aluseid ning õpi- ja kasvukeskkonna nõudeid, lapse arengu toetamist, lapsele vajaliku toe väljaselgitamist ja rakendamist ning huvitegevuse korraldust.

§ 5. Õppekava

Eelnõu §-ga 5 sätestatakse alushariduse riikliku õppekava regulatsioon.

Alusharidus on elukestva õppimise aluseks ning alushariduses osalemine ühtlustab erineva koduse ja piirkondliku taustaga laste edasisi haridusvõimalusi. Alushariduse kvaliteedi määrab riiklik õppekava, mis kehtestab alusharidusele riikliku standardi.

Eelnõu § 5 lõige 1 sätestab, et alushariduse standard kehtestatakse alushariduse riiklikus õppekavas, mille kehtestab Vabariigi Valitsus määrusega.

Eelnõu § 5 lõige 2 kohaselt sätestatakse käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatud alushariduse riiklikus õppekavas lasteaia õppekava koostamise põhimõtted, alushariduse alusväärtused, õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgid ja põhimõtted, õpikäsituse ning õpi- ja kasvukeskkonna kujundamise põhimõtted, kolmeaastase ning kuue- kuni seitsmeaastase lapse eeldatavad üldoskused, valdkondade õppe- ja kasvatustegevuse põhimõtted ning kuue- kuni seitsmeaastase lapse eeldatavad arengutulemused ning lapse arengu hindamise ja toetamise põhimõtted.

Õppe- ja kasvatusprotsessi kvaliteeti mõjutab riiklik õppekava, mis eeldab lasteaia töötajate koostööd laste, kolleegide ja vanematega. Riiklik õppekava või haridusjuhised eelkooliperioodiks on lisaks Eestile kehtestatud Austrias, Hispaanias, Horvaatias, Iirimaa, Islandil, Leedus, Luksemburgis, Lätis, Maltal, Norras, Rootsis, Rumeenias, Saksamaal, Soomes, Taanis ja Ühendkuningriigis.¹¹

---

¹¹ European Commission, EACEA, Eurydice. (2019). Key Data on Early Childhood Education and Care in Europe – 2019 Edition. Eurydice Report. Luxembourg: Publications Office of the European Union.

Euroopa riikides väärtustatakse laste kognitiivse, sotsiaalse, emotsionaalse, füüsilise ja keelelise arengu toetamist ning ollakse seisukohal, et hästi tasakaalustatud alusharidus toetab laste heaolu ja positiivse minapildi kujunemist. Alushariduses on oluline laste aktiivne osalemine õppe- ja kasvatusprotsessis, mängu kaudu õppimine, laste arengu jälgimine ja erivajaduste toetamine.

Võrreldes kehtiva KELS § 16 lõikega 2 on volitusnormi sõnastust täpsustatud ja alushariduse riiklikus õppekavas sätestatakse edaspidi ka kolmeaastase lapse eeldatavad üldoskused. See säte annab lastehoiule õigusliku aluse tegevuskava koostamiseks ja lapse üldoskuste arengu toetamiseks. Alushariduse riiklik õppekava keskendub edaspidi õppe- ja kasvatustegevuse eesmärkidele ja põhimõtetele.

Eelnõu § 5 lõige 3 kohaselt võib lasteaia toimuda õppe- ja kasvatustegevus Rahvusvahelise Bakalaureuseõppe Organisatsiooni (*International Baccalaureate Organization*) õppekava ja Euroopa koolide põhikirja konventsiooni alusel väljatöötatud õppekava kohaselt põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse §-s 16 sätestatud korras.

Kõnealune regulatsioon on sõnastatud PGSiis sätestatule tuginedes. Erisus kehtib lasteaedadele, kus õppetööd viiakse läbi rahvusvaheliselt tunnustatud alushariduse õppekava alusel – Rahvusvahelise Bakalaureuseõppe Organisatsiooni (*International Baccalaureate Organization*) poolt välja töötatud International Baccalaureate (IB) õppekava ja Euroopa Koolide põhikirja konventsiooni alusel välja töötatud European Baccalaureate (EB) õppekava alusel.

Kuna Eestis tegutsevad juba täna rahvusvahelist IB õppekava järgivad lasteaiaid (Tallinna Euroopa Kooli, Eesti Rahvusvahelise Kooli ja Tartu Rahvusvahelise Kooli lasteaiaid), kus õppekeeleks on inglise ja/või prantsuse keel, on põhjendatud sellekohase erisuse loomine alushariduse ja lapsehoiu seaduses sarnaselt PGS §-s 16 sätestatule. Lasteaia puudutab kõige rohkem õppekeelega seonduv.

Eelnõu § 5 lõige 4 sätestab, et alushariduse riikliku õppekava alusel koostab lasteaed laste arengu ja alushariduse omandamise toetamiseks lasteaia õppekava. Lasteaed lähtub õppe- ja kasvatustegevuse korraldamisel ja läbiviimisel lasteaia õppekavast.

Lasteaia õppekava koostamise regulatsiooni sõnastust on võrreldes kehtiva KELS § 16 lõikega 1 täpsustatud. Lasteaia õppekavas kajastatakse kõiki olulisi õppe- ja kasvatustegevuse korraldamise ja läbiviimisega seotud põhimõtteid. Lasteaia õppekava koostamisel lähtub lasteaia meeskond lasteaia eripärast (nt Hea Alguse metoodikast, Montessori pedagoogikast, waldorfpedagoogikast, Reggio Emilia pedagoogikast, varajase keeleõppe, keelekümbuse, uurimusliku, ettevõtlus- ja õuesõppe põhimõtetest).

Eelnõu § 5 lõige 5 sätestab, et lasteaia õppekava ja selle muudatused kehtestab direktor, olles kuulanud ära hoolekogu arvamuse. Võrreldes kehtiva KELS § 16 lõikega 3 on sätte sõnastust täpsustatud.

Eelnõu § 5 lõige 6 alusel kannab lasteaed hariduse infosüsteemi alushariduse riikliku õppekava läbinud lapse koolivalmiduskaardi, mis on koostatud käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatud õppekava alusel.

Kehtiva regulatsiooni järgi on põhikooli pidajad kehtestanud PGSi alusel kooli vastuvõtu ja koolist väljaarvamise korra, mille kohaselt peab vanem koolile esitama lasteaia poolt

väljastatud koolivalmiduskaardi. Eelnõus sätestatud uue regulatsiooni järgi tuleb lasteaial kanda koolivalmiduskaart edaspidi EHISesse. Sätte eesmärgiks on võimaldada koolivalmiduskaardi liikumise lasteaial kooli ning suurendada seeläbi alus- ja põhihariduse sidusust. Lisaks on kavandatava regulatsiooni eesmärk, et põhikooli õppima asumisel arvestataks senisest enam lapse koolivalmidusega ja tugiteenuste osutamise vajadusega. Kirjeldatud regulatsiooniga seoses on täpsustatud ka koolikohustusliku isiku regulatsiooni PGS §-s 9. Koolivalmiduse hindamisel peab vald või linn lähtuma ka koolivalmiduse ja tugiteenuste osutamise andmetest, mis on alushariduse ja lapsehoiu seaduse alusel kantud Eesti hariduse infosüsteemi. Laste koolivalmidust hinnatakse enne kooli lisaks Eestile 10 riigis: Austrias, Bosnia-Hertsegoviinas, Horvaatias, Liechtensteinis, Luksemburgis, Montenegros, Saksamaal, Serbias, Slovakkias ja Ungaris. Neljas Euroopa riigis – Eestis, Liechtensteinis, Luksemburgis ja Ungaris – on koolivalmiduse hinnang üheks aluseks koolikohustuse edasilükkamisel.¹²

§ 6. Õppekeel

Eelnõu §-s 6 sätestatakse õppekeele kasutamise põhimõtted. Võrreldes kehtiva KELS §-ga 8 on õppekeele regulatsiooni täpsustatud.

Eelnõu § 6 lõike 1 kohaselt on lasteaia õppekeel alates kolmeaastastest lastest eesti keel. Õppe- ja kasvatustegevuse läbiviimiseks eesti keeles peab igas rühmas olema vähemalt üks eesti keelt valdav täistööajaga õpetaja.

Võrreldes kehtiva KELS § 8 lõikega 1 on regulatsiooni sõnastust täpsustatud. Õppekeel on keel, milles toimub õppe- ja kasvatustegevus lasteaia õppekava alusel. Õpetaja kutsestandardi 6. taseme kohaselt peab õpetaja kasutama korrektset õpetamiskeelt kõnes ja kirjas, väljendama ennast arusaadavalt ning kasutama oma töös õpetamiskeelt C1-tasemel. Vabariigi Valitsuse 20. juuni 2011. a määruse nr 84 „Ametniku, töötaja ning füüsilisest isikust ettevõtja eesti keele oskuse ja kasutamise nõuded“ § 9 punktiga 7 on kehtestatud C1-tasemel keeleoskuse nõue eesti keele ja eesti keeles õpetatavate ainete õpetajatele. 3-aastaste lastena käsitletakse lapsi, kes on saanud kolmeaastaseks enne käimasoleva aasta 1. oktoobrit.

Hariduse infosüsteemi 2020/2021. õa andmete alusel on lasteaedades 3071 3–7aastaste laste rühma, millest 411 rühmas on kehtestatud vene õppekeel (neist 15 on moodustatud eralasteaedades), 13 eralasteaedade rühmas on inglise ja kahe prantsuse õppekeel. Munitsipaallasteaedades on kokku 396 vene õppekeelega rühma, millest 151 rühma on riikliku pilootprogrammi “Professionaalne eestikeelne õpetaja vene õppekeelega rühmas” abiga värvatud eestikeelsed õpetajad, kes toetavad igapäevaselt laste eesti keele oskuse omandamist õppe- ja kasvatustegevuses ning igapäevatoimingutes. 243 vene õppekeelega lasteaiaühmas ei ole 2020/2021. õa seisuga loodud eestikeelse õpetaja ametikohta, kuid neis rühmades on hariduse infosüsteemi 2020. a andmetel juba 319 õpetajat, kelle eesti keele oskus vastab C1-tasemele või kes on omandanud tasemehariduse eesti keeles. Neile lasteaiaühmadele jäetakse 5-aastane üleminekuajaks eestikeelse õpetaja ametikoha loomiseks vastavalt käesoleva seaduse § 38 lõikele 4. Aastatel 2021–2027 jõuab pensioniikka 191 vene õppekeelega rühmade õpetajat, kelle eesti keele oskuse tase ei vasta nõuetele. Samuti lahkus hariduse infosüsteemi 2020. aasta

---

¹² European Commission, EACEA, Eurydice. (2019). Key Data on Early Childhood Education and Care in Europe – 2019 Edition. Eurydice Report. Luxembourg: Publications Office of the European Union.

andmetel lasteaiaõpetaja ametikohalt 45 õpetajat, kelle eesti keele oskus ei vastanud kehtestatud nõuetele, viimasel viiel aastal on olnud keskmiseks näitajaks 63 õpetajat aastas.

Eelnõu § 6 lõike 2 kohaselt tagab kohaliku omavalitsuse üksus kõikidele lastele võimaluse käia eesti õppekeelega lasteaias või lasteaiarühmas. Võrreldes kehtiva KELS § 8 lõikega 2 on parandatud vastava sätte sõnastust. Kohaliku omavalitsuse üksusel tuleb tagada kõikidele lastele eesti õppekeelega lasteaiavõimalused munitsipaal- ja/või eralasteaedade kaudu samadel tingimustel. Regulatsiooni eesmärk on tagada parem kooskõla PS §-ga 37, mis sätestab, et igaihel on õigus saada eestikeelset õpetust.

Eelnõu § 6 lõige 3 sätestab, et lasteaia pidaja otsusel ja olles kuulunud ära hoolekogu arvamuse, võib lasteaias või rühmas lisaks eesti keelele kasutada teist õppekeelt või teisi õppekeeli, kui on olemas selles keeles õppe- ja kasvatustegevuse läbiviimiseks vajalikul tasemel õppekeelt valdav õpetaja ning kehtestatud õppe- ja kasvatuskorraldus, mille järgi eesti õppekeel kasutatakse vähemalt 50 protsendi ulatuses iganädalasest õppe- ja kasvatustegevuse ajast. Lasteaia õppekavas sätestatakse teine õppekeel või teised õppekeeled ning fikseeritakse nendes keeltes läbiviidava õppe- ja kasvatustegevuse ajaline maht.

Võrreldes kehtiva KELS § 8 lõikega 1 on regulatsiooni muudetud ning käesolevaga sätestatakse, et lasteaias võib kasutada teist õppekeelt või teisi õppekeeli lisaks eesti keelele, võttes arvesse § 6 lõikes 1 sätestatut. See tähendab, et kui lasteaia pidaja kehtestab lasteaias lisaks eesti keelele ka teise õppekeele/teised õppekeeled, peab lastele igal juhul olema tagatud võimalus saada eestikeelset õpet vähemalt 50% ulatuses õppe- ja kasvatustegevuse nädalamahust. Eelpool nimetatud nõue peab olema täidetud ka keelekümluse või muudes mitmekeelsetes varajase keeleõppe programmides osalevate lasteaedade puhul. Õpetaja kutsestandardi 6. taseme nõuete alusel peab teist keelt õpetav õpetaja kasutama korrektset õpetamiskeelt kõnes ja kirjas, väljendama ennast arusaadavalt ning kasutama oma töös õpetamiskeelt vähemalt C1-tasemel.

Säte on seotud 2018. aastal käivitunud pilootprojektiga „Professionaalne eestikeelne õpetaja vene õppekeelega lasteaiarühmas“. 2021/2022. õa seisuga osaleb pilootprojektis 151 eestikeelset õpetajat ja rühma ning 60 lasteaeda. Käesoleva eelnõuga on kavas laiendada projekti kõikidesse praegustesse vene õppekeelega rühmadesse, kus edaspidi asub venekeelse õpetaja kõrval tööle vähemalt üks täiskohaga eestikeelne õpetaja. Projekt lähtub põhimõttest, et eesti õppekeele kasutus rühmas moodustab vähemalt 50% iganädalasest õppe- ja kasvatustegevuse ajalisest mahust. Projekti eesmärk on tagada alushariduses kõigile lastele võrdsed võimalused ja eesti keele oskus tasemel, mis on vajalik põhihariduse omandamiseks. Pilootprojektiga toetatakse lisaks õpetajate professionaalset arengut, aidatakse lasteaedadel kujundada eesti keele omandamist toetavat õpi- ja kasvukeskkonda ning viiakse läbi ka rakendusuuring, mille tulemustest lähtudes koostatakse edasine kava lasteaedade eesti keele õppe täienduskoolituse ja õppematerjalide koostamiseks.

Projekti raames töötati koostöös Tallinna Ülikooli jt partneritega välja eesti keele täienduskoolituse õppekava ja õppematerjalid. Täienduskoolitused (4 EAP ulatuses) on suunatud lasteaedade eestikeelsetele õpetajatele ja rühmameeskondadele. Koolituse eesmärk on toetada õpetajate professionaalsust rühmameeskonnas ja tõsta õpetajate varajase keeleõppe pädevust. Koolitus tugineb teaduspõhisele lähenemisele laste keelelise arengu toetamisel koolieelses eas, alushariduse riiklikule õppekavale ja Euroopa alushariduse keeleõppe portfoolio materjalidele.

Eesti keele õpe lasteaias toimub mängu kaudu vene- ja eestikeelse õpetaja koostöös ning hõlmab kogu õppe- ja kasvatustegevust, sealhulgas muusika-, liikumis- ja kunstitegevusi ning igapäevast suhtlemist ja toiminguid. Projektis pööratakse tähelepanu meeskonnakultuuri kujundamisele, üksteise kultuuride mõistmisele, vastastikusele suhtlemisele ja koostööle vanematega laste keeleõppe toetamisel.

Eelnõu § 6 lõike 4 kohaselt võib eralasteaed määrata õppekeele erakooliseaduse § 15 lõike 1 alusel. Eralasteaias, kus eesti keel ei ole õppekeeleks, tagatakse eesti keele õpe alushariduse riikliku õppekava alusel, luues eeldused põhihariduse omandamiseks eesti keeles.

Erakooliseaduse (edaspidi ka *EraKS*) § 15 lõikes 1 sätestatakse, et eralasteaia õppekeel määratakse eralasteaia põhikirjas. Käesolevas eelnõus ei piirata võimalusi luua vähemusrahvustele eraldi lasteaedu. Põhiseadusest tulenevate õiguste alusel (nt ettevõtlusvabadus) valib õppeasutus vähemusrahvuse õppeasutuses õppekeele.

§ 7. Õppeaasta

Eelnõu § 7 sätestab regulatsiooni õppeaasta kohta. Õppeaasta algab 1. septembril ja kestab kuni 31. augustini.

Võrreldes kehtiva KELS §-ga 16¹ täpsustatakse regulatsiooni sõnastust selle sisu muutmata. Eelkõige on antud säte oluline lasteaia pidajatele rühmade komplekteerimisel ning õppe- ja kasvatustegevuse kavandamisel. Lasteaed korraldab õppe- ja kasvatustegevust kogu õppeaasta vältel. Kohaliku omavalitsuse üksus peab tagama lasteaiateenuse kogu õppeaasta jooksul.

§ 8. Rühma moodustamise alused ning lasteaia õpi- ja kasvukeskkonna nõuded

Eelnõu §-s 8 sätestatakse rühma moodustamise alused ning lasteaia õpi- ja kasvukeskkonna nõuded.

Võrreldes kehtiva KELS §-ga 6 ei määratleta seaduses edaspidi rühmaliike, vaid sõnastatakse rühmade moodustamise üldised põhimõtted. Lisaks sätestatakse lasteaia õpi- ja kasvukeskkonna nõuded, millest tuleb rühmade moodustamisel lähtuda. Eelnõu eesmärk on luua õpi- ja kasvutingimused, mis soodustavad laste õppimist ja arenemist ning on kooskõlas rahvusvahelise praktikaga. Laste arengut ei soodusta ja toeta üksnes õpe, vaid ka õpi- ja kasvukeskkond, milles laps viibib. Rahvusvaheliste uuringute põhjal saab väita, et lapse areng on individuaalne, kuid paremad õpi- ja kasvutingimused loovad lastele soodsamad arenguvõimalused. Keskkond peab seega toetama lapse kasvamist ja arengut.

Eestis on alla kolmeaastaste laste rühmades 14–16 last, mis Euroopa ja OECD riikide võrdluses sarnaneb Belgiale, Luksemburgile, Lätile, Maltale ja Sloveeniale. Võrreldes Leedu, Liechtensteini, Rumeenia ja Türgiga on Eestis üle kolmeaastaste laste rühmades rohkem lapsi. Laste arvu rühmades ei ole reguleeritud Islandi Läti, Norra, Prantsuse, Rootsi ja Taani alushariduse ja lapsehoiu seadustes.¹³

Eelnõu § 8 lõige 1 sätestab, et lasteaia direktor moodustab iga lapse vajadusi ja heaolu arvestades lasteaiaühmad, kuulates enne otsuse tegemist ära hoolekogu arvamuse.

---

¹³ European Commission, EACEA, Eurydice. (2019). Key Data on Early Childhood Education and Care in Europe – 2019 Edition. Eurydice Report. Luxembourg: Publications Office of the European Union.

Võrreldes kehtiva KELS § 6 lõikega 1 on rühmade moodustamise sätet täpsustatud. Eelnõu kohaselt peab rühmade moodustamisel arvesse võtma iga lapse vajadusi ja heaolu ning enne rühmade moodustamise otsust ära kuulama ka hoolekogu arvamuse. Muudatuse eesmärk on kaasata vanemaid laste heaolu ja arengut mõjutavate otsuste tegemisse. Selleks saab lasteaia direktor esitada hoolekogule arvamuse avaldamiseks rühmade moodustamise ettepaneku või otsuse projekti. Rühmade moodustamise otsuse tegemise lõplik pädevus on lasteaia direktoril. Kui hoolekogu leiab, et lasteaia direktor on vaatamata hoolekogu arvamusele eiranud seaduses sätestatud rühmade moodustamise nõudeid, võib hoolekogu pöörduda lasteaia pidaja või Haridus- ja Teadusministeeriumi, Terviseameti või Päästeameti poole järelevalve algatamiseks, et veenduda õpi- ja kasvukeskkonna nõuete või teiste õigusaktides sätestatud nõuete täitmisel.

Eelnõu § 8 lõige 2 sätestab, et rühma registreeritud laste arv on: 1) pooleteise- kuni kolmeaastaste laste rühmas kuni 14 last; 2) kolme- kuni seitsmeaastaste laste rühmas kuni 20 last; 3) pooleteise- kuni seitsmeaastaste laste rühmas kuni 18 last.

Sättega reguleeritakse rühma registreeritud nimestikuline laste arv. Rühma registreeritud laste hulka loetakse teiste hulgas osajaga lasteaiakohta kasutavad lapsed ning õpi- ja kasvukeskkonna nõuetes sätestatud tingimused peavad olema tagatud kõikidele rühma registreeritud lastele.

Eelnõu § 8 lõige 3 sätestab, et lasteaia töötajate töökorraldus lähtub põhimõttest, et igas rühmas peab olema vähemalt üks täistööajaga õpetaja ning kogu rühma tööaja jooksul peab olema tagatud õpetaja või abiõpetaja: 1) pooleteise- kuni kolmeaastaste laste rühmas seitsme lapse kohta; 2) kolme- kuni seitsmeaastaste laste rühmas kümne lapse kohta; 3) pooleteise- kuni seitsmeaastaste laste rühmas üheksa lapse kohta.

Ka kehtivas KELSis § 20 lõikes 6 on turvalise kasvukeskkonna tagamise eesmärgil sätestatud töökorralduse põhimõte, mis lähtub töötajate ja laste suhtarvudest. Rühmade moodustamise kontekstis ei ole suhtarvude näol seega tegemist uue regulatsiooniga. Suhtarvude sätestamisel lähtutakse tõendatud põhimõttest - mida vähem on lapsi õpetaja ja abiõpetaja kohta, seda enam jagub õpetajal ja abiõpetajal aega iga lapse vajaduste märkamiseks ja individuaalseks lähenemiseks. Regulatsioonis kehtestatud suhtarvudega tagatakse optimaalne laste ja täiskasvanute suhe kogu rühma tööaja jooksul, et kujundada laste jaoks turvaline õpi- ja kasvukeskkond. Kaheaastaste maksimumarv töötaja kohta varieerub teistes riikides kolmest (Montenegros ja Norras) 18ni (Hispaanias); nelja-aastaseid on töötaja kohta enamikus riikides 20 ja enam, alla kümne lapse Iirimaal, Norras, Soomes, Šotimaal ja Ungaris (Eurydice, 2019).

Täiendavalt kehtestatakse sättega kohustus tagada, et kõikides lasteaiarühmades oleks vähemalt üks täistööajaga töötav kvalifitseeritud õpetaja, kes juhib rühma õppe- ja kasvatustegevust ning meeskonnatööd. Säte ei välista töökorraldust, mille kohaselt on rühmas kaks kvalifitseeritud õpetajat ja abiõpetaja, kuid regulatsiooniga tagatakse vähemalt ühe õpetaja ametikoha loomise kohustus igas lasteaiarühmas.

Eelnõu § 8 lõige 4 sätestab, et lasteaia pidaja võib erandjuhul ja direktori ettepanekul, mille kohta on arvamust avaldanud hoolekogu, suurendada käesoleva paragrahvi lõikes 2 sätestatud rühma registreeritud laste arvu: 1) pooleteise- kuni kolmeaastaste laste rühmas kuni kahe lapse võrra; 2) kolme- kuni seitsmeaastaste laste rühmas kuni nelja lapse võrra; 3) pooleteise- kuni seitsmeaastaste laste rühmas kuni kahe lapse võrra.

Regulatsioon sarnaneb KELS § 7 lõikes 1¹ sätestatule, mille kohaselt võib hoolekogu ettepanekul lasteaiakohtade suure nõudluse leevendamiseks lapse arenguks vajalike tingimuste

olemasolul laste arvu rühmas hoolekogu ettepanekul ajutiselt suurendada. Eelnõu kohaselt teeb ettepaneku laste arvu suurendamiseks direktor, kuulates eelnevalt ära hoolekogu arvamuse. Sättega luuakse võimalus erandjuhtudel laste arvu rühmas suurendada, kui on täidetud kõik lapse arenguks vajalikud tingimused – tagatud tugiteenuste osutamise võimekus ning kooskõla õpi- ja kasvukeskkonna nõuetega.

Eelnõu § 8 lõige 5 sätestab, et otsus rühma registreeritud laste arvu suurendamiseks tuleb teha iga rühma koosseisu kohta eraldi, arvestades iga lapse vajadusi ja heaolu.

Sätte kohaselt peab rühma registreeritud laste arvu suurendamise otsuse tegemisel kaaluma iga lapse vajadusi ning heaolu, samuti hindama, kas laste arvu suurendamisel on rühma registreeritud laste arv kooskõlas õpi- ja kasvukeskkonna nõuetega ja tugiteenuste osutamise vajadusega. Regulatsioonis sätestatud otsus tehakse vaid erandjuhul ning iga rühma koosseisu kohta eraldi. Otsus rühma suurendamiseks ei saa olla püsiv ning seda ei saa käsitleda eeldusena arenduste ning investeeringute planeerimisel ja lasteaiavõrgu kavandamisel.

Eelnõu § 8 lõige 6 sätestab, et rühmas, milles on suurendatud käesoleva paragrahvi lõikes 2 sätestatud laste arvu, peab kogu rühma töötaja jooksul olema tagatud õpetaja või abiõpetaja: 1) pooleteise- kuni kolmeaastaste laste rühmas kaheksa lapse kohta; 2) kolme- kuni seitsmeaastaste laste rühmas kaheteistkümne lapse kohta; 3) pooleteise- kuni seitsmeaastaste laste rühmas kümne lapse kohta.

Sättes kirjeldatakse õpetaja, abiõpetaja ja laste suhtarve olukorras, kui rühma on registreeritud käesoleva eelnõu § 8 lõike 4 kohaselt lubatud maksimumarv lapsi. Sättega tagatakse laste ja täiskasvanute optimaalne suhtarv, mis võimaldab toetada kõikide laste arengut ning viia õppe- ja kasvatus tööks seatud eesmärkidest lähtudes tegevusi läbi nii individuaalselt kui ka alarühmas, st väiksemates gruppides. Sarnast suhtarvude loogikat on rakendatud ka kehtivas KELS § 20 lõikes 6.

Eelnõu § 8 lõige 7 sätestab, et kui rühmas on tõhustatud või erituge saav laps, on laste piirarv rühmas väiksem kui teistes lasteaiarühmades, arvestades et üks tõhustatud tuge saav laps täidab kolm kohta ja üks erituge saav laps täidab kuus kohta.

Eelnõu kohaselt osutatakse lasteaias lapsele tema individuaalsetest võimetest ja vajadustest lähtuvalt üldist, tõhustatud või erituge. Tõhustatud ja eritugi väljendub eelkõige lapse vajadustele sobiva kollektiivi suuruses ning erivajadusest tulenevate spetsiifiliste kohanduste ulatuses õppe- ja kasvatusprotsessis. Haridusliku erivajadusega laps lasteaias võib vajada kas väiksemat kollektiivi või individuaalset lisatuge rühmas. Üldjuhul õpib tõhustatud tuge saav laps kuni 12 lapsega rühmas ja erituge saav laps kuni kuue lapsega rühmas. Individuaalse lisatoega võivad nad olla kaasatud ka suuremasse rühma. Soovituse haridusliku erivajadusega lapsele sobiva suurusega rühma ja individuaalse lisatoe tagamiseks teeb üldiselt kooliväline nõustamismeeskond. Soovitus ei ole nõutav laste puhul, kellel on diagnoositud mõni igal ööpäeval või ööpäevaringselt kõrvalabi vajadust põhjustav tervises seisund ja tuvastatud puude raskusaste ning lasteaiale on edastatud sellekohased objektiivsed andmed (nt puudeotsus, koostatud rehabilitatsiooniplaan või tugiteenuste vajadust kirjeldav arsti väljastatud tervises seisundi hinnang). Sellisel juhul tuleb lapsele sobiva suurusega rühma moodustamisel järgida puude raskusastme tuvastamise otsust.

Eelnõu § 8 lõige 8 sätestab, et rühma registreeritud laste arv peab olema kooskõlas õpi- ja kasvukeskkonna nõuetega ja tugiteenuste osutamise vajadusega.

Sätte eesmärk on tagada kõikide lapse arenguks vajalike tingimuste täitmine rühmade moodustamisel. Lisaks laste arvule on käesoleva regulatsiooni kohaselt oluline jälgida ka laste tugiteenuste osutamise vajadust ning kooskõla rühma õpi- ja kasvukeskkonna nõuetega. Õpi-

ja kasvukeskkonna nõuded kehtestatakse Vabariigi Valitsuse määrusega. Määruse kohaselt peab rühma mängu- ja puhkeruumis põrandapindala olema iga lapse ja täiskasvanu kohta vähemalt 2 ruutmeetrit ning kui rühma mängu- ja puhkeruum on ühendatud, siis vähemalt 4 ruutmeetrit. Nõudeid rühma mängu- ja puhkeruumi põrandapindalale ei ole võrreldes kehtiva määrusega muudetud.

Rühmaliike, sh kehtivas KELS § 7 lõike 2 punktides 1–6 kirjeldatud erirühmi, eelnõuga ei sätestata. Muudatus võimaldab pidajal senisest paindlikumalt rühmasid moodustada, pidades seejuures silmas iga lapse vajadusi.

Eelnõu § 8 lõige 9 sätestab, et lasteaia õpi- ja kasvukeskkonna nõuded lapse arengu toetamiseks, tervise kaitseks ning õppe- ja kasvatustegevuse turvaliseks ja ohutuks korraldamiseks vajalike tingimuste loomiseks kehtestab Vabariigi Valitsus määrusega. .

Võrreldes kehtiva KELS § 11 lõike 2 punktis 2 sätestatule, mille kohaselt kehtestab Vabariigi Valitsus tervisekaitse nõuded koolieelse lasteasutuse maa-alale, hoonetele, ruumidele, sisustusele, sisekliimale ja korrashoiule, keskendub sättes viidatud määrus edaspidi lapse arenguks ja õppekava rakendamiseks vajalike tingimuste loomisele. Vabariigi Valitsuse määruse rakendusakti kavand on esitatud käesoleva eelnõu seletuskirja lisas.

Kehtiva õiguse kohaselt on lasteaia kohustatud täitma järgmisi õigusaktidest tulenevaid tervisekaitse nõudeid:

1. Vabariigi Valitsuse 06.10.2011 määrus nr 131 „Tervisekaitse nõuded koolieelse lasteasutuse maa-alale, hoonetele, ruumidele, sisustusele, sisekliimale ja korrashoiule“.
2. Sotsiaalministri 15.01.2008 määrus nr 8 „Tervisekaitse nõuded toitlustamisele koolieelses lasteasutuses ja koolis“.
3. Sotsiaalministri 24.09.2010 määrus nr 61 „Tervisekaitse nõuded koolieelses lasteasutuses tervise edendamisele ja päevakavale“.

Ülalnimetatud määrustes sätestatud nõuded on mõnel juhul ebamõistlikud või liiga detailsed, samuti ei ole rakendamise perioodil tekkinud selget arusaama, mis on teatud nõuete eesmärk. Lisaks ei ole eespool nimetatud määrustega mõistlik dubleerida juba ehitusseadustikus või teistes seadustes sätestatud nõudeid (näiteks ehitisele esitatavad või tuleohutusnõuded), mis kehtivad neile viitamata.

Lasteaia õpi- ja kasvukeskkonna nõuete väljatöötamise kaasati Sotsiaalministeeriumi tervisevaldkonna esindajaid, Terviseameti ja Tervise Arengu Instituudi esindajad ning lasteaia pidajad ja alushariduse korraldamisega seotud isikud. Käesoleva seaduse alusel kehtestatavad lasteaia õpi- ja kasvukeskkonna nõuded sisaldavad edaspidi rahvatervishoiu seaduse eelnõuga analoogseid nõudeid, mille kohaselt õpi- ja kasvukeskkond ning õppe- ja kasvatuskorraldus (sätestatud alushariduse riiklikus õppekavas) lasteaias peab olema laste tervisele ohutu ja seda toetama.

Uue lasteaia õpi- ja kasvukeskkonna nõuete määrusega ei muudeta nõudeid kehtiva regulatsiooniga võrreldes rangemaks, kuid säilitatud on põhimõte, mille kohaselt peab lasteaia pidaja järjepidevalt jälgima lasteaia õpi- ja kasvukeskkonda ning võtma kasutusele meetmed nõuete tagamiseks. Määruses on endiselt nõuded, mis on kõige olulisemad lapse arengu toetamiseks ja turvalise füüsilise keskkonna tagamiseks. Seni kehtivad määrused muutuvad käesoleva eelnõu rakendussätetega kehtetuks, vt täpsemalt käesoleva seletuskirja punkti 8.3.

Eelnõu § 8 lõige 10 sätestab, et käesoleva paragrahvi lõikes 9 nimetatud õpi- ja kasvukeskkonna nõuete tagamiseks koostab lasteaed käesolevas seaduses sätestatud korras riskianalüüsi.

Eelnõu kohaselt tagatakse õpi- ja kasvukeskkonna nõuete täitmine edaspidi riskianalüüsiga. Riskianalüüsis peab analüüsima kõiki nõuete tagamisega seotud riske ja riskide maandamise meetmeid. Laste tervisele ohutu õpi- ja kasvukeskkonna kujundamiseks tuleb riskianalüüsi raames hinnata ja ohjata terviseriske, vähendada ebasoovitavaid tervisemõjureid ja ennetada nende toimet.

§ 9. Lapse arengu toetamine

Eelnõu § 9 sätestab lapse arengu toetamise põhimõtted.

Lapse arengu toetamise ning lapsele vajaliku toe väljaselgitamise ja rakendamise korraldus lähtub kogu üldhariduses haridustasemest sõltumata ühtsetest põhimõtetest. Seepärast viidatakse eelnõus seoses lapse arengu toetamise põhimõtete ja tugiteenuste tagamisega läbivalt PGSile, kus need on reguleeritud. Kooskõlas hea õigusloome ja normitehnika eeskirjaga ei taasesitata seaduseelnõus teise seaduse sätet, vaid viidatakse sellele (HÕNTE § 28 lg 1). Lisaks akti mahu suurendamisele vähendaks samade regulatsioonide korduv kehtestamine mitmes aktis õiguse süsteemsust ning muudaks keerulisemaks ja töömahukamaks ka aktide muutmise. Seepärast muudetakse PGSis sätestatud regulatsioon viite abil käesoleva seaduseelnõu osaks. PGSis on kehtestatud tugispetsialistide teenuse kirjeldus ja teenuse rakendamise kord (PGS § 37 lg 3), tugispetsialistide kvalifikatsiooninõuded (PGS § 74 lg 5) ning tugispetsialistide lähtetoetuse tingimused ja kord (PGS § 77¹). Kirjeldatud praktika on kasutusel ka kehtivas KELSis, kus § 6 lõikes 6 viidatakse erivajadusega lapse vastuvõtmisel sobitus- või erirühma koolivälise nõustamismeeskonna otsusele, koolivälise nõustamismeeskonna soovitude andmise tingimused ja kord on aga kehtestatud PGS §-s 47. Seega ei ole tegemist uue regulatsiooniga. Lapse arengu toetamise, toe väljaselgitamise ja rakendamise korralduse haridustasemete ülene ühtlustamine toetab lapse sujuvat üleminekut ühelt haridusastmelt teisele ning tagab senisest suurema sidususe alus- ja põhihariduse vahel.

Eelnõu § 9 lõige 1 sätestab, et lasteaed lähtub õppe- ja kasvatustegevuse korraldamisel kaasava hariduse põhimõtetest. Lapse individuaalsest vajadusest lähtudes tagatakse talle õpetajate, tugispetsialistide, abiõpetajate ja teiste spetsialistide koostöös võimetekohane õpe ja vajalik tugi.

Eelnõus sätestatud kaasava hariduse põhimõtete kohaselt on kõikidel lastel õigus saada kvaliteetset haridust ja vajalikku tuge. Kaasav haridus on inimõigusi arvestav ja heale haridusele ligipääsu võimaldav lähenemisviis, kus lapsed tajuvad sotsiaalset integratsiooni ja kuuluvustunnet laiemas sotsiaalses võrgustikus, hoolimata nende erivajadusest. Kaasamine saavutatakse laste aktiivse mõtestatud osaluse ja personaalse lähenemise kaudu, arvestades iga lapse täielikku potentsiaali. Lihtsamalt öeldes lähtub kaasava hariduse kontseptsioon põhimõttest, et igal lapsel on õigus saada temale vajalikul viisil kohandatud õpet võimalikult tavapärasel keskkonnas. Lasteaias on lapsele vajaliku toe pakkumisel oluline last ümbritsevate täiskasvanute omavaheline koostöö.

Kaasav haridus ei ole toevajadusega lapse mehhaaniline paigutamine temale mittesobivasse keskkonda või toevajaduse sisuline ignoreerimine. Õppe- ja kasvatustegevuse korraldus peab muutuma lapse vajaduste muutumisel – kohane õppe- ja kasvatustegevuse korraldus liigub lapse vajaduste muutumisel ning tavapärasest erinevat õppe- ja kasvatustegevuse sisu ning

korraldust rakendatakse lapse vajadustest lähtuvalt vähimaks vajalikuks ajaks. Õigus kaasavale haridusele on hariduspõhiõiguse suurusjärku kuuluv õigus ning selle õiguse riive peab olema alati põhjendatud lapse vajadustest lähtuvalt.

Eelnõu § 9 lõike 2 kohaselt vastutab tugiteenuste korraldamise eest lasteaias lasteaiapidaja. Kohaliku omavalitsuse üksusele teiste õigusaktide alusel antud tugiteenuste korraldamisega seotud ülesandeid tuleb täita viisil, mis tagab alushariduse omandamise lapse individuaalseid vajadusi ja võimeid arvestades. Lasteaed peab tugiteenuseid osutades vanema soovil arvestama PGS §-s 47 nimetatud koolivälise nõustamismeeskonna soovitustega.

Mõiste „tugiteenused“ hõlmab nii PGS § 37 lõike 3 alusel kirjeldatud tugispetsialistide (eripedagoog, logopeed, sotsiaalpedagoog, koolipsühholoog) kui ka teiste last õppe- ja kasvatustegevustes abistavate spetsialistide teenust. Lisaks võib pidaja luua lasteaias ka loovterapeudi (kunstiterapeut, muusikaterapeut; tantsu- ja liikumisterapeut) ametikoha, kui see on lapse individuaalsetest vajadustest tulenevalt vajalik ja/või last toetav. Loovterapeudi kompetentsusnõuded on kehtestatud loovterapeudi kutsestandardis, tase 7.

Eesmärk on sätestada tugiteenuste tagamise eest vastutav institutsioon, kelleks on munitsipaallasteaias kohaliku omavalitsuse üksus ja eralasteaias eralasteaiapidaja. Kui vanem ei saa oma lapsele käesolevas eelnõus sätestatud tuge, on tal võimalik pöörduda lasteaiapidaja poole. Lasteaiapidaja võib olukorra hindamiseks kaasata eksperte.

Võrreldes kehtiva KELS § 14 lõikega 2 on täpsustatud regulatsiooni sõnastust. Eelnõu kohaselt tuleb lapsele tugiteenuseid osutada eelkõige lasteaias. Kohaliku omavalitsuse üksused peavad seega korraldama oma tugiteenuste võrgu selliselt, et vajalik tugi oleks kõigile lasteaias käivatele lastele kättesaadav kas lasteaias või esmatasandi teenuskeskuses töötavate tugispetsialistide või teenuse kaudu. Tugiteenuste reformi tulemusena on võimalik, et tugiteenuseid osutatakse ühes kohaliku omavalitsuse üksuse haridus- ja sotsiaalkeskuses, kus on kättesaadavad ka muud asjakohased teenused. Kuivõrd kohaliku omavalitsuse üksused on oma teenuste osutamisel õigusaktides sätestatud ulatuses autonoomsed, on võimalik tugiteenuseid sisuliselt korraldada selliselt, et tagatakse käesolevas seaduses sätestatud eesmärkide täitmine. Eelnõu eesmärk on suunata kohaliku omavalitsuse üksusi oma avalike teenuste korraldust läbi mõtlema, et need toimiksid tõhusalt. Lisaks on kohaliku omavalitsuse üksusel võimalik kaaluda, kas laps vajab tugiteenusena hoopis mõnda sotsiaalteenust sotsiaalhoolekande seaduse alusel.

Tugiteenuse osutamise osas järelevalve teostamisel on Haridus- ja Teadusministeeriumil õigus kasutada kõiki meetmeid, mis on talle järelevalveorganina antud (nt ettekirjutus, sunniraha jmt). Haridus- ja Teadusministeeriumil on hariduse infosüsteemi kaudu ülevaade lasteaias tegelikult osutatud tugiteenustest.

Eelnõu § 9 lõige 3 sätestab, et õpetajad jälgivad ja hindavad lapse arengut ja toimetulekut lasteaias ning kohandavad õppe- ja kasvatustegevust lapse individuaalsete vajaduste ja võimete järgi, arvestades muu hulgas hariduse infosüsteemis olevate andmetega lapse hariduslike erivajaduste ja tugimeetmete rakendamise kohta. Lapse arengu hindamisel ja toetamisel lähtutakse põhimõtetest, mis on sätestatud alushariduse riiklikus õppekavas.

Sätte kohaselt peab lapse arengu jälgimisel ja hindamisel läbivalt silmas pidama lapse individuaalseid võimeid ja vajadusi ning võtma arvesse ka hariduse infosüsteemis kajastuvaid andmeid, tagamaks lapsele võimetekohased õppe- ja kasvatustegevused.

Eelnõu § 9 lõike 4 kohaselt tagatakse lapsele lasteaia vajaduse korral eripedagoogi ja logopeedi või muu tugispetsialisti teenus, mis vastab põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse § 37 lõike 3 alusel kehtestatud tugispetsialistide teenuse kirjeldusele ja teenuse rakendamise korrale. Tugispetsialistide teenuste osutamiseks loob võimalused lasteaia pidaja ja teenuse osutamist korraldab direktor.

Võrreldes kehtiva KELSiga, mis sätestab, et lapsele tagatakse lasteaia vajaduse korral logopeedi ja eripedagoogi või muu tugiteenus, on eelnõus täpsustatud muu tugiteenus sisu. Eelnõu kohaselt peab tugispetsialistide teenus ka lasteaia vastama PGS § 37 lõike 3 alusel kehtestatud tugispetsialistide teenuse kirjeldusele ja teenuse rakendamise korrale. Muudatus on kooskõlas Riigikontrolli tugiteenus auditis soovitud soodustada tugiteenus terviklikku tagamist lasteaia ja koolides. Lasteaia ja kooli tugispetsialistidele ühtsete kvalifikatsiooninõuete ja teenuse standardite kehtestamine tagab teenuse ühtlase kvaliteedi üldhariduse erinevatel tasemetel ning võimaldab kohaliku omavalitsuse üksusel tugispetsialistide ressursi asutuste vahel paindlikult jagada.

Sarnaselt PGSiga võimaldab eelnõu tugispetsialistide teenuse tagamiseks võtta tugispetsialist lasteaia tööle või korraldada teenuse osutamine muul viisil. Lasteaia pidajal on kohustus tagada teenuse kättesaadavus. See tähendab eelkõige teenuse rahastamist (vajaduse korral spetsialisti lasteaia töölevõtmist või teenuse ostmist teenuse osutajalt). Direktoril on kohustus teenust igapäevaselt korraldada.

Eelnõu § 9 lõige 5 sätestab, et lasteaed kannab andmed osutatud tugiteenus ja teenuse osutaja kohta hariduse infosüsteemi. Lapse elukohajärgse kohaliku omavalitsuse üksusel on lapsele ja perele vajalike tugiteenus tagamiseks õigus töödelda hariduse infosüsteemi andmeid.,

Sätte eesmärk on info liikumist hõlbustades parandada lapse ja pere vajadustele vastava ja õigeaegse teenuse kättesaadavust.

Eelnõu § 9 lõige 6 sätestab, et kui ilmneb lapse andekus, pakuvad õpetajad või teised spetsialistid talle lasteaia vajaduse korral täiendavat juhendamist.

Säte on oluline, tagamaks täiendav juhendamine ja individuaalne lähenemine ka andekale lapsele, kelle võimete ja potentsiaali arendamine ja toetamine on oluline juba alushariduses, kuna nii toetatakse lapse edasist edukat toimetulekut ka järgmistel haridustasemetel.

§ 10. Lapsele vajaliku toe väljaselgitamine ja rakendamine

Eelnõu § 10 reguleerib lapsele vajaliku toe väljaselgitamist ja rakendamist.

Käesoleva seaduseelnõuga on kavatsustatud toe väljaselgitamine ja rakendamine alus- ja põhihariduses. Sarnaselt PGSiga kaotatakse käesolevas seaduses jäik erirühmade jaotus ja nende täituvuse piirnormid ning luuakse senisest paindlikumad võimalused iga lapse arengu toetamiseks. Seejuures lähtutakse ennekõike lapse toevajadusest, mitte meditsiinilisest diagnoosist. Kehtivas KELSis sätestatud nõustamismeeskonna poolt tehtavaid otsuseid sobitus- või erirühma vastuvõtmiseks käsitletakse käesolevas eelnõus edaspidi soovitud tühustatud või eritoe rakendamiseks. Tühustatud ja eritugi väljendub eelkõige lapsele sobiva kollektiivi suuruses ning erivajadusest tulenevate spetsiifiliste kohanduste ulatuses õppe- ja kasvatusprotsessis. Soovitud toe rakendamiseks annab kooliväline nõustamismeeskond. Eelnõu kohaselt on toe rakendamine õigustatud ka muude objektiivsete andmete olemasolul, nt kui lapsel on eelnevalt tuvastatud puude raskusaste, koostatud rehabilitatsiooniplaan või

tugiteenuste vajadust kirjeldav arsti väljastatud tervise seisundi hinnang. Lasteaed peab lapsele sobiva õpi- ja kasvukeskkonna tagamisel alati lähtuma lapse vajadustest.

Sarnaselt PGSiga on eelnõu kohaselt tõhustatud tuge vajava lapse puhul rühma suuruseks kuni 12 last ja erituge vajava lapse puhul kuni kuus last. Samas ei pruugi erivajadusega laps tingimata vajada väiksemat rühma. Sellisel juhul võib lapsele pakkuda individuaalset lisatuge ka tavapärase koosseisuga rühmas. Soovituse konkreetsele lapsele sobiva kollektiivi suuruse või rühmas vajaliku lisatõe kohta annab koolivälise nõustamismeeskond. Lasteaiale edastatud objektiivsete andmete põhjal võib lapsele, kellel on diagnoositud mõni igal ööpäeval või ööpäevaringselt kõrvalabi vajadust põhjustav tervise seisund ja tuvastatud puude raskusaste, sobiva kollektiivi suuruse või vajaliku lisatõe osas otsuse langetada ka lasteaed.

Eelnõu § 10 lõike 1 kohaselt loob lapse haridusliku erivajaduse väljaselgitamiseks ja lapsele vajaliku toe pakkumiseks võimalused lasteaia pidaja ja selle korraldab direktor.

Vastavat regulatsiooni ning pidaja ja direktori rolli tugiteenuste osutamisel ei ole võrreldes kehtiva KELSiga sisuliselt muudetud.

Eelnõu § 10 lõike 2 sätestab, et lapsel on õigus tema vajadustele vastava toe saamiseks vajaduse tuvastamise hetkest. Vajadus tuvastatakse lasteaiale sellekohaste objektiivsete andmete saabumise või koolivälise nõustamismeeskonna soovitusel andmisega. Lasteaed on kohustatud tegema lapsele vajaliku toe väljaselgitamisel ja tagamisel vanemaga koostööd.

Säte rõhutab lapse õigust saada tema vajadustele vastavat tuge koheselt, olenemata sellest, kas üldse või millise aja möödudes annab soovitusel koolivälise nõustamismeeskond. Koolivälise nõustamismeeskonna soovitusel kõrval võivad muudeks objektiivseteks andmeteks toe vajaduse tuvastamisel olla puude raskusastme otsus või rehabilitatsiooniplaan või tugiteenuste vajadust kirjeldav arsti antud tervise seisundi hinnang.

Eelnõu § 10 lõike 3 sätestab, et lapse arengu toetamiseks määrab direktor haridusliku erivajadusega lapse õppe koordineerija, kelle ülesanne on korraldada lasteaiasisest meeskonnatööd ja koordineerida lasteaiavälises võrgustikutöös osalemist.

Kehtiva koolieelse lasteasutuse riikliku õppekava kohaselt on lapse arengu toetamine lasteasutuses meeskonnatöö, mille toimimise eest vastutab lasteasutuse juht. Eelnõu täpsustab senist regulatsiooni, andes direktorile õiguse määrata tugiteenuste osutamise seotud meeskonnatöö korraldamiseks ja võrgustikutöö koordineerimiseks vastav töötaja. Haridusliku erivajadusega lapse õppe koordineerija näol on tegemist uue rolliga alushariduses, kuid see ei eelda täiendava ametikoha loomist lasteaias. Haridusliku erivajadusega lapse õppe koordineerija seaduses sätestatud ülesannete täitmiseks on lasteaia direktoril õigus valida selleks tööks sobivaim töötaja. Haridusliku erivajadusega lapse õppe koordineerija rolli võib täita üks lasteaias töötavatest tugispetsialistidest, õppealajuhataja või muu sobiv töötaja.

Eelnõu § 10 lõike 4 avab haridusliku erivajadusega lapse õppe koordineerija ülesannete sisu. Sätte kohaselt toetab ja juhendab ta õpetajat lapse esmase toe kavandamisel, nõustab vanemaid ning teeb õpetajale ja direktorile ettepanekuid edaspidiseks pedagoogiliseks tööks, lasteaias pakutavate lapse arengut toetavate meetmete rakendamiseks või lisauuringute tegemiseks ja põhikooli ülemineku toetamiseks.

Eelnõu § 10 lõike 5 sätestab, et kui lapsel ilmneb lasteaias vajadus saada tuge, teavitab lasteaed sellest vanemat ja korraldab lapse pedagoogilis-psühholoogilise hindamise. Vajaduse korral tehakse koostööd teiste valdkondade spetsialistidega ja soovitatakse lisauuringuid.

Säte reguleerib olukorda, kui lasteaia käival lapsel ilmneb vajadus saada tuge. Samaselt on esmase toe vajaduse hindamine reguleeritud põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse § 46 lõikes 4. Tavapäraselt tugineb pedagoogilis-psühholoogiline hindamine lapse arenguliste vajaduste ja lähima arengutsooni perspektiivi kirjeldamisele, hõlmates lapse kasvatus- ja õpetamisega seonduvaid ning lapse arengu psühholoogilisi aspekte. Õpetajad ja kaasatud tugispetsialistid hindavad vastavalt oma ettevalmistusele lapse arengut ja võimeid, aktiivsust, tähelepanu, püüdlikkust, suhtumist õppe- ja kasvatustegevustesse, õpioskusi, töövõimet, õppe- ja kasvatustegevustes osalemist, õpioskuste rakendamise tasandit, isiksuse jooni, suhtlemisviise, käitumist, emotsionaalset seisundit, tunnetusprotsesse (taju, tähelepanu, mõtlemine) ja motivatsiooni.

Eelnõu § 10 lõige 6 sätestab, et lapsel, kellel on kohanemiskursi või tekib mahajäämus eeldatavate arengutulemuste saavutamisel, pakub lasteaed üldist tuge, mis kujutab endast õpetaja pakutavat individuaalset lisajuhendamist, tugispetsialisti teenust ja vajaduse korral õpet individuaalselt või alarühmas.

Alarühma mõiste tuleneb riiklikust õppekavas kirjeldatud füüsilise keskkonna kujundamise põhimõttest. Käesolevaga viidatakse soovitusel viia õppe- ja kasvatustegevust lapse toetamiseks läbi väiksemates gruppides.

Eelnõu § 10 lõige 7 sätestatakse, et vajadusel koostavad rühma õpetajad koostöös tugispetsialistide ja vanematega lapsele individuaalse arenduskava alushariduse riikliku õppekava alusel. Alushariduse riiklikus õppekavas reguleeritud lapse individuaalse arenduskava koostamise alus. Individuaalne arenduskavas (IAK) on dokument, milles seatakse lapsele individuaalsed eesmärgid ja lepitakse koostöös vanema, õpetaja ja tugispetsialistidega kokku tegevustes, kuidas seatud eesmärgid saavutatakse. IAK koostatakse lapsele kindlaks ajavahemikuks ja neis valdkondades, milles lapse areng vajab toetamist, ehk lapse areng erineb eeldatavast eakohasest tasemest, s.o eakaaslaste keskmisest tasemest. Vähemalt üks kord õppeaastas tehakse meeskonnatöona kokkuvõtte individuaalse arenduskava rakendamisest, arengukeskkonna sobilikkusest ning lapse edasistest vajadustest. Täpsemad nõuded IAK koostamisele kehtestatakse alushariduse riiklikus õppekavas ning lisaks sätestab käesoleva paragrahvi lõige 15, et haridusliku erivajadusega lapse hindamise, testimise ja uuringute tulemused, samuti õpetajate tähelepanekud, tugispetsialistide ja koolivälise nõustamismeeskonna antud soovitused, kohandused õppes, rakendatud tugimeetmed ja hinnang nende tulemuslikkuse kohta märgitakse lapse IAKsse.

Eelnõu § 10 lõige 8 sätestab, et kui lasteaia tagatud tugi ei anna lapse arenguks soovitud tulemusi, teeb haridusliku erivajadusega lapse õppe koordineerija vanemale ettepaneku pöörduda koolivälise nõustamismeeskonna poole.

Regulatsioon näeb ette, et kui lasteaia poolt pakutav tugi (nt individuaalne lisajuhendamine, tugispetsialisti(de) teenus, muudatused õppe- ja kasvatustegevuse korralduses) või rühmakeskkond ei osutu piisavaks, et tagada lapse arengus soovitud tulemusi, tehakse vanemale ettepanek koolivälise nõustamismeeskonna poole pöördumiseks.

Eelnõu § 10 lõige 9 sätestab, et koolivälise nõustamismeeskond annab lapse arengu toetamiseks ning õppe- ja kasvatustegevuse korraldamiseks soovitusel põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse § 47 lõike 4 alusel kehtestatud korras.

Koolivälise nõustamismeeskond annab lasteaiale ja vanemale soovitusi lapse arengu toetamiseks, õppe- ja kasvatus- korraldamiseks ning tugiteenuste rakendamiseks.

Soovituse andmise menetlemisel tuleb spetsialistidel järgida teabe avalikustamise reegleid ja isikuandmete töötlemise põhimõtteid.

Eelnõu § 10 lõike 10 alusel kantakse koolivälise nõustamismeeskonna soovitus hariduse infosüsteemi pärast seda, kui vanem on andnud nõusoleku soovitus rakendamiseks. Nõusolek esitatakse kirjalikku taasesitamist võimaldavas vormis.

Sätte kohaselt on tõhustatud või eritoe rakendamiseks lisaks koolivälise nõustamismeeskonna soovitusel vaja vanema nõusolekut. Tunnistades vanemate põhiseaduslikku õigust ja kohustust kasvatada oma lapsi ja hoolitseda nende eest, rakendatakse tõhustatud ja erituge vanema nõusolekul. Vanema nõusolek koolivälisele nõustamismeeskonnale soovitus rakendamiseks peab olema esitatud kirjalikku taasesitamist võimaldavas vormis. See tähendab, et vanem võib soovi korral edastada ka nõusolekut väljendava e-kirja.

Koolivälise nõustamismeeskonna soovitusel saavad hariduse infosüsteemis lasteaiale nähtavaks alles pärast vanema nõusolekut seetõttu, et lasteaias pole soovitusel enne seda, kui puudub nõusolek seda rakendada, midagi teha. Vastupidine olukord oleks vastuolus ka isikuandmete kaitse üldmäärusest tulenevate isikuandmete töötlemise põhimõtete (kindlasti eesmärgikohasuse ning minimaalsuse põhimõttega).

Olukorras, kus vanema tegevus või tegevusetus rikub lapse õigust tema heaolu ja arengu toetamisele, teavitab lasteaias kohaliku omavalitsuse üksust abivajavast lapsest. Kohaliku omavalitsuse üksus rakendab seejärel vajaduse korral meetmeid lapse õiguste kaitsmiseks. Eelnõu kohaselt on oluline tagada lapsele tugi ja arengu toetamine.

Eelnõu § 10 lõige 11 sätestab, et koolivälise nõustamismeeskonna soovitusel ja vanema nõusolekul rakendab lasteaias tõhustatud tuge või erituge. Sellisel juhul käsitatakse last haridusliku erivajadusega lapsena. Koolivälise nõustamismeeskonna soovitus ei ole eritoe või tõhustatud toe rakendamiseks nõutav, kui lapsel on diagnoositud mõni igal ööpäeval või ööpäevaringset kõrvalabi vajadust põhjustav tervisehäiring ja tuvastatud puude raskusaste.

Kui üldjuhul rakendab lasteaias tõhustatud tuge või erituge koolivälise nõustamismeeskonna soovitusel, siis erandina on lubatud tõhustatud või erituge rakendada ilma koolivälise nõustamismeeskonna soovituseta laste puhul, kelle toevajadus tema muutumatu tervisehäiringi tõttu on ilmselge. Erandi mõte on säästa keeruliste diagnoosidega lapsi ja nende vanemaid täiendavast haldusmenetlusest. Juhul kui lapsel on diagnoositud mõni igal ööpäeval või ööpäevaringset kõrvalabi vajadust põhjustav tervisehäiring ja tuvastatud puude raskusaste. Sellisel juhul võib pidaja lähtuda sobiva toe planeerimisel puude raskusastme otsusest (sh rehabilitatsiooniplaanis välja toodud tugispetsialistide vajadusest) või arsti poolt koostatud tugiteenuste vajadust kirjeldavast tervisehäiringi hinnangust.

Sügav puue on lapse anatoomilise, füsioloogilise või psüühilise struktuuri või funktsiooni kaotus või kõrvalalekalle, millest tingituna vajab laps pidevat kõrvalabi, juhendamist või järelevalvet ööpäevaringselt. Raske puue on lapse anatoomilise, füsioloogilise või psüühilise struktuuri või funktsiooni kaotus või kõrvalalekalle, millest tingituna vajab laps kõrvalabi, juhendamist või järelevalvet igal ööpäeval.

Eelnõu § 10 lõike 12 kohaselt võib lapse heaolu ja arengu toetamiseks moodustada lasteaias väiksemaid rühmi. Haridusliku erivajadusega lapsele sobiva suurusega rühma moodustamisel

tuleb järgida koolivälise nõustamismeeskonna soovitusi või või käesoleva paragrahvi lõikes 10 sätestatud juhul puude raskusastme tuvastamise otsust.

Lapse heaolu toetamiseks võib lasteaed moodustada eelnõu § 8 lõikes 2 sätestatud piirarvust väiksemaid rühmi. Nõustamismeeskonna soovitusi rühmade moodustamiseks on eelnõu kohaselt vaja arvestada üksnes juhul, kui tegemist on tõhustatud või erituge vajava lapsega, kellele kooliväliline nõustamismeeskond on andnud soovitusi viia õppe- ja kasvatustegevust läbi väiksemas kollektiivis

Juhul kui lapsel on diagnoositud mõni elukestvat ööpäevaringset kõrvalabi vajadust põhjustav tervise seisund ja tuvastatud puude raskusaste, siis võib lapsele sobiva suurusega rühma moodustamisel lähtuda puude raskusastme otsusest või tugiteenuste vajadust kirjeldavast tervise seisundi hinnangust.

Eelnõu § 10 lõike 13 alusel rakendatakse tõhustatud tuge lapsele, kes oma erivajaduse tõttu vajab:

- 1) vähemalt üht tugispetsialisti teenust;
- 2) spetsiifilist õppe- ja kasvatustegevuse korraldust, keskkonda, metoodikat, või vahendeid ning
- 3) individuaalset tuge rühmas või õpet kuni 12 lapsega rühmas.

Käesoleva sättega kirjeldatakse, millised tingimused peab lasteaed tagama lapsele, kellele rakendatakse koolivälise nõustamismeeskonna soovitusel tõhustatud tuge.

Eelnõu § 10 lõike 14 alusel rakendatakse erituge lapsele, kes oma erivajaduse tõttu vajab:

- 1) mitut tugispetsialisti teenust;
- 2) kohandusi mitmes käesoleva paragrahvi lõike 13 punktis 2 nimetatud valdkonnas ning
- 3) pidevat individuaalset tuge rühmas või õpet kuni kuue lapsega rühmas.

Käesoleva sättega kirjeldatakse, millised tingimused peab lasteaed tagama lapsele, kellele rakendatakse koolivälise nõustamismeeskonna soovitusel erituge.

Eelnõu § 10 lõike 15 alusel märgitakse haridusliku erivajadusega lapse hindamise, testimise ja uuringute tulemused, samuti õpetajate tähelepanekud, tugispetsialistide ja koolivälise nõustamismeeskonna antud soovitusel, kohandused õppes, rakendatud tugimeetmed ja hinnang nende tulemuslikkuse kohta lapse individuaalsesse arenduskavasse. Käesolev säte näeb ette, et haridusliku erivajadusega lapse arengu jälgimise dokumenteerimise kohaks on lapse individuaalne arenduskava.

Käesolevas sättes viidatud tugimeetmed hõlmavad endas nii tugispetsialistide teenuseid kui ka kohandusi õppe- ja kasvatustegevuses.

Eelnõu § 10 lõike 16 sätestab, et vähemalt korra õppeaastas ja juhul, kui koolivälise nõustamismeeskonna määratud toe rakendamise tähtaeg on lõppemas, hindab haridusliku erivajadusega lapse õppe koordineeri ja koostöös õpetajate ja tugispetsialistidega soovitatud toe rakendamise mõju ning teeb direktorile ettepanekud edasiseks tegevuseks.

Sätte eesmärk on kehtestada põhimõtte, et toe rakendamise mõju lapse arengule peab regulaarselt hindama ja analüüsima. Hindamised on aluseks edasise toe rakendamisel ja tegevuse kavandamisel.

Eelnõu § 10 lõige 17 sätestab, et tõhustatud ja eritoe rakendamiseks on lasteaial õigus töödelda teise lasteaia ja koolivälise nõustamismeeskonna poolt hariduse infosüsteemi kantud andmeid koolivälise nõustamismeeskonna soovitusel ja tuge saavale lapsele rakendatud tugimeetmete kohta.

Kui lasteaed tavapäraselt lapse lasteaia vahetamisel sisestab uuesti lapse kohta EHISesse andmed ehk avab lapse osas nõu uue kausta, siis on seadusest tuleneva ülesande täitmiseks (pakkuda lapsele tõhustatud või erituge) lasteaial õigus vaadata ja kasutada ka neid andmeid, mida eelmine lasteaed on lapse kohta EHISesse sisestanud (siinkohal oluline – eelmises lasteaias rakendatavad meetmed) või mille on sisestanud EHISesse koolivälise nõustamismeeskond (varasemad otsused). Selline vajadus on seletatav sellega, et lapsele võib eelmises lasteaias käimise ajal olla antud soovitus tõhustatud- või eritoe rakendamiseks, mille rakendamine peab jätkuma (kui lapsevanem seda soovib) edasi ka uues lasteaias. Seetõttu on uuel lasteaial vajalik saada andmeid nii soovitusel enda kui ka varasemate rakendatud meetmete kohta. Andmete töötlemine toimub sellisel juhul seaduse alusel ning seetõttu ei ole vajalik andmesubjekti nõusolek.

§ 11. Huvitegevuse korraldus

Eelnõu § 11 sätestab huvitegevuse korraldamise põhimõtted.

Eelnõu § 11 lõike 1 kohaselt võib lasteaias korraldada lisaks lasteaia õppekavale huvitegevust, olles kuulunud ära hoolekogu arvamuse. Huvitegevuse korraldus lasteaias ei tohi takistada õppe- ja kasvatustegevust.

Kehtivas KELSis ei ole huvitegevuse korraldust reguleeritud. Huvitegevus lasteaias ei ole alushariduse osa, kuid täiendab seda laste huvidest lähtuvalt. Vajalike üldoskuste, teadmiste ja hoiakute kujundamine on tagatud alushariduse riikliku õppekava kaudu, mille korraldamiseks on riik kohaliku omavalitsuse üksustele ette näinud rahalised vahendid. Kui huvitegevust ei korraldata, ei mõjuta see alushariduse omandamise võimaldamist ja kvaliteeti.

Huvitegevuse korraldamise põhimõtteid on asjakohane käesolevas eelnõus reguleerida, sest õppekavavälise huvitegevuse pakkumine on lasteaedades võrdlemisi levinud. Sättes rõhutatakse, et huvitegevust saab korraldada vaid lisaks alushariduse omandamise võimaldamisele ning see ei tohi takistada õppe- ja kasvatustegevust. Sellest lähtudes toimub huvitegevus lasteaias ainult õppe- ja kasvatustegevusest vabal ajal. Lasteaed ei pea ise huvitegevust läbi viima, vaid võib osta teenust nt huvikoolilt.

Lisaks kohustab käesolev regulatsioon huvitegevuse korraldamisel eelnevalt ära kuulama hoolekogu arvamuse. Lasteaias võib huvitegevust korraldada eelkõige vanemate huvi korral, sest huvitegevuse kulud kannab vanem.

Eelnõu § 11 lõike 2 kohaselt on huvitegevuses osalemine vabatahtlik ja selle kulud katab osaleva lapse vanem. Huvitegevust võib osaliselt või täielikult rahastada ka kohaliku omavalitsuse üksus, muu isik või asutus.

Kuna huvitegevus on õppekavaväline tegevus, rahastavad seda need vanemad, kelle lapsed huvitegevuses osalevad. Huvitegevuses osalemine on vabatahtlik ja lapse osalemise otsustab vanem. Kohaliku omavalitsuse üksus võib huvitegevuses osalemist toetada, kuid üksuselt ei saa nõuda õppekavavälise huvitegevuse rahastamist. Kohaliku omavalitsuse üksus võib

huvitegevusega seotud kulu katta osaliselt või täies ulatuses, kui tal on selleks vahendeid. Vastavasisulise ettepaneku võib kohaliku omavalitsuse üksusele teha näiteks hoolekogu. Huvitegevust võib lisaks vanemale või kohaliku omavalitsuse üksusele rahastada ka kolmas isik. Kolmanda isikuna käsitletakse eelnõus eelkõige huvikooli, kes lasteaias teenust pakub ja kellele lapsevanem huvitegevusega seotud kulu eest tasub. Huvitegevust võib rahastada ka asutus.

3. peatükk. Õigused ja kohustused lasteaias

Eelnõu 3. peatükk sätestab lapse, vanema ja lasteaiapidaja õigused ja kohustused alushariduse süsteemis. Võrreldes kehtiva KELS §-dega 17 ja 18 on täpsustatud laste ja vanemate õigusi ja kohustusi ning lisatud lasteaiapidaja õigused ja kohustused.

§ 12. Lapse õigused

Eelnõu §-s 12 sõnastatakse lapse õigused alushariduse süsteemis.

Lapsel on õigus tema heaolu ja arengu toetamisele ning seda soodustavale õpi- ja kasvukeskkonnale. Lapsel on õigus väljendada oma arvamust ning sellega peab vastavalt lapse vanusele ja arengule arvestama.

Võrreldes kehtiva KELS §-s 17 sätestatuga on sõnastust täpsustatud ja eelnõusse on lisatud lapse õigus väljendada oma arvamust. Lisaks tuleb lapse õiguste osas kohaldada kõiki teisi rahvusvahelistest lepingutest ja siseriiklikust õigusest tulenevaid õigusi ja kohustusi. Lapse õiguste sätestamine on kooskõlas Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni lapse õiguste konventsiooni ja selle lisaprotokollidega ning Euroopa Liidu põhiõiguste harta ja teiste asjakohaste õigusaktidega.

Lapse õiguste tagamiseks peab õpi- ja kasvukeskkond väärtustama last ja toetama tema arengut. Lasteaias on oluline lapsi kuulata ja toetada nende aktiivset õppimist. Laste arvamusega arvestamiseks on lasteaedades kasutusel sisehindamise vahendid, mille kaudu selgitatakse välja laste rahulolu lasteaiaga. Kirjeldatud sisehindamise raames kaardistatakse laste arvamusi lasteaiapidaja õppe- ja kasvatustegevuste kohta ja tehakse kindlaks, mis lastele meeldib ja mis põhjustab raskusi. Laste arvamused ja ideed on õpetajatele oluline sisend õppe- ja kasvatustegevuse kavandamisel ja hindamisel. Otsuseid vastu võttes ja tegevusi planeerides tuleb arvestada lapse huvidega. Lapse huvidega arvestamine tähendab muu hulgas lapse ärakuulamist ja lapse arvamusega arvestamist. Lapse arvamust ei pea arvestama, kui see kahjustab lapse arengut ja heaolu.

§ 13. Vanema õigused ja kohustused

Eelnõu §-s 13 sätestatakse vanema õigused ja kohustused.

Võrreldes kehtiva KELS §-ga 12 on vanema õiguste ja kohustuste sisu muudetud.

Eelnõu § 13 lõike 1 kohaselt on vanemal õigus saada käesolevas seaduses sätestatud korras lasteaialt tuge lapse arengu ja tema alushariduse omandamise toetamisel, saada lasteaialt teavet õppe- ja kasvatustegevuse korralduse kohta, osaleda käesolevas seaduses sätestatud korras lasteaiapidaja hoolekogu töös ning teha lasteaiapidajale ettepanekuid õppe- ja kasvatustegevuse korraldamiseks.

Vanema õiguste ja kohustuste sisu on võrreldes kehtiva KELSiga täpsustatud ja muudetud käesoleva eelnõu regulatsioonidele vastavaks. Senisest sõnastusest on välja jäetud vanema õigusi puudutavad sätted, mis tulenevad teistest õigusaktidest või ka käesoleva eelnõu teistest sätetest. Näiteks on teabe saamise õigus sätestatud avaliku teabe seadusega ja käesoleva eelnõu §-ga 4 on sätestatud vanemate õigus saada lapsele lasteaiakoht.

Eelnõu § 13 lõige 2 sätestab, et vanemal on kohustus järgida alushariduse riiklikus õppekavas sätestatud õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgid ning teha lasteaiaga koostööd lapse arengu toetamiseks ja lapsele tugispetsialisti teenuste võimaldamiseks, tagada lapse arenguks ja alushariduse omandamiseks soodsad tingimused ja katta sellega kaasnev kulu, arvestades käesolevas seaduses sätestatud erisusi, teavitada kirjalikult lasteaija direktorit lapse tervises seisundist tulenevatest eritingimustest, mille alusel kohandatakse lasteaias võimaluse korral päevakava, õpi- ja kasvukeskkonda ning õppe- ja kasvatustegevuse korraldust.

Võrreldes kehtiva KELSiga on täpsustatud vanema koostöö kohustus. Alushariduse riikliku õppekava järgi on õppe- ja kasvatustegevuse eesmärk lapse mitmekülgne ja järjepidev areng koolivalmiduse kujunemiseks kodu ja lasteaija koostöös. Lasteaija õppe- ja kasvatustegevuste raames toetatakse lapse üldoskuste (mängu-, tunnetus- ja õpioskuste, sotsiaalsete ja eneseregulatsiooni oskuste) ning valdkondlike (keel ja kõne, mina ja keskkond, matemaatika, kunst, liikumine ja muusika) oskuste kujunemist ja arengut. Lisaks sõnastatakse eelnõus vanema kohustus teavitada lasteaija direktorit kirjalikult lapse tervises seisundist tulenevatest eritingimustest. Lasteaija direktori teavitamine lapse tervises seisundist tulenevatest eritingimustest ei ole lapsevanema jaoks uus nõue. Lapse tervise eritingimustest teavitamise nõue on kehtestatud sotsiaalministri 24.09.2010. a määruse nr 61 "Tervisekaitse nõuded koolieelses lasteasutuses tervise edendamisele ja päevakavale" § 7 lõikes 2, mille kohaselt informeerib vanem lasteasutuse direktorit kirjalikult lapse tervises seisundist tulenevatest eritingimustest, mille alusel personal kohandab võimaluse korral rühma päevakava, kasvukeskkonda ning õppe- ja kasvatustegevuse korraldust.

Regulatsioon on oluline lapse heaolu ja tervisekaitse tagamiseks ning arengu toetamiseks. Vanem on kohustatud teavitama lasteaija lapse terviseriskist või võimalikust nakkusohust, mis võib ohustada teisi lapsi või last ennast. Kui vanem lasteaija lapse tervises seisundist tulenevatest eritingimustest ei teavita, ei saa lasteaija võtta vastustust võimalike tervisekahjude ennetamisel ja tekke vältimisel. Kui vanem on lasteaija terviseriskist teavitanud, peab lasteaija võtma kasutusele kõik meetmed, mis aitavad vähendada võimalikku tervisekahju lastele. Olukorras, kus vanem ei pea kinni sättes reguleeritud kohustusest, võib lasteaija või selle pidaja laste õiguste tagamiseks pöörduda lastekaitse poole.

Lasteaija direktor peab jälgima, et isikuandmete töötlemisel lasteaias ei ületataks seadusega ette nähtud piire, st andmetöötlus peab olema kooskõlas järgmiste isikuandmete töötlemise põhimõtetega: seaduslikkus, eesmärgikohasus, kvaliteet, õigsus, säilitamine ja turvalisus. Andmetöötluse puhul, mida seaduse volitusnorm ei hõlma, peab lapsevanem andma nõusoleku. Nõusolek peab vastama EL isikuandmete kaitse üldmääruses¹⁴ sätestatud nõuetele.

---

¹⁴ Euroopa Parlamendi ja Nõukogu määrus (EL) [2016/679, 27. aprill 2016, füüsiliste isikute kaitse kohta isikuandmete töötlemisel ja selliste andmete vaba liikumise ning direktiivi 95/46/EÜ kehtetuks tunnistamise kohta](#) (isikuandmete kaitse üldmäärus).

§ 14. Lasteaia pidaja ja lasteaia õigused ning kohustused

Eelnõu §-s 14 sätestatakse lasteaia pidaja ja lasteaia õigused ning kohustused.

Eelnõu § 14 lõike 1 kohaselt on lasteaia pidajal ja lasteaial õigus saada käesolevas seaduses sätestatud korras toetust alushariduse kättesaadavuse ja kvaliteedi tagamiseks; korraldada lasteaia koostööd kogukonnaga, põhikooliga ja muude asutustega; pöörduda vanema poole tema käesolevas seaduses sätestatud kohustuste täitmise tagamiseks ja rakendada teisi laste õiguste kaitsega seotud meetmeid.

Lasteaia pidajal ja lasteaial on käesolevas seaduses sätestatud korras õigus saada toetust alushariduse kättesaadavuse ja kvaliteedi tagamiseks. Riigieelarvest eraldatakse kohaliku omavalitsuse üksusele toetust käesoleva seaduse § 26 lõikes 1 nimetatud lasteaiaõpetajate täienduskoolituseks, eesti keele õppeks ja õpetajate tööjõukuludeks. Kohaliku omavalitsuse üksus võib nimetatud toetust kasutada ka tugispetsialistide tööjõukulude katmiseks või tugiteenuste kättesaadavuse tagamiseks (§ 32 lõige 2). Eralasteaia rahastamise tingimused ja korra kehtestab kohaliku omavalitsuse üksus (§ 33 lõige 3). Eralasteaia ja -lastehoiu pidajal on õigus kohaliku omavalitsuse üksuselt toetust saada käesolevas seaduseelnõus kehtestatud tingimustel.

Rahvusvaheliselt on peetud oluliseks lasteaia pidaja ja lasteaia head koostööd kogukonnaga ja teiste asutustega, sest see aitab kaasa alushariduse kättesaadavuse ja kvaliteedi tagamisele. Seetõttu on kohane kehtestada käesolevas eelnõus pidaja ja lasteaia kohustus korraldada koostööd kogukonna, põhikooli ja muude asutustega.

Lapse huvides ja tema õiguste tagamiseks on lasteaial ja ka lasteaia pidajal õigus pöörduda vanema poole, et tagada käesolevas seaduses sätestatud kohustuste täitmine vanema poolt, näiteks kui vanem ei pea kinni lasteaia kodukorrast või ei tee koostööd lapse arengu toetamiseks. Lisaks on lasteaia pidajal õigus mõjutada vanemat lapse heaolu ja turvalisuse tagamise kohustamiseks lastekaitseasutuses sätestatud meetmeid kasutades. Kui vanema tegevus või tegevusetus rikub lapse õigust heaolule ja arengu toetamisele, teavitab lasteaed abivajavast lapsest kohaliku omavalitsuse üksust, kes rakendab vajaduse korral meetmeid lapse õiguste kaitsmiseks.

Eelnõu § 14 lõige 2 sätestab, et lasteaia pidajal on kohustus tagada lasteaia turvaline õpi- ja kasvukeskkond ja lastele kvaliteetse alushariduse kättesaadavus.

Lasteaed sõltub oma ülesannete täitmisel lasteaia pidajast, kes vastutab alushariduse kättesaadavuse tagamise eest. Seetõttu peab lasteaia pidaja tagama lasteaiale ressursid ja toe kvaliteetse alushariduse pakkumisega seotud ülesannete täitmiseks, nt eraldama tugiteenuste osutamiseks vajalikud vahendid või lahendama lasteaia riskianalüüsiga välja selgitatud probleemid. Käesoleva sätte eesmärk on rõhutada, et alushariduse kättesaadavuse ja kvaliteedi eest vastutab lõppastmes lasteaia pidaja. See rõhuasetus on oluline, sest praktikas pöörduakse lasteaiaga seotud olme- või kommunikatsiooniprobleemide korral sageli Haridus- ja Teadusministeeriumi poole, kuigi tegelikult saab lahendused välja pakkuda lasteaia pidaja kohalikul tasandil. Alles olukorras, kui pidaja oma kohustusi ei täida ning on tekkinud õigusaktides sätestatud nõuete rikkumise oht, on asjakohane pöörduda Haridus- ja Teadusministeeriumi poole, kes algatab järelevalvemenetluse.

Eelnõu § 14 lõike 3 kohaselt on lasteaial kohustus teavitada vanemaid õppe- ja kasvatustegevuse korraldusest; jälgida regulaarselt lapse terviklikku arengut ning anda vanematele sellekohast tagasisidet; pakkuda lapsele käesolevas seaduses sätestatud korras tuge ning anda vajaduse korral esmast abi; nõustada vanemaid lapse arengu ja alushariduse küsimustes.

Kehtivas KELSis kajastuvad eelnõus sõnastatud õigused osaliselt § 20 lõikes 3 ja § 22 lõigetes 2 ja 3, milles käsitletakse lasteaia personali ja pedagoogide ülesandeid. Õppe- ja kasvatustegevuse korraldusest teavitamine tähendab, et vastav info peab olema vanemale regulaarselt kättesaadav ja vanem võib neis küsimustes pöörduda lasteaia poole.

Lasteaias tuleb regulaarselt jälgida lapse terviklikku arengut ja anda vanematele selle kohta tagasisidet. Samuti tuleb lapsele pakkuda käesolevas seaduses sätestatud korras tuge ning anda vajadusel esmast abi. Viimane tähendab ühtlasi lasteaia töötajate koolitamist, nõustamist või selleks vajalike töötajate tagamist, nt vajaduse korral meditsiinitöötajad kroonilise haigusega laste toetamiseks. Regulaatsiooni sõnastamisel on lähtutud kehtiva KELS §-st 14 ja sotsiaalministri 24. septembri 2010. a määruse nr 61 „Tervisekaitsenõuded koolieelses lasteasutuses tervise edendamisele ja päevakavale“ § 6 lõikest 3.

Lasteaial lasub kohustus nõustada vanemaid lapse arengu ja alushariduse küsimustes.

Kuivõrd lasteaia pidaja teostab oma õigusi ja kohustusi lasteaia kaudu, saab ülalkirjeldatud kohustuste täitmisel lasteaed teha koostööd pidajaga. Oluline on, et loetletud kohustused peavad olema täidetud kvaliteetselt. Vanem võib loetletud küsimustes pöörduda ka otse lasteaia pidaja poole.

4. peatükk. Lasteaed

Eelnõu 4. peatükis on koondatud lasteaia tegevuse korraldamisega seotud regulaatsioon. Peatüki esimeses jaos sätestatakse lasteaia tegevuse korraldamise alused, teises jaos õppeõigusega seotud kolmandas jaos lasteaia juhtimisega seotud ja neljandas jaos lasteaia töötajatega seotud sätted. Võrreldes kehtiva KELSiga on lasteaia tegevuse korraldamine käesolevas eelnõus reguleeritud 4. peatüki üldsätetes, et luua seaduses terviklikum ülevaade lasteaia korraldamise üldistest alustest.

§ 15. Lasteaia tegevuse korraldamine

Eelnõu §-s 15 sätestatakse lasteaia tegevuse korraldamise üldised alused.

Eelnõu § 15 lõike 1 kohaselt võib lasteaia tegevust korraldada munitsipaal- või eralasteaias. Munitsipaallasteaia pidaja on kohaliku omavalitsuse üksus ja eralasteaia pidaja on eraõiguslik juriidiline isik. Lasteaed asutatakse lasteaia pidaja otsusega.

Võrreldes kehtiva KELS § 4 lõikega 1 on regulaatsiooni sõnastust täpsustatud. Sätte eesmärk on kehtestada selge vastutus lasteaia omandivormist lähtudes ja piiritleda, mil viisil võib käesolevas seaduses sätestatud korras alusharidust võimaldada. Lasteaia omandivormist sõltuvalt erineb lasteaedade tegevuse õiguslik vorm. Munitsipaallasteaia pidaja tegevuse aluspõhimõtted tulenevad PS §-st 37, mis tähendab, et munitsipaallasteaed täidab avalikku ülesannet. Avalikku ülesannet võib aga täita ka eraõiguslikus vormis. Eralasteaia teenus muutub

avalikuks ülesandeks siis, kui seda osutatakse avalik-õigusliku isiku seadusest tuleneva kohustuse täitmiseks.

Kuigi lasteaiakoha andmine otsustatakse haldusmenetluses, tekib kohaliku omavalitsuse ja lapsevanema vahel lasteaiakoha kasutamisel eraõiguslik suhe. Munitsipaallasteaed täidab lasteaiateenust osutades küll avalikku ülesannet, kuid sellega ei kaasne riigivõimu volitusi. Samuti ei teki lapsevanema ja eralasteaia vahel avalik-õiguslikku suhet kohaliku omavalitsuse üksuse ja eralasteaia vahelise suhte avalik-õigusliku iseloomu tõttu. Kui isik leiab, et lasteaiakoha andmisel või andmata jätmisel on rikutud tema õigusi, saab ta seega esitada kaebuse halduskohtusse. Kui isik leiab, et lasteaiakoha kasutamisel on lepingut rikutud, saab ta esitada hagi maakohtusse.

Munitsipaallasteaed asutatakse kohaliku omavalitsuse üksuse otsusega ja eralasteaed eraõigusliku juriidilise isiku otsusega, lähtudes tema omandivormist. Eraõigusliku juriidilise isiku otsuse teeb kõrgeim juhtorgan, kui põhikirjas ei ole sätestatud teisiti. Eralasteaia asutamise otsuse tegemiseks ei näe õigusaktid ette otsuse tegemise vormi. Munitsipaallasteaia asutamise otsuse tegemiseks on ette nähtud kord kohaliku omavalitsuse korralduse seaduses (edaspidi ka *KOKS*). *KOKS* § 35 lõike 2 kohaselt otsustab valla või linna ametiasutuse hallatava asutuse (munitsipaallasteaia) asutamise ja selle tegevuse lõpetamise volikogu. Hallatava asutuse põhimäärus, struktuur ja koosseis kinnitatakse ja neid muudetakse volikogu poolt kehtestatud korras. Valla või linna ametiasutus ja ametiasutuse hallatav asutus registreeritakse riigi ja kohaliku omavalitsuse asutuste registris.

Eelnõu § 15 lõige 2 sätestab, et lasteaial on põhimäärus või põhikiri, milles sätestatakse vähemalt lasteaia asukoht ja tegevuskohad, nimetus, struktuur ning õppekeel või õppekeeled. Lasteaia põhimäärus või põhikiri kehtestatakse ja seda muudetakse lasteaia pidaja kehtestatud korras.

Kehtestatud põhimäärus või põhikiri on üks õppeõiguse taotlemise eeldusi. Mõisted põhimäärus ja põhikiri tulenevad kehtivatest seadustest, vastavalt *KELS*-ist ja *ErakS*-st. Võrreldes kehtiva *KELS* §-ga 9 on eelnõu sellest sättest välja jäetud kohustus reguleerida põhimääruses seda, mis on edaspidi sätestatud seaduse tasemel. Näiteks on edaspidi seaduses sätestatud direktori pädevus ja tema ülesanded, samuti hoolekogu pädevus ja ülesanded.

Eelnõu § 15 lõikes 2 nimetatud lasteaia kui asutuse põhimäärust ja põhikirja tuleb eristada eralasteaia pidaja kui juriidilise isiku põhikirjast. Niisamuti tuleb lasteaia kui asutuse põhimäärusest eristada valla ja linna kui lasteaia pidaja põhimäärusest. Eralasteaia pidaja kui juriidilise isiku põhikirja sisu ja muutmist reguleerib äriseadustik ja mis on kantud äriregistrisse. Valla või linna kui avalik-õigusliku juriidilise isiku põhimääruse sisu ja muutmist reguleerib kohaliku omavalitsuse korralduse seadus ja see kehtestatakse valla või linna volikogu määrusega. Pidajate põhimäärus ja põhikiri reguleerivad nende kui juriidiliste isikute tegevusi. Käesolevas lõikes sätestatud asutuse põhimäärus ja põhikiri reguleerib lasteaia kui asutuse tegevusi. Eralasteaia põhikirja näol on sisuliselt tegemist teenuse osutamise tüüptingimustega võlaõigusseaduse tähenduses.

Eelnõu § 15 lõige 3 sätestab, et lasteaia tegevuse korraldamise ja alushariduse pakkumise õigus antakse käesolevas seaduses sätestatud korras õppeõigusega.

Nii munitsipaal- kui eralasteaed loetakse asutatuks õppeõiguse andmisega. Õppeõigus annab lasteaiale õiguse alusharidust pakkuda. Eralasteaia jaoks tähendab õppeõiguse saamine

majandustegevuse seadustiku üldosa seaduse (edaspidi ka *MSÜS*) § 16 tähenduses loakohutuse täitmist. Ilma õppeõigusest ei tohi õppe- ja kasvatusetegevust läbi viia. Kui sisuline tegevus vastab lasteaia tegevuse tunnustele, kuid puudub õppeõigus, on tegemist on ebaseadusliku majandustegevusega karistusseadustiku (edaspidi ka *KarS*) § 372 tähenduses. Edaspidi asendab õppeõigus KELS alusel väljastatud koolitusluba ja erakooliseaduse alusel väljastatud tegevusluba. Õppeõigust ja selle taotlemist on täpsemalt selgitatud seletuskirja § 20 juures. Koolituslubade ja tegevuslubade üleminekusätteid on selgitatud seaduse rakendussätete juures.

Eelnõu § 15 lõige 4 sätestab, et lasteaia pidaja otsusel võib lasteaed tegutseda ühe asutusena mitmes tegevuskohas. Sellisel juhul peab tema tegevus vastama käesolevas seaduses sätestatud nõuetele kõikides tegevuskohtades.

Regulatsiooni eesmärk on tagada lasteaia tegevuse korraldamiseks ja juhtimiseks piisav paindlikkus. Ühe asutusena mitmes tegevuskohas tegutseva lasteaia puhul on õiguslikult tegemist ühe lasteaiaga (juriidilise isikuga). Regulatsiooni kohaselt võib lasteaia pidaja olemasolevaid lasteaedu üheks asutuseks konsolideerida. Säte kehtib ka tulevikus asutavate lasteaedade suhtes. Nii võib mitmes tegevuskohas tegutseval lasteaial olla üks direktor ja tegevuskohtades üksnes õppealajuhataja.

Eelnõu § 15 lõike 5 kohaselt võivad lasteaed ning põhikooli- ja gümnaasiumiseaduses sätestatud üldhariduskool tegutseda ühe asutusena. Võrreldes kehtiva KELS § 5 lõikega 2 ei ole regulatsiooni muudetud. Põhikool on üldhariduskool. PGSist tulenevalt võib põhikooli tegutsemise vorm olla lasteaed ja põhikool, mis tegutsevad ühe asutusena.

Eelnõu § 15 lõige 6 sätestab, et ühe asutusena tegutseva lasteaia ja üldhariduskooli direktoril on käesolevast seadusest ning põhikooli- ja gümnaasiumiseadusest tulenev pädevus. Selline pädevus tuleneb ka PGSist.

Eelnõu § 15 lõigete 7–9 sõnastus on üle toodud kehtiva KELS § 33 lõigetest 1, 2 ja 4. Kehtiva KELS-i ülejäänud lasteaia ümberkorraldamist ja -kujundamist reguleerivad sätted on käesolevast eelnõust välja jäetud, sest need on kaetud eelnõu § 15 teiste sätetega. Ühtlasi on käesolevast eelnõust välja jäetud ka lasteaia ümberkujundamise korraldus, mis reguleeris eri liiki lasteaedade ümberkujundamist. Neid sätteid käesolevas eelnõus ei reguleerita, sest eelnõuga ei kehtestata lasteaedade eri liike.

Kehtiva KELS § 33 lõige 4 eeldab, et lasteaia ümberkorraldamise või ümberkujundamise tulemusena tuleb igal juhul taotleda koolitusluba (käesoleva seaduse tähenduses õppeõigus). Eelnõu § 15 lõikes 9 on PGS § 80 lõike 6 regulatsiooni arvesse võttes sätestatud, et kui ümberkorraldamisel lasteaiaid ühendatakse (ühendatavad lasteaiaid lõpetavad tegevuse ja nende baasil moodustatakse uus lasteaed), jagatakse või eraldatakse, tuleb õppeõigus taotleda ümberkorralduse tulemusel asutatud uuele lasteaiale. Lasteaedade liitmisel (liidetav lasteaed lõpetab oma tegevuse) õppeõigust taotleda vaja ei ole. Selline regulatsioon vähendab õppeõiguse taotlemise kohustusi.

Eelnõu § 15 lõige 10 sätestab, et ühe asutusena tegutseva lasteaia ja üldhariduskooli ümberkorraldamise, kooli pidamise üleandmise ja tegevuse lõpetamise puhul kohaldatakse põhikooli- ja gümnaasiumiseaduses sätestatud. Võrreldes kehtiva KELS-i §-ga 33 on regulatsiooni muudetud ja viidatud PGS §-dele 80 ja 81.

Eelnõu § 15 lõike 11 kohaselt võib lapse munitsipaallasteaiast välja arvata üksnes vanema soovil või juhul, kui laps asub täitma koolikohustust.

Kehtivas KELSis ei ole lapse munitsipaallasteaiast väljaarvamist reguleeritud. Laste lasteasutusse vastuvõtu ja sealt väljaarvamise korra kehtestab valla- või linnavalitsus. Regulatsiooni vajaduse tingib asjaolu, et praktikas on kohaliku omavalitsuse üksused õigusvastaselt kehtestanud laste lasteaeda vastuvõtu ja väljaarvamise kordades tingimused lapse lasteaiaast väljaarvamiseks, nt lapse pikemaajalisel puudumisel lasteaiaast või olukorras, kui vanem ei ole tasunud lasteaia osalustasu. Kehtiva KELSi kohaselt ei tohi kohaliku omavalitsuse üksus aga kehtestada kitsendusi lapse lasteaeda vastuvõtmiseks või lasteaiaakoha kasutamiseks. Kirjeldatud õigusseaduse puudumisele ja tekkinud õigusvastastele olukordadele on tähelepanu juhtinud ka õiguskantsler.

Selle regulatsiooniga sätestatakse seega lapse munitsipaallasteaiast väljaarvamise tingimused. Sätte kohaselt võib lapse munitsipaallasteaiast välja arvata üksnes vanema avalduse alusel või siis, kui laps läheb kooli. Muid aluseid lapse lasteaiaast välja arvamiseks eelnõu ette ei näe ja kohaliku omavalitsuse üksus ei tohi kehtestada täiendavaid aluseid lapse munitsipaallasteaiast väljaarvamiseks. Sätte eesmärk on tagada õigusselgus lapse munitsipaallasteaiast väljaarvamisel. Lasteaias peavad saama käia kõik lapsed, kelle vanemad seda soovivad. Lapsevanem realiseerib ja kaitseb oma õigust lapse kasvatamisel ja tema hariduse üle otsustamisel (PS § 27 lg 3 ja § 37 lg 3). PS § 37 kohaselt on igapäev õigus haridusele, sh alusharidusele.

Kohaliku omavalitsuse üksuse õiguste tagamine tuleb täita vastavate õiguskaitsevahendite kaudu. Kui lasteaia kohatus maksmata jätmise põhjuseks on pere halvenenud sotsiaalmajanduslik olukord, tuleb seega perele pakkuda abi sotsiaaltoetuste vormis või kasutada eelnõu § 32 lõikes 6 sätestatud õigust vanema osalustasu ja toidukulu diferentseerida. Kui tasu maksmata jätmisel ei ole objektiivseid põhjuseid, võib kohaliku omavalitsuse üksus oma õiguste kaitseks pöörduda kohtusse, kuid last ei või sel põhjusel lasteaiaast välja arvata. Eesmärk on kaitsta laste õigust haridusele vanemate kohustuste täitmisest sõltumata. Vanemate kohustuste täitmise tagamiseks tuleb rakendada teisi õiguslikke vahendeid.

Eelnõu § 15 lõikes 12 sätestatakse, et direktor koostab koostöös töötajatega kodukorra. Kodukorras sätestatakse laste ja lasteaia töötajate vaimset ja füüsilist turvalisust ohustavate olukordade ennetamise, neile reageerimise, juhtumitest teavitamise ja nende lahendamise kord. Kodukorra kehtestab direktor, olles kuulunud ära hoolekogu arvamuse. Lasteaia kodukord on lastele, vanematele ja lasteaia töötajatele täitmiseks kohustuslik ning see avalikustatakse lasteaia või pidaja veebilehel.

Erinevalt kehtiva KELS §-st 9² käsitletakse lasteaia kodukorda käesolevas peatükis, sest kodukord on seotud lasteaia tegevuse korraldamisega. Lasteaia töötajad osalevad kodukorra koostamisel. Enne kodukorra kehtestamist kuulab direktor ära hoolekogu arvamuse.

§ 16. Eralasteaia pidaja ja vanema vaheline leping

Eelnõu §-ga 16 sätestatakse eralasteaia pidaja ja vanema vahelise lepingu tingimused.

Kuna võlaõigusseaduse kohaselt kehtib lepinguvabaduse põhimõte, võib seadusandja avalikes huvides sätestada imperatiivsed sätted, et kaitsta vanemate ja laste huve. Käesolevas eelnõus sätestatakse need tingimused, et tagada seaduse eesmärgi täitmine. Lisaks on regulatsioon

vajalik eralasteaia pidajale, sest lepinguga lepitakse kokku olulised tingimused eralasteaia tegevuse rahastamiseks.

Sätte eeskujuks on olnud erakooliseaduse § 17, milles sätestatakse õpilase ja erakooli vahelise lepingu kohustuslikud tingimused.

Eralasteaia pidaja ja vanema vahelise lepingu puhul võib olla tegemist kas lapse kui kolmanda isiku kasuks või tema kaitseks sõlmitud lepinguga (VÕS § 80, 81). Riigikohus on oma lahendis kohtuasjas 3-2-1-128-16¹⁵ leidnud, et lasteaiateenuse lepingu näol on tegemist kolmandat isikut kaitsva lepinguga VÕS § 81 tähenduses ning VÕS § 81 lg 2 kohaselt saab sellise lepingu rikkumise korral nõuda kahju hüvitamist ka kaitstud kolmas isik.

Eelnõu § 16 lõike 1 kohaselt sõlmitakse vanema ja eralasteaia pidaja vahel kirjalik leping. Lepinguga kohustub eralasteaia pidaja võimaldama lapsele alushariduse riiklikule õppekavale vastavat alusharidust ja vanem on kohustatud tasuma õppemaksu.

Võrreldes EraKS § 17 lõikega 1 on regulatsiooni sõnastust täpsustatud. Eraõiguslike suhete puhul on alushariduse kättesaadavuse tagamiseks vaja sätestada poolte õigused ja kohustused. Käesoleva sätte kohaselt peab eralasteaed võimaldama lapsele alushariduse riiklikule õppekavale vastavat haridust ja vanem on kohustatud tasuma selle eest õppemaksu, arvestades käesolevas seaduses sätestatud erisusi. Kuivõrd tegemist on eraõigusliku suhtega, kasutatakse lasteaiakoha tasu kohta erakooliseadusest tulenevalt mõistet õppemaks.

Õppemaksust arvatakse maha need kulud, mis hüvitatakse eralasteaia pidajale kohaliku omavalitsuse üksuse kaudu, kui selles on kokku lepitud. Kui vanem otsustab loobuda kohaliku omavalitsuse üksuse poolt pakutud munitsipaallasteaia kohast, tasub eralasteaiaga kaasnevad kulud vanem.

Eelnõu § 16 lõige 2 sätestab kohustuslikud tingimused lepingu sõlmimiseks. Lepingus tuleb kindlaks määrata lasteaia õppekava, mille alusel lapse arengut toetatakse ja alusharidust võimaldatakse, õppe- ja kasvatustegevuse koht ning õppemaksu tasumise tingimused ja kord.

Võrreldes EraKS § 17 lõikega 4 on täpsustatud lepingus kajastuvaid tingimusi, lähtudes eralasteaia erisustest. Sätte eesmärk on suunata lepinguosalisi eralasteaia kohaga seotud tingimuste osas kokku leppima.

Eelnõus sätestatud kohustuslikud lepingutingimused on laste ja lapsevanemate kaitseks, et lapsele võimaldatakse võrdväärne alusharidus võrreldes munitsipaallasteaedadega. Seadusest tulenevalt on eralasteaias teatud paindlikkus ja erisused nt juhtimisel ja õppekeele kehtestamisel, kuid alushariduse kvaliteet peab olema lapse ja pere jaoks seejuures tagatud. Ettenähtud kohustuslikud lepingutingimused aitavad lapsevanemal selle tagamist hinnata.

Lapse huvides on oluline lasteaia õppe- ja kasvatustegevuse kvaliteet ja et vanem on teadlik, millist õpet lasteaias pakutakse. Näiteks puudutab see eesti keele kui teise keele õppe teemat, millest vanem peab olema teadlik lasteaiakoha kasutamisel.

Õppekava punkt lepingus on oluline, sest alushariduse riiklik õppekava sätestab vaid üldised raamid, kuid lasteaia õppekavas on täpsustatud juba õppe- ja kasvatustegevuse läbiviimise

---

¹⁵ Riigikohtu 05. aprilli 2017 otsus tsiviilasjas nr [3-2-1-128-16](#), punkt 14.

põhimõtted ja korraldus. Seega riiklik õppekava ei võimalda vanemal lõpuni hinnata, kuidas õppe- ja kasvatuskorraldus lasteaia tegelikult aset leiab, see peab olema kajastatud eralasteaia õppekavas.

Oluline lepingu tingimus on ka õppe- ja kasvatustegevuse koht. Lasteaia pidaja võib alusharidust pakkuda mitmes tegevuskohas. Lapsevanemale on oluline, et lepingus sätestataks, millises lasteaia tema laps alusharidust saab.

Lõikest 1 tuleneb lapsevanemale kohustus tasuda õppemaksu. Vanema, aga ka eralasteaia pidaja kaitseks on vajalik kokku leppida ka õppemaksu tasumise tingimused ja kord.

§ 17. Lasteaia arengukava

Eelnõu §-s 17 sätestatakse lasteaia arengukava põhimõtted.

Võrreldes kehtiva KELS §-ga 9¹ on regulatsiooni muudetud paindlikumaks. Eelnõu lähtub põhimõttest, et arengukava ja sisehindamise süsteem peavad olema omavahel paremini sidustatud ning sisehindamine peab olema seotud arengukava eesmärkidega. Sisehindamise tulemused võimaldavad teha asjakohaseid ja tõenduspõhiseid järeldusi, mis on omakorda aluseks uute arengukava eesmärkide seadmisele. Arengukava koostades tuleks läbi mõelda, kellelt ja kui tihti tagasisidet küsida ning milliseid meetodeid arengukava eesmärkide ja tegevuste hindamiseks kasutada.

Eelnõu § 17 lõike 1 kohaselt koostab lasteaia direktor lasteaia järjepideva arengu tagamiseks koostöös lasteaia töötajate, lasteaia pidaja ja hoolekoguga lasteaia arengukava. Arengukava koostatakse vähemalt kolmeks aastaks. Arengukava koostamisel tuleb arvestada sisehindamise tulemustes esile toodud tugevuste ja parendusvaldkondade ning riskianalüüsi tulemustega.

Võrreldes kehtiva KELS § 9¹ lõigetega 1 ja 2 on regulatsiooni muudetud kompaktsemaks, jättes välja loetelu valdkondadest, mis peavad olema arengukavas kehtestatud. Kirjeldatud lähenemine on sarnane PGS § 67 lõikes 1 sätestatuga. Võrreldes kehtiva KELS § 9¹ lõikega 2¹ täpsustatakse regulatsiooni sõnastust, jättes välja mõiste arengukava tegevuskava, ning lisatud on kohustus arvestada arengukava koostamisel riskianalüüsi tulemustega. Muus osas regulatsiooni sisu käesoleva eelnõuga ei muudeta.

Eelnõu § 17 lõige 2 sätestab, et lasteaia pidaja kinnitab lasteaia arengukava ja loob võimalused arengukava eesmärkide täitmiseks. Arengukava täitmise eest vastutab lasteaia direktor.

Eelnõu kohaselt tagab pidaja võimalused, sh vajalikud ressursid, arengukava eesmärkide täitmiseks. Vastutus arengukavas sätesatud eesmärkide täitmisel lasub lasteaia direktoril, kellel on piisav pädevus asutuse arengu- ja tegevuseesmärkide püstitamiseks ning nende saavutamiseks vajaminevate ressursside ja tegevuste planeerimiseks. Pidaja toetab arengukavas seatud tegevuseesmärkide täitmist, tagades selleks vajalikud vahendid ja luues vastavad võimalused.

Eelnõu § 17 lõige 3 sätestab, et lasteaia arengukava avalikustatakse lasteaia või tema pidaja veebilehel. Võrreldes kehtiva KELS § 9¹ lõikega 4 on regulatsiooni täiendatud nii, et lasteaia arengukava võib avalikustada lisaks lasteaia veebilehele ka pidaja veebilehel.

§ 18. Riskianalüüs

Eelnõu §-s 18 sätestatakse lasteaia riskianalüüsi koostamise põhimõtted.

Riskianalüüsi eesmärk on tagada õigusaktidest tulenevate nõuete rakendamine ja täitmine. Riskianalüüsi koostamise nõue suunab lasteaeda iseseisvalt võimalikke riske hindama ja neid maandama. Riskianalüüsi koostamine võimaldab lasteaia pidajal senisest paindlikumalt analüüsida Vabariigi Valitsuse määrusega kehtestatud õpi- ja kasvukeskkonna nõuete täitmist ning tagada selle abil lasteaia ohutu keskkond.

Eelnõu § 18 lõike 1 sätestab, et laste turvalisuse ja ohutuse hindamiseks, tervise kaitsmiseks ja haiguste ennetamiseks ning käesoleva seaduse § 8 lõike 9 alusel kehtestatud õpi- ja kasvukeskkonna nõuete tagamiseks koostab lasteaia direktor koostöös töötajate ja hoolekoguga iga kolme kalendriaasta jooksul riskianalüüsi.

Säte on seotud käesoleva eelnõu alusel kehtestatud õpi- ja kasvukeskkonna nõuetega. See tähendab, et seni rahvatervise seaduse alusel lasteaiale kehtestatud nõuded kehtestatakse edaspidi käesoleva eelnõu alusel. Võrreldes kehtiva õigusega ei ole nõudeid muudetud rangemaks ja välja on jäetud nõuded, mis dubleerisid juba õigusaktides sätestatud või olid ebamõistlikud (vt täpsemalt § 8 selgituste osa ja mõjuanalüüsi). Rahvatervise seaduse alusel kehtestatud nõuded olid kehtivate regulatsioonide kohaselt aluseks järelevalve teostamisele lasteaia. Käesoleva eelnõuga järelevalvepädevust ei muudeta. Eelnõu kohaselt tuleb järelevalve teostamisel lähtuda koostatud riskianalüüsist. Riskianalüüs annab ülevaate riskidest ja nende ennetamise võimalustest ning riskianalüüsi raames hinnatakse nii lasteaia taristut kui ka õigusaktidest tulenevaid nõudeid ja nende täitmist.

Riskianalüüsi koostamine ei ole lasteaedadele uus ülesanne. Võrreldes kehtiva sotsiaalministri 24. septembri 2010. aasta määruse nr 61 „Tervisekaitsenõuded koolieelses lasteasutuses tervise edendamisele ja päevakavale“ §-ga 5 on täpsustatud riskianalüüsi eesmärki ja seaduse tasandil kehtestatud selle koostamise kohustus. Lisaks on käesolevas eelnõus sätestatud riskianalüüsi koostamise regulaarsus – üks kord kolme aasta jooksul.

Kui riskianalüüsi kohustust ei täideta või seda ei ole iga kolme aasta järel uuendatud, võib riiklik või haldusjärelevalveorgan teha Haridus- ja Teadusministeeriumile ettepaneku lasteaia õppeõigus kehtetuks tunnistada. Samuti võib riiklik- või haldusjärelevalveorgan sellisel juhul kohaldada teisi korrakaitse seadusest või valdkonna eriseadustest tulenevaid meetmeid kohustuste täitmiseks, nt teha ettekirjutusi. Lasteaed ei vasta nõuetele, kui lasteaia pidaja ei taga õpi- ja kasvukeskkonna nõuetele vastavust või kui on tõenäoline, et riskianalüüsis kirjeldatud riskid realiseeruvad, või kui riske on puudulikult hinnatud.

Eelnõu § 18 lõige 2 sätestab, et riskianalüüs peab sisaldama käesoleva paragrahvi lõikes 1 loetletud nõuete täitmise analüüsi, ohu tekkimise võimaluse tõenäolisust, ohuelemente ja ohu võimalikke tagajärgi ning vastutust nende ennetamisel ja riskide maandamisel.

Käesolevas lõikes on kirjeldatud kõik avalduvate riskide mõjuvaldkonnad, mis tuleb riskianalüüsis kaardistada. Lasteaia riskianalüüsi aluseks on käesoleva seaduse § 8 lõike 9 alusel Vabariigi Valitsuse määrusega kehtestatud lasteaia õpi- ja kasvukeskkonna nõuded. Nimetatud määruse kavandi töötas Haridus- ja Teadusministeerium välja koostöös Sotsiaalministeeriumiga. Võrreldes kehtiva sotsiaalministri 24. septembri 2010. aasta määruse

nr 61 „Tervisekaitsenõuded koolieelses lasteasutuses tervise edendamisele ja päevakavale“ §-ga 5 on täpsustatud riskianalüüsi sisu.

Eelnõu § 18 lõige 3 sätestab, et riskianalüüsi kinnitab lasteaia pidaja. Sätte eesmärk on kehtestada lasteaia pidajale selgem vastutus oma ülesannete täitmisel seoses lasteaia riskianalüüsiga. Kui riskianalüüsi tulemusel selgub, et lasteaia õpi- ja kasvukeskkond ei vasta käesolevas seaduses sätestatud nõuetele, peab lasteaia pidaja koostöös lasteaia probleemid lahendama ja nõuetele vastavuse tagama, sh kavandama sobivad meetmed lasteaia arengukavas.

Eelnõu § 18 lõige 4 sätestab, et kui lasteaias ei ole tagatud lasteaia õpi- ja kasvukeskkonna nõuete täitmine või on tõenäoline, et riskianalüüsis kirjeldatud riskid realiseeruvad või riske on puudulikult hinnatud, on lasteaia pidaja kohustatud viima lasteaia tegevuse viivitamatult kooskõlla õigusaktides sätestatud nõuetega ja riski maandama.

Sätte eesmärk on kehtestada lasteaia nõuetele vastavuse õiguslik garantii. Regulatsioonis on rõhutatud pidaja vastutust riskide hindamisel, kontrollimisel ja maandamisel, kuna sageli jõuavad vanemate poolt tõstatatud küsimused ja probleemid Haridus- ja Teadusministeeriumini, kuid probleemidele peaks esmalt reageerima pidaja, kes on kohustatud lasteaia õpi- ja kasvukeskkonna nõuetele vastavuse tagama. Näiteks kui lasteaias juhivad lapsevanemad tähelepanu võimalikule probleemile seoses siseõhu või joogivee kvaliteediga, peab lasteaia pidaja välja selgitama, kas lasteaia siseõhk või joogivesi vastavad kehtestatud nõuetele. Kui selgub, et ei vasta, tuleb olukord pidaja poolt lahendada ning siseõhu ja joogivee kvaliteet nõuetega kooskõlla viia. Sarnaste küsimuste lahendamiseks ei ole enamasti vaja algetada Haridus- ja Teadusministeeriumi või Terviseameti järelevalvet.

§ 19. Sisehindamine

Eelnõu §-s 19 sätestatakse sisehindamise regulatsioon, mida on võrreldes kehtiva koolieelse lasteasutuse seadusega täpsustatud.

Haridus- ja Teadusministeeriumi poolt koostatud 2018/2019. õppeaasta haridussüsteemi välishindamise ülevaates¹⁶ jõuti järeldusele, et lasteaedade sisehindamine täidab eesmärgi, mis seda käivitades seati. Sisehindamisest on saanud arengukava eesmärkide täitmise seire instrument ja oluline abivahend lasteaia pideva arengu jälgimiseks, analüüsimiseks ja hindamiseks. 12-aastase sisehindamise kogemuse tulemusena on lasteaiad jõudnud uuele kvaliteeditasemele, kus arengueesmärgid ei ole pelgalt näiliselt seotud kvaliteedijuhtimise valdkondadega (strateegiline juhtimine ja eestvedamine, personalijuhtimine, koostöö huvirühmadega, ressursside juhtimine ja õppekasvatustsents), vaid on protsessiüleised ja teenivad lasteaia arengueesmärgi. Aastate jooksul on tegevuste analüüsimine muutunud tõenduspõhisemaks – lasteaiad mõistavad paremini, millisel tasemel parasjagu ollakse ja kuhu soovitakse jõuda, ning on teadlikud, millised tegevus- ja tulemusnäitajad väljendavad liikumist seatud sihtide poole.

---

¹⁶ Haridus- ja Teadusministeerium. Ülevaade haridussüsteemi välishindamisest 2018/2019. õppeaastal. Mõtteid koolieelse lasteasutuse arengu planeerimisest ja sisehindamisest. K. Aruoja, R. Simanson, J. Treier, lk 117–119. Kättesaadav Haridus- ja Teadusministeeriumi veebilehel – https://www.hm.ee/sites/default/files/ulevaade_haridussusteemi_valishindamisest_2018-2019_oa.pdf.

Eksperdid on teinud ettepaneku, et sisehindamine peaks olema kooskõlas tegeliku praktikaga. Sisehindamise korraldamiseks tuleb lasteaia direktoril välja töötada kord, mille alusel analüüsi ja hindamist tõhusalt läbi viia. Nimetatud korras peaks sätestama, mida, millal ja kuidas analüüsitakse ja hinnatakse.

Eelnõu § 19 lõike 1 kohaselt korraldab direktor koostöös lasteaia töötajate ja hoolekoguga vähemalt üks kord arengukava perioodi jooksul lasteaia sisehindamise, mille eesmärk on tagada laste arengut toetavad tingimused ja lasteaia järjepidev areng. Sisehindamise korra kehtestab direktor, esitades selle enne arvamuse avaldamiseks hoolekogule.

Erinevalt kehtivast KELSist on sisehindamise korraldus muudetud sarnaseks PGS § 78 lõikes 2 sätestatuga, mis tähendab, et sisehindamine tuleb läbi viia vähemalt üks kord lasteaia arengukava perioodi jooksul.

Eelnõu § 19 lõige 2 sätestab, et sisehindamisel analüüsitakse käesoleva paragrahvi lõikes 1 sätestatud eesmärgist lähtudes õppe- ja kasvatustegevust, lasteaia juhtimist ning hinnatakse nende tulemuslikkust. Sisehindamisega selgitatakse välja lasteaia tugevused ja parendusvaldkonnad. Direktor kinnitab sisehindamise tulemused ja teeb need teatavaks lasteaia pidajale.

Võrreldes kehtiva KELSiga on käesolevasse regulatsiooni lisatud sisehindamise raames analüüsitavad valdkonnad ja kohustus esitada tulemused pidajale. Eelnõu kohaselt on õppe- ja kasvatustegevuse tulemuslikkuse hindamisel oluline analüüsida õppe- ja kasvatustegevuse sisu ennekõike lapse arengut ja selle tulemusi silmas pidades.

§ 20. Õppeõiguse taotlemine

Eelnõu §-s 20 sätestatakse lasteaia õppeõiguse taotlemise regulatsioon.

Kehtivas KELSis ei ole käsitletud õppeõigust ja selle taotlemisega seotud regulatsioone, vaid on sätestatud koolitusloa taotlemise tingimused munitsipaallasteaedadele ja erakooliseaduses lisaks tegevusloa taotlemise tingimused eralasteaedadele. Nimetatud loaregulatsioonid ühendatakse käesolevas eelnõus lasteaedade puhul õppeõiguseks.

Majandustegevusega alustamise lubamisest sõltub isiku juurdepääs majandustegevusele, seega on alustamispiirangute puhul tegu PS §-de 29 ja 31 kaitseala tugevaima riive vormiga. PS § 31 kaitseala on ettevõtlusvabadus, mis on seotud ja kattub osaliselt PS §-s 29 sätestatud õigusega valida tegevusala, elukutset ja töökohta.

Põhiseaduse § 37 lõikest 5 tulenevalt on hariduse andmine riigi järelevalve all. Seega tuleb riigil kehtestada teatud kvaliteedinõuded ning nende nõuete järgimist kontrollima.

Hariduse ühiskondlik aspekt väljendub riigi huvis haritud elanikkonna järele, mis tagaks demokraatia, ühiskonna (majandusliku jne) edendamise ning riigi elanikkonna homogeense väärtussüsteemi.¹⁷ Õigus haridusele on ise nii põhiõigus kui ka samal ajal n-õ võimestava õigusena eeldus mitmete teiste põhiõiguste teostamisele, olles seeläbi fundamentaalse tähendusega.¹⁸ Kvaliteetne alusharidus tähendab ka seda, et lasteaial on kohustus tagada laste elu, tervis ja heaolu.

---

¹⁷ Nele Parrest, [Põhiseaduse kommenteeritud väljaanne](#), § 37 kommentaarid, punkt 6.

¹⁸ Samas punkt 4.

Tegevusloa/õppeõiguse taotluse menetlus ja järelevalve menetlus on omavahel tihedalt seotud. Eelnõus sätestatud loataotluse regulatsiooni ülesanne on võimaldada Haridus- ja Teadusministeeriumil majandustegevuse üle eelkontrolli teostada, sest eesmärk on tagada enne majandustegevusega alustamist majandustegevuse esemeline sobivus selleks, et kaitsta teiste isikute, eelkõige haavatava grupi isikute - laste turvalisust ja heaolu ning õigust kvaliteetsele alusharidusele. Seetõttu on ettevõtja tegevus allutatud rangemale regulatsioonile ja järelevalvele. Eeltoodu alusel leiavad eelnõu koostajad, et majandustegevuse alustamise puhul ettenähtud piirangu kehtestamisel on leitud avaliku ja erahuvi vahel õiglane tasakaal, piirangud on üheselt mõistetavad, selged ja piiritletud ning riivavad õiguseid ja vabadusi minimaalselt.

PS § 37 lõike 2 esimene lause sätestab, et hariduse kättesaadavaks tegemise eesmärgil peavad riik ja KOVid ülal pidama vajalikul arvul õppeasutusi. Viidatud kohustus ei hõlma mitte üksnes üldhariduskoole, vaid ka lasteaedaid. Loodavaid õppeasutusi peab olema „vajalikul arvul“. Nii kohustab eelnõu kohaliku omavalitsuse üksust tagama kõigile pooleteise- kuni seitsmeaastastele lastele võimaluse käia lasteaia, kui lapse elukoht on selle kohaliku omavalitsuse territooriumil.¹⁹ Samas kehtestab eelnõu loakohustuse ka KOVile, kuigi KOVile on pandud seadusega kohustus tagada lapsele võimalus käia lasteaia ja KOVil on oma ülesannete täitmisele enesekorraldusõigus. Loakohustuse eesmärk ei ole aga piirata KOVile seadusega pandud kohustuse täitmist, vaid eesmärk on realiseerida riigi järelevalvekohustus ja tagada laste heaolu ja turvalisus alates lasteaia avamisest ja mitte seada ohtu alushariduse kvaliteeti. Hariduse andmine on riigi järelevalve all.

Eelnõu § 20 lõige 1 sätestab, et õppeõigus annab lasteaia pidajale õiguse pakkuda alusharidust kindlas tegevuskohas. Õppeõiguse taotluse lahendab Haridus- ja Teadusministeerium. Õppeõiguse saamise taotlus tuleb esitada Haridus- ja Teadusministeeriumile hiljemalt viis kuud enne õppe- ja kasvatustegevuse algust.

Võrreldes kehtiva õigusega ei ole alushariduse andmist võimaldava loa taotlemise protsessi muudetud. Kehtiva KELS § 12 lõike 3 kohaselt esitatakse valdkonna eest vastutavale ministrile taotlus koolitusloa saamiseks vähemalt viis kuud enne õppe- ja kasvatustegevuse algust lasteasutuses. Käesoleva regulatsiooniga sätestatakse, et sarnaselt seni kehtinud koolitusloa taotlemise korrale, tuleb ka õppeõiguse taotlus Haridus- ja Teadusministeeriumile esitada vähemalt viis kuud enne õppe- ja kasvatustegevuse algust. Tähtaja eesmärk on tagada, et pidajal oleks vajaduse korral võimalik kõrvaldada taotluses esinevad puudused enne kavandatud tegevuse algust ja esitada Haridus- ja Teadusministeeriumile täiendavad materjalid. Tähtajaga tagatakse muu hulgas õiguskindlus ka vanematele. Käesoleva seaduse alusel antud õppeõigus võimaldab pakkuda vaid alusharidust.

Õppeõigus kindlas tegevuskohas tähendab pidajale õppeõigust pakkuda alusharidust ühes või mitmes tegevuskohas. Tegevuskoht tähendab aadressi Ehitusregistri tähenduses.

Eelnõu § 20 lõige 2 sätestab, et õppeõigus antakse lasteaia pidajale, kui ta on esitanud taotluse ning täitnud järgmised nõuded:

- 1) lasteaia pidaja tagab lasteaia jätkusuutlikkuse, sealhulgas piisavad finantsvahendid;
- 2) lasteaia on lasteaia õppekavas määratud õppe- ja kasvatustegevuse eesmärkide täitmiseks piisaval arvul kvalifikatsiooninõuetele vastavaid töötajaid;

---

¹⁹ Eelnõu § 4 lõige 1.

- 3) lasteaia pidaja on kehtestanud käesolevas seaduse § 15 lõikes 2 sätestatud nõuetele vastava põhimääruse või põhikirja;
- 4) lasteaial on käesoleva seaduse § 5 lõikes 4 sätestatud nõuetele vastav lasteaia õppekava;
- 5) lasteaial on tegevuseks vajalikud ruumid, hooned, maa-ala ja piisav sisustus, mis vastavad lasteaia õpi- ja kasvukeskkonna ning tuleohutusnõuetele;
- 6) lasteaia pidaja tagab kõikide käesolevas seaduses lasteaia pidajale ja lasteaiale sätestatud nõuete täitmise.

Võrreldes kehtiva KELSiga on eelnõud täiendatud ja lisatud on õppeõiguse kontrolliese. Kõnealune kontrolliese on loodud kehtiva erakooliseaduse, koolieelse lasteasutuse seaduse ning põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse regulatsioone ning Haridus- ja Teadusministeeriumi praktikas esinenud olukordi arvestades.

Kehtivas õiguses ei ole kontrollieset nii täpselt määratletud ja seda käsitlevad sätted lasteaedadele on kehtestatud üksnes erakooliseaduses. Kehtiv KELS sätestab loetelu dokumentidest, mis lasteaia pidaja peab koolitusloa saamiseks Haridus- ja Teadusministeeriumile esitama, kuid seadusega ei reguleerita sisulisi nõudeid, mis peavad olema täidetud enne tegevuse alustamist õppeõigust taotledes. Tagamaks, et pidaja on suuteline esitama lasteaia asutamiseks vajalikud dokumendid ja täitma kõik sisulised nõuded, millega garanteeritakse laste õiguste kaitse loodavas lasteaias, on oluline käesolevas eelnõus kehtestada õiguslik alus nõuete täitmise kontrollimiseks.

Alustavale lasteaiale nõuete kehtestamisel on arvestatud asjaoluga, et taotlus õppeõiguse saamiseks tuleb esitada vähemalt viis kuud enne tegevuse kavandatavat algust. Õppeõiguse andmisel on oluline veenduda, et lasteaia pidajal on võimekus täita kõiki õigusaktides sätestatud nõudeid, sh suudetakse garanteerida kõik vajalikud ressursid ja täita kõik kehtestatud nõuded lasteaia tegevusega alustamiseks ja lasteaia edaspidise töö korraldamiseks. Seejuures ei ole oluline tõendada mitte ainult piisavate finantsressursside olemasolu, vaid ka võimekust tagada nõuetele vastav tööjõud ja ruumid.

Eelnõu sätestab, et alustaval lasteaial peab olema kolm alusdokumenti: arengukava, põhimäärus või põhikiri ja lasteaia õppekava. Tegemist on lasteaia tegevust reguleerivate alusdokumentidega, mis annavad ülevaate pidaja plaanidest ja lasteaia kavandatavast sisulisest tegevusest. Et tagada plaanitava tegevuse vastavus õigusaktides sätestatud nõuetele, on oluline nende dokumentide nõuetele vastavust ka kontrollida.

Eelnõu kohaselt peab lasteaia pidaja lasteaiale õppeõiguse taotlemisel tõendama, et lasteaial on tegevuseks vajalikud ruumid, hooned, maa-ala ja piisav sisustus, mis vastavad õppe- ja kasvatustegevuse nõuetes sätestatule. Tegemist on nõudega, mille puhul ei piisa üksnes kestlikkuse tõendamisest, vaid olemas peab olema kogu vajalik õppemateriaalne baas. Lisaks peavad pädevad organid olema kinnitanud, et see vastab nõuetele. Nõude eesmärk on enne õppeõiguse andmist veenduda, et lastele on tagatud ohutu ja arendav keskkond.

Eelnõu § 20 lõige 3 sätestab, et õppeõiguse taotlusele lisatakse:

- 1) otsus lasteaia asutamise kohta;
- 2) arengukava, mis sisaldab andmeid lasteaia tegevuse jätkusuutlikkuse kohta käesolevas seaduses sätestatud ülesannete täitmiseks, sealhulgas andmed piisavate finantsvahendite olemasolu või nende saamise allika kohta, samuti lasteaia pidaja suutlikkuse kohta tagada kõikide käesolevas seaduses lasteaia pidajale ja lasteaiale sätestatud nõuete täitmine;

- 3) lasteaia pidaja kinnitus, et ta tagab lasteaia läbiviidava õppe- ja kasvatustegevuse mahust lähtudes piisava arvu kvalifikatsiooninõuetele vastavaid töötajaid lasteaia õppekavas määratud õppe- ja kasvatustegevuse eesmärkide täitmiseks, ning lasteaia pidaja kinnitus, et ta tagab kõikide käesolevas seaduses lasteaia pidajale ja lasteaiale sätestatud nõuete täitmise;
- 4) lasteaia põhimäärus või põhikiri;
- 5) lasteaia õppekava;
- 6) pädevate asutuste hinnang, mis kinnitab õpi- ja kasvukeskkonnaks kavandatavate ruumide, hoonete, maa-ala ja sisustuse vastavuse lasteaia õpi- ja kasvukeskkonna ning tuleohutuse nõuetele.

Sätte eesmärk on esitada avatud loetelu dokumentidest, millega on üldjuhul võimalik tõendada kontrollieseme asjaolude olemasolu. See loob alustavate lasteaedade ning nende pidajate jaoks suurema õigusselguse. Õigusselguse ja -kindluse tagamiseks on oluline sätestada, kuidas Haridus- ja Teadusministeerium eelnõu § 20 lõikes 2 toodud nõuete täitmist kontrollib. Selleks on sätestatud õppeõiguse taotlemiseks vajalike dokumentide, andmete ja teabe loetelu.

Eelnõu § 20 lõige 4 sätestab, et Haridus- ja Teadusministeeriumil on lisaks käesoleva paragrahvi lõikes 3 esitatule õigus nõuda täiendavaid dokumente, andmeid või teavet, mis tõendavad käesoleva paragrahvi lõikes 2 sätestatud asjaolusid.

Säte on oluline, sest erandjuhtudel ei pruugi kontrolliese saada loetelus toodud dokumentidega tõendatud. Seetõttu on Haridus- ja Teadusministeeriumile jäetud õigus nõuda lisatõendeid. Käesolev lõige lähtub haldusmenetluse loogikast ja ka taotluse esitaja huvidest, sest juhul, kui on jäänud esitamata mõned olulised dokumendid, ei see ole iseenesest alus tegevusloa andmisest keelduda, kuna menetlejal on õigus haldusakti andmiseks vajalikke dokumente juurde küsida.

§ 21. Õppeõiguse andmine ja muutmine

Eelnõu §-s 21 sätestatakse õppeõiguse andmise ja muutmise regulatsioon. Võrreldes kehtiva KELS-i ja erakooliseadusega on koolitusloa- ja tegevusloa andmine asendatud õppeõiguse andmisega ja selle muutmisega.

Eelnõu § 21 lõike 1 kohaselt otsustab Haridus- ja Teadusministeerium õppeõiguse andmise või muutmise kahe kuu jooksul alates taotluse esitamisest. Õppeõiguse muutmine on tegevuskoha muutmine või lisamine.

Võrreldes kehtiva KELS § 12 lõikega 5 ja EraKS § 5⁴ lõikega 6 on regulatsiooni täiendatud, täpsustades õppeõiguse muutmise tingimusi. Eelnõu kohaselt peab Haridus- ja Teadusministeeriumile õppeõiguse muutmise taotluse esitama, kui muutub lasteaia tegevuskoht või senistele tegevuskohtadele lisandub uus tegevuskoht. Õppeõiguse muutmise taotlust ei pea esitama väiksemamahuliste muudatuste puhul, nt õpetajate muutumise ja õppekava uuendamise korral.

Eelnõu § 21 lõige 2 sätestab, et Haridus- ja Teadusministeerium keeldub õppeõiguse andmisest või selle muutmisest, kui õppeõiguse andmise või muutmise taotlus või sellele lisatud dokumendid ei ole kooskõlas käesolevas seaduses või teistes õigusaktides sätestatud nõuetega või lasteaia pidaja ei ole tõendanud käesoleva seaduse § 20 lõikes 2 nimetatud asjaolusid.

Eelnõu § 21 sätestab menetluskorra õppeõiguse andmiseks ja selle paragrahvi lõige 2 tingimused, mis on eelduseks õppeõiguse andmisele ja muutmisele. Õppeõiguse andmine ja muutmise on Haridus- ja Teadusministeeriumi kaalutusotsus, mille tegemisel hinnatakse, kas eelnõu § 20 lõike 2 nõuded on täidetud. Sätte kohaselt keeldub Haridus- ja Teadusministeerium õppeõiguse andmisest ja muutmisest, kui õppeõiguse andmise või muutmise taotlus või sellele lisatud dokumendid ei ole kooskõlas eelnõus või teistes õigusaktides sätestatud nõuetega või pidaja ei ole tõendanud eelnõu § 20 lõikest 2 tulenevate nõuete täitmist. See tähendab, et õppeõigust ei anta või ei muudeta, kui pidaja ei ole lasteaia tegevuse alustamiseks või muutmiseks seatud ühte või mitut sisulist nõuet täitnud või ei ole nende täitmise tõendamiseks esitanud õigusaktides sätestatud ja õigusaktides reguleeritud nõuete kohaselt koostatud dokumente. Seejuures kohalduvad menetlusele haldusmenetluse seaduses sätestatud nõuded.

Eelnõu § 21 lõige 3 sätestab, et kui lasteaia pidaja muudab lasteaia tegevuskohta pärast õppeõiguse saamist, on ta kohustatud esitama hariduse infosüsteemi kaudu õppeõiguse muutmise taotluse hiljemalt kaks kuud enne muudatuse tegemist. Lasteaia pidaja peab esitama käesoleva seaduse § 20 lõike 3 punktides 3 ja 6 nimetatud dokumendid, andmed või teabe.

See regulatsioon on vajalik, kuivõrd eralasteaedade tegevuse eripära tõttu osutatakse eralasteaias lasteaiateenust nt perede vajadusest ja eralasteaia pidajate majanduslikust võimekusest lähtudes sageli mitmes tegevuskohas ja tegevuskohti muudetakse paindlikumalt. Seejuures on oluline tagada, et lasteaedade tegevus vastaks eelnõus sätestatud tingimustele igas tegevuskohas. Sätte kohaldub ka munitsipaallasteaedadele, kes soovivad oma tegevust konsolideerida. Regulatsiooniga kehtestatakse erisus üldisele õppeõiguse taotlemisele, mille kohaselt ei anta tegevuskoha muutmise lasteaiale uut õppeõigust, vaid kantakse hariduse infosüsteemi andmed muudetud tegevuskoha kohta. Uues tegevuskohas võib alustada tegevust, kui andmed on kantud hariduse infosüsteemi, st Haridus- ja Teadusministeerium on hariduse infosüsteemi kaudu sellekohase otsuse teatavaks teinud.

Lisaks reguleerib säte ka olukorda, kus lasteaia pidaja soovib lasteaia tegevuskohta muuta. Õppeõigus antakse pidajale lasteaia konkreetse tegevuskoha jaoks ja tegevuskoht märgitakse õppeõiguse andmisel. Tegevuskoha muutmisel tuleb seega lisaks taotleda ka õppeõiguse muutmist. Muu hulgas tähendab see, et Haridus- ja Teadusministeeriumile tuleb esitada konkreetnes lõikes nimetatud teave. Regulatsiooni on vaja, sest lasteaia laiendamisel muutub lasteaia õpi- ja kasvukeskkond ning võivad muutuda ka lasteaia kontekst ja eripära. See omakorda võib kaasa tuua vajaduse muuta lasteaia põhimäärust või põhikirja ja õppekava. Lisaks saab eeldada, et uues tegevuskohas hakkab vähemalt osaliselt tööle uus personal. Eeltoodust nähtub, et sellises olukorras võivad muutuda sisuliselt kõik lasteaia tegutsemise aluseks olnud asjaolud ja seetõttu on vaja neid uuesti tõendada.

Eelnõu § 21 lõike 4 kohaselt teeb Haridus- ja Teadusministeerium käesoleva paragrahvi lõigetes 1 ja 2 nimetatud otsused teatavaks hariduse infosüsteemi kaudu. Lasteaia andmed kantakse hariduse infosüsteemi.

§ 22. Õppeõiguse kehtetuks tunnistamine

Eelnõu §-ga 22 sätestatakse õppeõiguse kehtetuks tunnistamise regulatsioon. Võrreldes kehtiva KELS-i ja erakooliseadusega on käesolevas eelnõus koolitus- ja tegevusloa kehtetuks tunnistamine asendatud õppeõiguse kehtetuks tunnistamisega.

Eelnõu § 22 lõike 1 kohaselt võib Haridus- ja Teadusministeerium õppeõiguse kehtetuks tunnistada, kui esineb vähemalt üks käesoleva paragrahvi lõike 1 punktides 1–5 nimetatud alustest. Võrreldes kehtiva KELS-i ja erakooliseadusega on käesolevas eelnõus regulatsiooni sõnastust ja kehtetuks tunnistamise aluseid täpsustatud.

Eelnõu § 22 lõige 2 sätestab, et lasteaia pidaja teavitab käesoleva paragrahvi lõike 1 punktis 3 sätestatud juhul Haridus- ja Teadusministeeriumi, vanemaid ning lapse elukohajärgset kohaliku omavalitsuse üksust kirjalikku taasesitamist võimaldavas vormis hiljemalt viis kuud enne tegevuse lõpetamise planeeritavat kuupäeva. Kui lasteaed ei ole ühe aasta jooksul pärast õppeõiguse saamist tegevust alustanud, teavitab lasteaia pidaja sellest Haridus- ja Teadusministeeriumi ning lapse elukohajärgset kohaliku omavalitsuse üksust viie tööpäeva jooksul pärast aasta möödumist õppeõiguse andmisest.

Eelnõu § 22 lõike 3 kohaselt teeb Haridus- ja Teadusministeerium õppeõiguse kehtetuks tunnistamise otsuse teatavaks hariduse infosüsteemi kaudu.

§ 23. Lasteaia juhtimine

Eelnõu §-ga 23 sätestatakse lasteaia juhtimise regulatsioon.

Erinevalt kehtiva KELS §-st 21 sätestatakse käesolevas eelnõu paragrahvis direktori kvalifikatsiooninõuded ning tehakse lasteaia tegevuskohast ja lasteaia pidaja pädevusest tulenevaid täiendavaid sisulisi muudatusi lasteaia juhtimises.

Eelnõu § 23 lõike 1 kohaselt juhib lasteaia tegevust direktor, kelle ülesanne on tagada käesolevas seaduses sätestatud õppe- ja kasvatustegevuse korraldusega seotud ülesannete ja lasteaia õppekava täitmine ning töötajate ja ressursside otstarbekas ja tulemuslik juhtimine koostöös hoolekoguga. Direktor annab kord aastas hoolekogule ülevaate lasteaia õppe- ja kasvatustegevusest ning majandamisest.

Võrreldes kehtiva KELSiga on regulatsiooni täiendatud ja lisatud, et direktor vastutab õppekava täitmise eest. Direktoril peab eelnõuga kehtestatud ülesannete täitmiseks olema piisav juhtimispädevus, keeleoskus ja kvalifikatsioon. Sarnaselt KELS § 21 lõikega 4 sätestab eelnõu direktorile kohustuse anda kord aastas hoolekogule ülevaade lasteaia õppe- ja kasvatustegevusest ning majandamisest. Kuna hoolekogus on ka lasteaia pidaja esindaja, on välja jäetud nõue anda ülevaade ka lasteaia pidajale. Haridus- ja Teadusministeerium on seadnud haridusvaldkonna arengukavas aastateks 2021–2035 sihiks, et haridusasutusi juhiksid pädevad ja motiveeritud juhid. Ootused haridusasutuste juhtidele on kokku lepitud haridusasutuse juhi kompetentsimudel²⁰. Kompetentsimudel on soovituslik alus juhtide värbamisel, nende professionaalse arengu toetamisel, töö tulemuslikkuse ja kutseoskuste hindamisel ja tunnustamisel. Eelnõus lähtutakse põhimõttest, et haridusasutuse juht on aktiivne õppija, kes planeerib, juhib ja hindab oma õppimist, töö tulemuslikkust ja professionaalset arengut. Lasteaia pidaja loob direktorile võimalused õppimiseks ja enesetäiendamiseks ning tagab direktorile töölepingu seadusest tulenevad õigused. Pidaja annab direktorile tagasisidet lasteaia juhtimise kohta ning koostöös määratletakse direktori professionaalse arengu vajadused. Direktor peab tegema hoolekoguga koostööd lasteaiaga seotud ülesannete täitmisel.

---

²⁰ [Haridusasutuse juhi kompetentsimudel](#).

Eelnõu 23 lõige 2 sätestab, et lasteaia pidaja võib luua õppealajuhataja ametikoha lasteaia õppekava rakendamise ning õpi- ja kasvukeskkonna tagamise, sealhulgas õpetajate ja abiõpetajate või teiste töötajate professionaalsuse toetamise ja täienduskoolitusega ning vanematega koostöö korraldamisega seotud ülesannete täitmiseks.

Erinevalt kehtiva haridus- ja teadusministri 11. septembri 2015. aasta määruse nr 42 „Koolieelse lasteasutuse personali miinimumkoosseis“ § 2 lõikest 2, ei pea lasteaias olema õppealajuhataja ametikohta. Kui õppealajuhataja ametikohta ei looda, täidab lõikes kirjeldatud ülesandeid lasteaia direktor.

Eelnõu § 23 lõikes 3 sätestatakse, et kui lasteaial on mitu tegevuskohta, võib lasteaia pidaja luua igale tegevuskohale õppealajuhataja ametikoha.

Lasteaia pidaja otsustada on, kas lõikes 2 nimetatud ülesandeid tegevuskohtades täidab direktor või luuakse nende täitmiseks õppealajuhataja ametikoht. Võttes arvesse tegevuskohtade arvu ja nende asukohti, saab õppealajuhataja toetada õppe- ja kasvatustöö korraldusega seotud ülesannete ning juhtimisülesannete täitmist lasteaias. Eesmärk on hoida lasteaia tegutsemisvõrk optimaalsena ja pikemas perspektiivis hoida kokku ka lasteaia juhtimiskulusid.

Eelnõu § 23 lõige 4 sätestab, et direktori ja õppealajuhataja kvalifikatsiooninõuded on magistrikraad või sellele vastav kvalifikatsioon ning pedagoogilised ja juhtimiskompetentsid. Pedagoogilised kompetentsid on kirjeldatud õpetaja kutsestandardis. Juhtimiskompetentse hinnatakse järgmistes valdkondades: organisatsiooni arengu juhtimine, õpikeskkonna kujundamine, personalijuhtimine, ressursside juhtimine ja enesejuhtimine. Kvalifikatsiooninõuetele vastavust ja nimetatud kompetentside olemasolu hindab tööandja.

Direktori haridusnõude tõstmine tuleneb vajadusest parandada lasteaegade juhtimiskvaliteeti ja ühtlustada tasemehariduse nõue üldharidussüsteemis. Kõrgem tasemeharidus ja järjepidev juhtimiskompetentside arendamine aitab luua alushariduse omandamiseks õpi- ja kasvukeskkonna, kus iga lapse areng on toetatud.

Õppealajuhataja haridusnõude tõstmine tuleneb vajadusest parandada põhikoolidega võrreldes lasteaia õppealast juhtimiskvaliteeti ja luua seeläbi paremad võimalused õpetajate ja abiõpetajate professionaalsuse toetamiseks, täienduskoolituste korraldamiseks ja koostöö edendamiseks lastevanematega.

Lasteaia pidaja hindab direktori pedagoogilisi kompetentse õpetaja kutsestandardi alusel ja juhtimiskompetentse haridusasutuse juhi kompetentsimudeli alusel. Õppealajuhataja kompetentse hinnatakse samadel alustel. Erinevalt kehtiva haridusministri 26. augusti 2002. a määruse nr 65 „Koolieelse lasteasutuse pedagoogide kvalifikatsiooninõuded“ §-dega 3 ja 11 on käesolevas eelnõus direktorile ja õppealajuhatajale senise kõrgharidusnõude asemel kehtestatud magistrikraadi nõue.

Eelnõu § 23 lõige 5 sätestab, et direktoril on õigus sõlmida, muuta ja lõpetada töötajatega töölepinguid töölepingu seaduses sätestatud korras, arvestades käesoleva seaduse §-des 25 ja 26 sätestatud erisusi.

Võrreldes kehtiva KELS § 20 lõikega 4 on täpsustatud töölepingute sõlmimise ja lõpetamise õigust lähtudes töölepingu seadusest. Välja on jäetud töölepingu ülesõtmise õigus, sest see kuulub töölepingu seaduse regulatsiooni hulka. Samas peab direktor arvestama erisusi, mis on

seotud töötajate konkursi korraldamise ja kvalifikatsiooninõuetega. Konkreetsetes sättes direktorile antud õigus ei välista lasteaia pidaja õigust töölepinguid sõlmida.

Eelnõu § 23 lõike 6 kohaselt korraldatakse munitsipaallasteaia direktori vaba ametikoha täitmiseks avalik konkurss. Konkursi kuulutab välja ja selle läbiviimise korra kehtestab kohaliku omavalituse üksus. Konkursi läbiviimisesse kaasatakse hoolekogu liikmed vastavalt käesoleva seaduse § 24 lõike 5 punktile 10. Töölepingu direktoriga sõlmib, seda muudab ja selle ütleb üles kohaliku omavalitsuse üksus. Võrreldes kehtiva KELS § 21 lõikega 5 on regulatsiooni sõnastust täpsustatud ja eelnõuga sätestatakse kohustus kaasata hoolekogu liige direktori valimise protsessi. Eesmärk on suurendada hoolekogu rolli lasteaia juhtimist puudutavate otsuste langetamisel.

Eelnõu § 23 lõike 7 kohaselt loob eralasteaia pidaja eralasteaias direktori ametikoha ja kollegiaalse juhtorgani, kellele kohaldatakse käesolevas seaduses hoolekogu kohta sätestatud.

Eralasteaia direktoriga sõlmitakse tööleping töölepingu seaduses sätestatud korras. Kui eralasteaia juhatuse liige on samal ajal eralasteaia direktor, saab ka temaga sõlmida töölepingu direktori ametikoha täitmiseks. Äriühingu juhatuse liige võib samas ettevõttes töölepingu alusel töötada, kuid ainult tingimusel, et tehtav töö ei hõlma juhatuse liikme funktsiooni ja kohustuste täimist. See tähendab, et juhatuse liikmel saab lisaks juhatuse liikme funktsiooni täitmisele olla ettevõttega ka töölepinguline suhe, kui ta täidab muid ülesandeid, mis ei kattu juhatuse liikme kohustustega. Eralasteaia direktori ametikoha täitmiseks ei ole avaliku konkursi nõuet. Töölepingu direktoriga sõlmib eraõigusliku juriidilise isiku seaduslik esindaja. Eralasteaia direktori kvalifikatsioon peab vastama käesoleva paragrahvi lõikes sätestatud kvalifikatsiooninõuetele.

Lisaks peab eralasteaia pidaja looma juhtorgani, kellel on hoolekogu õigused ja kohustused. Kuivõrd eralasteaia pidaja näol on tegemist eraõigusliku juriidilise isikuga, valib juhtorgani nimetuse eralasteaia pidaja, nt võib eralasteaia juhtorgan kanda nõukogu või kolleegiumi nimetust. Regulatsiooniga ühtlustatakse hoolekogu ülesanded lasteaia omandivormist sõltumata.

Võrreldes kehtiva õigusega ei ole eralasteaia hoolekogul edaspidi äriühingu juhtimisega seotud ülesandeid erakooliseaduse tähenduses. Näiteks ei ole hoolekogul pädevust esitada erakooli pidajale kinnitamiseks erakooli põhikirja muutmise ettepanekuid, samuti ei tegele hoolekogu eelarve, majandusaasta aruande ja vahearuanete küsimuste arutamise. Hoolekogu kui juhtorgani pädevus on käesoleva eelnõu kohaselt seotud ainult õppe- ja kasvatustegevuse küsimustega.

§ 24. Hoolekogu

Eelnõu §-s 24 sätestatakse hoolekogu puudutav regulatsioon.

Hoolekogu on lasteaia juures alaliselt tegutsev organ, kuhu kuuluvad kõik lasteaia tegevusega korraldamisega seotud oluliste huvigruppide esindajad, et teha koostööd lapse arenguks vajalike tingimuste tagamiseks. Seega võiks hoolekogul olla oma ülesannete täitmiseks – lasteaia tegevuse suunamiseks, koostöö korraldamiseks ja arvamuse avaldamiseks – piisav suutlikkus ja hea ülevaade lasteaia tegevusest. Hoolekogu kaudu tagatakse vanemate aktiivne osalemine lasteaia tegevuse korraldamise ja juhtimisega seotud otsustusprotsessides. Hoolekogu on oluline ühenduslüli lasteaia, kogukonna ja muude oluliste huvigruppide vahel.

Eelnõu § 24 lõike 1 kohaselt on hoolekogu alaliselt tegutsev organ, kelle ülesanne on jälgida, et õppe- ja kasvatustegevus vastaks laste arengule ja huvidele, ning teha selleks koostööd lasteaia töötajate, vanemate ja pidajaga. Võrreldes kehtiva KELS § 24 lõikega 1 ei ole regulatsiooni sisuliselt muudetud, eelnõus kasutatakse mõiste „personal“ asemel läbivalt mõistet „töötajad“.

Eelnõu § 24 lõike 2 kohaselt kuuluvad hoolekogusse vanemate esindajad, kes moodustavad hoolekogu koosseisu enamuse, õpetajate esindaja ja lasteaia pidaja esindaja. Hoolekogu liikmed valivad endi hulgast esimehe ja tema asetäitja.

Hoolekogu moodustamise juures on oluline silmas pidada, et vanemate esindajad peavad moodustama enamuse. Hoolekogu liikmete hulgast tuleb valida esimees ja tema asetäitja. Vältida tuleks olukorda, kus valitakse üksnes esimees, kuivõrd olukorras, kui esimees oma ülesandeid ei täida, ei ole võimalik neid asetäitja puudumisel delegeerida.

Eelnõu § 24 lõikega 3 sätestatakse, et hoolekogu moodustatakse ja selle töökord kehtestatakse lasteaia pidaja kehtestatud korras ning avalikustatakse lasteaia pidaja või lasteaia veebilehel.

Säte volitab kehtestama hoolekogu moodustamise ja töö korra. Erinevalt kehtiva KELSi § 9 lg 1 punktist 5, mille järgi hoolekogu moodustamise ja liikmete valimise kord kehtestatakse lasteaia põhimääruses, kehtestatakse see edaspidi lasteaia pidaja kehtestatud korras.

Lasteaia pidaja kehtestab korra, kuidas hoolekogu moodustatakse ja selle töökord kehtestatakse, lähtudes käesolevas seaduses sätestatust. Lasteaia pidaja kehtestatud korrast lähtuvalt kehtestab lasteaed hoolekogu moodustamise ja töö korra. Kuna pidajal võib olla mitu lasteaeda, suurematel valdadel või linnadel väga palju lasteaedasid ning hoolekogu osaleb lasteaia juhtimises, siis on otstarbekas ja mõistlik, et ühe pidaja erinevates lasteaedades tegutsevad hoolekogud sarnastel alustel ja seepärast kehtestab pidaja hoolekogu moodustamise ja töö korra kehtestamiseks ühtsed reeglid.

Eelnõu § 24 lõikes 4 sätestatakse, et ühe asutusena tegutseva lasteaia ja põhikooli hoolekogu õigused ja kohustused tulenevad käesolevast seadusest ning põhikooli- ja gümnaasiumiseadusest. Hoolekogu moodustatakse ja selle töö kord kehtestatakse põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse §73 lõike 1 alusel kehtestatud korras.

Lasteaed ja põhikool, mis tegutsevad ühe asutusena, on PGS § 3 lg 3 punkti 2 kohaselt põhikooli tegutsemise vorm. Ühe asutusena tegutseva põhikooli ja lasteaia puhul kohaldatakse lasteaia osale käesolevat seadust ja põhikooli osale PGSi. Seetõttu sätestatakse käesolevas seaduseelnõus, et ühe asutusena tegutseva lasteaia ja põhikooli hoolekogul on mõlemast seadusest tulenevad õigused ja kohustused. Kuna tegemist on põhikooli tegutsemise vormiga, moodustatakse lasteaed-põhikooli hoolekogu PGSiis sätestatud korras.

Eelnõu 24 lõikes 5 sätestatakse hoolekogu ülesanded. Sätte kohaselt on hoolekogul järgmised ülesanded:

- 1) avaldab arvamust lasteaia õppekava kohta;
- 2) avaldab arvamust lasteaia rühmade moodustamise kohta;
- 3) avaldab arvamust lasteaia huvitegevuse korraldamise kohta;
- 4) avaldab arvamust lasteaia kodukorra kohta;
- 5) avaldab arvamust lasteaia sisehindamise korra kohta;

- 6) avaldab arvamust õpetaja, abiõpetaja, tugispetsialistide ja õppealajuhataja ametikohtade täitmiseks korraldatava konkursi läbiviimise korra kohta;
- 7) osaleb lasteaia arengukava koostamisel;
- 8) osaleb riskianalüüsi koostamisel;
- 9) osaleb lasteaia sisehindamisel;
- 10) munitsipaallasteaia puhul osaleb endi hulgast valitud liikme kaudu direktori vaba ametikoha täitmiseks korraldatud konkursi läbiviimises, kusjuures valitud liige ei või olla lasteaia pidaja esindaja;
- 11) avaldab arvamust munitsipaallasteaia eelarve projekti taotluse kohta;
- 12) teeb ettepanekuid direktorile ja lasteaia pidajale lastele soodsa õpi- ja kasvukeskkonna tagamiseks;
- 13) munitsipaallasteaia puhul avaldab arvamust vanema osalustasu ja toidukulu kohta;
- 14) täidab muid ülesandeid, mis tulenevad käesolevast seadusest või selle alusel antud õigusaktidest või teistest õigusaktidest.

Võrreldes kehtiva KELS § 24 lõikega 3 on ülesandeid täpsustatud ja lisatud. Käesoleva eelnõu eesmärk on oluliselt suurendada hoolekogu rolli lasteaia tegevuse korraldamisel. Hoolekogu avaldab arvamust olulistest õppe- ja kasvatusetegevusega seotud küsimustes ning vanemate esindusel on õigus teha direktorile ja lasteaia pidajale ettepanekuid lastele soodsa õpi- ja kasvukeskkonna tagamiseks. Hoolekogu osaleb liikmete seast valitud esindajate kaudu lasteaia direktori konkursi läbiviimises. Samuti osaleb hoolekogu lasteaia arengukava ja riskianalüüsi koostamisel ning sisehindamise läbiviimisel.

Eelnõu § 24 lõike 6 kohaselt on hoolekogul õigus saada direktorilt ja lasteaia pidajalt oma ülesannete täitmiseks vajalikku teavet. Võrreldes kehtiva KELS § 24 lõikega 4 ei ole regulatsiooni muudetud. Sätte eesmärk on tagada hoolekogule piisav informatsioon oma ülesannete täitmiseks.

Eelnõu § 24 lõige 7 sätestab, et hoolekogu töövorm on koosolek. Hoolekogu koosolekud protokollitakse. Protokollide säilitamise ja avalikustamise tingimused ja kord kehtestatakse hoolekogu töökorras.

Erinevalt kehtiva KELS §-st 24 on eelnõus sätestatud, et hoolekogu protokollid säilitatakse ja avalikustatakse hoolekogu moodustamise ja töö korras kehtestatud tingimustel ja korras. Avalikustamine tagab kogukonnale ülevaate hoolekogu koostööst lasteaia ja lasteaia pidajaga ning aitab hinnata, kuidas on arvestatud hoolekogu poolt esitatud ettepanekute, soovitude või arvamustega. Sätte eesmärk on suurendada hoolekogu rolli, tagada hoolekogule senisest enam võimalusi probleemidele tähelepanu juhtimiseks ja toetada vanemaid lasteaia sisulistes tegevustes kaasa rääkimisel. Hoolekogu protokoll ei pea olema täies mahus avaldatud. Kui hoolekogu vormistab protokollil alusel otsused, on võimalik avalikustada vaid vormistatud otsused.

§ 25. Lasteaia töötajad

Eelnõu §-s 25 sätestatakse lasteaia töötajad, keda kehtiva KELS §-s 20 on käsitletud personalina.

Lastekaitseaduse (LasteKS) §-s 20 on sätestatud lapsega töötava isikuna töötamise piirangud. Nimetatud paragrahvis on välja toodud piirangud inimestele, kes ei tohi töötada lastega. Lastega

ei tohi töötada inimesed, kellele on määratud kriminaalkaristus või sundravi seaduses loetletud süütegude eest.

LasteKS §-s 20 kehtestatud lastega töötamise piirangu üldine eesmärk on kaitsta laste isikupuutumast (PS § 20) ning tagada nende turvaline ja vägivallavaba areng. Kitsamalt on lastega töötamise piirange eesmärk tagada, et lastega kokku puutuvatele kutsealadele ei pääseks töötama inimesed, keda on karistatud või kes on määratud sundravile inimkaubanduse, seksuaalse enesemääramise vastaste kuritegude või prostitutsiooni ja lastepornoga seotud kuritegude eest. Nende süütegude puhul on lastega töötamise piirang eluaegne, olgu siis karistus kehtiv või kustunud. Muude vägivallasüütegude ja mitme teise kuriteo puhul kehtib piirang karistuse kehtivuse jooksul. Laste kui haavatava sihtrühma kaitseks on põhjendatud keelata teatud süütegeid, eriti laste vastu suunatud süütegeid, toime pannud isikute tööalast kokkupuutumist lastega.

LasteKS § 18 kohaselt on lastega töötav inimene töös või kutsetegevuses lapsega vahetult kokku puutuv inimene, lisaks vabatahtlikus tegevuses, asendusteenistuses teenimisel, tööturuteenuste osutamisel või praktikandina lapsega vahetult kokku puutuv inimene.

Lastega töötamise piirangu tagamiseks peab lasteaia pidaja või lasteaed (direktor tööandja esindajana) tegema kindlaks, kas lastega töötav inimene sobib ametisse.

Tööandja peab veenduma, et inimest, keda soovitakse lastega töötamiseks tööle võtta, ei ole eelpoolnimetatud kuritegude eest karistatud või sundravile määratud. Tööandja peab pisteliselt kontrollima kõiki töötajaid ja veenduma, et neid ei ole karistatud töötamise vältel.

Lastega töötava inimese tausta kontrollimiseks peab tööandja esitama karistusregistrile päringu. Kui tööle kandideeriv inimene on elanud või töötanud mõnes muus Euroopa Liidu riigis, tuleb andmeid tema karistatuse kohta küsida läbi Euroopa Karistusregistri riigist, kus ta on viibinud.

Kui lasteasutus eirab töötajatele seatud piirangut või ei tuvasta seda, karistatakse asutust rahatrahviga (KarS § 179¹)

Õppeõiguse ja tegevusloa andmisel jälgib Haridus- ja Teadusministeeriumil LasteKS §-s 20 sätestatud nõuetest kinnipidamist.

Eelnõu § 25 lõike 1 kohaselt on õppe- ja kasvatustegevusega seotud töötajad direktor, õpetaja, abiõpetaja ja tugispetsialistid. Lasteaia pidaja võib luua täiendavaid ametikohti käesolevas seaduses sätestatud ülesannete täitmiseks.

Erinevalt kehtiva KELS § 20 lõikest 1 ei sätesta käesolev eelnõu ametikohtade lõikes mõisteid „pedagoog“, „tervishoiutöötaja“ ning „lasteasutuse majandamist tagavad ja õpetajaid abistavad töötajad“. Eelnõu kehtestab õppe- ja kasvatustegevusega seotud töötajatena direktori, õpetaja, abiõpetaja ja tugispetsialistide ametikohad. Tervishoiutöötajat ja lasteaia majandamist tagavaid töötajaid eelnõus ei käsitleta, sest nemad ei ole käesoleva seaduse tähenduses lastele alushariduse võimaldamist toetavad isikud. Tervishoiutöötaja regulatsioon ja pädevus tulenevad tervisevaldkonna õigusaktidest ning neid ei muudeta. Erinevalt kehtivast KELSist ei kehtestata käesolevas eelnõus lasteaia personali miinimumkoosseisu, sest otsustuspädevus töötajate koosseisu määramisel on eelnõu kohaselt lasteaia pidajal, kes võib luua täiendavaid ametikohti käesolevas seaduses sätestatud ülesannete täitmiseks (nt tugispetsialist või

õppealajuhataja). Nimetatud isikutele laienevad ka haridustöötajate sotsiaalsed garantiid (nt puhkuseõigus).

Eelnõu § 25 lõige 2 sätestab, et õpetaja, abiõpetaja, tugispetsialistide ja õppealajuhataja ametikohtade täitmiseks korraldab direktor avaliku konkursi. Konkursi läbiviimise korra ja tingimused koostab ja kinnitab direktor, olles kuulanud ära hoolekogu arvamuse.

Võrreldes kehtiva KELSiga peab direktor käesoleva eelnõu kohaselt korraldama konkursi vaba ametikoha täitmiseks ka abiõpetajate puhul. Munitsipaallasteaia direktori vaba ametikoha täitmiseks kehtestab konkursi läbiviimise korra ja korraldab avaliku konkursi kohaliku omavalitsuse üksus.

Eelnõu § 25 lõike 3 kohaselt kohaldatakse tugispetsialistidele põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse § 74 lõike 5 alusel kehtestatud kvalifikatsiooninõudeid.

Eelnõu § 25 lõige 4 sätestab, et lasteaia tugispetsialistil on õigus taotleda tugispetsialisti lähtetoetust põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse §-s 77¹ sätestatud tingimustel ja korras.

Eelnõuga laiendatakse lasteaia tugispetsialistidele tugispetsialisti lähtetoetuse saamise õigust. Tugispetsialistide puudusele haridusasutustes on viidanud nii Riigikontrolli 2020. aasta tugiteenuste audit kui ka Centari 2021. aasta alushariduse ja lapsehoiu uuring.²¹ PGS-i 2018. aasta muudatusega laienes lähtetoetuse saamise õigus koolide tugispetsialistidele. Selle seadusemuudatuse tulemusena on tugispetsialistide arv koolides võrreldes seadusemuudatuse eelneva ajaga kasvanud 40%.²² Samal perioodil on lasteaia tugispetsialistide arv tõusnud 12%. 2019. aastal laienes tugispetsialisti lähtetoetuse taotlemise õigus kutsõppeasutuse tugispetsialistidele.

Kuna tugispetsialistidelt nõutav kvalifikatsioon on sama nii üldhariduskoolides, kutseõppeasutustes kui ka lasteaedades, on õiglane laiendada lähtetoetuse taotlemise õigust ka lasteaedades töötavatele tugispetsialistidele. Aprillis 2021. a Vabariigi Valitsusele esitatud ja heakskiidetud ettepanekud erivajadustega laste tugisüsteemide korrastamiseks hõlmasid mh lisatähelepanu pööramist lapse erivajaduse märkamisele imiku- ja väikelapseas ning lisatõe suunamist alusharidusse, et lasteasutuses oleks võimalik abivajadust kiiremini märgata ja sellele reageerida. Vajadust tagada tugiteenuste olemasolu lasteaedades ja koolides on rõhutanud ka Riigikontroll 2020. a hariduse tugiteenuste auditi aruandes. Lähtetoetuse laiendamist lasteaedade tugispetsialistidele ning selle sätestamist alushariduse ja lapsehoiu seaduses toetas ka Vabariigi Valitsuse ning Eesti Linnade ja Valdade Liidu vaheline 2021. a eelarve läbirääkimiste töörihm.

Võttes arvesse kooli tugispetsialistide poolt aastas esitatud lähtetoetuse taotluste hulka (27–29 taotlust) ning lähtetoetuse suurust (brutosumma 15 978,75 eurot), on lähtetoetuse laienemisega kaasnev prognoositav kulu 430 000–460 000 eurot aastas.

Eelnõu § 25 lõige 5 sätestab, et lasteaia pidaja tagab, et lasteaia töötajate üldarv ja kvalifikatsiooninõuetele vastavate töötajate arv on nende läbiviidava õppe- ja kasvatustegevuse mahust lähtudes piisav lasteaia õppekavas määratud õppe- ja kasvatustegevuse eesmärkide täitmiseks ning lapse üldoskuste ja eeldatavate arengu tulemuste saavutamiseks.

---

21 Alushariduse ja lapsehoiu uuring, Centar 2021. Ailen Lang, Siiri-Lii Sandre, Epp Kallaste, Marko Sõmer.

22 Riigikontrolli aruanne Riigikogule, Tallinn, 25. november 2020, lk 43.

Regulatsioon on vajalik tagamaks, et lasteaias töötajate üldarv ja kvalifikatsiooninõuetele vastavate töötajate arv lasteaias võimaldab saavutada alushariduse riiklikus õppekavas sätestatud lapse üldoskused ja eeldatavad arengutulemused kõikides õppe- ja kasvatustegevuse valdkondades.

Eelnõu § 25 lõige 6 sätestab, et kui õpetaja või abiõpetaja vaba ametikoha täitmiseks korraldatud konkursil ei leita kvalifikatsiooninõuetele vastavat isikut, korraldab direktor ühe aasta jooksul uue avaliku konkursi. Erinevalt kehtivast KELSist peab direktor korraldama konkursi vaba ametikoha täitmiseks ka abiõpetajate puhul. Eesmärk on õpetajate ja abiõpetajate võrdne kohtlemine ja alushariduse kvaliteedi ühetaolisus.

Eelnõu § 25 lõige 7 sätestab, et kui õpetaja vaba ametikoha täitmiseks korraldatud konkursil ei leita käesoleva seaduse §-s 26 kehtestatud kvalifikatsiooninõuetele vastavat isikut, võib direktor sõlmida tähtajalise töölepingu kuni üheks aastaks isikuga, kellel on vähemalt keskharidus ja kellele pedagoogilised kompetentsid on piisavad, et toetada lasteaias õppekavas määratud õppe- ja kasvatustegevuse eesmärkide täitmist ning lapse üldoskuste ja eeldatavate arengutulemuste saavutamist. Võrreldes kehtiva KELS § 22 lõikega 4² laiendatakse seni pedagoogidele kehtestatud konkursinõuet ka abiõpetajatele.

Eelnõu § 25 lõige 8 sätestab, et kui abiõpetaja vaba ametikoha täitmiseks korraldatud konkursil ei leita käesoleva seaduse §-s 26 kehtestatud kvalifikatsiooninõuetele vastavat isikut, võib direktor sõlmida tähtajalise töölepingu kuni üheks aastaks isikuga, kellel on vähemalt keskharidus ning kellele isikuomadused on sobivad, et toetada lasteaias õppekavas määratud õppe- ja kasvatustegevuse eesmärkide täitmist ning lapse üldoskuste ja eeldatavate arengutulemuste saavutamist.

Tegemist on uue regulatsiooniga. Kehtivas KELSis ei ole abiõpetajatele kvalifikatsiooninõudeid kehtestatud, mistõttu on seni puudunud vajadus tähtajalise töölepingu sõlmimisega seotud regulatsiooni sätestamiseks. Kuivõrd eelnõu kohaselt on abiõpetaja kvalifikatsiooninõudeks keskharidus ja lapsehoidja kutse või pedagoogilised kompetentsid, siis nähakse eelnõus ette ajutine paindlikkus töölepingu sõlmimiseks olukorras, kui kvalifitseeritud töötajat ei õnnestu leida.

Eelnõu § 25 lõige 9 sätestab, et lasteaed või lasteaias pidaja kannab hariduse infosüsteemi andmed käesoleva paragrahvi lõikes 1 ja käesoleva seaduse § 23 lõikes 2 sätestatud lasteaias töötajate ja töösuhete, sealhulgas töötajate omandatud kvalifikatsiooni kohta.

Tegemist ei ole lasteaedade jaoks uue ülesandega. Neid andmeid edastatakse ka kehtiva korra kohaselt hariduse infosüsteemi. Kui lasteaias pidaja otsustab anda tugiteenuste korralduse üle tugiteenuste keskusesse, kus on tööl tugiteenuste spetsialist, tuleb ka selle tugispetsialisti andmed hariduse infosüsteemi kanda.

§ 26. Õpetaja ja abiõpetaja

Eelnõu §-s 26 sätestatakse õpetaja ja abiõpetaja ülesanded ja kvalifikatsiooninõuded.

Eelnõu 26 lõike 1 kohaselt viivad lasteaias õppe- ja kasvatustegevust läbi õpetajad ja abiõpetajad, kellele põhiülesanne on toetada iga lapse arengut ja alushariduse omandamist, Õpetajal on õppe- ja kasvatustegevuses juhtiv ja abiõpetajal õpetajat abistav roll.

Kehtiva KELS § 22 alusel käsitletakse õpetajaid ja abiõpetajaid pedagoogidena. Sellist sõnastust käesolevas eelnõus enam ei kasutata ja mõiste „pedagoog“ on läbivalt asendatud mõistetega „õpetaja“ ja „abiõpetaja“.

Eelnõu § 26 lõikes 2 sätestatakse, et õpetaja ja abiõpetaja arendavad järjepidevalt oma kutseoskusi. Lasteaia pidaja loob võimalused õpetajate ja abiõpetajate kutseoskuste arendamiseks ning eripedagoogiliste kompetentside omandamiseks käesoleva paragrahvi lõikes 1 ja käesoleva seaduse § 9 lõikes 1 sätestatud eesmärkide täitmiseks.

Eelnõu sätestab olulise asjaoluna, et õpetaja ja abiõpetaja arendavad järjepidevalt oma kutseoskusi ja võimalused selleks loob pidaja. Pidaja pädevuses on hinnata ja planeerida haridustöötajate koolituseks eraldatavaid ressursse, et tagada kvalifitseeritud töötajate olemasolu ning kvaliteetse alushariduse kättesaadavus kohalikul tasandil. Õpetaja ja abiõpetaja analüüsivad ja hindavad oma tööd ja koolitusvajadust regulaarselt ning kavandavad selle põhjal enesetäiendamist. Õpetaja ja abiõpetajate kutseoskuste arendamisel ja eripedagoogiliste kompetentside omandamise toetamisel lähtuvad õpetajad, abiõpetajad, lasteaia direktor ja lasteaia pidaja õpetaja kutsestandardi tasemetest 6, 7 ja 8 ning abiõpetaja kompetentside puhul lapsehoidja kutsestandardi tasemetest 4 ja 5.

Eelnõu § 26 lõikes 3 sätestatakse, et õpetaja kvalifikatsiooninõuded on kõrgharidus ja õpetaja kutse või kõrgharidus ja pedagoogilised kompetentsid. Õpetaja kutse saadakse ülikoolis pärast koolieelse lasteasutuse õpetaja või alushariduse pedagoogi õppekava läbimist või kutset andva organi juures pärast õpetaja kutsestandardis kirjeldatud pedagoogiliste kompetentside tõendamist. Õpetaja vastavust kvalifikatsiooninõuetele, sealhulgas nimetatud kompetentside olemasolu hindab tööandja.

Võrreldes kehtiva haridusministri 26. augusti 2002. a määruse nr 65 „Koolieelse lasteasutuse pedagoogide kvalifikatsiooninõuded“ §-ga 18 lisatakse käesolevas eelnõus õpetaja kvalifikatsiooninõudele õpetaja kutse nõue. Lasteaias võib töötada õpetaja, kes vastab õpetaja kutsestandardi 6. taseme nõuetele.

Õpetaja kutse omandatakse ülikoolis koolieelse lasteasutuse õpetaja või alushariduse pedagoogi õppekava läbimisel bakalaureuse õppes või kutset andva organi juures. Kutse taotlemisel kutse andja juures väljastatakse kutse taotlejale kutsetunnistus, mis tõendab tema pedagoogiliste kompetentside vastavust kutsestandardis kehtestatud nõuetele.

Kui isikul on muu kõrgharidus ja puudub kutsetunnistus, mida väljastab kutset andev organ, peab isik lasteaias õpetajana tööle asumiseks tööandjale tõendama pedagoogiliste kompetentside vastavust õpetaja kutsestandardi tasemele 6. Pedagoogilisi kompetentse on võimalik omandada eelkõige hariduse, täienduskoolituse ja töökogemuse kaudu. Nimetatud asjaolusid arvesse võttes hindab tööandja kandideerija pedagoogiliste kompetentside vastavust õpetaja kutsestandardi 6. tasemele.

Eelnõu § 26 lõike 4 kohaselt on tõhustatud tuge saavate laste rühmas ja erituge saavate laste rühmas töötava õpetaja kvalifikatsiooninõuded kõrgharidus ja õpetaja kutse või kõrgharidus ja pedagoogilised ning eripedagoogilised kompetentsid.

Võrreldes kehtiva regulatsiooniga s.o haridusministri 26.08.2002 määruse nr 65 “Koolieelse lasteasutuse pedagoogide kvalifikatsiooninõuded” §-s 19 sätestatuga, mille kohaselt on lasteaia erirühma ja sobitusrühma õpetaja kvalifikatsiooninõuded kõrgharidus, eripedagoogilised kompetentsid ja pedagoogilised kompetentsid, ei muudeta põhimõtet, et haridusliku

erivajadusega laste arengu toetamisel on õpetajal vajalik omada eripedagoogilisi kompetentse. Seega on kehtestatud tõhustatud ja erituge saavate laste rühma õpetajate kvalifikatsioonile eripedagoogiliste kompetentside olemasolu nõue. Seda sarnaselt täna kehtivale kvalifikatsiooninõuete määrusele. Õpetaja kutsestandardi 6. tasemes on läbivalt järgitud kaasava hariduse põhimõtteid. Samuti on nimetatud kutsestandardis kehtestatud valitava töösana hariduslike erivajadustega õppija toetamine, mille all käsitletakse õpetaja teadlikkust kaasava hariduse rakendamise põhimõtetest, õppe kohandamist ja nõustamist. Õpetajal on võimalik kutset taotleda õpetaja kutsestandardi 6. tasemes kehtestatud pedagoogiliste ja eripedagoogiliste kompetentside olemasolu tõestamiseks. Kutse taotlemisel hindab taotleja kompetentse kutsekomisjon. Kui õpetajal puudub kutse, hindab õpetaja kvalifikatsiooninõuete vastavust, sealhulgas eripedagoogiliste kompetentside olemasolu tööandja.

Eelnõu § 26 lõike 5 kohaselt on abiõpetaja kvalifikatsiooninõuded vähemalt keskharidus ja lapsehoidja kutse või vähemalt keskharidus ja pedagoogilised kompetentsid. Lapsehoidja kutse saadakse kutset andva organi juures pärast lapsehoidja kutsestandardis kirjeldatud pedagoogiliste kompetentside tõendamist. Abiõpetaja vastavust kvalifikatsiooninõuetele, sealhulgas nimetatud kompetentside olemasolu hindab tööandja.

Erinevalt kehtivas KELSis õpetajat abistava töötaja kohta sätestatust on eelnõus esitatud abiõpetaja kvalifikatsiooninõuded. Õppe- ja kasvatustegevus lasteaias on kvaliteetsem, kui rühmas toetab laste arengut lisaks õpetajale ka kvalifitseeritud abiõpetaja. Sarnaselt Eestiga töötavad pooltes Euroopa riikides eelkooliealiste lastega lisaks õpetajatele ka abiõpetajad (Eurydice, 2019). Lasteaia töökorraldus eeldab rühmameeskonna omavahelist väga head koostööd, sest see toetab õppe- ja kasvatustegevuste läbiviimist. Lasteaia, kus on õpetaja kõrvale loodud abiõpetajate ametikohad, tajuvad õpetajad enda juhtivat rolli meeskonnas ning lastele on piisava kvalifitseeritud personali ja efektiivse töökorralduse tulemusena tagatud võimalused kogu lasteaiapäeva vältel ka väiksemates gruppides (alagruppides) või individuaalselt mängida ja õppida.

Eelnõu kohaselt peab abiõpetajal olema keskharidus ja kutseeaduse alusel antud lapsehoidja kutse või keskharidus ja pedagoogilised kompetentsid. Lapsehoidja kutset saab isik taotleda kutset andva organi juures, kus tuleb tõendada oma kompetentside vastavust kutsestandardis toodud nõuetele. Kutset andev organ väljastab kutsetunnistuse, mis tõendab isiku kompetentsuse vastavust kutsestandardis kehtestatud nõuetele. Kutse puudumisel hindab abiõpetaja pedagoogilisi kompetentse lasteaija direktor, võttes aluseks lapsehoidja 4. taseme kutsestandardi.

Eelnõu § 26 lõige 6 sätestab, et kui õpetaja või abiõpetaja on omandanud välisriigis kutsekvalifikatsiooni, mis vastab käesolevas seaduses nõutule, lähtutakse tema kutsekvalifikatsiooni tunnustamisel välisriigi kutsekvalifikatsiooni tunnustamise seadusega kehtestatud tingimustest ja korrast. Sama seaduse § 7 lõikes 2 sätestatud pädev asutus on Haridus- ja Teadusministeerium. Võrreldes kehtiva KELS § 22 lõikega 8 rakendatakse regulatsiooni lisaks õpetajatele ka abiõpetajatele.

5. peatükk. Lapsehoid

Eelnõu 5. peatükis sätestatakse lapsehoiu korraldamise alused, lapsehoidja kvalifikatsiooninõuded ja lastehoiu tegevusloa regulatsioon.

Kehtivas õigusruumis on lapsehoiuteenus sotsiaalhoolekande seaduse alusel korraldatud sotsiaalteenus. Kehtivas sotsiaalhoolekande seaduses on teenuse sihtgrupid lapsevanemad, laste

eestkostjad ja lastele perekonnas hooldamise teenuse pakkujad ning teenust saavad lapsed. Piiratud ei ole laste vanust, st lapsehoiuteenust võib vajaduse korral saada kuni 18-aastane laps. Eelkõige on sellisel juhul tegemist suure hooldus- ja abivajadusega lapse hoiuteenusega.

Lastehoiu kasutamine alla kolmeaastaste laste hoiuvõimalusena on enamasti lasteaiakohtade puuduse tõttu kasvanud. Ühelt poolt on oluline lastehoiukoha olemasolu, teiselt poolt on oluline lastehoiukoha vastavus lapsevanema ja lapse vajadustele.

Eelnõu eesmärki silmas pidades tuleb alushariduse võimaldamiseks luua ühtne süsteem, mis lähtub lapse ja pere vajadusest, tagab kvaliteetsed tingimused iga lapse arengu toetamiseks ning kujundab ühtlase alushariduse taseme. Selleks tuuakse seni sotsiaalhoolekande seaduse reguleerimisalas olnud pooleteise- kuni kolmeaastaste lastehoiud haridussüsteemi osaks. Lastest sellist vanusevahemikku saab põhjendada asjaoluga, et kohaliku omavalitsuse üksuse kohustus on tagada lapsele lasteaiakoht alates lapse pooleteiseaastaseks saamisest. Kui munitsipaallasteaias ei ole vaba kohta, võib kohaliku omavalitsuse üksus pooleteise- kuni kolmeaastase lapse lasteaiakoha asendada lastehoiukohaga. Kehtiv sotsiaalhoolekande regulatsioon sätestab sama põhimõtte. Kolme- kuni seitsmeaastasele lapsele peab olema tagatud võimalus omandada alusharidust lasteaias. Alushariduse ja lapsehoiu seaduse eesmärk on toetada pooleteise- kuni seitsmeaastase lapse arengut ja alushariduse omandamist. Koostoimes käesoleva eelnõu ja EV haridusseadusega määratletakse lastehoidusid edaspidi haridusasutusena, kus alushariduse raamistikus toetatakse lapse üldoskuste arengut. Samas ei ole lastehoid erinevalt lasteaiast õppeastutus ning lastehoiu tegevusele jäävad seetõttu kehtima erisused. Näiteks peab lastehoiu pidaja lapse alushariduse omandamise toetamiseks koostama alushariduse riikliku õppekava alusel lastehoiu tegevuskava, lasteaed aga õppekava. Lastehoiu tegevuskavas kirjeldatakse kuni kolmeaastase lapse üldoskuste arengu toetamist, lasteaias toetatakse alushariduse riikliku õppekava alusel laste üldoskuste ja valdkondlike oskuste arengut koostoimes. Lisaks ei pea lastehoius töötama õpetaja, vaid kvalifikatsiooninõuetele vastav lapsehoidja ning lastehoidudele ei laiene lasteaedadega sarnases mahus ja ulatuses käesolevas eelnõus sätestatud regulatsioonid tugiteenuste tagamiseks.

Suure hooldus- ja abivajadusega lapse hoiuteenust jääb reguleerima sotsiaalhoolekande seadus.

Eelnõu §-des 27 ja 28 sätestatud regulatsioon on üle toodud kehtivast sotsiaalhoolekande seadusest. Lähtudes KELS § 10 lõikest 1 on lapsehoid ka käesolevas eelnõus piiritletud lapse konkreetse vanusega, milleks on poolteist kuni kolm eluaastat. Alates lapse pooleteiseaastaseks saamisest peab kohaliku omavalitsuse üksus tagama lapsele lasteaiakoha, mida võib pooleteise kuni kolmeaastasele lapsele vanema nõusolekul asendada lastehoiukohaga. Alates lapse kolme aastaseks saamisest on oluline, et lapse alushariduse omandamist toetataks alushariduse riikliku õppekava alusel lasteaias.

Käesoleva eelnõu alusel saavad lastehoiud haridussüsteemi osaks, mistõttu tuleb lastehoius lapse üldoskuste arengut edaspidi toetada riikliku õppekava alusel koostatud tegevuskava järgi.

§ 27. Lapsehoiu korraldamine

Eelnõu §-s 27 sätestatakse lapsehoiu korraldamise alused.

Eelnõu § 27 lõige 1 sätestab, et lapsehoidu võib korraldada munitsipaal- või eralastehoiuis. Munitsipaallastehoiu pidaja on kohaliku omavalitsuse üksus. Eralastehoiu pidaja on eraõiguslik juriidiline isik või füüsilisest isikust ettevõtja.

Lasteaiakoha tagamise kohustuse täitmisel võib kohaliku omavalitsuse üksus kokkuleppel lapsevanemaga pakkuda lapsele lasteaiakoha asemel kohta lastehoiuis. Lastehoid on asutus, mille pidaja saab olla avalik-õiguslik või eraõiguslik juriidiline isik või füüsilisest isikust

ettevõtja. Kehtiva sotsiaalhoolekande seaduse järgi on lapsehoiuteenuse osutamine kohaliku omavalitsuse üksuse ülesanne, mille osutamise võib ta anda üle juriidilisele isikule või füüsilisest isikust ettevõtjale.

Eelnõu § 27 lõige 2 sätestab, et lastehoid asutatakse lastehoiu pidaja otsusega. Lapsehoiu korraldamise õigus antakse käesolevas seaduses sätestatud korras tegevusloaga. Lastehoid võib tegutseda ühe asutusena mitmes tegevuskohas, sellisel juhul peab tema tegevus vastama käesolevas seaduses sätestatud nõuetele kõikides tegevuskohtades.

Munitsipaallastehoid asutatakse kohaliku omavalitsuse üksuse otsusega ning eralastehoid eraõigusliku juriidilise isiku otsusega sõltuvalt tema omandivormist. Eralastehoiu asutamise otsuse tegemiseks ei näe õigusaktid ette otsuse vormi. Munitsipaallastehoiu asutamise otsuse tegemiseks on ette nähtud kord KOKS § 35 lõikes 2. Lastehoid peab vastama nõuetele kõikides oma tegevuskohtades. Näitena võib tuua suuremad eralastehoiud, mis tegutsevad mitmes kohalikus omavalitsuses. Sellisel juhul peavad igas tegevuskohas olema täidetud kõik käesolevas seaduses sätestatud nõuded. Lapsehoiu korralduse tagab lastehoiu pidaja. Lastehoidude tervisekaitse nõuded, mh nõuded ehitisele, maa-alale ja ruumidele, kehtestab Vabariigi Valitsus määrusega.

Eelnõu § 27 lõikes 3 sätestatakse, et lastehoiu tervisekaitse nõuded lapse arengu toetamiseks, tervise kaitseks ning turvaliseks ja ohutuks lapsehoiu korraldamiseks vajalike tingimuste loomiseks kehtestab Vabariigi Valitsus määrusega.

Tegemist on volitusnormiga Vabariigi Valitsusele lastehoidudele tervisekaitse nõuete kehtestamiseks. Rakendusakti kavand on esitatud käesoleva eelnõu lisas.

Kuna lapsehoiu osutamise ajal vastutab laste turvalisuse eest lastehoiu pidaja, on lapsehoiu vaja korraldada sobilikes ruumides ja maa-alal. Uue määruse kohaselt kehtestatakse lastehoidude tervisekaitse üldnõuded, sh nõuded hoonele, ruumidele ja rajatistele ning siseruumidele. Need nõuded on laste arengu ja tervise seisukohast olulised ja aluseks riskianalüüsi koostamisele. Uue määrusega ei muudeta nõudeid kehtiva regulatsiooniga võrreldes rangemaks. Samuti on nimetatud määrus seotud riskianalüüsi koostamise kohustusega.

Määruses on säilitatud lapse arengu toetamiseks ja turvalise füüsilise keskkonna tagamiseks kõige olulisemad nõuded. Seni kehtiv sotsiaalministri 13.02.2016 määrus nr 411 "Tervisekaitse nõuded lapsehoiuteenusele" muutub käesoleva eelnõu jõustumisel kehtetuks.

Hoiud haridusasutusena võivad tegutseda ka eluruumis. Selle (elu)ruumi kasutajate arvust (lapsed ja täiskasvanud kokku) sõltub see, kas ruumi tuleohutusnõuded peavad vastama I (eluruum) või IV (kogunemishoone) kasutusviisile. Eluhoones asuvale lastehoiule (alates 11 kasutajat) kohalduvad nõuded, mis kehtivad IV kasutusviisile (kogunemishoone). See tähendab, et tegu on ruumidega, mille kasutajatelt ei saa eeldada ruumide head tundmist. IV kasutusviisi kohaldatakse kõigi alates 11 kasutajaga kogunemishoonete puhul, mille kasutajad ruume ei tunne. Kui lastehoid tegutseb hoones, millel on kuni 10 kasutajat, hinnatakse selle hoone või hooneosa vastavust I kasutusviisi (eluruumi) tuleohutusnõuetele olenemata sellest, kas tegemist on haridusasutuse või eluruumiga. Kui lastehoid tegutseb hoones, millel on üle kümne kasutaja, peab Päästeamet hindama ruumide vastavust IV kasutusviisi (kogunemishoone) tuleohutusnõuetele olenemata sellest, kas tegemist on eluruumi või haridusasutusega.

Päästeamet ei nõua hoone kasutusviisi muutmist ega maa kasutusotstarbe muutmist, kuid lähtub järelevalve teostamisel siseministri 30.03.2017 määruse nr 17 „Ehitisele esitatavad tuleohutusnõuded“ § 3 lg 3 regulatsioonidest, mille kohaselt ehitisele, mille ruume kasutatakse

ehitisele mitteettenähtud kasutamisetstarbe kohaselt, kohaldatakse nimetatud määruses sätestatud nõudeid vastavalt ehitise tegelikule kasutamisetstarbele. Seda, kas hoone kasutusviis ja maa-sihtotstarve ühtivad, on ehitusseadustikust tulenevalt õigus kontrollida kohaliku omavalitsuse üksusel.

Eelnõu § 27 lõige 4 sätestab, et käesoleva paragrahvi lõike 3 alusel kehtestatud tervisekaitsenõuete tagamiseks koostab lastehoid iga kolme kalendriaasta jooksul riskianalüüsi. Riskianalüüs peab sisaldama tervisekaitsenõuete täitmise analüüsi, ohu tekkimise võimaluse tõenäolisust, ohuelemente, ohu võimalikke tagajärgi ning vastutust nende ennetamisel ja riskide maandamisel.

See tähendab, et riskianalüüsi ei koostata üksnes kord kolme aasta tagant, vaid tegu on pideva protsessiga, kus hinnatakse riskide realiseerumist ja leitakse vajalikud vahendid/meetodid ennetuseks. Riskianalüüs peab sisaldama tervisekaitsenõuete täitmise analüüsi, ohu tekkimise võimaluse tõenäolisust, ohuelemente, ohu võimalikke tagajärgi ning vastutust nende ennetamisel ja riskide maandamisel. Käesoleva paragrahvi lõiked 3 ja 4 sätestavad hoidudele lasteaedadega sarnase nõude ja nende nõuete tagamise kohustuse. Tervisekaitsenõuete eesmärk on tagada lapse arengu toetamine, tervisekaitse ja ohutus ning tegevuse korraldamine lähtudes lastehoiu tegevuskavast. Tervisekaitse nõuete tagamiseks peab lastehoiu pidaja koostama käesolevas lõikes sätestatud korras riskianalüüsi. Riskianalüüsi koostamise näol ei ole tegemist uue nõudega lastehoidude tegevusele.

Eelnõu § 27 lõikes 5 sätestatakse lastehoiu pidajale nõue koostada lapse üldoskuste arengu toetamiseks alushariduse riikliku õppekava alusel lastehoiu tegevuskava. Lastehoiu tegevuskava kinnitab lastehoiu pidaja. Lastehoid lähtub oma tegevuse korraldamisel ja läbiviimisel lastehoiu tegevuskavast.

Tegemist on lastehoiu pidajale uue nõudega. Nõue on seotud asjaoluga, et käesoleva eelnõuga liidetakse seni sotsiaalhoolekande seaduse reguleerimisalas olnud pooleteise- kuni kolmeaastaste lastehoiud haridussüsteemiga ning lastehoidusid määratletakse edaspidi haridusasutustena. Säte paneb lastehoiule kohustuse koostada tegevuskava ja toetada lapse üldoskuste arengut. Võttes arvesse lastehoidude tegevuse eripära, lapsehoidjatele esitatavaid nõudmisi ja laste vanust, on põhjendatud lastehoius lapse üldoskuste arengu sihipärane toetamine, mis loob eeldused edasiseks alushariduse omandamiseks lasteaias.

Alushariduse riiklik õppekava sätestab 3-aastaste laste eeldatavad üldoskused neljas valdkonnas: mänguuskused, tunnetus- ja õpioskused, eneseregulatsiooni oskused ning sotsiaalsed oskused. Alushariduse riiklikus õppekavas kirjeldatud eeldatavad üldoskused on aluseks lapse üldoskuste arengu toetamisel lastehoius. Alushariduse riikliku õppekava alusel koostab lastehoiu pidaja tegevuskava, milles kirjeldab lapse üldoskuste toetamise põhimõtteid ja korraldust.

Eelnõu § 27 lõikes 6 sätestatakse lastehoiu tegevuskava nõuded. Lastehoiu tegevuskavas esitatakse lastehoiu eripära ja eesmärgid, lapse üldoskuste toetamise põhimõtted ja korraldus, vanematega koostöö põhimõtted ja korraldus ning tegevuskava uuendamise ja täiendamise kord.

Säte reguleerib lastehoiu tegevuskava struktuuri. Lastehoius kui haridusasutuses toetatakse pooleteise- kuni kolmeaastaste laste üldoskuste arengut. Selleks peab lastehoid koostama alushariduse riikliku õppekava alusel lastehoiu tegevuskava. Lastehoid lähtub oma tegevuse korraldamisel ja läbiviimisel lastehoiu tegevuskavast. Lastehoiud loovad pooleteise- kuni kolmeaastase lapse üldoskuste arengu toetamisega vundamendi lapse alushariduse omandamiseks lasteaias.

Eelnõu § 27 lõige 7 näeb ette, et lastehoiu töökorraldus lähtub nõudest, et kogu lastehoiu tööaja jooksul on seal lapsehoidja iga viie lapse kohta.

Kehtivas sotsiaalhoolekande seaduses sätestatakse, et kui lapsehoidja hoiab lapsi teenust saava lapse eluruumis, võib ta korraga hoida kuni viit last. Lapsehoidja ja laste suhtarvu kehtestamisel on lähtutud põhimõttest, et lapsehoidja jõuaks lastega tegeleda ja suudaks tagada laste turvalisuse. Juhul kui lastehoius on rohkem kui viis last, peab seal olema vähemalt kaks lapsehoidjat. Nõuet, et kogu lastehoiu tööaja jooksul on seal üks lapsehoidja iga viie lapse kohta, peab lastehoiu pidaja töökorralduses järgima.

Eelnõu § 27 lõige 8 sätestab, et lastehoid või lastehoiu pidaja kannab hariduse infosüsteemi andmed lastehoius töötavate lapsehoidjate ja nende omandatud kvalifikatsiooni kohta. Tegemist ei ole uue nõudega lastehoiu pidajale. Vastav nõue tuleneb kehtivast sotsiaalhoolekande seadusest. Edaspidi tuleb andmed kanda hariduse infosüsteemi.

Eelnõu § 28 regulatsioon puudutab lapsehoidjat. Nõudeid ei ole võrreldes kehtivas sotsiaalhoolekande seaduses sätestatuga muudetud, kuid need on käesolevas seaduses sätestatud vähemas detailsusastmes. Tervisekontrolli nõue tuleneb nakkushaiguste ennetamise ja tõrje seaduse § 13 lg 1 punktist 3. Esmaabi koolituse nõue kehtestatakse edaspidi Vabariigi Valitsuse määruses „Lastehoiu tervisekaitsenõuded“. Lastega töötamise piirangute regulatsioon lastekaitse seaduses kehtib kõikidele lastega kokku puutuvatele isikutele ja seetõttu ei ole seda käesolevas eelnõus vaja dubleerida. Vt selle kohta lähemalt selgitust eelnõu § 25 kohta.

§ 28. Lapsehoidja

Eelnõu § 28 lõikes 1 sätestatakse, et lapsehoidja on isik, kes lastehoius last hoiab, toetab lapse üldoskuste arengut ja tagab tema turvalisuse. Kehtiva sotsiaalhoolekande seaduse tähenduses on lapsehoidja (lapsehoiu)teenust vahetult osutav isik. Mõistet on täpsustatud ja sätestatud lapsehoidja mõiste, arvestades käesoleva eelnõu eesmärki. Lastehoiu pidaja peab tagama, et lastehoius asub tööle piisav hulk lapsehoidjaid, et tagada kavandatava arvu laste hoid ja arengu toetamine.

Eelnõu § 28 lõike 2 kohaselt on lapsehoidja kvalifikatsiooninõuded vähemalt keskharidus ja lapsehoidja kutse või vähemalt keskharidus, töökogemus lastega ja lapsehoidjana töötamiseks sobivad isikuomadused.

Võrreldes kehtiva sotsiaalhoolekande seaduses sätestatuga ei ole nõudeid käesoleva eelnõuga rangemaks muudetud. Lisaks võivad lapsehoidjana töötada ka inimesed, kellel on vähemalt keskharidus, kes omavad töökogemust lastega ning kelle isikuomadused sobivad tööks lastega.

Kehtiv sotsiaalhoolekande seadus sätestab lapsehoidjana tegutsemise eeldusena ka selle, et isik peab olema läbinud vähemalt 16-tunnise esmaabikoolituse viimase 36 kuu jooksul. Lastega vahetult töötavatel isikutel peavad olema oskused anda lastele esmast abi. Esmaabikoolituse nõue kehtestatakse ka edaspidi, kuid seda ei sätestata seaduse tasandil, vaid Vabariigi Valitsuse määruses „Lastehoiu tervisekaitsenõuded“.

Lapsehoidja kutse saadakse kutset andva organi juures pärast lapsehoidjana töötamiseks vajalike pedagoogiliste kompetentside tõendamist. Lapsehoidja pedagoogilised kompetentsid on kirjeldatud lapsehoidja kutsestandardis.

Lapsehoidja kutsetunnistus eeldab vähemalt keskharidust ja lapsehoiualaseid teadmisi. Kutsestandard näeb ette ka algteadmisi erivajadusega laste hoidmisest. Kutsetunnistuse taotleja peab tunnistuse saamiseks sooritama eksami ja iga viie aasta tagant tuleb tunnistus uuesti taotleda. Kutsetunnistust omavate lapsehoidjate kohta kantakse andmed kutseregistrisse.

Tööandja hindab, kas isik vastab kvalifikatsiooninõuetele ning kas tal on eelnõus kehtestatud vanusegruppi kuuluvate lastega töötamiseks vajalikud teadmised, oskused ja pädevus. Sobivate isikuomadustena on lapsehoidja kutsestandardis esile toodud järgnev: “Lapsehoidjal on hea füüsiline ja vaimne tervis, ta on emotsionaalselt stabiilne ja hea pingetaluvusega, vastutus- ja empaatiavõimeline, usaldusväärne, loov ja koostöövalmis ning lastest ja vanematest lugupidav”.

Eelnõu § 28 lõige 3 sätestab, et lapsehoidjana võib töötada ka välisriigi kutsekvalifikatsiooni omandanud isik, kui tema kutsekvalifikatsiooni on tunnustatud välisriigi kutsekvalifikatsiooni tunnustamise seaduse kohaselt. Välisriigi kutsekvalifikatsiooni tunnustamise seaduse § 7 lõikes 2 sätestatud pädev asutus on Haridus- ja Teadusministeerium. Võrreldes kehtiva KELS § 22 lõikega 8 rakendatakse regulatsiooni eelnõu kohaselt lisaks õpetajatele ja abiõpetajatele ka lapsehoidjatele. Ka kehtivas sotsiaalhoolekandeseaduses on lapsehoidjate kvalifikatsioon sarnaselt reguleeritud.

§ 29. Tegevusloa taotlemine

Eelnõu §-s 29 sätestatakse lastehoiu tegevusloa taotlemise regulatsioon. Ettevõtjal ja kohaliku omavalitsuse üksusel peab olema lastehoiu pidamiseks tegevusluba.

Regulatsioon on sarnane lasteaias õppeõiguse taotlemise regulatsiooniga, kuid kuna lastehoid ei ole õppeasutus, nimetatakse majandustegevuseks antavat luba tegevusloaks. Muud eraisikutevahelised kokkulepped lapse hoidmisel ei ole käesoleva seaduse tähenduses loakohustusega. Majandustegevuse seadustiku üldosa seadus jaotab majandustegevuse sisuliselt vabaks ja loareservatsiooniga majandustegevuseks. Eristamise aluseks on ettevõtja vaatenurk: majandustegevus on üldjuhul vaba ja seda tohib alustada igal ajal (MSÜS § 4 lg 1), loareservatsiooniga majandustegevus on aga erand nimetatud vabaduse suhtes (MSÜS § 4 lg 2), selle alustamise eeldus on loakohustuse täitmine ja majandustegevuse alustamine on kuni loa saamiseni keelatud. Lastehoiu pidamine on loakohustusega majandustegevus. Lastehoidudest saab käesoleva eelnõuga haridussüsteemi osa. Lastehoid on haridusasutus, mis viib ellu alushariduse eesmärgi. Alusharidus on üldoskuste, teadmiste ja hoiakute kogum, mis loob eeldused põhihariduse omandamiseks. Lastehoid on asutus, kus tagatakse pooleteise- kuni kolmeaastaste laste hooldamine ja turvalisus ning toetatakse nende üldoskuste arengut. Üldoskuste arengut toetatakse tuginedes alushariduse riikliku õppekava alusel koostatud tegevuskavale.

Eelnõu § 29 lõige 1 sätestab, et tegevusluba annab isikule õiguse pakkuda lastehoiu tegevust kindlas tegevuskohas kindla piirarvu laste hoidmiseks. Tegevusloa taotluse lahendab Haridus- ja Teadusministeerium. Tegevusloa taotlus tuleb esitada Haridus- ja Teadusministeeriumile hiljemalt viis kuud enne lastehoiu tegevuse algust.

Eelnõu alusel antud tegevusluba annab juriidilisel isikule või füüsilisest isikust ettevõtjale õiguse tegutseda lastehoiu pidajana. Sättes on reguleeritud nõue, et tegevusloa taotlus tuleb Haridus- ja Teadusministeeriumile esitada vähemalt viis kuud enne tegevuse algust. Vastava tähtaja eesmärk on tagada, et isikul oleks võimalik kõrvaldada taotluses esinevad puudused

enne kavandatud tegevuse algust ning esitada Haridus- ja Teadusministeeriumile vajalikud täiendavad materjalid. Näiteks kui lastehoiu pidaja on kavandanud lastehoiu tegevuse alguse 1. septembriks, tuleb taotlus esitada hiljemalt 1. aprillil. Viiekuuline tähtaeg võimaldab Haridus- ja Teadusministeeriumil anda pidajale võimalike puuduste kõrvaldamiseks mõistliku tähtaja.

Tegevusluba kindlas tegevuskohas tähendab pidajale õigust pakkuda lastehoidu ühes või mitmes tegevuskohas. Tegevuskoht tähendab aadressi Ehitusregistri tähenduses. Tegevusloale märgitakse tegevuskoht või tegevuskohad ja laste piirarv igas tegevuskohas. Seega ühe tegevusloaga saab anda õiguse tegutseda vastavas tegevuskohas või tegevuskohtades. Iga tegevuskoha kohta peab olema märgitud laste piirarv. Need on olulised kontrollnõuded, mille muutumisel tuleb taotleda tegevusloa muutmist.

Eelnõu § 29 lõike 2 kohaselt antakse tegevusluba, kui isik on täitnud järgmised nõuded:

- 1) isik tagab lastehoiu jätkusuutlikkuse, sealhulgas piisavad finantsvahendid;
- 2) lastehoius töötab käesoleva seaduse § 27 lõikest 7 lähtuv piisav arv ja käesoleva seaduse § 28 lõikes 2 nõutud kvalifikatsiooniga lapsehoidjaid, et tagada kavandatava arvu laste hoid ja arengu toetamine;
- 3) isik tagab kõikide käesolevas seaduses lastehoiu pidajale ja lastehoiule kehtestatud nõuete täitmise;
- 4) lastehoiul on käesoleva seaduse § 27 lõigetele 5 ja 6 vastav tegevuskava;
- 5) lastehoiul on tegevuseks vajalikud ruumid, hooned, maa-ala ja piisav sisustus, mis vastavad tervisekaitse- ja tuleohutusnõuetele;
- 6) käesoleva lõike punktis 5 nimetatud ruumid, hooned, maa-ala ja sisustus võimaldavad hoida kavandatud arvu lapsi.

Võrreldes sotsiaalhoolekande seadusega ei ole käesolevas eelnõus tegevusloa kontrollset rangemaks muudetud. Välja on jäetud nõuded, mis tulenevad teistest õigusaktidest, nt lastega töötamise piirangu kontrollimine. Käesoleva eelnõuga lisandub tegevuskava koostamise nõue. Tegevusloa saamiseks peavad olema täidetud kõik sättes loetletud nõuded. Tegevuskava koostamise osas on eelnõus ette nähtud üleminekuajag.

Eelnõu § 29 lõike 3 kohaselt esitatakse tegevusloa saamiseks lisaks taotlusele ja majandustegevuse seadustiku üldosa seaduses sätestatule:

- 1) andmed, et lastehoiu pidajal on võimekus tagada lastehoiu jätkusuutlikkus, sealhulgas piisavad finantsvahendid;
- 2) lastehoiu pidaja kinnitus selle kohta, et ta tagab lastehoius piisavalt lapsehoidjaid kavandatava piirarvu laste hoidmiseks ja nende arengu toetamiseks, ning lastehoiu pidaja kinnitus selle kohta, et ta tagab kõikide käesolevas seaduses lastehoiu pidajale ja lastehoiule sätestatud nõuete täitmise;
- 3) pädevate asutuste hinnang, et tegevuskohaks kavandatud ruumid, hooned, maa-ala ja sisustus vastavad tervisekaitse- ja tuleohutusnõuetele ning et nimetatud ruumid, hooned, maa-ala ja sisustus võimaldavad hoida kavandatud arvu lapsi;
- 4) kui lastehoiu tegevus on eluruumides, siis eluruumi kasutava täisealise isiku tervisetõend nakkushaiguste suhtes tervisekontrolli läbimise kohta;
- 5) lastehoiu tegevuskava;
- 6) lastehoiu pidaja kinnitus selle kohta, milline on laste piirarv, kellele lastehoiu pidaja soovib igas tegevuskohas lastehoidu pakkuda.

Sättes on esitatud loetelu, mille alusel Haridus- ja Teadusministeerium kontrollieseme täitmist kontrollib ja mille täitmise tuvastamine on tegevusloa andmise eelduseks. Loetelu on lahtine.

Haridus- ja Teadusministeerium hindab tegevusloa taotlust menetledes kõiki esitatud dokumente, andmeid ja teavet.

Eelnõu § 29 lõige 4 sätestab, et Haridus- ja Teadusministeeriumil on õigus nõuda lisaks käesoleva paragrahvi lõikes 3 esitatule täiendavaid dokumente, andmeid või teavet, mis tõendavad lõikes 2 sätestatud asjaolusid.

Kontrollieseme tõendamiseks ei sätestata ammendavat dokumentide, teabe või andmete loetelu, sest kuigi tõendamiskohustus lasub tegevusloa taotlejal, ei pruugi ta taotlust esitades olla lisanud sellele kogu vajalikku teavet. Kui tegevusloa andmise menetluses ilmnevad täiendavad asjaolud, mis vajavad selgitamist ja tõendamist, annab käesolev lõige Haridus- ja Teadusministeeriumile õiguse nõuda taotlejalt täiendavate dokumentide, andmete või teabe esitamist.

§ 30. Tegevusloa andmine ja muutmise

Eelnõu § 30 reguleerib lastehoiu pidajale tegevusloa andmist ja muutmist. Menetlus sarnaneb lasteaedadele õppeõiguse andmise menetlusega.

Eelnõu § 30 lõige 1 sätestab, et Haridus- ja Teadusministeerium otsustab tegevusloa andmise või muutmise kahe kuu jooksul alates taotluse esitamisest. Tegevusloa muutmise on tegevuskoha muutmise või lisamine või laste piirarvu muutmise.

Kehtiva sotsiaalhoolekande seaduse alusel lahendatakse taotlus 30 kalendripäeva jooksul alates taotluse esitamisest. Samas majandustegevuse üldosa seaduse alusel võib sotsiaalkindlustusamet peatada taotluse lahendamise tähtaja kuni puuduse kõrvaldamiseni, kuid mitte kauemaks kui 30 päevaks, kui taotlust menetledes selgub, et tegevusloa taotlemiseks vajalikud nõuded ei ole täidetud. Seega ei erine käesoleva eelnõuga kehtestatud lastehoiu tegevusloa menetluse pikkus senisest.

Eelnõu § 30 lõige 2 sätestab, et Haridus- ja Teadusministeerium keeldub tegevusloa andmisest või selle muutmisest, kui tegevusloa saamise või muutmise taotlus või taotlusele lisatud dokumendid ei ole kooskõlas käesolevas seaduses või teistes õigusaktides sätestatud nõuetega või lastehoiu pidaja ei ole tõendanud käesoleva seaduse § 29 lõikes 2 nimetatud asjaolusid. Kui taotleja ei ole tõendanud nimetatud lõikes sätestatud nõuete täitmist kõigis tegevuskohtades, on Haridus- ja Teadusministeeriumil õigus anda tegevusluba või seda muuta vaid nendes tegevuskohtades tegutsemiseks, kus selle lõike nõuete täitmine on tõendatud.

Tegevusloa andmine ja muutmise on Haridus- ja Teadusministeeriumi kaalutusotsus, mille tegemisel hinnatakse, kas eelnõu § 29 lõike 2 nõuded on täidetud. Tegevusluba ei anta või ei muudeta, kui lastehoiu pidaja ei ole üht või mitut lastehoiu tegevuse alustamiseks või muutmiseks seatud sisulist nõuet täitnud või ei ole nende täitmise tõendamiseks esitanud õigusaktides sätestatud ja nõuetekohaselt koostatud dokumente. Menetlusele kohaldatakse haldusmenetluse seaduses sätestatud nõudeid.

Eelnõu § 30 lõige 3 sätestab, et kui lastehoiu pidaja muudab pärast tegevusloa andmist tegevuskohta või laste piirarvu, on ta kohustatud esitama hariduse infosüsteemi kaudu tegevuskoha muutmise taotluse hiljemalt kaks kuud enne muudatuse tegemist. Lastehoiu pidaja peab selleks esitama tegevusloa muutmise taotluse käesoleva seaduse § 29 lõikes 3 punktides 2, 3, 4 ja 6 nimetatud dokumendid, andmed ja teabe.

Säte reguleerib tegevuskoha muutmisega seotud kohustuslikku menetlust. Tegevusluba antakse lastehoiu pidajale konkreetse tegevuskoha jaoks ja tegevuskoht märgitakse ka tegevusloal. See tähendab, et kui tegevuskoht muutub, tuleb taotleda ka tegevusloa muutmist ning ühtlasi esitada Haridus- ja Teadusministeeriumile uue tegevuskoha kohta kõik § 29 lõikes 3 nimetatud dokumendid, andmed või teave. Lastehoid peab vastama kõikides oma tegevuskohtades eelnõus sätestatud nõuetele. Kehtiva sotsiaalhoolekande seaduse kohaselt tuleb tegevuskoha muutustest teavitada sotsiaalkindlustusametit vähemalt 30 päeva enne kavandatavat muutust. Eelnõus sätestatakse vähemalt kahekuuline etteteatamise tähtaeg. Eesmärk on anda piisavalt aega menetluseks ja tegevuse nõuetele vastavusse viimiseks. Sättega kehtestatakse erisus üldisele tegevusloa taotlemisele, mille kohaselt ei anta tegevuskohtade muutmisega lastehoiule uut tegevusluba, vaid kantakse hariduse infosüsteemi andmed muudetud tegevuskoha kohta. Uues tegevuskohas võib alustada tegevust, kui andmed on kantud hariduse infosüsteemi, st Haridus- ja Teadusministeerium on hariduse infosüsteemi kaudu otsuse teatavaks teinud.

Eelnõu § 30 lõige 4 sätestab, et Haridus- ja Teadusministeerium teeb käesoleva paragrahvi lõigetes 1 ja 2 nimetatud otsused teatavaks hariduse infosüsteemi kaudu. Lastehoiu andmed kantakse hariduse infosüsteemi.

Säte reguleerib tegevusloa andmist või sellest keeldumist käsitlevate haldusaktide teatavakstegemise vormi.

§ 31. Tegevusloa kehtetuks tunnistamine

Eelnõu §-s 31 sätestatakse lastehoiu tegevusloa kehtetuks tunnistamise alused. Kehtetuks tunnistamise alused on sarnased lasteaia õppeõiguse kehtetuks tunnistamise alustega.

Eelnõu § 31 lõige 1 alusel võib Haridus- ja Teadusministeerium lisaks majandustegevuse seadustiku üldosa seaduses sätestatud alustele tegevusloa kehtetuks tunnistamisele selle kehtetuks tunnistada, kui:

- 1) riikliku või haldusjärelevalve käigus ilmneb, et lastehoiu või lastehoiu pidaja tegevus on vastuolus käesoleva seaduse või teiste õigusaktidega;
- 2) lastehoiu pidaja ei ole ettenähtud tähtajaks ja korras täitnud riikliku või haldusjärelevalveorgani ettekirjutust;
- 3) kvalifikatsiooninõuetele vastavate lapsehoidjate arv ei ole vastavuses käesoleva seaduse § 27 lõikes 7 sätestatud nõudega;
- 4) riiklik või haldusjärelevalveorgan teeb Haridus- ja Teadusministeeriumile ettepaneku tegevuslubaa kehtetuks tunnistada;
- 5) kui lastehoid ei ole ühe aasta jooksul pärast tegevusloa andmist tegevust alustanud.

Regulatsioon sarnaneb lasteaia õppeõiguse kehtetuks tunnistamise alustega, mida on selgitatud eelnõu § 22 juures.

MSÜS kohaselt muutub tegevusluba kehtetuks, kui tähtaegsena väljastatud tegevusloa tähtaeg on möödunud või kui füüsilisest isikust ettevõtja sureb ning juriidilisest isikust ettevõtja likvideeritakse, ümber kujundatakse, ühineb või jaguneb, v.a tegevusloa üleandmise puhul.

Eelnõu § 31 lõike 2 kohaselt teavitab lastehoiu pidaja lastehoiu tegevuse lõpetamise otsusest Haridus- ja Teadusministeeriumi, vanemaid ning lapse elukohajärgset kohaliku omavalitsuse üksust kirjalikku taasesitamist võimaldavas vormis hiljemalt viis kuud enne tegevuse lõpetamise planeeritavat kuupäeva. Kui lastehoid ei ole ühe aasta jooksul pärast tegevusloa

saamist tegevust alustanud, teavitab lastehoiu pidaja sellest Haridus- ja Teadusministeeriumi ning lapse elukohajärgset kohaliku omavalitsuse üksust viie tööpäeva jooksul pärast aasta möödumist tegevusloa andmist.

Eelnõu § 31 lõike 3 alusel teeb Haridus- ja Teadusministeerium tegevusloa kehtetuks tunnistamise otsuse teatavaks hariduse infosüsteemi kaudu. Haldusakt, millega tegevusloba kehtetuks tunnistatakse, tehakse seega teatavaks hariduse infosüsteemi kaudu.

6. peatükk. Lasteaia ja lastehoiu rahastamine

Eelnõu 6. peatükis sätestatakse lasteaia ja lastehoiu rahastamise põhimõtted. Võrreldes KELS §-ga 27 on regulatsiooni muudetud ka eralasteaedade ja -hoidude osas.

§ 32. Munitsipaallasteaia ja -lastehoiu rahastamine

Eelnõu §-s 32 tuuakse võrreldes KELS §-ga 27 eelnõusse üle munitsipaallasteaia rahastamise sätted, välja arvatud rahastamise regulatsioonid kehtiva KELS § 27 lõigetes 1¹–1⁶, mis on kehtestatud 2008. aastal riikliku programmi „Igale lapsele lasteaiakoht“ rakendamiseks ja mis peatati 2009. aastal. Seetõttu ei ole nende sätete uuesti kehtestamine enam asjakohane. Käesoleva paragrahvi lõikeid 1, 4, 5 ja 6 kohaldatakse edaspidi ka munitsipaallastehoiule.

Eelnõu § 32 lõikes 1 sätestatakse, et munitsipaallasteaeda rahastatakse kohaliku omavalitsuse üksuse eelarvest. Võrreldes kehtiva KELS § 27 lõikega 1 on täpsustatud, et lasteaia tulu koosneb üksnes kohaliku omavalitsuse üksuse saadavast rahast, kuna lapsevanema kaetav osa, annetused jms laekuvad täielikult kohaliku omavalitsuse üksuse eelarvesse.

Eelnõu § 32 lõige 2 sätestab, et kooskõlas riigieelarve seadusega antakse riigieelarvest kohaliku omavalitsuse üksusele toetust käesoleva seaduse § 26 lõikes 1 nimetatud õpetajate täienduskoolituseks, eesti keele õppeks ja õpetajate tööjõukuludeks. Kohaliku omavalitsuse üksus võib toetust kasutada ka tugispetsialistide tööjõukulude katmiseks või tugiteenuste kättesaadavuse tagamiseks. Võrreldes kehtiva KELSiga on riiklikult toetatud valdkonnad käesolevas eelnõus koondatud ühte lõikesse ja sisulisi muudatusi valdkondade rahastamise osas ei tehta.

Eelnõu § 32 lõige 3 sätestab, et kohaliku omavalitsuse üksusele antava õpetajate tööjõukulude toetuse arvestamise aluseks on eelmisel kalendriaastal lasteaiaõpetaja töötasu alammäär suurenemisega kaasnenud lisakulude osaliseks katmiseks eraldatud toetus. Õpetajate tööjõukulude toetuse ülejäänud vahendite jaotuse aluseks on munitsipaal- ja eralasteaedades õppivate laste arv elukoha järgi.

Lasteaiaõpetajate tööjõukulude toetus eraldatakse Vabariigi Valitsuse 06.02.2015. a määruse nr 16 „Riigieelarve seaduses kohaliku omavalitsuse üksustele määratud toetusfondi vahendite jaotamise ja kasutamise tingimused ja kord“ § 1² alusel. Toetuse eesmärk on motiveerida kohaliku omavalitsuse üksusi lasteaiaõpetajate töötasu alammäärat tõstma. Toetuseks jaotatakse kokku 15 miljonit eurot aastas. Lisaks lasteaiaõpetajate töötasu suurenemisele võib kohaliku omavalitsuse üksus toetust kasutada tugiteenuste kättesaadavuse tagamiseks ja tugispetsialistide töötasuks.

Kehtiva korra alusel eraldatakse kohaliku omavalitsuse üksusele toetust juhul, kui kohaliku omavalitsuse üksuse otsusel on lasteaiaõpetaja töötasu alammäär vähemalt 90% ning

magistrikraadiga või sellega võrdsustatud haridusega lasteaiaõpetajal vähemalt 100% üldhariduskooli õpetaja töötasu alammäärast toetuse saamise aastal. Kohaliku omavalitsuse üksus võib toetust kasutada lasteaiaõpetajate ja tugispetsialistide töjõukulude katmiseks või tugiteenuste kättesaadavuse tagamiseks. Kohaliku omavalitsuse üksus esitab andmed lasteaiaõpetajate kinnitatud töötasu alammäära kohta Haridus- ja Teadusministeeriumile hiljemalt toetuse andmise aasta 30. jaanuariks.

2020. aasta algusest jõustunud riigieelarve seaduse § 48 lg 3 näeb ette, et toetusfondi jaotamise aluseks olevad arvnäitajad ja nende arvestamise alused sätestatakse seadusega. Arvnäitajate väärtused määratakse riigieelarvega. Sisuliselt tähendab see, et lasteaiaõpetajate töjõukulude toetuse eraldamise põhimõtted on kirjeldatud käesoleva seaduse eelnõus.

Lasteaiaõpetajate töjõukulude toetuse moodustab eelmisel kalendriaastal lasteaiaõpetaja töötasu alammäära suurendamisega kaasnenud lisakulude osaliseks katmiseks eraldatud toetuse (*tasandustoetus*) ja lapsepõhise toetuse summa, mida jaotatakse proportsionaalselt vastavalt munitsipaal- ja eralasteaedades õppivate lasteaiaste arvule. Tasandustoetust arvestatakse eelmise kalendriaastaga samas summas. Ülejäänud vahendid jaotatakse kohaliku omavalitsuse üksuste vahel proportsionaalselt munitsipaal- ja eralasteaedades käivate eelkooliealiste laste arvuga, kelle elukoht on selle valla või linna territooriumil eelneva aasta 10. novembri seisuga. Mh saavad toetust kohaliku omavalitsuse üksused, kus lasteaeda ei ole. Kohaliku omavalitsuse üksus võib käesoleva eelnõu alusel pakkuda lasteaiakohti ka eralasteaedades. Samuti on võib kohaliku omavalitsuse üksus teha lasteaiakoha tagamisel koostööd teise omavalitsusüksusega.

Eelnõu § 32 lõike 4 kohaselt ei või vanemate osalustasu ühe lapse kohta ületada 20 protsenti Vabariigi Valitsuse kehtestatud töötasu alammäärast. Lapse toidukulu katab vanem. Võrreldes kehtiva KELS § 27 lõikega 3 lapsevanema osalustasu piirmäära ei muudeta. Sarnaselt kehtiva KELS § 27 lõikele 2 lisatakse, et lapse toidukulu katab vanem.

Eelnõu § 32 lõige 5 sätestab, et kohaliku omavalitsuse üksus võib käesoleva paragrahvi lõikes 4 nimetatud kulud (s.o osalustasu ja toidukulu) osaliselt või täies ulatuses katta. Võrreldes kehtiva KELSiga on tegemist uue regulatsiooniga, mis võimaldab kohaliku omavalitsuse üksuse otsusel vabastada vanemad osalustasu ja toidukulu maksimisest juhul, kui kohaliku omavalitsuse üksus on selleks oma eelarves vahendid kavandanud.

Eelnõu § 32 lõike 6 kohaselt kehtestab kohaliku omavalitsuse üksus vanema osalustasu ja toidukulu, mis võib olla diferentseeritud sõltuvalt laste arvust perekonnas, sotsiaalmajanduslikust taustast või muudest asjaoludest. Võrreldes kehtiva KELS § 27 lõikega 4 on täpsustatud vanema osalustasu ja toidukulu maksumuse diferentseerimise alused.

Koolieelsete lasteasutuste pidamine ja võimaluste loomine alushariduse omandamiseks on kohalike omavalitsuste pädevuses. Lähimuspõhimõttest tulenevalt saavad kohalikud omavalitsused kehtiva seaduse alusel otsustamisel lähtuda piirkondlikest eripäradest ja perede erinevatest vajadustest (KELS § 27 lõige 4). Kuivõrd vanema osalustasu suurus võib piirata isiku võimalust kasutada talle seadusega antud õigust saada alusharidust lasteaias, tuleb vanema osalustasu kehtestamisel silmas pidada proportsionaalsuse põhimõtet (PS § 11). Ka sätestab põhiseadus kohustuse arvestada laste kaitse põhimõttega (PS § 27 lg 4, § 28 lg 4), mis koosmõjus sotsiaaliigi põhimõtte (sh sellest tuleneva võrdsete võimaluste tagamise ideega, PS § 10) ja võrdsuspõhiõigusega (PS § 12) tähendab kohustust kanda hoolt selle eest, et ligipääs laste alusharidusele on tagatud ka majanduslikes raskustes peredele. Eelnõu järgi on võimalik vanema osalustasu või toidukulu suurust vastavalt vajadusele diferentseerida, lähtudes

seejuures omavalitsuses elavate perede sotsiaalmajanduslikust olukorrast, laste arvust peres, kogukonna tehtud valikutest teenuse kättesaadavuse ja kvaliteedi vahel või muudest asjaoludest, nt ujula olemasolust lasteaias. Centari 2021. a valminud alushariduse ja lapsehoiu uuringu andmetel moodustab vanemate omaosalus lasteaiakoha tegelikust maksumusest ca 13%. Seejuures on lasteaedade kogukulu kasvanud kiiremini kui hinnad üldiselt. Eelnõu toetab kohalike omavalitsuste senist lähenemist vanematele osalustasusoodustuste tegemisel.

Eesmärk on anda kohaliku omavalitsuse üksusele tasu kehtestamisel ulatuslik kaalutusõigus: tasu võib jätta üldse küsimata, tasu suurus on piiratud seaduses sätestatud ülempiiriga, samuti võib tasu olenevalt elulistest asjaoludest diferentseerida, kusjuures arvesse tulla võivad asjaolud pole seadusega piiratud. Selline regulatsioon annab kohalikule omavalitsusele paindliku võimaluse arvestada isikute tegelike vajaduste ja eluliste asjaoludega. Kuigi kaalutusõigus on suur, on kohatasu ülempiir seotud 20%-ga alampalgast tagamaks, et tasu oleks taskukohane ka madalama sissetulekuga peredele. Kohalike omavalitsuste otsustusvabadusele seab raamid ka kohustus arvestada tasu suuruse kehtestamisel põhiõigustega ja põhiseadusest tulenevate põhimõtetega.

§ 33. Eralasteaia ja -lastehoiu rahastamine

Eelnõu § 33 sätestab eralasteaia ja -lastehoiu rahastamise põhimõtted, mis on eralasteaedade osas reguleeritud erakooliseaduses ja mida seni KELSis ei ole käsitletud. Kuivõrd eralasteaia seotud regulatsioon on üle toodud käesolevasse eelnõusse, on asjakohane käesolevas eelnõus kehtestada ka eralasteaia rahastamise põhimõtted.

Eelnõu § 33 lõige 1 sätestab, et eralasteaia pidaja tagab eralasteaia rahastamise. Eralasteaial on oma eelarve, mille kinnitab eralasteaia pidaja.

Sätte eesmärk on sõnastada põhimõte, mille kohaselt eralasteaed tegutseb eraõiguslikel alustel ja tagab oma tegevuse õppemaksu või teiste tulude kaudu. Kohaliku omavalitsuse üksus võib eralasteaeda rahastada, kui ta peab seda vajalikuks. Kohaliku omavalitsuse üksus rahastab eralasteaeda käesolevas eelnõus sätestatud korras ka siis, kui tal endal ei ole pakkuda lasteaiakohta ja ta asendab vanema nõusolekul munitsipaallasteaia koha eralasteaia kohaga. Täpsemalt on kõnealust regulatsiooni kirjeldatud eelnõu §-s 4 ja seletuskirja vastavas osas.

Eelnõu § 33 lõige 2 kohaselt tagab eralastehoiu pidaja eralastehoiu rahastamise. Võrreldes kehtiva sotsiaaltoetuste seadusega ei ole rahastamis põhimõtet muudetud. Kohaliku omavalitsuse üksus rahastab eralastehoiu samadel põhimõtetel ja alustel, nagu eralasteaeda.

Eelnõu § 33 lõige 3 sätestab, et kohaliku omavalitsuse üksus kehtestab eralasteaia ja eralastehoiu toetamise tingimused ja korra, arvestades käesolevas seaduses sätestatud. Kehtiva EraKS § 22 lõike 1¹ kohaselt võib koolieelses lasteasutuses töötavate õpetajate palgad ja õppevahendite soetamise kulud katta valla- või linnaeelarve vahenditest KELSis sätestatud alustel. Võrreldes kehtiva erakooliseadusega on sätet üldistatud.

7. peatükk. Järelevalve teostamine

Eelnõu 7. peatükis reguleeritakse riikliku ja haldusjärelevalve teostamine ja riikliku järelevalve erimeetmed, mis on kehtestatud ka kehtivas KELSis.

§ 34. Riikliku ja haldusjärelevalve teostamine

Eelnõu §-s 34 sätestatakse riikliku ja haldusjärelevalve teostamine, mis on kehtestatud kehtiva KELS-i §-s 28 ja EraKS §-s 23.

Eelnõu § 34 lõike 1 alusel teostab kohaliku omavalitsuse üksus teenistuslikku järelevalvet munitsipaallasteaia ja -lastehoiu tegevuse õiguspärasuse ja otstarbekuse üle. Võrreldes kehtiva KELS-i §-ga on eelnõus sätestatud kohaliku omavalitsuse üksuse poolt teostatava teenistusliku järelevalve läbiviimine, mis tuleneb kohaliku omavalitsuse korralduse seadusest. Teenistuslikku järelevalvet teostab kohaliku omavalitsuse üksus eelkõige lasteaia töötajate tegevuse üle. Tegemist ei ole sisuliselt uue ülesandega. Kohaliku omavalitsuse üksus peab tagama, et tema lasteaia tegevus oleks õiguspärane ja otstarbekas ning vastav avalik teenus oleks kohaliku omavalitsuse üksuse territooriumil tagatud.

Eelnõu § 34 lõike 2 kohaselt teostab Haridus- ja Teadusministeerium haldusjärelevalvet munitsipaallasteaia ja -hoiu ja tema pidaja ning riiklikku järelevalvet eralasteaia ja tema pidaja tegevuse õiguspärasuse üle, et tagada lapse arengu toetamine, alushariduse kättesaadavus ja sellele võrdsetel alustel juurdepääs, õppe- ja kasvatustegevuse korraldamine ning selle kvaliteet.

Võrreldes kehtiva KELS § 28 lõikega 1 ei ole regulatsiooni muudetud. Kui võrd Haridus- ja Teadusministeeriumil on õppeõiguse andmise pädevus, teostab ministeerium riiklikku ja haldusjärelevalvet munitsipaal- ja eralasteaia ning munitsipaal- ja eralastehoiu nõuetele vastavuse üle. Nõuetele vastavus peab olema tagatud käesoleva eelnõu suhtes. Seejuures teeb Haridus- ja Teadusministeerium järelevalvet pidajate tegevuse õiguspärasuse, kuid mitte otstarbekuse üle. Järelevalve eesmärk on tagada lapse arengu toetamine, alushariduse kättesaadavus ja võrdne juurdepääs alusharidusele ning õppe- ja kasvatustegevuse korraldamise kvaliteet.

Alushariduse kättesaadavuse all mõeldakse käesoleva eelnõu kontekstis eelkõige §-s 4 (alushariduse kättesaadavus) sätestatud. Eelnõu § 4 lõike 1 kohaselt tagab kohaliku omavalitsuse üksus kõigile pooleteise- kuni seitsmeaastastele lastele võimaluse käia lasteaias, kui lapse elukoht on selle kohaliku omavalitsuse üksuse territooriumil.

Alusharidusele võrdsetel alustel juurdepääsu tagamise all mõeldakse käesolevas eelnõus eelkõige eelnõu §-s 4 (alushariduse kättesaadavus) sätestatud koostoimes PS §-st 12 tuleneva võrdsuspõhiõigusega. Alusharidusele juurdepääsu tagamisel ei tohi kedagi PS §-s 12 esitatud tunnuste alusel diskrimineerida. Samas on seejuures arvestatud, et füüsiline juurdepääs ei saa kunagi olla kõigile võrdne: mõned pered elavad lasteaedade läheduses, mõned kaugemal, mistõttu on juurdepääs lasteaiale erinev. Kirjeldatud olukord ei kujuta endast alusharidusele võrdsetel alustel juurdepääsu õiguse riivet.

Õppe- ja kasvatustegevuse korraldamise üle teostatava järelevalve alus on alushariduse riiklikus õppekavas ja eelnõus kehtestatud nõuded, mille rakendamist hinnatakse.

Eelnõu § 34 lõike 3 kohaselt teostab riiklikku ja haldusjärelevalvet lasteaia õpi- ja kasvukeskkonna nõuetes ja lastehoiu tervisekaitsenõuetes sätestatud terviseohutuse nõuete üle riskianalüüsi alusel Terviseamet. Munitsipaallasteaedadele kohaldatakse haldusjärelevalvet ja eralasteaedadele riiklikku järelevalvet. Sõltuvalt omandivormist kohaldatakse järelevalvemenetluse läbiviimisel meetmeid, mis on sätestatud korra- ja tervisekaitseseaduse, Vabariigi Valitsuse seaduse või käesoleva eelnõu alusel.

§ 35. Riikliku järelevalve erimeetmed

Eelnõu §-ga 35 sätestatakse, et korrakaitseorgan võib käesolevas seaduses sätestatud riikliku järelevalve tegemiseks kohaldada korrakaitseaduse §-des 30, 31, 32, 49, 50, 51, 52 ja 53 sätestatud riikliku järelevalve erimeetmeid korrakaitseaduses sätestatud alusel ja korras.

Riikliku järelevalve teostamise pädevus peab tulema seadusest (VVS § 72 lg 1). Riikliku järelevalve teostamise üldmeetmed tulevad otse korrakaitseadusest ning erimeetmed tuleb konkreetselt vastavale korrakaitseorganile anda eriseadusega.²³ Eelnõu §-s 35 sätestatakse viitega korrakaitseaduse erimeetmeid sisaldavatele paragrahvidele, milliseid erimeetmeid võib korrakaitseorgan riikliku järelevalve tegemisel kohaldada. Eelnõus sätestatud korrakaitseaduse erimeetmeid kohaldatakse üksnes riikliku järelevalve tegemisel, mitte õppeõiguse ja tegevusloa väljastamise menetluses.

Õiguste ja vabaduste piirangutena ehk isiku nõusolekuta on järelevalve teostaja toimingud lubatavad asjaolude tuvastamiseks, asja õigeks lahendamiseks vajalike andmete ja tõendite saamiseks ning riikliku järelevalvemenetluse tagamiseks. Isik peab neid taluma. Erimeetmete valik peab olema tõhus, proportsionaalne ja hoiatav. Sellisteks on järgmised korrakaitseaduses sätestatud volitused:

- 1) korrakaitseaduse § 30. Küsitlemine ja dokumentide nõudmine;
- 2) korrakaitseaduse § 31. Kutse ja sundtoomine;
- 3) korrakaitseaduse § 32. Isikusamasuse tuvastamine;
- 4) korrakaitseaduse § 49. Vallasasja läbivaatus;
- 5) korrakaitseaduse § 50. Valdusesse sisenemine;
- 6) korrakaitseaduse § 51. Valduse läbivaatus;
- 7) korrakaitseaduse § 52. Vallasasja hoiulevõtmine;
- 8) korrakaitseaduse § 53. Hoiule võetud vallasasja müümine või hävitamine.

1) Küsitlemine ja dokumentide nõudmise õigus on vajalik, et nõuda järelevalvatavalt dokumentide esitamist, samuti küsitleda ka järelevalvatava töötajaid. Küsitlemise ja dokumentide nõudmisega on järelevalve tegijal võimalik saada talle vajalikku teavet.

2) Kutse ja sundtoomine – kui on teada, et isikul on asjaolude tuvastamiseks olulisi andmeid, kuid isikut muul moel kätte ei saa, teda küsitleda ja temalt dokumente nõuda pole võimalik, võib järelevalve tegija kutsuda isiku järelevalve tegija ametiruumi. Ka on võimalik, et küsitlemine ise peab toimuma ametiruumis, kui mujal ei oleks seda võimalik läbi viia. Selleks tuleb järelevalvatajale saata kutse. Riikliku järelevalve tegija kutse puhul teostab sundtoomist ametiabi korras politsei (KorS § 31 lg 5).

3) Isikusamasuse tuvastamise õigus on vajalik, et riikliku järelevalve tegija võiks isiku teadmisel, kehtiva isikut tõendava dokumendi alusel või muul õiguspärasel viisil tuvastada isikusamasuse. Praktikas võib järelevalvemenetluses esineda olukordi, mil on vaja veenduda isikusamasuses. Kui nt lasteaia pidaja juhatuse liige väidab, et on keegi teine ja ta ei tea, kus juhatuse liige on, on põhjust tema isikusamasust kontrollida. Või tuleb tuvastada lapsevanema isikusamasus.

4) Vallasasja läbivaatuse õigus on vajalik, sest tulemuslikuks järelevalveks on järelevalve teostajal vaja vallasasju (kaustad, dokumendid vm) meeleliselt või tehnilise vahendi abil kontrollida. Läbivaatamise käigus vaadeldakse läiteks, kas õppmaterjalid on õppekavale vastavad jne.

---

²³ M. Laaring, S. Pars, H. Kranich, jt. Korrakaitseadus. Kommenteeritud väljaanne, Sisekaitseakadeemia 2017, lk 88.

5) Valdusesse sisenemine – valdusesse sisenemine eelneb valduse läbivaatusele, aga võib olla ka iseseisvalt vajalik. Ametnikul on õigus ruumi siseneda. Kui järelevalvatav ei tee koostööd ja kui on vajadus n-ö kohapealseks kontrolliks, on järelevalve teostajal õigus siseneda isiku nõusolekuta tema valduses olevale piiratud või tähistatud kinnisasjale, ehitisse, või ruumi (nt tehnilisse ruumi, kabinetti vms). See võib olla vajalik näiteks siis, kui on kahtlus väites, et vastav ruum on kooskõlas õpi- ja kasvukeskkonna nõuetega. Seejuures võib järelevalve teostaja avada uksi, väravaid ja kõrvaldada muid takistusi.

6) Valduse läbivaatuse volitus annab järelevalve teostajale õiguse vaadata valdaja nõusolekuta läbi tema valduses olev piiratud või tähistatud kinnisasi, ehitis või ruum, sh vaadata läbi seal asuv asi ning avada uksi, väravaid ja kõrvaldada muid takistusi. See võib olla vajalik, et hinnata, kas on täidetud õpi- ja kasvukeskkonna ning tervisekaitse- ja tuleohutusnõuete täitmine ruumide, sisustuse ja ka maa-ala osas, et oleks tagatud laste ja töötajate ohustus ja turvalisus. Valdusesse sisenemine ja valduse läbivaatus hõlmavad ka õigust külastada lasteaeda või lastehoidu ja osaleda erinevate juhtorganite koosolekutel.

7) Vallasasja hoiulevõtmine – eelkõige teavet kandvad dokumendid või tehnilised seadmed (USB jms) võib olla vajalik hoiule võtta, kui neis sisalduvat infot on vaja säilitada, töödelda või esineb oht, sest järelevalvatav võib need muidu hävitada. Hoiule võtmine võib vajalik olla, et võtta vallasasja kohta proovi, teostada selle mõõtmisi või teha ekspertiisi. Seega siis, kui tekib praktiline vajadus vallasasi tõendi saamiseks kaasa võtta, saab järelevalve teostaja seda teha. Pärast tõendi saamist tuleb vallasasi viivitamatult tagastada.

8) Hoiulevõetud vallasasja müümine või hävitamine. Hoiulevõetud vallasasja hävitamine on meede, mida rakendatakse juhul, kui hoiule võetud vallasasja ei ole võimalik tagastada, see on riknev või asja ei ole võimalik tagastada selleks õigustatud isikule ühe aasta jooksul hoiulevõtmise päevast arvates ilma, et see tooks samal ajal korrakaitseorganile kaasa vajaduse asi uuesti hoiule võtta. See meede on vajalik, kuna menetluse lõppemisel peab otsustama, mida teha hoiulevõetud vallasasjaga – kui seda ei ole võimalik tagastada, peab ju sellega midagi ette võtma, sest eset ei saa jätta igaveseks järelevalvaja kätte hoiule. Näiteks võib olla vajadus kohalduda juhul, kui lasteaia või lastehoiu tegevuse lõpetamisel on näiteks küsimuseks toimingud asutuse arhiiviga.

Riikliku järelevalve menetluses tuleb järgida haldusmenetluse põhimõtteid nagu proportsionaalsus ja otstarbekus, lisaks tuleb riikliku järelevalve läbiviimisel tagada isikute õiguste kaitse ja inimväärikus, selgitada meetmete kohaldamist ja teha vajadusel teiste korrakaitseorganitega koostööd. Kõikidel nendel juhtudel, kui menetlustoiminguid füüsiliselt takistatakse või segatakse, võib järelevalve teostaja vahetu sunni kohaldamiseks kaasata politsei.

Haridus- ja Teadusministeeriumil on õigus teostada riiklikku järelevalvet eralasteaia, eralastehoiu ja tema pidaja tegevuse õiguspärasuse üle, et tagada lapse arengu toetamine, turvalisus, alushariduse kättesaadavus ja sellele võrdsetel alustel juurdepääs, õppe- ja kasvatustegevuse korraldamine ning selle kvaliteet. Terviseametil on õigus teostada riiklikku järelevalvet lasteaia õpi- ja kasvukeskkonna nõuetes ja lastehoiu tervisekaitsenõuetes sätestatud terviseohutuse nõuete üle riskianalüüsi alusel. Päästeametil on õigus teostada riiklikku järelevalvet tuleohutusnõuete üle tuleohutuse seaduse ja ehitusseadustiku alusel.

§ 36. Sunniraha määr

Eelnõu §-s 36 sätestatakse, et ettekirjutuse täitmata jätmise korral on asendustäitmise ja sunniraha seaduses sätestatud korras rakendatava sunniraha ülemmäär 9600 eurot.

Sunniraha määr suurusega 10 000 krooni (640 eurot) kehtestati 2008. aastal ning seda ei ole kordagi vahepeal tõstetud. Eelnõus sätestatakse üldise riikliku ja haldusjärelevalve sunniraha maksimaalne määr, mis on korraaitseaduses ja Vabariigi Valitsuse seaduses 9600 eurot. Arvestades, kui palju maksavad omavalitsuseüksuse poolt täidetakohustused, siis ei näi see summa olevat piisav, et motiveerida kohaliku omavalitsuse üksust oma kohustust täitma. Näiteks tugiisik saab käsunduslepingu alusel 7 eurot tunnis (bruto),²⁴ mis teeb 40-tunnise tööädala eest 280 eurot, mis nelja ädala kohta (umbes üks kuu) teeb 1120 eurot. Sellise kohustuse puhul ei motiveeri 640-eurone sunniraha omavalitsuseüksust oma kohustust täitma. Peaaegu kahekordsed on kohaliku omavalitsuse kulud antud juhul siis, kui isik võetakse tööle töölepinguga, mis muudab 640-eurose sunniraha veel ebatõhusamaks motivaatoriks oma kohustuse täitmisel, kuna sunniraha on väiksem, kui kohustuse täitmisega kaasnevad kulud. Silmas tuleb pidada, et seadus määrab kindlaks sunniraha ülemmäära ja haldusorganil on võimalik sunniraha rakendada alati väiksemas määras. Haldusorgan peab sunniraha rakendades silmas pidama, et seda ei tohi rakendada karistusena. Haldusorgan peab valima sunnivahendi, mis isikut võimalikult vähe kahjustades sunnib teda ettekirjutust täitma.²⁵ Proportsionaalsuse hindamisel võib arvesse võtta ka ettekirjutuse olulisust, rikkumise asjaolusid ja isiku majanduslikku seisundit.²⁶ Üldine riikliku ja haldusjärelevalve sunniraha maksimaalne määr on korraaitseaduse § 28 ja Vabariigi Valitsuse seaduse § 75¹ lõike 4 järgi 9600 eurot. Päästeamet rakendab tuleohutuse seaduses ette nähtud sunniraha määra, milleks on 3200 eurot.

Alates aastast 2017, mil riikliku järelevalvet koolieelsete lasteasutuste üle hakkas teostama Haridus- ja Teadusministeerium, on vaid üks kord rakendatud sunniraha kohaliku omavalitsuse üksusele (Rae vald), seda lasteaiakoha tagamata jätmise eest. Järelevalves rakendatakse mõjutusmeetmeid järkjärguliselt, ehk siis esmalt ettekirjutused, viidates õiendi kinnitamisel sellele, et kui ettekirjutusi ei täideta, on võimalik rakendada sunniraha. Vajadusel rakendatakse sunniraha. Kõige viimane mõjutusmeede on õppeõiguse või tegevusloa kehtetuks tunnistamine.

8. peatükk. Rakendussätted

Eelnõu 8. peatükiga sätestatakse seaduse ülemineku-, rakendus- ja jõustumissätted.

§ 37. Koolitus- ja tegevuslubade kehtivus

Eelnõu §-s 37 reguleeritakse lasteädade koolitus- ja tegevuslubade kehtivus.

Eelnõu § 37 sätestab, et lasteäia pidajatele koolieelse lasteasutuse seaduse või erakooliseaduse alusel enne 2022. aasta 1. septembrit väljastatud koolitusload või tegevusload loetakse alates 2022. aasta 1. septembrist õppeõiguseks, mis on antud käesoleva seaduse alusel.

Sätte eesmärk on säilitada välja antud koolituslubade ja tegevuslubade kehtivus. Võrreldes kehtiva KELSiga minnakse käesoleva eelnõu jõustumisel koolituslubadelt üle ühtsele õppeõiguse regulatsioonile, mis kehtib nii munitsipaal- kui eralasteädade suhtes. Õppeõiguse ümbervormistamisega seotud muudatused teeb Haridus- ja Teadusministeerium.

---

²⁴ CV-Keskuse andmetel.

²⁵ Asendustäitmise ja sunniraha seaduse § 3 lg-d 2 ja 3; Riigikohtu Üldkogu 17. detsembri 2013 määrus tsiviilasjas nr [3-2-1-4-13](#), p 42.

²⁶ Riigikohtu 22.aprilli 2015 otsus haldusasjas nr [3-3-1-72-14](#), p 27.

§ 38. Lasteaia tegevuse vastavusse viimine käesoleva seaduse nõuetele

Eelnõu § 38 lõikes 1 sätestatakse, et kui koolieelse lasteasutuse seaduse või erakooliseaduse alusel tegutseva lasteaia tegevus ei vasta käesolevas seaduses sätestatud nõuetele, on lasteaia pidaja kohustatud viima tegevuse nõuetega vastavusse viivitamata, kuid hiljemalt 2023. aasta 31. augustiks.

Muudatuse kohaselt peavad lasteaia pidaja ja direktor tagama hiljemalt 2023. aasta 31. augustiks lasteaia tegevuse vastavusse viimise käesolevas eelnõus sätestatud nõuetega. §-s 38 on sätestatud riskianalüüsi koostamise tähtaeg, milleks on üks aasta. §-s 37 on sätestatud töötajate kvalifikatsiooni ja eesti keelt valdava õpetaja tagamist puudutav üleminekuperiood, mille kohaselt ümberkorraldusteks on aega viis aastat käesoleva eelnõu jõustumisest alates. Kui lasteaia tegevuse mittevastavus ilmneb mõnel muul alusel kui eelpool kirjeldatud sätted, rakendub üheaastane üleminekuperiood alates seaduse jõustumisest.

Eelnõu § 38 lõike 2 kohaselt on lasteaia pidaja kohustatud hiljemalt 2023. aasta 31. augustiks Haridus- ja Teadusministeeriumi teavitama lasteaia tegevuskohadest.

Kuivõrd võrreldes seni kehtinud õigusega on käesoleva seaduseelnõu tähenduses võimalik lasteaia tegevust piiritleda tegevuskohtade järgi, tuleb Haridus- ja Teadusministeeriumi sellest tähtaja jooksul teavitada.

§ 39. Koolitusloa taotluse menetlemine

Eelnõu § 39 kohaselt menetletakse enne 2022. aasta 1. septembrit koolieelse lasteasutuse seaduse või erakooliseaduse alusel õppe läbiviimiseks esitatud koolitusloa taotlusi taotluse esitamise ajal kehtinud tingimustel ja korras.

Kui haldusmenetluse kestel muutuvad menetlusnormid, tuleb kohaldada menetluse alguses kehtinud norme. Sätte eesmärk on reguleerida olukorda, kus vahetult enne käesoleva seaduse jõustumist on esitatud taotlus koolitusloa saamiseks seni kehtinud õiguse alusel. Kuigi menetlusele kohaldatakse seni kehtinud õigust, peavad need asutused pärast seaduse jõustumist vastama käesolevas eelnõus sätestatud nõuetele. Mittevastavuse korral tuleb lasteaia tegevus viia käesoleva seadusega vastavusse käesoleva paragrahvi lõikes 1 sätestatud üleminekuperioodi jooksul.

§ 40. Lapsehoiuteenuse ümberkorraldamine lastehoiuks

Eelnõu § 40 lõiked 1–8 reguleerivad seni sotsiaalhoolekande seaduse alusel tegutsevate lapsehoiuteenuse osutajate ümberkorraldamist käesoleva eelnõu alusel tegutsevateks lastehoidudeks. Täiendavate nõuete osas kehtestatakse üleminekuperiood.

Eelnõu § 40 lõike 1 kohaselt on isik, kellel on kehtiv lapsehoiuteenuse tegevusluba, kohustatud hiljemalt 2022. aasta 1. novembriks esitama Sotsiaalkindlustusametile kirjaliku avalduse, milles märgib, kas ta jätkab majandustegevust käesoleva seaduse alusel lastehoiu pidajana või sotsiaalhoolekande seaduse alusel suure hooldus- ja abivajadusega lapse hoiuteenuse osutajana. Kui isik ei esita Sotsiaalkindlustusametile avaldust majandustegevuse jätkamiseks, tunnistab Sotsiaalkindlustusamet tegevusloa 2023. aasta 1. septembrist sotsiaalhoolekande seaduses sätestatud korras kehtetuks.

Arvestades käesoleva seaduseelnõu eesmärke, tuuakse lapsehoiuteenuse regulatsioon üle alushariduse süsteemi. Seni sotsiaalhoolekande seaduse alusel tegutsenud lapsehoiuteenuste pakkujad peavad hindama oma majandustegevuse perspektiivi ja tegema oma tegevusest lähtudes otsuse, kas hakata edaspidi tegutsema käesoleva eelnõu alusel 1,5–3 aastaste laste hoidudena või pakkuda sotsiaalhoolekande seaduse alusel suure hooldus- ja abivajadusega lapse hoiuteenust. Sellest otsusest tuleb Sotsiaalkindlustusametile teavitada kirjaliku avalduse vormis.

Sätte eesmärk on seaduse jõustumise järel välja selgitada, kas senised lapsehoiuteenuse osutajad hakkavad kuuluma haridus- või sotsiaalvaldkonda ning kumma valdkonna ministrium ja valitsusasutused nende eest vastutavad.

Kirjaliku avalduse nõue tähendab, et see peab olema kas paberil või digitaalselt allkirjastatud ning edastatud Sotsiaalkindlustusametile kas paberkandjal või elektrooniliselt. Oluline on ka sättes määratud tähtpäev, s.o hiljemalt 1. november 2022. Samuti sätestatakse lapsehoiuteenuse osutamise tegevuslubade kehtivustähtaeg juhuks, kui senine lapsehoiuteenuse osutaja ei esita Sotsiaalkindlustusametile avaldust majandustegevuse jätkamiseks. Sellisel juhul tunnistab Sotsiaalkindlustusamet tegevusloa kehtetuks 2023. aasta 1. septembril. Kuna Sotsiaalkindlustusamet on lapsehoiuteenuse osutajatele tegevusload väljastanud, on tema ka pädev nimetatud haldusaktid kehtetuks tunnistama.

Eelnõu § 40 lõige 2 sätestab, et kui isik on esitanud Sotsiaalkindlustusametile käesoleva paragrahvi lõike 1 kohaselt avalduse, et jätkab majandustegevust käesoleva seaduse alusel lastehoiu pidajana, kehtib talle sotsiaalhoolekande seaduse alusel väljastatud lapsehoiuteenuse tegevusloa kuni 2025. aasta 1. septembrini või kuni käesoleva paragrahvi lõikes 7 sätestatud korras lapsehoiuteenuse tegevusloa lugemiseks tegevusloaks, mis on antud käesoleva seaduse § 29 alusel.

Sätte eesmärk on säilitada välja antud tegevuslubade kehtivus, kui isik jätkab tegevust alushariduse ja lastehoiu seaduse alusel. Sotsiaalhoolekande seaduse § 151 punkti 1 alusel on lapsehoiuteenuse osutamiseks nõutav tegevusloa. Tegevusloa hõlmab kehtiva õiguse kohaselt lastehoiuteenust ning raske ja sügava puudega lapse hoiuteenust. Alates käesoleva seaduseelnõu jõustumisest hakkab 1,5–3 aastaste laste hooldu reguleerima alushariduse ja lastehoiuseadus ning sotsiaalhoolekande seadus jääb reguleerima suure hooldus- ja abivajadusega lastehoiuteenuse osutamist. Kui isik ei esita Sotsiaalkindlustusametile käesoleva paragrahvi lõikes 5 nõutud avaldust, siis eeldatakse, et ta on otsustanud vabatahtlikult lõpetada loakohustusega lastehoiuteenuse osutamist. Juhul, kui teenuseosutaja ei pea teenuse osutamist perspektiivikaks, on tal õigus majandustegevusest loobuda. Sellisel juhul võib ta edasi tegutseda võlaõigusliku teenuse osutajana vabaturupõhimõttel, kui tema tegevus ei ole vastuolus teiste õigusaktidega või mõnes õigusaktis ei ole sätestatud sellisele tegevusele loakohustust. Riikliku või haldusjärelevalve kaudu tagatakse, et teenuseosutajad täidavad loakohustuse regulatsiooni. Kui tegevus sisuliselt siiski vastab lastehoiu pidaja tegevusele või suure hooldus- ja abivajava lapse hoiuteenusele või muule teenusele, mille suhtes kehtib loakohustus, peab teenuseosutaja esitama tegevusloa taotluse kas Haridus- ja Teadusministriumile või Sotsiaalministriumile.

Valdkonna eest vastutavad ministriumid teavitavad turuosalisi aegsasti kavandatavatest muudatustest.

Eelnõu § 40 lõige 3 sätestab, et isiku suhtes, kes on esitanud Sotsiaalkindlustusametile käesoleva paragrahvi lõike 1 kohase avalduse majandustegevuse jätkamiseks suure hooldus- ja abivajadusega lapse hoiuteenuse osutajana, kohaldatakse sotsiaalhoolekande seaduse § 160³ lõikes 2 sätestatud.

Alates käesoleva seaduseelnõu jõustumisest jääb sotsiaalhoolekande seadus reguleerima suure hooldus- ja abivajadusega lapse hoiuteenuse osutamist ning alushariduse ja lapshoiu seadus selle ei kohaldu. Käesoleva paragrahvi lõikes 8 viidatud sotsiaalhoolekande seaduse regulatsioon näeb ette, et suure hooldus- ja abivajadusega lapse hoiuteenuse osutamiseks majandustegevuse jätkamist käsitleva avalduse esitanud isiku tegevusluba kehtib, kui isiku majandustegevus vastab sotsiaalhoolekande seaduse nõuetele. Isik, kes jätkab suure hooldus- ja abivajadusega lapse hoiuteenuse osutamist, on kohustatud viima oma majandustegevuse sotsiaalhoolekande seaduse nõuetega vastavusse hiljemalt 2023. aasta 31. augustiks. Kui ta ei ole nimetatud tähtajaks oma majandustegevust sotsiaalhoolekande seaduse nõuetega vastavusse viinud, lõpeb tema tegevusloa kehtivus alates 2023. aasta 1. septembrist.

Eelnõu § 40 lõige 4 sätestab, et enne 2022. aasta 1. septembrit sotsiaalhoolekande seaduse alusel lapsehoiuteenuse osutamiseks esitatud tegevusloa taotlusi menetleb Sotsiaalkindlustusamet taotluse esitamise ajal kehtinud tingimustel ja korras, arvestades käesoleva paragrahvi lõigetes 1-3 sätestatud.

Sätte eesmärk on reguleerida olukorda, kus vahetult enne käesoleva seaduse jõustumist on esitatud seni kehtinud õiguse alusel taotlus lapsehoiuteenuse saamiseks. Kui tegevusloa taotluse menetlemise kestel menetlusnormid muutuvad, tuleb kohaldada menetluse alguses kehtinud norme. Arvestades, et loa taotleja saab õiguse tegutseda ühe või teise seaduse alusel, tuleb tal Sotsiaalkindlustusametile teada anda, kas ta soovib tegutseda edaspidi alushariduse ja lapshoiu seaduse alusel lastehoiu pidajana või sotsiaalhoolekande seaduse alusel suure hooldus- ja abivajadusega lapse hoiuteenuse osutajana. Kuigi loa taotlemise menetlusele kohaldatakse seni kehtinud õigust, peavad asutused, kes soovivad tegutseda lastehoiu pidajatena, pärast seaduse jõustumist vastama käesolevas eelnõus sätestatud nõuetele. Mittevastavuse korral kehtib lastehoiu pidajale kolmeaastane üleminekuperiood, et oma tegevus käesolevas eelnõus sätestatud tingimustega vastavusse viia.

Eelnõu § 40 lõige 5 sätestab, et kui isik on esitanud Sotsiaalkindlustusametile käesoleva paragrahvi lõike 1 kohase avalduse, et jätkab majandustegevust käesoleva seaduse alusel lastehoiu pidajana, korraldab alates 2022. aasta 1. detsembrist lapsehoiuteenuse osutamise tegevusloaga seotud õigusi ja kohustusi Sotsiaalkindlustusameti asemel Haridus- ja Teadusministeerium. Haridus- ja Teadusministeerium kohaldab lastehoiu pidaja tegevusele sotsiaalhoolekande seadust, mis kehtis kuni 2022. aasta 31. augustini. Kui lastehoiu pidaja tegevusluba loetakse enne 2025. aasta 1. septembrit käesoleva paragrahvi lõikes 11 sätestatud korras tegevusloaks, mis on antud käesoleva seaduse § 29 alusel, kohaldatakse lastehoiu pidaja tegevusele edaspidi käesolevat seadust.

Sätte eesmärk on kehtestada regulatsioon pädeva järelevalveorgani ja kohaldatava õiguse suhtes. Haridus- ja Teadusministeerium asub Sotsiaalkindlustusameti asemele ning täidab tegevusloaga seotud õigusi ja kohustusi. Samuti sätestab seadus, millist seaduse redaktsiooni kohaldatakse. Kuni lapsehoiuteenuse osutamise tegevusluba pole loetud tegevusloaks käesoleva seaduse § 29 tähenduses, kohaldatakse tegevusele seni kehtinud õigust. Haridus- ja Teadusministeerium korraldab edaspidi kõiki seni antud tegevuslubadega seotud õigusi ja kohustusi. Õiguste ja kohustuste korraldamise all peetakse silmas järelevalve teostamist,

tegevuslubade taotluste lahendamist, tegevuslubade muutmist ja kehtetuks tunnistamist. Ministreeriumil on ülesanne tagada alushariduse jätkusuutlikus kõige laiemas mõttes ning selle eesmärgi täitmiseks on tal õigus kasutada kõiki õigusi ja kohustusi, mis on talle õigusaktidega antud.

Tegevusloa õiguspärasuse hindamisel lähtutakse selle andmise ajal kehtinud õiguslikust ja faktilisest olukorrast. Õiguspärase ootuse põhimõttest tulenevalt ei saa pärast tegevusloa andmist seadustes tehtud muudatused mõjutada tegevusloa õiguspärasust. Haridussüsteemi ületulevatele lastehoidudele on käesoleva paragrahvi lõikes 2 antud ülemineku-aeg oma tegevuse vastavusse viimiseks käesoleva seaduse nõuetega.

Eelnõu § 40 lõige 6 sätestab, et kuni 2022. aasta 31. augustini sotsiaalhoolekande seaduse § 45² lõike 2 alusel lapsehoiuteenuse osutamise kohta antud haldusaktid või sõlmitud halduslepingud, mis on seotud käesolevas seaduses sätestatud ülesannete täitmisega, kehtivad edasi, kui nad vastavad käesolevas seaduses sätestatud nõuetele või kuni teenuseosutaja lapsehoiuteenuse tegevusloa kehtivuse lõppemiseni. Kuni 2022. aasta 31. augustini sotsiaalhoolekande seaduse § 45² lõike 4 alusel lapsehoiuteenuse osutamiseks antud haldusaktid või sõlmitud halduslepingud tuleb viia käesoleva seadusega kooskõlla hiljemalt 2023. aasta 1. septembriks.

Sätte kohaselt jäävad kehtima sellised haldusaktid või -lepingud, mis on seotud lasteaiakoha tagamisega KELS tähenduses. Kehtiva KELS § 10 lõike 1 kohaselt võib kohaliku omavalitsuse üksus vanema nõusolekul asendada 1,5–3aastase lapse munitsipaallasteaia koha sotsiaalhoolekande seaduses reguleeritud lapsehoiuteenusega. Kui kohaliku omavalitsuse üksus soovib edaspidi tagada sihtrühmale lasteaiakohta lastehoiu kaudu, peab lastehoiu pidajal olema tegevusluba. Vanemale sihtrühmale lasteaiakoha tagamise kohustust saab kohaliku omavalitsuse üksus täita eralasteaedade kaudu. Haldusaktide ja halduslepingute kehtivuse tähtaeg on seotud lastehoiu tegutsemise õigusega. Käesolevas seaduses sätestatud ülesannete täitmisega seotud haldusaktid või sõlmitud halduslepingud kehtivad seega edasi, kui nad vastavad käesolevas seaduses sätestatud nõuetele, või kuni lapsehoiuteenuse tegevusloa kehtivuse lõppemiseni. Lauseosaga „kui need vastavad käesolevas seaduses sätestatud nõuetele“ säilitatakse selliste haldusaktide või halduslepingute kehtivus, mis on sõlmitud seni kehtinud õiguse alusel, ning kohaliku omavalitsuse üksused ei pea hakkama sõlmima uusi haldusakte või -lepinguid käesoleva seaduse alusel, kuid need tuleb viia käesoleva seadusega kooskõlla hiljemalt 2023. aasta 1. septembriks.

See tähendab, et kohaliku omavalitsuse üksused peavad vanad lepingud ühe aasta jooksul käesoleva seadusega kooskõlla viima. See võimaldab osalistel nimetatud haldusaktid või -lepingud ühe korra üle vaadata ja sisulisi nõudeid kontrollida. Kohaliku omavalitsuse üksused peavad seejuures hindama lepingute sisu ja tegevuse vastavust õigusaktides sätestatud nõuetele. Kuivõrd nimetatud haldusaktid või halduslepingud on koostatud kohaliku omavalitsuse üksuse poolt, on omavalitsusüksusel ka pädevus neid käesolevas seaduses sätestatud arvestades muuta. Sätte eesmärk on tagada, et haldusaktid ja halduslepingud viiakse uue õigusega kooskõlla, et pooltel on piisav aeg uue õigusliku korraldusega harjumiseks ning et sõlmitud õiguslikud suhted vastaksid tegelikele nõuetele. Seda on vaja ka teenust saava isiku jaoks, sest vaidluste korral oleks muutmata haldusakt või haldusleping seadusega vastuolus.

Eelnõu § 40 lõige 7 sätestab, et isik, kes jätkab majandustegevust lastehoiu pidajana, on kohustatud viima oma tegevuse vastavusse käesolevas seaduses lastehoiu pidajale sätestatud nõuetega viivitamatult, kuid hiljemalt 2025. aasta 31. augustiks. Kui lastehoiu pidaja on oma

tegevuse nõuetega vastavusse viinud, teavitab ta sellest viie tööpäeva jooksul, kuid hiljemalt 2025. aasta 31. augustiks hariduse infosüsteemi kaudu Haridus- ja Teadusministeeriumi. Pärast teavituse esitamist loetakse isikule sotsiaalhoolekande seaduse alusel väljastatud lapsehoiuteenuse tegevusluba käesoleva seaduse § 29 alusel väljastatud tegevusloaks. Sätte eesmärk on kehtestada tegevusloa kehtivust käsitlevad tähtajad ja toimingud. Senistel lapsehoiuteenuse osutajatel on kohustus oma tegevus nõuetega vastavusse viia viivitamatult, kuid hiljemalt 2025. aasta 31. augustiks. Alates järgmisest päevast muutuvad sotsiaalhoolekande seaduse alusel väljastatud tegevusload kehtetuks. Kui lastehoiu pidaja on viinud oma tegevuse nõuetele vastavaks, tuleb tal sellest Haridus- ja Teadusministeeriumile teatada esimesel võimalusel, kuid hiljemalt 2025. aasta 31. augustiks. Teavitus tuleb esitada hariduse infosüsteemi kaudu. Alates teavituse esimisest loetakse lastehoiu pidaja seni kehtinud tegevusluba tegevusloaks, mis on antud käesoleva seaduse § 29 alusel.

Eelnõu § 40 lõige 8 sätestab, käesoleva paragrahvi lõikes 9 sätestatud juhul kannab majandustegevuse registri vastutav töötleja hiljemalt 2022. aasta 1. detsembril majandustegevuse registrist hariduse infosüsteemi üle käesoleva paragrahvi lõikes 2 sätestatud lapsehoiuteenuse osutajate esindusõigusega isikute andmed ja tegevuslubade andmed:

- 1) tegevusloa üldandmed;
- 2) lastehoiu pidaja andmed;
- 3) lastehoiu kontaktandmed;
- 4) andmed lapsehoidjate hariduse, kutsetunnistuse, esmaabi koolituse läbimist tõendava dokumendi ja tervisetõendi olemasolu kohta;
- 5) lastehoius töötavate lapsehoidjate arv;
- 6) laste piirarv lastehoius.

Kui isik on esitanud Sotsiaalkindlustusametile käesoleva paragrahvi lõike 2 kohaselt avalduse, et jätkab majandustegevust käesoleva seaduse alusel lastehoiu pidajana, kehtib isiku tegevusluba kuni 2025. aasta 1. septembrini või loetakse käesoleva paragrahvi lõikes 11 sätestatud korras tegevusloaks, mis on antud käesoleva seaduse § 29 alusel. Praegu asuvad lapsehoiuteenuse osutajate tegevusload majandustegevuse registris. Majandustegevuse registri vastutav töötleja on Tarbijakaitse ja Tehnilise Järelevalve Amet. Eesti hariduse infosüsteemi vastutav töötleja on Haridus- ja Teadusministeerium. Alates 2022. aasta 1. detsembrist täidab lapsehoiuteenuse osutamise tegevusloaga seotud õigusi ja kohustusi Sotsiaalkindlustusameti asemel Haridus- ja Teadusministeerium. Seetõttu on vaja tuua Haridus- ja Teadusministeeriumi vastutusalasse ületulevate lapsehoiuteenuste tegevuslubade andmed hariduse infosüsteemi, mille vastutav töötleja on Haridus- ja Teadusministeerium. Majandustegevuse registrist tuuakse hariduse infosüsteemi järgmised andmed: tegevusloa üldandmed: tegevusloa number, tegevusala, kehtivuse algus, kehtivuse lõpp, otsuse number, otsuse kuupäev, muutmise kuupäev, loa väljaandja, EMTAK kood ja nimetus, taotluse esitanud isik, kinnitamise kuupäev, päästeameti tõend ruumide tuleohutusnõuetele vastavuse kohta; lastehoiu pidaja andmed: nimi, registrikood; lastehoiu kontaktandmed: telefon, mobiil, e-post, veebileht, aadress. Samuti kantakse üle andmed lapsehoidjate hariduse, kutsetunnistuse, esmaabi koolituse läbiviimist tõendava dokumendi ja tervisetõendi olemasolu kohta; lapsehoidja isikuandmed: nimi, telefon, e-post; haridus: õppekava, lõpetamise aeg, dokumendi nimetus, dokumendi number, väljaandmise koht, õppeasutus, õppeasutuse registrikood; kutsetunnistused: tunnistuse number; esmaabi koolituse läbiviimist tõendav dokumendi andmed: number, väljaandmise kuupäev, väljaandja, väljaandmise koht; andmed tervisetõendi olemasolu kohta. Lisaks kantakse üle andmed lastehoius töötavate lapsehoidjate arvu ja laste piirarvu kohta lastehoius. Juhul kui lastehoiu tegevuskoht muutub, tuleb lastehoiu pidajal taotleda ka tegevusloa muutmist ning

ühtlasi esitada uue tegevuskoha kohta kõik § 29 lõikes 3 punktides 2, 3, 4 ja 6 nimetatud dokumendid, andmed või teave.

Majandustegevuse registrist ülekantavate andmete hulgas on sätestatud ka esindusõigusega isiku andmed. Esindusõigusega isiku andmete ülekandmise eesmärk on tagada seni majandustegevuse registri kasutusõigusega isikutele edaspidi juurdepääs EHISesse ilma, et isik peaks seda taotlema. Kui esindusõigusega isikute andmed kantakse üle, tähendab see, et nad tehakse automaatselt EHISe kasutajateks ja neid teavitatakse sellest. Registrate pidamisel kaitstakse isikuandmeid avaliku teabe seaduses ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruses (isikuandmete kaitse üldmäärus) sätestatud korras. See nõue kehtib ka isikute andmete ühest registrist teise ülekandmisel.

§ 41. Kvalifikatsiooninõuetest ja eesti õppekeelest tulenev ülemineku periood

Eelnõu §-ga 41 sätestatakse ülemineku periood kvalifikatsiooninõuete ja eesti õppekeele nõuete täitmiseks. Kuivõrd käesolevas eelnõus on võrreldes kehtiva KELSiga sätestatud kõrgemad kvalifikatsiooninõuded ja muudetud eesti õppekeele nõuet, on põhjendatav piisava ülemineku perioodi kehtestamine. Ülemineku periood on viis aastat alates käesoleva seaduse jõustumisest.

Eelnõu § 41 lõikes 1 sätestatakse, et käesolevas eelnõus sätestatud magistrikraadi nõuet ei kohaldata kuni 2027. aasta 1. septembrini direktori või õppealajuhataja suhtes, kes töötas enne käesoleva seaduse jõustumist direktori või õppealajuhatajana. Ülejäänud kvalifikatsiooninõuded jäävad kehtima ja ülemineku korraldus sätestatakse üksnes haridustaseme osas.

Eelnõu § 41 lõikes 2 sätestatakse, et käesolevas seaduses sätestatud kvalifikatsiooninõudeid ei kohaldata õpetaja suhtes, kes enne 2022. aasta 1. septembrit töötas koolieelses lasteasutuses õpetajana, vastates või olles loetud vastavaks enne 2022. aasta 1. septembrit vastaval õpetaja ametikohal töötamiseks esitatud kvalifikatsiooninõuetele.

Seega õpetaja kvalifikatsiooninõuetele vastavaks loetakse ka need praegu töötavad õpetajad, kes on enne 2013. a septembrit omandanud pedagoogilise keskerihariduse.

Eelnõu § 41 lõikes 3 sätestatakse, et käesolevas eelnõus abiõpetajale sätestatud kvalifikatsiooninõudeid ei kohaldata kuni 2027. aasta 1. septembrini abiõpetaja suhtes, kes töötas enne käesoleva seaduse jõustumist õpetajat abistavate töötajana.

Kuivõrd kehtiv õigus ei reguleeri abiõpetaja kvalifikatsiooni, kasutatakse KELSis terminit "õpetajat abistav töötaja". Käesoleva eelnõu kontekstis on see asendatud terminiga "abiõpetaja". Kui sättes nimetatud tähtaeg on möödas, ei vasta isik enam kvalifikatsiooninõuetele ja tal puudub õigus lasteaias abiõpetaja ametikohal töötada.

Eelnõu § 41 lõikes 4 sätestatakse et, käesoleva seaduse § 6 lõikes 1 sätestatud eesti keelt valdav ja täistööajaga õpetaja peab igas rühmas olema hiljemalt 2027. aasta 1. septembriks.

Õpetaja kutsestandardi 6. taseme kohaselt peab õpetaja kasutama korrektset õpetamiskeelt kõnes ja kirjas, väljendama ennast arusaadavalt ning kasutama oma töös õpetamiskeelt C1-tasemel. Vabariigi Valitsuse 20. juuni 2011. a määruse nr 84 „Ametniku, töötaja ning füüsilisest isikust ettevõtja eesti keele oskuse ja kasutamise nõuded“ § 9 punktiga 7 on kehtestatud C1-tasemel keeleoskuse nõue eesti keele ja eesti keeles õpetatavate ainete õpetajatele. Kuni

nimetatud tähtajani on aega kõigis 3–7aastaste laste lasteaiarühmades tagada eesti keelt valdavad täistööajaga õpetajad kvaliteetseks eesti keele õppeks.

§ 42. Riskianalüüsi koostamise tähtaeg

Eelnõu §-ga 42 kehtestatakse riskianalüüsi koostamise tähtaeg lasteaedadele ja lastehoiu pidajatele. Muudatuse rakendamiseks jäetakse piisav aeg. Muudatus puudutab kõiki seniseid lasteaedu ja neid lastehoidusid, kes jätkavad majandustegevust käesoleva seaduse alusel. Seni rahvatervise seaduse alusel kehtestatud tervisekaitsenõuded tunnistatakse käesoleva eelnõuga kehtetuks ja Vabariigi Valitsuse määrusega kehtestatakse uued nõuded, mille täitmiseks tuleb riskianalüüs koostada. Uue riskianalüüsi koostamiseks on ette nähtud üks aasta, et anda piisav aeg oluliste nõuete täitmise tagamiseks.

Eelnõu § 42 lõige 1 sätestab, et lasteaed on kohustatud koostama riskianalüüsi käesoleva seaduse §-s 18 sätestatud korras hiljemalt 2023. aasta 31. augustiks. Säte kohaldub lasteaedadele sõltumata omandivormist. Riskianalüüsi koostamine ei ole lasteaedadele uus ülesanne. Sellekohane nõue on kehtestatud sotsiaalministri 24. septembri 2010. aasta määruse nr 61 „Tervisekaitsenõuded koolieelses lasteasutuses tervise edendamisele ja päevakavale“ §-s 5. Riskianalüüsi koostamise põhimõtteid on täpsemalt selgitatud käesoleva eelnõu § 18 selgituste juures.

Eelnõu § 42 lõike 2 kohaselt on lastehoid kohustatud koostama riskianalüüsi käesoleva seaduse § 27 lõikes 4 sätestatud korras hiljemalt 2023. aasta 31. augustiks. Riskianalüüsi koostamine ei ole senistele lapsehoiuteenuse osutajatele uus ülesanne. Sellekohane nõue on kehtestatud sotsiaalministri 12. märtsi 2007. aasta määruse nr 28 „Tervisekaitsenõuded lapsehoiuteenusele“ §-s 5. Riskianalüüsi koostamise põhimõtteid on täpsemalt selgitatud käesoleva eelnõu § 27 lõike 4 selgituste juures.

Eelnõu § 42 lõige 3 sätestab, et kuni käesoleva paragrahvi lõigetes 1 ja 2 nimetatud riskianalüüsi koostamiseni või 2023. aasta 31. augustini kehtivad lasteaiale ja lastehoiule tervisekaitsenõuded, mis kehtisid kuni 2022. aasta 31. augustini rahvatervise seaduse ja selle alusel antud õigusaktide alusel. Sätte eesmärk on kuni uue riskianalüüsi koostamiseni säilitada õiguslik korraldus järelevalve teostamiseks. Seega on kuni käesoleva eelnõu alusel koostatava riskianalüüsi valmimiseni vaja kohaldada nõudeid, mis kehtisid varasema korra alusel.

§ 43. Lastehoiu tegevuskava koostamise tähtaeg

Eelnõu § 43 kohaselt on lastehoiu pidaja kohustatud koostama tegevuskava käesoleva seaduse § 27 lõigetes 5 ja 6 sätestatud korras hiljemalt 2023. aasta 31. augustiks. Tegevuskava koostamiseks jäetakse lastehoiule aega üks aasta.

§ 44. Hoolekogu töökorra kehtestamise tähtaeg

Eelnõu §-ga 44 sätestatakse hoolekogu töökorra kehtestamise tähtaeg. Säte on vajalik, et anda lasteaia pidajatele aega kehtivate kordade eelnõus sätestatuga vastavusse viimiseks. Lasteaia pidaja on kohustatud korra kehtestama hiljemalt 2022. aasta 31. novembriks.

§ 45. Lapse lasteaeda vastuvõtu ja seal väljaarvamise korra kehtestamise tähtaeg

Eelnõu §-ga 45 sätestatakse laste lasteaeda vastuvõtu ja seal väljaarvamise korra kehtestamise tähtaeg. Säte on vajalik, et anda lasteaia pidajatele aega kehtestada käesoleva seaduse alusel

kord laste lasteaeda vastuvõtmiseks ja väljaarvamiseks. Lasteaia pidajad on kohustatud korra kehtestama hiljemalt 2022. aasta 31. novembriks.

4. Seaduste muutmine ja kehtetuks tunnistamine

§ 46. Alkoholiseaduse muutmine

Eelnõu §-ga 46 muudetakse alkoholiseadust. Alkoholiseaduse § 41 lõike 1 punktis 1 asendatakse mõiste „koolieelne lasteasutus“ mõistega „lasteaed“ ja lisatakse mõiste „lastehoid“.

§ 47. Avaliku teabe seaduse muutmine

Eelnõu §-ga 47 muudetakse avaliku teabe seaduse § 32 lõike 6 punkti 2, milles asendatakse mõiste „koolieelsetele lasteasutustele“ mõistega „lasteaedadele“ ja lisatakse mõiste „lastehoidudele“.

§ 48. Avaliku teenistuse seaduse muutmine

Eelnõu §-ga 48 muudetakse avaliku teenistuse seadust. Avaliku teenistuse seaduse § 45 lõike 4 punktis 4 asendatakse mõiste „koolieelse lasteasutuse tasu“ mõistega „lasteaiatasu“.

§ 49. Eesti Vabariigi haridusseaduse muutmine

Eelnõu §-ga 46 muudetakse Eesti Vabariigi haridusseadust.

Punktiga 1 asendatakse sõnad „koolieelne lasteasutus“ sõnaga „lasteaed“. Punktiga 2 täpsustatakse alushariduse põhimõtet, mis tuleneb käesolevast seadusest. Eesti Vabariigi haridusseaduses täpsustatakse alushariduse definitsiooni, mis lähtub käesolevast eelnõust. Alusharidus on üldoskuste, teadmiste ja hoiakute kogum, mis loob eeldused põhihariduse omandamiseks.

Haridusseaduse § 24 lõigetes 1–3 sätestatakse, et alushariduse omandab koolikohustuslikust east noorem laps alushariduse ja lapsehoiu seaduses sätestatud tingimustel lasteaias või kodus. Lapse vanem ja lasteaed või lasteaia pidaja vastutavad ühiselt lapse alushariduse omandamise toetamise eest. Lasteaia õigusliku seisundi kehtestab alushariduse ja lapsehoiu seadus. Võrreldes kehtiva seaduse § 24 lõikega 1 sätestatakse täpsem vastutuse jaotus haridusvaldkonna üldseaduses. Kehtiv õigus selles sättes on eksitav ja on praktikas tekitanud probleeme, sest lapse alushariduse võimaldamine ei ole üksnes vanema vastutus (vt täpsemalt käesoleva eelnõu § 3 selgitusi).

Punktiga 4 muudetakse haridusseaduse § 36⁶ lõike 1 punkti 5 sõnastust ja sätestatakse, et andmekogu üks eesmärk on võimaldada õppe- ja haridusasutuse õppe- ja kasvatustegevuse välishindamist. Tehtava muudatuse eesmärk on laiendada välishindamise valdkonda haridusasutusteni.

Punktiga 5 lisatakse haridusseaduse § 36⁶ lõike 2² punkti 1 lapsehoidjad, sest lastehoiud hakkavad tegutsema haridusvaldkonnas ja ka lapsehoidjate andmeid töödeldakse edaspidi hariduse infosüsteemis. Samas punktis ajakohastatakse mõiste „õppejõud“ ja see asendatakse mõistega „akadeemiline töötaja“.

Punktiga täiendatakse haridusseaduse § 36⁶ lõiget 3¹ asendatakse sõnad kooliseelsete lasteasutuste sõnaga lasteaedade ning sätte sõnastus muudetakse selliselt, et hariduse infosüsteemi kaudu avalikustatakse sättes nimetatud õppeasutuste tegevusnäitajad.

§ 50. Erakooliseaduse muutmine

Eelnõu §-ga 50 muudetakse erakooliseadust.

Erakooliseadusest kodifitseeritakse sätteid, mille regulatsioon tuuakse üle käesolevasse seadusesse. Kehtetuks tunnistatakse sätted, mis on seotud eraõigusliku lasteaia pidamisega. Kuivõrd õppeõigusega seotud regulatsioon on üle toodud käesolevasse eelnõusse, muudetakse teatavaid sätteid. Üldjuhul on tegemist terminoloogiliste, üksikutes aspektides ka sisuliste muudatustega.

Kehtetuks tunnistatakse erakooliseaduse § 5⁴ lõike 2 punkt 8¹, mille kohaselt oli seni kehtinud õiguse kohaselt vaja küsida kohaliku omavalitsuse üksuse kirjalik arvamus eralasteaia asutamiseks. Käesoleva eelnõuga ei ole seda põhimõtet sätestatud. Haridus- ja Teadusministeerium võib ka kehtiva õiguse kohaselt õppeõiguse taotluse menetlemisel kaasata haldusmenetluse läbiviimisse kõiki isikuid, keda haldusakt võib mõjutada, sealhulgas kohaliku omavalitsuse üksusi.

Normitehniliselt muudetakse paragrahvi 13 lõige 3 sõnastust, kuid sisuliselt regulatsiooni ei muudeta.

Samuti tunnistatakse kehtetuks säte, mille kohaselt peab erakooli direktor vastama lastekaitseaduse §-s 20 sätestatud nõuetele. Nimetatud regulatsioon kehtib kõikidele lastega kokku puutuvatele isikutele ja seda ei ole vaja teistes seadustes dubleerida.

Edaspidi tuleb eralasteaia asutamisele ja tema tegevusele kohaldada käesolevat seadust. Kuivõrd alushariduse rahastamine on sätestatud käesolevas eelnõus, on kehtetuks tunnistatud ka rahastamissäte § 22 lõikes 1¹.

Samuti sätestatakse erakooliseaduses tegevuslubade taotlusi ja välja antud tegevuslube käsitlevad üleminekusätted. Erakooliseaduse alusel väljastatud tegevuslubadele kohaldatakse käesoleva eelnõu §-des 37–42 sätestatud regulatsiooni, et oleks tagatud nende ühetaolisus. Eelkõige puudutab see tegevusloa nõuetele vastavust ja üleminekuperioodi nõuetega vastavusse viimiseks.

§ 51. Hasartmänguseaduse muutmine

Eelnõu §-ga 51 muudetakse hasartmänguseadust. Hasartmänguseaduses muudetakse mõisteid seoses koolieelse lasteasutuse mõiste muutumisega lasteaia mõisteks ja sätestatud lastehoiu mõistega.

§ 52. Huvikooli seaduse muutmine

Eelnõu §-ga 52 muudetakse huvikooli seadust. Seaduses sätestatakse, et huvikooli seadust ei kohaldata alushariduse riikliku õppekava alusel läbiviidavale õppe- ja kasvatustegevusele,

millele laienevad alushariduse ja lapsehoiu seaduse sätted. Käesoleva seaduse alusel võib võimaldada täiendavat huviharidust lisaks alushariduse riikliku õppekavale.

§ 53. Kohaliku omavalitsuse korralduse seaduse muutmine

Eelnõu §-ga 53 muudetakse kohaliku omavalitsuse korralduse seadust. Kohaliku omavalitsuse korralduse seaduse § 6 lõikes 2 asendatakse koolieelse lasteasutuse mõiste lasteaia mõistega. Kuna KOKSi ja teiste seaduste muutmise eelnõu kohaselt on kavas KOKS § 6 lg 2 kehtetuks tunnistada, siis tuleb jälgida menetluse kulgu, kas § 53 on käesolevas eelnõus vajalik.

§ 54. Koolieelse lasteasutuse seaduse kehtetuks tunnistamine

Eelnõu §-ga 54 tunnistatakse kehtetuks koolieelse lasteasutuse seadus. Käesoleva eelnõuga on koolieelse lasteasutuste seaduse regulatsioon asendatud käesoleva seaduse regulatsiooniga.

§ 55. Korrakaitse seaduse muutmine

Eelnõu §-ga 55 muudetakse korrakaitse seadust. Korrakaitse seaduses muudetakse mõisteid seoses koolieelse lasteasutuse mõiste muutumisega lasteaia mõisteks ja lisatakse lastehoiu mõiste. Samuti jäetakse seadusest välja mõiste „lasteaed-algkool“, mida kehtiva õiguse kohaselt ei ole enam reguleeritud.

§ 56. Liiklusseaduse muutmine

Eelnõu §-ga 56 muudetakse liiklusseadust. Liiklusseaduses muudetakse mõisteid seoses koolieelse lasteasutuse mõiste asendamisega lasteaia mõistega ja eelnõus sätestatud lastehoiu mõistega.

§ 57. Põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse muutmine

Eelnõu §-ga 57 muudetakse põhikooli- ja gümnaasiumiseadust. Põhikooli- ja gümnaasiumiseaduses muudetakse mõisteid seoses koolieelse lasteasutuse mõiste asendamisega mõistega „lasteaed“. Samuti täiendatakse seadust põhimõttega, mille kohaselt tuleb koolivalmidust täiendavalt hinnata. Kehtiva regulatsiooni kohaselt võib isik, kes oma tervises seisundi või individuaalse arengu tõttu ei ole koolikohustuslikku ikka jõudes saavutanud õpingute alustamiseks vajalikku koolivalmidust, käesoleva seaduse §-s 47 nimetatud koolivälise nõustamismeeskonna soovitusel asuda koolis õppima ühe õppeaasta võrra hiljem. Seadust täiendatakse põhimõttega, mille kohaselt peab vald või linn lähtuma koolivalmiduse ja tugiteenuste osutamise andmetest, mis on käesoleva seaduse alusel kantud hariduse infosüsteemi.

Sätte eesmärk on paremini sidustada alushariduse ja põhihariduse tasemed. Samuti võimaldab see vältida tugiteenuste dubleerimise ja vajaliku toe kättesaadavuse probleeme. Lisaks on säte vajalik selleks, et kogu teave, mis on lapse kohta kogutud alushariduse süsteemis, ei jääks koolikohustusliku ea saabumisel kasutuseks, vaid seda võetaks edasisele haridustele arvesse. Sellega seoses muutub täpsemaks ka senine koolivalmiduskaardi regulatsioon. Seni ei ole koolivalmiduse hindamise regulatsioon andnud loodetud tulemusi, sest koolivalmidust käsitlev info ei ole jõudnud lasteaia põhikooli.

Koolivalmiduse näitajaid ja tugispetsialistide teenuste andmeid töödeldakse hariduse infosüsteemis, mis võimaldab muuta elektroonilise asjaajamise erinevate süsteemis osalevate isikute jaoks kiiremaks.

Eelnõu punktiga 6 muudetakse ja täpsustatakse põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse § 32 lõike 1 punkti 1 testide andmekogu pidamise eesmärki, mille kohaselt on edaspidi võimalik selles andmekogus töödelda andmeid, mis on seotud käesoleva seadusega kehtestatud ülesande täitmisega lapse arengu ja koolivalmiduse hindamisel. Samuti eeldab see testide andmekogu põhimääruse täpsustamist konkreetsete andmetega, mida edaspidi hakatakse töötlema.

Eelnõu punktiga 7 lisatakse tugispetsialisti lähtetoetust reguleerivasse sättesse “samaaegne töötamine lasteaia ja/või kutseõppeasutuses tugispetsialistina”. Konstruktsiooni ja/või eesmärk on anda normi adreessadile võimalus valida talle sobiv variant.

§ 58. Rahvatervise seaduse muutmine

Eelnõu §-ga 58 muudetakse rahvatervise seadust.

Rahvatervise seaduses tehakse muudatusi seoses tervisekaitsenõuete sisulise regulatsiooni asendamisega lasteaia õpi- ja kasvukeskkonna nõuetega. Täpsemalt on vastavat regulatsiooni selgitatud käesoleva seletuskirja § 19 käsitlevas osas.

Punktiga 1 jäetakse rahvatervise seaduse § 7 lõike 2 punkti 11 volitusnormist välja koolieelset lasteasutust puudutav osa. Seda regulatsiooni on analüüsitud käesoleva eelnõu menetluse käigus ja see on uuesti sätestatud lasteaia õpi- ja kasvukeskkonna nõuetes. Täpsemalt on regulatsiooni selgitatud § 8 lõike 4 juures. Rakendusakti kavand on käesoleva eelnõu lisas 4.

Punktiga 2 asendatakse § 8 lõike 2 punktis 4 sõnad „koolieelsetes lasteasutuses“ sõnaga „lasteaia“. Muudatuse eesmärk on asendada senine mõiste uue mõistega. Punktiga 3 tunnistatakse kehtetuks paragrahvi 8 lõike 2 punkti 6 volitusnorm sotsiaalministrile, mille alusel on kehtestatud määrus nr 61 „Tervisekaitsenõuded koolieelses lasteasutuses tervise edendamisele ja päevakavale“. Haridus- ja Teadusministeerium on kehtiva määruse regulatsiooni koostöös Sotsiaalministeeriumiga analüüsinud ja otsustanud, et edaspidi on võimalik nimetatud regulatsioon kehtestada käesolevas seaduses ja selle rakendusaktides.

Punktiga 4 jäetakse rahvatervise seaduse § 8 lõike 2 punktist 8¹ välja sõnad „lapsehoiuteenus ja“. Volitusnormi alusel on kehtestatud sotsiaalministri määrus nr 28 „Tervisekaitsenõuded lapsehoiuteenusele“, mille regulatsioon on edaspidi kehtestatud käesoleva seaduse alusel kehtestatavas Vabariigi Valitsuse määruses “Lastehoidude tervisekaitsenõuded”. Täpsemalt on regulatsiooni selgitatud § 28 lõike 3 juures. Rakendusakti kavand on lisatud eelnõu lissasse.

Punktiga 5 tunnistatakse kehtetuks rahvatervise seaduse 12 lõige 3. Lastehoidu ja lasteaeda puudutav regulatsioon on üle toodud käesolevasse eelnõusse ja säte on vastuolus korrakaitseseadusega. Kehtiv lõige 3 sätestab, et avalik ja eraõiguslik juriidiline isik ning füüsiline isik esitab kohaliku omavalitsuse nõudel tervisekaitse riiklikule järelevalveasutusele kooli, lasteasutuse, hoolekandeaasutuse, lapsehoiuteenuseid osutava ettevõtte ning ilu- ja isikuteenuseid osutava ettevõtte ehitusprojekti, sealhulgas hooldusjuhendi koopia, ehitise tervisekaitsenõuetele vastavuse kontrollimiseks ja terviseohutuse hinnangu andmiseks.

See õigusnorm korraaitseaduses juba sätestatud. Ehitusseadustiku kohaselt teostab Terviseamet riiklikku järelevalvet ehitist puudutavate terviseohutuse nõuete täitmise üle. Korraaitseorgan (käesoleval juhul Terviseamet) võib riikliku järelevalve teostamiseks kohaldada korraaitseaduse §-des 30, 31, 32, 49, 50, 51 ja 52 sätestatud riikliku järelevalve erimeetmeid korraaitseaduses sätestatud alusel ja korras. Nende sätete alusel on Terviseametil järelevalvemenetluse läbiviimiseks õigus küsitleda või nõuda dokumente.

§ 59. Reklaamiseaduse muutmine

Eelnõu §-ga 59 muudetakse reklaamiseadust. Reklaamiseaduses asendatakse koolieelse lasteasutuse mõiste lasteaia mõistega ja lisatakse mõiste lastehoid.

§ 60. Riigilõivuseaduse muutmine

Eelnõu §-ga 60 muudetakse riigilõivuseadust.

Eelnõu §-ga 60 muudetakse riigilõivuseadust.

Punktiga 1 muudetakse riigilõivuseaduse (RLS) § 44. Nimetatud säte puudutab arhiiviteatiste väljastamise eest riigilõivu tasumisest vabastust. RLS § 44 sätestab, et kohus, maksuhaldur, prokuratuur, uurimisasutus, notar, kohtutäitur, pankrotihaldur ja perekonnaseisuasutus on vabastatud arhiiviteatise väljastamise eest riigilõivu tasumisest. See riigilõivuvabastuse formuleering ei hõlma kõiki riigi ja kohaliku omavalitsuse üksuse asutusi, kes võivad oma avalike ülesannete täitmisel arhiiviteatist vajada, ega juba riigilõivust vabastatud asutuste kõiki ülesandeid või funktsioone, kus arhiiviteavet vajatakse.

Politsei- ja Piirivalveamet vajab arhiiviteatise mitme ülesande täitmisel. Praegu on nad riigilõivust vabastatud, kui täidavad uurimisasutuse ülesandeid, tehes kriminaalmenetluse seadustikus sätestatud menetlustoiminguid. Lisaks sellele on Politsei- ja Piirivalveametil tarvis arhiiviteatise kodakondsusküsimuste lahendamisel, surnult leitud isikute sugulaste otsimisel, pärimistoimikute põhjal relvajuhtumite lahendamisel ja muudel erijuhtudel, aga nende puhul riigilõivuvabastust ei kohaldata. Riigilõivust ei ole vabastatud ka teised riigiasutused, kui nad vajavad arhiiviteatise mõne konkreetse ülesande tarbeks: Maa-amet maavalitsustelt üle tulnud erastamise ja tagastamisega seotud kohustuste täitmiseks, Sotsiaalkindlustusamet peamiselt lapsendamistega seotud küsimustes, Tehnilise Järelevalve Amet hoonetega seonduvaks ja Rahandusministeerium varade tagastamise kontrolliks.

Kohalikud omavalitsused on kehtiva RLS § 44 kohaselt vabastatud riigilõivust perekonnaseisuasutuse ülesannete täitmisel, ent vajavad arhiiviteatise lisaks riiklike andmekogude registriandmete täiendamiseks (ehitisregister, rahvastikuregister). Veel on arhiiviteatise kohaliku omavalitsuse üksustele vajalikud peamiselt maa ja omandireformi läbiviimiseks, kui ehisregistris märgitud omanike ring on vale või puudulik, ning peremehetute või hooletusse jäetud kinnistutega tegelemiseks.

Seega on lisaks kehtivas sättes nimetatud asutustele veel mitmed erinevaid riigi- ja kohaliku omavalitsuse üksuse asutusi, kes vajavad arhiiviteatise oma seadustest tulenevate ülesannete täitmisel. Kuna riigilõivu tasumine avaliku ülesande täitmiseks tarviliku toiminguga eest ühe riigiasutuse poolt teisele riigiasutusele ei ole otstarbekas ja riigilõivu seaduse põhimõte on sellistes olukordades kehtestada riigilõivu tasumisest vabastus, siis oleks lahendus RLS § 44 muutmine.

Eelnõu kohaselt muudetakse asutuste ja isikute loetelu ning lisatakse riigi- ja kohaliku omavalitsuse asutus, st muudatusega vabastatakse riigilõivu tasumisest kõik riigi- ja kohaliku omavalitsuse asutused. Mõiste „riigiasutus“ hõlmab kehtiva RLS §-is 44 nimetatud prokuratuuri asutusi ning tegutsemist maksuhalduri, uurimisasutuse ja perekonnaseisuasutusena. Mõiste „kohaliku omavalitsuse asutus“ hõlmab tegutsemist maksuhalduri ja perekonnaseisuasutusena. Asutuste loetellu lisatakse mõiste „kohtuasutus“. Kohtuasutused ei ole valitsusasutused, vaid põhiseaduse mõttes eraldiseisvad. Kohtute seaduse § 7 järgi on kohtuasutus riigiasutuse eriliik.

Seega jäävad juba kehtivad riigilõivuvabastused alles ka edaspidi. Eelnõuga kavandatud vabastused riigilõivu tasumisest ei ole mahult suure mõjuga, kuna enamik riigi- ja kohalike omavalitsuste asutusi on arhiiviteatiste riigilõivust juba praegu vabastatud. Küll aga väheneks nii asutuste kui Rahvusarhiivi halduskoormus.

Punktiga 2 asendatakse riigilõivuseaduse § 53 pealkirjas sõnad „koolieelse lasteasutuse seaduse alusel koolitusloa või tegevusloa“ sõnadega „alushariduse ja lapsehoiu seaduse alusel õppeõiguse, koolitusloa või tegevusloa“. Muudatus on vajalik õppeõiguse regulatsiooni kehtestamise tõttu alushariduse ja lapsehoiu seaduses. Samuti muudetakse viidet uuele alushariduse ja lapsehoiu seadusele.

Samadel põhjustel muudetakse punktiga 3 riigilõivuseaduse § 53 lõike 1 sissejuhatavat lauseosa ja punktiga 4 paragrahvi 53 lõike 1 punkti 1.

Punktiga 5 täiendatakse riigilõivuseaduse paragrahvi 53 lõiget 1 punktiga 1¹, milles sätestatakse lastehoiu tegevusloa taotluse läbivaatamise 32 eurot. Tegemist on normitehnilise muudatusega ja tegevusloa väljastamise eest tasutava riigilõivu määr ei muutu.

Punktiga 6 asendatakse riigilõivuseaduse §-s 286¹ sõna „lapsehoiuteenuse“ läbivalt sõnadega „suure hooldus- ja abivajadusega lapse hoiuteenuse“. Muudetavas paragrahvis on kehtestatud Sotsiaalkindlustusameti toiminguna lapsehoiuteenuse osutamise tegevusloa väljastamise eest tasutava riigilõivu määr. Tegemist on normitehnilise muudatusega ja tegevusloa väljastamise eest tasutava riigilõivu määr ei muutu.

Punktiga 7 muudetakse riigilõivuseaduse § 346, milles sätestatakse riigilõiv arhiiviteatise väljastamise eest.

Muudatuse eesmärk on suurendada siseriikliku arhiiviteatise väljastamise eest tasutava riigilõivu määra, kuna selle kehtestamisel on lähtutud peamiselt tööjõukulust, viimastel aastatel on aga just tööjõukulu kultuuritöötajate palgatõusude tõttu suurenenud. Arhiiviteatise riigilõivu määr (15 eurot) kehtib alates 2015. aastast ja on tekkinud vajadus selle määra vastavalt muutunud kuludele korrigeerida. Riigilõivu on tõstetud, lähtudes eeldusest, et uus riigilõivumäär (20 eurot) oleks kooskõlas ka maksevõimelisuse põhimõttega.

Riigilõivumäära arvestamise aluseks on arhiiviteatise väljastamisele kuluv aeg, mis on keskmiselt kolm tundi, ja keskmine arhivaari tunnitasu määr 2020. aastal, milleks on 10,60 eurot (koos maksudega).

Mõju ulatus on üldises plaanis väike. Riigilõivu määr küll tõuseb, kuid arvestades õiguste ja kohustuste tõendamiseks vajaminevate arhiiviteatiste väljastamise mahtu, saab öelda, et

teenuste kallinemisest mõjutatud isikute sihtgrupp on väike ja seega ka majanduslik mõju vähene.

§ 61. Sotsiaalhoolekande seaduse muutmine

Eelnõu §-ga 61 muudetakse sotsiaalhoolekande seadust.

Alushariduse ja lapsehoiu seaduse kehtestamisega muudetakse sotsiaalhoolekande seadust nii, et tänane lapsehoiuteenust puudutav regulatsioon viiakse üle alushariduse ja lapsehoiu seadusesse. See tähendab, et senised lapsehoiuteenuse tegevust reguleerivad normid on edaspidi sätestatud käesolevas seaduses ning sotsiaalhoolekande seadusesse jääb suure hooldus- ja abivajadusega lapse lapsehoiuteenus (edaspidi ka *hoiuteenus*).

Seetõttu muudetakse kehtivat õigust nii, et igale sihtgrupile osutatud avalik teenus asuks vastavas õigusaktis. Samuti ei oleks põhjendatud täielikult vastava teenuse reguleerimine käesolevas seaduses, sest tegemist on sotsiaalteenusega, millel puudub õppe- ja kasvatustegevusega seos. Samuti hõlmab sotsiaalhoolekande seadusesse jääv regulatsioon kuni 19-aastaseid toevajadusega lapsi (õppimise korral kuni õppeaasta lõpuni). Sotsiaalkindlustusamet väljastab teenuse osutamiseks lähtuvalt üleminekusätetest tegevusload, sest seni lapsehoiuteenusega seotud tegevusload antakse osaliselt üle Haridus- ja Teadusministeeriumile käesoleva seaduse rakendussätetega (vt täpsemalt vastavate sätete regulatsiooni ja selgitusi).

Sarnaselt kehtivale õigusele on hoiuteenus kohaliku omavalitsuse üksuse avalik teenus, mida kohaliku omavalitsuse üksus peab raske- ja sügava puudega ja seega ka suure hooldus- ja abivajadusega lapse vanemale tagama. Teenuse eesmärk on toetada vanema toimetulekut või töötamist või vähendada lapse toevajadusest tulenevat hoolduskoormust haridusasutuse õppevälisel ajal. Kuivõrd tänase kehtiva õiguse kohaselt on kohaliku omavalitsuse üksusel kohustus tagada juba nimetatud sihtgrupile vastav teenus, siis kohaliku omavalitsuse üksuse ülesanded sellega ei muutu.

Kehtestatava regulatsiooni eesmärk on, et toevajadusega lapsel on õigus hoiuteenusele üksnes ajal, mil ta ei omanda haridust. See tähendab, et on silmas peetud ajalist perioodi, mil kuni 19-aastane isik ei omanda lasteaias alusharidust, põhikoolis põhiharidust või keskkoolis või gümnaasiumis keskaridust või kutseharidust. See tähendab, et vastav avalik teenus on vaja tagada õppevälisel ajal, eelkõige õhtuti ja nädalavahetuseti. Tegemist on kohaliku omavalitsuse üksuse täiendava tugiteenusega lisaks käesolevas seaduses või teistes õigusaktides sätestatud tugiteenustele. Samal ajal tuleb tagada lapsele lasteaiakoht käesoleva eelnõu alusel. Kuivõrd alushariduses osalemine on käesolevas seaduses sätestatud korras vabatahtlik, siis tuleb hoiuteenus tagada ka teistel aegadel. Kui laps õpib põhi- või keskkoolis ning täidab ühtlasi põhikooli- ja gümnaasiumiseadusest tulenevat koolikohustust, tuleb vastav teenus tagada siis, kui laps on tervislikel põhjustel koduõppel ja õppevälisel ajal.

Üleminekuperioodi jooksul peab teenuseosutaja Sotsiaalkindlustusametit teavitama, millise valdkonna teenusega ta soovib majandustegevust jätkata.

Kavandatava eelnõuga muudetakse peatüki struktuuri, seejuures tühistatakse kehtivad sätted ning asendatakse need eelnõus paragrahvidega 45¹-45⁴.

Paragrahviga 45¹ selgitatakse, et hoiuteenuse eesmärgiks on vähendada suure hooldus- ja abivajadusega last kasvatava isiku hoolduskoormust, soodustada tema toimetulekut või töötamist ning toetada lapse heaolu ja arengut. Seega sarnaselt tasandus- ja toetusfondist kohaliku omavalitsuse üksustele eraldatava riigieelarvelise toetuse kasutuse eesmärgi ja

sihtgrupi muutusele luuakse paindlikkus SHSis abistada kõiki toevajadusega lapsi, sõltumata sellest, kas puude raskusaste on tuvastatud või mitte. Muudatuse eesmärk on siduda teenuse pakkumine lahti puude raskusastme tuvastamisest või kehtivusest, lähtudes pigem sisulise hooldus- ja abivajaduse olemasolust. Suure hooldus- ja abivajadusega laste all mõistetakse siinkohal eelkõige neid lapsi, kes oma vaimse või füüsilise tervise seisundi tõttu vajavad keskmisest enam hooldust, järelevalvet jm tuge, nt ratastoolis viibivad või lamavad lapsed, kes vajavad pidevaid hooldustoiminguid ja tuge transportimisel, aga ka psüühikahäire ja/või vaimse arengu mahajäämusega lapsed, kes vajavad pidevat järelevalvet. Neil lastel võib olla tuvastatud ka puue, kuid alati ei pruugi neil olla puuet tuvastatud või on selle kehtivus katkenud. Oluline on, et abivajaduse olemasolu korral saaksid lapsed tuge ning kohaliku omavalitsuse üksus saaks selle toe pakkumiseks kasutada ka riigieelarvest määratud vastavat toetust.

Hoiuteenus on kirjeldatud *respite care* põhimõttel, et luua perele hingamispausiks võimalus.

Hoiuteenust tohib osutada õppe- ja kasvatustegevuse välisel ajal. Kõik lapsed, kes seda soovivad, peavad saama võimaluse osaleda alushariduse (või ka kesk- ja kutsehariduse omandamisel). Hoiuteenuse eesmärk on leevendada lapsevanema hoolduskoormust koolivälisel ajal. NT kui koolipäev lõppeb kell 12, kuid lapsevanem töötab kella viieni, on oluline tugi selles ajavahemikus või koolivaheaegadel. Kui lapsevanemal on vaja aeg-ajalt hooldusvaba nädalavahetust, või vaba õhtupoolikut pärast tööd. Seega sõltub teenuse sisu KOVi poolt hinnatud abivajadusest ja iga pere vajadustest eraldi. Tegemist on kohaliku omavalitsuse üksuse täiendava tugiteenusega lisaks käesolevas seaduses või teistes õigusaktides sätestatud tugiteenustele. Samal ajal tuleb tagada lapsele lasteaiakoht käesoleva eelnõu alusel. Kuivõrd alushariduses osalemine on käesolevas seaduses sätestatud korras vabatahtlik, siis tuleb hoiuteenus tagada ka teistel aegadel.

Hoiuteenuse osutamise ajaline määr on kuni lapse 19-aastaseks saamiseni (õppimise korral kuni õppeaasta lõpuni). Muudatuse eesmärk on toetada suure hooldus- ja abivajadusega laste üleminekut laste teenustelt täisealiste teenustele. Tänapäevane praktika näitab, et isegi kui lapsele on taotletud lisa-aastad koolis käimiseks, ei ole see piisav ülemineku toetamisel laste teenustelt erihoolekandesse. Samuti on oluline, et lapsevanematel, kelle lapsed alles õpivad, säiliks võimalus kasutada toetavaid teenuseid töösuhte säilitamiseks.

Paragrahviga 45² nähakse ette kohaliku omavalitsuse üksuse kohustused, kus kohaliku omavalitsuse üksus peab hindama suure hooldus- ja abivajadusega lapse ja teda kasvatava isiku abivajadust, et selgitada välja hoiuteenuse vajadust ja maht. See on juba kehtivast regulatsioonist üle toodud säte, kus raske ja sügava puudega laste puhul oli kohaliku omavalitsuse üksuse kohustus hinnata ja täpsustada lapsehoiuteenuse vajadust iga lapse kohta eraldi. Kohaliku omavalitsuse üksus peab lähtuma sellest, kas perekonna hoolduskoormust on võimalik vähendada lapsehoiuteenusega või on seda võimalik teha mõne muu sotsiaalteenusega. Vajadusel aitab kohaliku omavalitsuse üksus leida isikule nii vajaliku teenuse kui ka teenuseosutaja ning aitab vormistada teenuse saamiseks vajalikud dokumendid. Lisaks sätestatakse teenuse üleandmise viisid - haldusakti või halduslepinguga. Pooltevahelises lepingus lepitakse kokku täiendavates teenuse osutamise tingimustest, milleks on vähemalt teenuse osutamise aeg, maht ja koht. Lisaks võib kokku leppida arvete esitamise korras, teenuse osutamise intensiivsuses jne.

Rõhutatakse üle, et kohaliku omavalitsuse üksuste on õigus hoiuteenuse eest tasumiseks kasutada riigi poolt eraldatavaid tasandus- ja toetusfondi vahendeid.

Paragrahviga 45³ luuakse nõuded hoiuteenusele. Hoiuteenuse osutamisel tagab teenuseosutaja lapse hooldamise, arendamise ja turvalisuse lähtudes Sotsiaalkaitseministri määruses kehtestatud kvaliteedijuhisest. Teenust võib osutada nii enda kodus, lapse kodus kui asutuses,

sõltuvalt osapoolte omavahelisest kokkuleppest. Osutades teenust asutusepõhiselt, peavad ruumid vastama lõikes 5 sätestatud nõuetele.

Nõuded korruga hoitavate laste arvu ega ruumide osas ei muutu võrreldes kehtivaga. Täpsemad juhised hoiuteenuse kvaliteedi tagamiseks kehtestab valdkonna eest vastutav minister määrusega.

Paragrahviga 45⁴ luuakse nõuded lapsehoidjale. Lapsehoidja peab omama vähemalt kesk- või kutseharidust ja kutseeaduse alusel antud lapsehoidja kutset või omama vähemalt kesk- või kutseharidust, töökogemust lastega ja lapsehoidja kutsestandardiga kooskõlas olevaid tööks sobivaid isikuomadusi, mida hindab tööandja.

Lapsehoidja kutsetunnistus eeldab vähemalt keskharidust ning lapsehoiualaseid teadmisi. Kutsestandard näeb ette ka algteadmisi puuetega laste hoidmisest. Kutsetunnistuse taotleja peab sooritama tunnistuse saamiseks eksami ning iga viie aasta tagant tuleb tunnistus uuesti taotleda. Kutsetunnistust omavate lapsehoidjate kohta kantakse andmed kutseregistrisse.

Lisaks võivad lapsehoidjana töötada ka inimesed, kellel on vähemalt kesk- või kutseharidus, kes omab töökogemust lastega ning kel on olemas sobivad isikuomadused. Tööandja kohustus on hinnata, kas vastavad teadmised ning oskused on olemas ning kas isik on pädev töötamaks sihtgrupi lastega.

Sobivateks isikuomadusteks on lapsehoidja kutsestandardis välja toodud järgnev: „Lapsehoidjal on hea füüsiline ja vaimne tervis, ta on emotsionaalselt stabiilne ja hea pingetaluvusega, vastutus- ja empaatiavõimeline, usaldusväärne, loov ja koostöövalmis ning lastest ja vanematest lugupidav”.

Tervisekontrolli nõue tuleneb nakkushaiguste ennetamise ja tõrje seaduse § 13 lg 1 punktist 3. Küll aga on oluline töötades haavatava sihtgrupiga jätkuvalt nõuda nii tervisekontrolli (sh röntgenuuringu) kui ka esmaabikoolituse läbimist.

Võrreldes varasema regulatsiooniga tuleb 8h esmaabikoolitus läbida iga 2 aasta järel. Seni oli kohustus läbida 16h koolitus iga 3 aasta järel. Seeläbi ühtlustatakse nõuded lasteaia ja lapsehoiu spetsialistidega.

Kutsealasiid reguleerivate õigusnormide vastuvõtmisele eelnevat proportsionaalsuse kontrolli kohta vaata analüüsi seletuskirja punktis 6.1.

Sotsiaalhoolekande seaduse § 151 punktis 1 ja § 152 lõigetes 4 ja 5 asendatakse sõna „lapsehoiuteenus“ sõnadega „raske- ja sügava puudega lapse hoiuteenus“ vastavas käändes. Tegemist on normitehnilise muudatusega, mis on seotud teenuse nimetuse muutumisega. Ülejäänud muudatused on tehnilised ning muudavad terminoloogiat.

Samuti täiendatakse sotsiaalhoolekande seadust §-ga 160³, milles sätestatakse üleminekusätteid lapsehoiuteenuse ümberkorraldamiseks hoiuteenuseks.

Paragrahvi 160³ lõikes 1 sätestatakse, et isik, kellele on väljastatud sotsiaalhoolekande seaduse § 151 punkti 1 alusel Sotsiaalkindlustusameti poolt lapsehoiuteenuse tegevusloa, on kohustatud hiljemalt 2022 aasta 1. novembriks esitama Sotsiaalkindlustusametile kirjaliku avalduse (elektroonse või paberandjal), kus on selgelt välja toodud, kas ta jätkab majandustegevust käesoleva seaduse alusel suure hooldus- ja abivajadusega lapse hoiuteenusega või lapsehoiu pidajana. Kui isik ei teavita majandustegevuse jätkamisest, tunnistab Sotsiaalkindlustusamet tegevusloa kehtetuks 2023. aasta 1. septembril.

Teenuseosutaja otsustab, millise teenusega ta edasi soovib tegutseda. Ta võib tegutseda ühe majandustegevusega, kuid võib ka tegeleda kahe majandustegevusega. Haridus- ja Teadusministeerium ning Sotsiaalkindlustusamet saavad nõustada, millise teenusega oleks mõistlik edasi tegutseda. Samuti on mõlemal valitsusasutusel ülevaade neist teenusepakkujatest, kes soovivad taotleda õppeõigust või kes jäävad edaspidi tegevusloa alusel hoiuteenust pakkuma. Juhul, kui vastava tegevusloa omaja ei teavita majandustegevuse jätkamisest, tunnistab Sotsiaalkindlustusamet nimetatud tegevusload kehtetuks alates 2022. aasta 1. detsembrist. Sätte on vajalik selleks, et kuna Sotsiaalkindlustusamet on vastavad load väljastanud, siis on tema ka pädev nimetatud haldusaktid kehtetuks tunnistama.

Paragrahvi 160³ lõikes 2 sätestatakse, et isiku, kes esitas teate majandustegevuse jätkamiseks käesoleva paragrahvi lõike 1 alusel suure hooldus- ja abivajadusega lapse hoiuteenuse osutamiseks, tegevusluba kehtib, kui isiku majandustegevus vastab käesoleva seaduse nõuetele. Isik, kes jätkab suure hooldus- ja abivajadusega lapse hoiuteenuse osutamist, on kohustatud viima oma majandustegevuse käesoleva seaduse nõuetega vastavusse hiljemalt 2023. aasta 31. augustiks. Kui isik ei ole nimetatud tähtjaks oma majandustegevust käesoleva seaduse nõuetega vastavusse viinud, lõppeb tema tegevusloa kehtivus alates 2023. aasta 1. septembrist.

Sätte eesmärk on anda senistele lapsehoiuteenuse osutajatele piisav aeg uute nõuetega kohanemiseks ja sätestatakse ka vanade lapsehoiuteenuse osutamise tegevuslubade kehtivuse lõpptähtaeg.

Paragrahvi 160³ lõikes 3 sätestatakse, et kui isiku majandustegevus vastab käesoleva seaduse nõuetele, siis loetakse lapsehoiuteenuse osutamise tegevusluba suure hooldus- ja abivajadusega lapselapsehoiuteenuse osutamise tegevusloaks. Sätte eesmärk on, et seaduse nõuetele vastava majandustegevuse puhul loetakse kehtivad lapsehoiuteenuse osutamise tegevusload suure hooldus- ja abivajadusega lapse lapsehoiuteenuse tegevuslubadeks, nii et teenuseosutaja ei pea taotlema uut tegevusluba, vaid saab jätkata uue teenuse osutamist juba kehtiva tegevusloa alusel.

Paragrahvi 160³ lõikes 4 sätestatakse, et kuni 2022. aasta 31. augustini käesoleva seaduse § 45² lõike 4 alusel lapsehoiuteenuse osutamise kohta antud haldusaktid või sõlmitud halduslepingud, mis on seotud käesolevas seaduses sätestatud ülesannete täitmisega, kehtivad edasi, kui nad vastavad käesolevas seaduses sätestatud nõuetele või kuni teenuseosutaja lapsehoiuteenuse tegevusloa kehtivuse lõppemiseni. Kuni 2022. aasta 31. augustini sotsiaalhoolekande seaduse § 45² lõike 4 alusel lapsehoiuteenuse osutamiseks antud haldusaktid või sõlmitud halduslepingud tuleb viia käesoleva seadusega kooskõlla hiljemalt 2023. aasta 1. septembriks.

Sätte kohaselt jäävad kehtima sellised haldusaktid või -lepingud, mis on sõlmitud sotsiaalhoolekande seaduse tähenduses hoiuteenuse osutamiseks. Kehtivuse tähtaeg on seotud tegutsemise õigusega, mis tähendab, et antud haldusaktid või -lepingud kehtivad üksnes juhul, kui need vastavad käesolevas seaduses sätestatud nõuetele või kuni lapsehoiuteenuse osutaja tegevusloa kehtivuse lõppemiseni. Kuivõrd õiguslik olukord on nende haldusaktide andmisest või -lepingute sõlmimisest muutunud, siis tuleb anda piisav tähtaeg nende kooskõlla viimiseks käesoleva eelnõuga.

Haldusaktid või halduslepingud kehtivad ka pärast 2023. aasta 1. septembrit, kui need viiakse käesoleva eelnõuga kooskõlla. See tähendab, et kohaliku omavalitsuse üksused peavad hindama haldusaktide ja -lepingute sisu ning viima need kooskõlla uue õigusega, sest seni sõlmitud õiguslikud suhted on sõlmitud vana regulatsiooni alusel. Sätte eesmärk on, et pooltel oleks piisav aeg uue õigusliku korraldusega harjumiseks ning sõlmitud õiguslikud suhted vastaksid tegelikele nõuetele. Samuti on see vajalik teenust saava isiku jaoks, sest vaidluste korral oleks muutmata haldusakt või haldusleping vastuolus seadusega.

§ 62. Toiduseaduse muutmine

Eelnõu §-ga 62 muudetakse toiduseadust. Toiduseaduses asendatakse koolieelse lasteasutuse mõiste lasteaia mõistega.

§ 63. Tubakaseaduse muutmine

Eelnõu §-ga 63 muudetakse tubakaseadust. Tubakaseaduses asendatakse koolieelse lasteasutuse mõiste lasteaia mõiste ja eelnõus sätestatud lastehoiu mõistega.

§ 64. Välisteenistuse seaduse muutmine

Eelnõu §-ga 64 muudetakse välisteenistuse seadust. Välisteenistuse seaduses asendatakse koolieelse lasteasutuse mõiste lasteaia mõiste ja eelnõus sätestatud lastehoiu mõistega.

§ 65. Seaduse jõustumine

Eelnõu §-ga 65 sätestatakse jõustumise tähtaeg. Käesolev seadus jõustub 2022. aasta 1. septembril.

5. Eelnõu terminoloogia

Eelnõus võetakse kasutusele uus termin „lasteaed“ senise „koolieelse lasteasutuse“ asemel ja „lastehoid“ senise „lapsehoiuteenuse“ asemel. Eelnõu tähenduses on „lastehoid“ asutus, „lapsehoid“ tegevus. Uus termin on ka „abiõpetaja“ senise „õpetajat abistava töötaja“ asemel. Sarnaselt õpetajaga viib abiõpetaja lasteaias läbi õppe- ja kasvatustegevust ning toetab lapse arengut ja alushariduse omandamist. Muudatused on vajalikud, et asendada pikemad paberlikud terminid lühematega ja võtta õigusaktides kasutusele praktikas kasutusel olevad väljendid.

6. Eelnõu vastavus Euroopa Liidu õigusele

Eelnõu ei ole välja töötatud Euroopa Liidu õiguse rakendamiseks.

7. Eelnõu mõjud

7.1. Kutsealasid reguleerivate õigusnormide vastuvõtmisele eelnev proportsionaalsuse kontroll

Alljärgnevad eelnõu sätted on seotud Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiviga 2005/36/EÜ kutsequalifikatsioonide tunnustamise kohta (edaspidi *direktiiv 2005/36/EÜ*), mis reguleerib liidu õigust kutsealade valdkonnas.²⁷ Euroopa Parlament ja nõukogu võttis 28. juunil 2018 vastu direktiivi – (EL) 2018/958, milles käsitletakse uute kutsealasid reguleerivate õigusnormide vastuvõtmisele eelnevat proportsionaalsuse kontrolli, mida liikmesriikidel on kohustus rakendada enne kutsealasid reguleerivate õigusnormide vastuvõtmist või muutmist.²⁸

Eelnõu § 23. Lasteaia juhtimine

(4) Direktori ja õppealajuhataja kvalifikatsiooninõuded on magistrikraad või sellele vastav kvalifikatsioon ning pedagoogilised ja juhtimiskompetentsid. Pedagoogilised kompetentsid on

²⁷ [Euroopa Parlamendi ja Nõukogu direktiiv 2005/36/EÜ.](#)

²⁸ [Euroopa Parlamendi ja Nõukogu direktiiv \(EL\) 2018/958.](#)

kirjeldatud õpetaja kutsestandardis. Juhtimiskompetentse hinnatakse järgmistes valdkondades: organisatsiooni arengu juhtimine, õpikeskkonna kujundamine, personalijuhtimine, ressursside juhtimine ja enesejuhtimine. Kvalifikatsiooninõuete vastavust ja nimetatud kompetentside olemasolu hindab tööandja.

Eelnõu § 26. Õpetaja ja abiõpetaja

(3) Õpetaja kvalifikatsiooninõuded on kõrgharidus ja õpetaja kutse või kõrgharidus ja pedagoogilised kompetentsid. Õpetaja kutse saadakse ülikoolis pärast koolieelse lasteasutuse õpetaja või alushariduse pedagoogi õppekava läbimist või kutset andva organi juures pärast õpetaja kutsestandardis kirjeldatud pedagoogiliste kompetentside tõendamist. Õpetaja vastavust kvalifikatsiooninõuetele, sealhulgas nimetatud kompetentside olemasolu hindab tööandja.

(4) Tõhustatud tuge saavate laste rühmas ja erituge saavate laste rühmas töötava õpetaja kvalifikatsiooninõuded on kõrgharidus ja õpetaja kutse või kõrgharidus ja pedagoogilised ning eripedagoogilised kompetentsid.

(5) Abiõpetaja kvalifikatsiooninõuded on vähemalt keskhariidus ja lapsehoidja kutse või vähemalt keskhariidus ja pedagoogilised kompetentsid. Lapsehoidja kutse saadakse kutset andva organi juures pärast lapsehoidja kutsestandardis kirjeldatud pedagoogiliste kompetentside tõendamist. Abiõpetaja vastavust kvalifikatsiooninõuetele, sealhulgas nimetatud kompetentside olemasolu hindab tööandja.

(6) Kui õpetaja või abiõpetaja on omandanud välisriigis kutsekvalifikatsiooni, mis vastab käesolevas seaduses nõutule, lähtutakse tema kutsekvalifikatsiooni tunnustamisel välisriigi kutsekvalifikatsiooni tunnustamise seadusega kehtestatud tingimustest ja korrast. Sama seaduse § 7 lõikes 2 sätestatud pädev asutus on Haridus- ja Teadusministeerium.

Eelnõu § 28. Lapsehoidja

(2) Lapsehoidja kvalifikatsiooninõuded on vähemalt keskhariidus ja lapsehoidja kutse või vähemalt keskhariidus, töökogemus lastega ja lapsehoidjana töötamiseks sobivad isikuomadused.

(3) Lapsehoidjana võib töötada ka välisriigi kutsekvalifikatsiooni omandanud isik, kui tema kutsekvalifikatsiooni on tunnustatud välisriigi kutsekvalifikatsiooni tunnustamise seaduse kohaselt. Sama seaduse § 7 lõikes 2 sätestatud pädev asutus on Haridus- ja Teadusministeerium.

Eelnõu § 45⁴. Nõuded lapsehoidjale

(1) Lapsehoidja:

1) peab omama vähemalt kesk- või kutseharidust ja kutseaduse alusel antud lapsehoidja kutset või

2) peab omama vähemalt kesk- või kutseharidust, töökogemust lastega ja lapsehoidja kutsestandardiga kooskõlas olevaid tööks sobivaid isikuomadusi, mida hindab tööandja;

Õigusnormide analüüs

Euroopa Parlament ja nõukogu direktiivi 2018/958 alusel tuleb enne reguleeritud kutsealadele juurdepääsu või nendel tegutsemist piiravate uute õigusnormide kehtestamist hinnata nende proportsionaalsust. Igale õigusnormile tuleb lisada piisavalt üksikasjalik selgitus, et oleks võimalik hinnata uue normi vastavust proportsionaalsuse põhimõttele

Hariduse kvaliteediga tegelemise põhiline algataja ning edasiviija peab olema haridussüsteem. Käesoleva eelnõu algataja on Haridus- ja Teadusministeerium. Algatatud eelnõu eesmärk on toetada pooleteise- kuni seitsmeaastase lapse arengut ja alushariduse omandamist. Alusharidusel on tõestatult positiivne mõju laste arengule.²⁹

Hea väljaõppega ja motiveeritud spetsialistid aitavad tagada, et kõigile lastele ja peredele on kättesaadav kvaliteetne alusharidus ja lapsehoid (edaspidi koos ka *alusharidus*). Euroopa Liit (EL) on seda ideed propageerinud juba aastaid. ELi toetuse hulka kuulub liikmesriikide haridusministrite poolt 22. mail 2019. aastal vastu võetud nõukogu soovitus kvaliteetsete alusharidus- ja lapsehoiusteede kohta.³⁰ Selles soovitatakse liikmesriikidel „toetada alusharidus- ja lapsehoiutöötajate, sealhulgas juhatajate professionaalsuse parandamist“ ja rõhutatakse, et vaja on „kõrge kvalifikatsiooniga töötajad, kelle esmane väljaõpe ja täiendõpe võimaldab neil täita oma kutseülesandeid“. Seega rõhutatakse alusharidus- ja lapsehoiutöötajate professionaalsuse parandamise tähtsust ning soovitatakse seada „eesmärgiks erialaasjatundjatest koosnev pedagoogiline personal, kellel on täielik alushariduse kutsekvalifikatsioon“.³¹

Seega peetakse töötajate professionaalsuse tõstmist üldiselt kõige olulisemaks teguriks alushariduse kvaliteedi parandamisel. Hästi toimiva alusharidussüsteemi jaoks on oluline, et kõigile lastele pakutakse kvaliteetset teenust. Euroopa sotsiaalõiguste samba³² 11. põhimõttes on sätestatud, et kõikidel lastel on õigus kvaliteetsele ja taskukohasele alusharidusele ja lapsehoiule. See on kooskõlas Euroopa Liidu põhiõiguste hartaga,³³ milles tunnustatakse õigust haridusele, ÜRO lapse õiguste konventsiooniga ning ÜRO kestliku arengu eesmärgiga 4.2, millega nähakse ette, et 2030. aastaks on kõikidele lastele kättesaadav kvaliteetne lapsehoid ja koolieelne haridus.

Õpetajale ja abiõpetajale kvalifikatsiooninõuete kehtestamise eesmärk on tagada, et lasteaedades töötaksid üksnes pädevad õpetajad ja abiõpetajad, keda on koolitatud järgima laste arenguga seotud vajadusi, nende huve ja potentsiaali ning tuvastama võimalikke arenguprobleeme ja õpiraskusi, osates seeläbi laste arengut ja õppimist aktiivsemalt toetada.³⁴ Teadlased on järjekindlalt tõestanud, et kvaliteetne alusharidus ja lastehoid on suurepärane vahend, mis toetab laste kognitiivset, sotsiaalset ja emotsionaalset arengut, et nad oleksid ka edasises elus edukad. Madala kvaliteediga alusharidus võib põhjustada täiskasvanueas probleeme, mis nõuavad ühiskonnalt hiljem suuremat panustamist ja finantseerimist, sh tõsiste tervise, kuritegevuse ja majandusliku toimetulematusega seotud probleemide lahendamist. Seetõttu on väga tähtis, et õpetaja ja abiõpetaja võimaldaksid lastele professionaalsel viisil alusharidust, mis toetab laste arengut ja heaolu.³⁵ Laste kognitiivse, keelelise, sotsiaal-

²⁹ [Lühianalüüs alusharidusest: osalus, kasulikkus, keelsus](#) Aune Valk, Rena Selliov 12.06.2018.

³⁰ [Euroopa Liidu Nõukogu soovitus, 22. mai 2019, kvaliteetsete alusharidus- ja lapsehoiusteede kohta \(2019/C 189/02\)](#).

³¹ Samas.

³² [Euroopa sotsiaalõiguste samba 20 põhimõtet](#).

³³ [Euroopa Liidu põhiõiguste harta](#), lk 391.

³⁴ Vt ka [Euroopa Liidu Nõukogu soovitus, 22. mai 2019, kvaliteetsete alusharidus- ja lapsehoiusteede kohta \(2019/C 189/02\)](#).

³⁵ vt ka [Euroopa Komisjoni lõpparuanne – detsember 2020](#), lk 25.

emotsionaalse ja füüsilise arengu toetamine eelkoolieas on väga oluline, et luua eeldused lapse põhihariduse omandamiseks ja edukaks edasijõudmiseks igapäevaelus. Kvaliteetne alusharidus mõjutab mitmeid lapse arenguga seotud näitajaid: heaolu, füüsilist ja vaimset tervist, haridustaset ja tööhõivet, ka täiskasvanueas.³⁶

Kvalifikatsiooninõuete kehtestamise eesmärk on otseselt seotud alushariduse kvaliteedi tagamisega, lapse arengu toetamise ja eduka toimetulemisega edaspidises elus. Selle eesmärgi mitte täitmine võib põhjustada lapse arengu ja psühholoogia seisukohast kahju lapsele, tema perele ja seeläbi kogu ühiskonnale. Kui õpetajal või abiõpetajal vajalik kvalifikatsioon puudub, on lasteaias suure tõenäosusega puudulik lapse füüsilise, kognitiivse, emotsionaalse ja sotsiaalse arengu toetamine, samuti ei ole ilmselt edukalt ja lapsest lähtuvalt juhitud õppe- ja kasvatustegevuse protsess. See omakorda mõjutab negatiivselt alushariduse kvaliteedi tagamist, lapse arengu eeldatavate tulemuste saavutamist ja lapse edasist edukat toimetulemist igapäevaelus. Samuti ei oskaks õpetajad ja abiõpetajad asjakohase väljaõppeta olla toeks peredele lapse arengu toetamisel õppe- ja kasvatusküsimuste korral. Seega alushariduse kvaliteediga seostub otseselt elukvaliteet.

Õpetajale ja abiõpetajale kvalifikatsiooninõuetega kehtestatud pedagoogilised kompetentsid annavad neile vajalikud teadmised, oskused, vilumused ja hoiakud, mis on olulised lastega töötamisel. Õpetaja ja abiõpetaja kompetentsid mõjutavad otseselt seda, kuidas nad meeskonnas töötades suunavad lapse arengut ning loovad arengut toetavat keskkonda.³⁷ Lasteaialaps veedab enamuse oma ärkvel oldud ajast lasteaias. Tema tegemisi ja toiminguid suunab ja saadab rühma personal. Haridussüsteem vajab nüüdisaegse õpikäsituse rakendamiseks kvalifitseeritud õpetajaid ja abiõpetajaid. Töö lastega on vastutusrikas, nõuab laialdasi teadmisi lapse arengust ja oskusi lapse arengu toetamiseks. See omakorda eeldab pedagoogiliste kompetentside olemasolu ning seejuures pidevat erialast enesetäiendamist.

Õpetaja ja abiõpetaja kvalifikatsioonitasemest sõltub see, millisel määral tunnevad nad lapse arengupsühholoogiat, valdavad tänapäeva õppe- ja kasvatusvõtteid, õpi- ja kasvukeskkonna kujundamise põhimõtteid, ning oskavad koostöös perega toetada eelkoolialise lapse õppimist ja arengut.

Sarnaselt Eestiga töötavad pooltes Euroopa riikides eelkoolialiste lastega lisaks õpetajatele ka abiõpetajad.³⁸ Abiõpetaja osaleb koostöös õpetajaga õppe- ja kasvatustöös. Koos toetavad nad mitmesuguste tegevuste kaudu laste arengut ning loovad neile tervisliku ja turvalise kasvukeskkonna, samuti suhtlevad lapsevanematega ja toetavad neid.³⁹ Lisaks, traditsiooniline mudel „kaks õpetajat + üks õpetajat abistav töötaja“ on üha enam asendunud mudeliga „üks õpetaja + kaks abistavat töötajat“.⁴⁰ Seega on vajalik, et õppe- ja kasvatustegevuste elluviimisel on õpetaja kõrval abiõpetaja, kes sarnaselt õpetajaga mõistab lapse arengu seaduspärasusi ja arengukriise, oskab luua mängulise ja arengut toetava keskkonna ning märgata lapse

³⁶ OECD (2018). Early Learning Matters. The International Early Learning and Child Well-being Study. Project Brochure. Paris: OECD.

³⁷ Alushariduse riikliku õppekava eelnõu § 6 lõige 3.

³⁸ European Commission, EACEA, Eurydice. (2019). [Key Data on Early Childhood Education and Care in Europe – 2019 Edition. Eurydice Report](#). Luxembourg: Publications Office of the European Union.

³⁹ Eelnõu § 26 lõige 1 sätestab, et õppe- ja kasvatustegevusi viivad lasteaias läbi õpetajad ja abiõpetajad, kelle põhiülesanne on toetada iga lapse arengut ja alushariduse omandamist. Õpetajal on õppe- ja kasvatustegevuses juhtiv ja abiõpetajal õpetajat abistav roll. Vt ka nt eelnõu § 9 lõige 1, § 25 lõige 1 ja alushariduse riikliku õppekava eelnõu § 5 lõige 2.

⁴⁰ Mets, U., Viia, A. (2018). [Tulevikuvaade tööjõu- ja oskuste vajadusele: haridus ja teadus. Uuringu lühiaruanne](#). Tallinn: SA Kutsekoda, lk 24.

erivajadusi, samuti suhelda eesmärgipäraselt nii lapse, lapsevanema kui ka kolleegiga. Kõigi nende tegevuste eeldus on, et ka abiõpetajal on tööks vajalikud erialased teadmised ja oskused.⁴¹ Lapsehoidja kutse või nõutud pedagoogiliste kompetentside olemasolu annavad abiõpetajale edukaks tegevuseks vajalikud teadmised, oskused, vilumused ja hoiakud, mis on olulised lastega töötamisel.

Õpetaja ja abiõpetaja kvalifikatsioon mõjutab seega otseselt alushariduse kvaliteeti, lapse arengut ja tema edasist elukvaliteeti. Alushariduse kvaliteet sõltub omakorda otseselt õpetaja ja abiõpetaja tegevusest ja teadmistest. Muidugi on töö kvaliteedi seisukohast tähtsad ka õpetaja ja abiõpetaja tegelikud oskused, praktiline kogemus ning pidev enesetäiendamine. Siiski on leitud, et tähtsaim on alushariduse kvaliteedi kontekstis just lasteaiaõpetajate tasemeharidus (*initial education*). Euroopa Komisjoni haridusdokumendis tõdetakse, et vähemalt 60 protsendil lasteaiaõpetajatest peaks olema oma erialal vähemalt bakalaureusekraad. Leitakse sedagi, et kui kooliõpetajal peab olema magistrikraad, ei peaks alushariduse pedagoogide haridustase olema sellest madalam.⁴² Peaaegu kõigis Euroopa riikides on kehtestatud kutsekvalifikatsiooni miinimumtase, mis on vajalik, et lasteaia õpetajana tööle asuda.⁴³

Seni kehtivad kvalifikatsiooninõuded ei ole piisavad, sest kui õpetajalt ja abiõpetajalt tuleb eeldada ülal kirjeldatud kompetentse, on õigustatud kehtestada kvalifikatsiooninõudena vastava kutse või pedagoogiliste kompetentside olemasolu.⁴⁴ Eeldatakse, et töötaja kompetentsus ehk tema tööks sobivad teadmised ja oskused on tõendatud ulatuses, mille kohta on tal asjakohane kutseadusele vastav kutse. Alternatiivsena sätestab eelnõu, et kui isikul on muu kõrgharidus ja puudub kutset andva organi väljastatud kutsetunnistus, peab isik lasteaia õpetajana või abiõpetajana tööle asumiseks tööandjale tõendama lisaks tasemehariduse olemasolule ka pedagoogiliste kompetentside vastavust õpetaja kutsestandardi tasemele 6 ja abiõpetaja kutsestandardi tasemele 4. Seega on töötajal võimalik tööandjale tõendada oma pedagoogiliste kompetentside olemasolu ka muul viisil (nt erialased täienduskoolitused ja töökogemus).

Eelnõuga kehtestatavad kvalifikatsiooninõuded ei mõjuta juba töötavaid õpetajaid.⁴⁵ Abiõpetajale ei kohaldata eelnõus kehtestatud kvalifikatsiooninõudeid kuni 2027. aasta 1. septembrini. See on piisav aeg kehtestatud kvalifikatsiooninõuete omandamiseks. Lapsehoidja kutseõpe kestab esmaõppe õppekaval üks aasta. Töömaailma kutse taotlejal on vajalik praktika (80 tundi) ja kutsestandardile vastava koolituse läbimine (160 tundi), kokku 240 tundi. Alustavale töötajale võivad kehtestatud nõuded näida takistusena. Samas on kehtestatavate kvalifikatsiooninõuete eesmärgiks ja pikaajaliseks eeliseks kvaliteetsem alusharidus, kutseala parem staatus ning rohkem karjäärivõimalusi. Täiendavalt on see tõhusaks stiimuliks alushariduse valdkonda tööle asumiseks ning valdkonnale pühendumiseks.

---

⁴¹ Mets, U., Viia, A. (2018). [Tulevikuvaade tööjõu- ja oskuste vajadusele: haridus ja teadus. Uuringu lühiaruanne](#). Tallinn: SA Kutsekoda, lk 7-8.

⁴² „[Competence Requirements in Early Childhood Education and Care](#)“, lõpparuanne (tellija Euroopa Komisjon), lk 50; [Starting Strong III - A Quality Toolbox for Early Childhood Education and Care](#) (executive summary), lk 11.

⁴³ Taanis ei ole see küsimus seaduse tasandil reguleeritud, kuid tavaliselt on meeskonna juhil bakalaureusekraad, vt ka [Euroopa Komisjoni lõpparuanne – detsember 2020](#), lk 30 joonis 6.

⁴⁴ Eelnõu koostajad peavad seejuures oluliseks, et õpetaja ja abiõpetaja arendavad järjepidevalt oma kutseoskusi. See kohustus on sätestatud eelnõu § 26 lõikes 2.

⁴⁵ Eelnõu § 37 lõikes 2 sätestatakse, et käesolevas seaduses sätestatud kvalifikatsiooninõudeid ei kohaldata õpetajate suhtes, kes enne 2022. aasta 1. septembrit töötavad koolielses lasteasutuses õpetajana, vastates või olles loetud vastavaks enne 2022. aasta 1. septembrit vastaval õpetaja ametikohal töötamiseks esitatud kvalifikatsiooninõuetele.

Abiõpetajatele ei ole seni kvalifikatsiooninõudeid kehtestatud, kuigi eelistatakse vähemalt keskhariduse olemasolu.⁴⁶ Ühest küljest on see küll andnud alushariduse asutustele (või süsteemi juhtidele) suurema paindlikkuse töötajate värbamisel, teisest küljest aga võivad abiõpetajad olla nõrgemini seotud oma töökohaga. Täiendavalt on reguleerimata olukorras oht, et ei suudeta värvata piisaval arvul kompetentseid töötajaid või värvatakse töötajaid, kes on ebakompetentsed. Erialaste teadmiste vajadus tuleneb otseselt abiõpetaja tööülesannetest.⁴⁷

Eelnõu § 26 lõige 6 sätestab, et kui õpetaja või abiõpetaja on omandanud välisriigis kutsekvalifikatsiooni, mis vastab käesolevas seaduses nõutule, lähtutakse tema kutsekvalifikatsiooni tunnustamisel välisriigi kutsekvalifikatsiooni tunnustamise seadusega kehtestatud tingimustest ja korrast. Sama seaduse § 7 lõikes 2 sätestatud pädev asutus on Haridus- ja Teadusministeerium. Järelikult saavad õpetaja ja abiõpetaja ametikohal töötada ka teised ELi kvalifikatsiooniga isikud, kuna nõue on täidetud kõigil isikutel, kellel on asjakohane kutseadusele vastav kutse või nõutud tasemeharidus ja pedagoogilised kompetentsid.

Eelnõu § 26 lõikes 4 kehtestatakse täiendavad kvalifikatsiooninõuded õpetajale, kes töötab tõhustatud tuge saavate laste rühmas ja erituge saavate laste rühmas. Nimetatud rühmades töötava õpetaja kvalifikatsiooninõuded on kõrgharidus ja õpetaja kutse või kõrgharidus ja pedagoogilised ning eripedagoogilised kompetentsid.

Ülalkirjeldatud põhjendused kvalifikatsiooninõuete kehtestamise vajalikkusest, kehtivad ka eelnõu § 26 lõike 4 osas.

Eelnõu koostajad leiavad, et kui rühm koosneb erivajadustega lastest, ei piisa selles rühmas töötamiseks ainult töökogemusest ja pedagoogilisest kompetentsist, vaid õpetajad vajavad veel paremat või põhjalikumat ettevalmistust ja asutused lisaressursse. Hariduslike erivajaduste laste rühma õpetajana tulemusliku töötamise eeldus on lapse eakohase arengu ning hariduslike erivajadustega laste õppe- ja kasvatustegevuse aluste tundmine, oskus jõukohastada õppetööd ning koostada individuaalset arenduskava, samuti hariduslike erivajadustega laste arengu suunamine ja toetamine ning individuaalne lähenemine ja pedagoogilise nõustamise oskus.

Võrreldes kehtiva regulatsiooniga s.o haridusministri 26.08.2002 määruse nr 65 “Koolieelse lasteasutuse pedagoogide kvalifikatsiooninõuded” §-s 19 sätestatuga, mille kohaselt on lasteaiariühma ja sobitusrühma õpetaja kvalifikatsiooninõuded kõrgharidus, eripedagoogilised kompetentsid ja pedagoogilised kompetentsid, ei muudeta nõuet, et haridusliku erivajadusega laste arengu toetamisel on õpetajal vajalik omada lisaks eripedagoogilisi kompetentse. Sellest lähtuvalt on eelnõus, ehk seaduse tasandil, kehtestatud tõhustatud ja erituge saavate laste rühma õpetajate kvalifikatsioonile eripedagoogiliste kompetentside nõue. Kui isik on omandanud õpetaja kutse, siis on ta omandanud ka eripedagoogilised kompetentsid. Õpetaja kutsestandardi 6. tasemes on läbivalt järgitud kaasava hariduse põhimõtteid. Samuti on nimetatud kutsestandardis kehtestatud valitava tööosana hariduslike erivajadustega õppija toetamine, mille all käsitletakse õpetaja teadlikkust kaasava hariduse rakendamise põhimõtetest, õppekohandamist ja nõustamist. Kui isikul ei ole õpetaja kutset, siis hindab vajalike pedagoogiliste ja eripedagoogiliste kompetentside olemasolu tööandja.

Haridusliku erivajadusega lapse toetamise tegevusnäitajad on:

---

⁴⁶ Mets, U., Viia, A. (2018). [Tulevikuvaade tööjõu- ja oskuste vajadusele: haridus ja teadus. Uuringu lühiaaruanne](#). Tallinn: SA Kutsekoda, lk 27.

⁴⁷ Vt ka viide 13.

1. orienteerub HEV valdkonda puudutavates õigusaktides, teab ja kasutab hariduslike erivajadustega seotud õppekorralduse võimalusi; mõistab ja kasutab HEV valdkonnas kasutatavat enamlevinud terminoloogiat; jälgib iga õppija arengudünaamikat ja toimetulekut ning märkab õppeprotsessis teistest eristuvat õppijat ja toe vajadust; koostöös tugispetsialistidega tunneb ära tuge vajavate õppijate erivajaduste liigid; märkab ja hindab toe vajadust vastavalt õppija erivajadustele ning koostöös osapooltega selgitab välja tuge vajava õpilase individuaalsed arengu ja õpivajadused;
2. kujundab õpikeskkonda vastavalt õppija vajadustele ja arengule, tagades õpitoe ja eduelamuse; viib läbi õppija arengut toetavaid tegevusi individuaalselt või rühmas; seab võimalusel koos tuge vajava õppijaga õppijale jõukohased õpieesmärgid, jõukohastab õppevara ja töökorraldusi ning suunab õppijat kasutama abimaterjale; koostab ja rakendab vajadusel individuaalseid arenduskavu; teeb õppe kohandamisel ja rakendatud tugimeetmete efektiivsuse analüüsimisel koostööd tugispetsialistide, õpetajate ja lapsevanematega;
3. nõustab ning juhendab lapsevanemaid ja kolleege õppija toetamisel õpiprotsessis; nõustab kolleege õpikeskkonna ja õppematerjalide kohandamisel; analüüsib rakendatud tugimeetmeid ja teeb haridusasutuse juhile ettepanekuid õppekorralduse muutmiseks lähtuvalt tuge vajava õppija vajadustest.⁴⁸

Eelnõu § 23. Lasteaia direktorile ja õppealajuhatajatele esitatavad kvalifikatsiooninõuded

Eelnõu § 23 lõikes 4 kehtestatakse lasteaia direktorile ja õppealajuhatajale kvalifikatsiooninõudena magistrikraad või sellele vastav kvalifikatsioon ning pedagoogilised ja juhtimiskompetentsid.

Õpetajale ja abiõpetaja osas kirjeldatud põhjendused kvalifikatsiooninõuete kehtestamise vajalikkusest, kehtivad ka eelnõu § 23 osas. Kuigi õpetajate, abiõpetajate ja juhtide töö on erinev, on ootused nende oskustele ja pädevustele esitatavad paljuski sarnased. Selleks, et alusharidustöötajad saaksid täita oma ülesandeid laste ja nende perede toetamisel, peavad neil olema põhjalikud teadmised lapse arengust ja alushariduse korraldamisest.

Erinevalt kehtiva haridusministri 26. augusti 2002. a määruse nr 65 „Koolieelse lasteasutuse pedagoogide kvalifikatsiooninõuded“ §-dega 3 ja 11 on käesolevas eelnõus direktorile ja õppealajuhatajale senise kõrgharidusnõude asemel kehtestatud magistrikraadi nõue.

Haridus- ja Teaduministeerium on seadnud haridusvaldkonna arengukavas aastateks 2021–2035⁴⁹ sihiks, et haridusasutusi juhiksid pädevad ja motiveeritud juhid. Ootused haridusasutuste juhtidele on kokku lepitud haridusasutuse juhi kompetentsimudelis.⁵⁰ Kompetentsimudel on soovituslik alus juhtide värbamisel, nende professionaalse arengu toetamisel, töö tulemuslikkuse ja kutseoskuste hindamisel ning tunnustamisel.

Kvalifikatsiooninõuete kehtestamise eesmärk on tagada, et sarnaselt teiste haridusvaldkonna juhtidele, loovad ka alushariduse valdkonna juhid töökultuuri ja seavad eesmärgid, mis tagavad kvaliteetse hariduse lastele ning töötajate ja lapsevanemate kaasamise ning toetamise.⁵¹

⁴⁸ [Õpetaja, tase 6 kutsesstandard](#), punkt B.2.7.

⁴⁹ Haridus- ja Teadusministeerium. (2021). [Eesti haridusvaldkonna arengukava 2021–2035](#).

⁵⁰ [Haridusasutuse juhi kompetentsimudel](#).

⁵¹ Eelnõu § 23 lg 1 sätestab, et Lasteaia tegevust juhib direktor, kelle ülesanne on tagada käesolevas seaduses sätestatud õppe- ja kasvatustegevuse korraldusega seotud ülesannete ja lasteaia õppekava täitmine ning töötajate

Direktori haridusnõude tõstmine võrreldes seni kehtivaga tuleneb vajadusest parandada lasteaegade juhtimiskvaliteeti ja ühtlustada juhtide tasemehariduse nõue üldharidussüsteemis. Olemasolevad kvalifikatsiooninõuded, mis sätestasid tasemeharidusena kõrghariduse, ei ole selleks piisavad. Kõrgem tasemeharidus ja järjepidev juhtimiskompetentside arendamine aitab luua kvaliteetse alushariduse omandamiseks õpi- ja kasvukeskkonna, kus iga lapse, sh erivajadusega ja eesti keelest erineva koduse keelega lapse areng on toetatud. Õppealajuhataja haridusnõude tõstmine võrreldes seni kehtivaga tuleneb vajadusest parandada põhikoolidega võrreldes lasteaia õppealast juhtimiskvaliteeti ja luua seeläbi paremad võimalused õpetajate ja abiõpetajate professionaalsuse toetamiseks, täienduskoolituste korraldamiseks ja koostöö edendamiseks lastevanematega.

Juhtimiskompetentsid on vajalikud, et luua ja säilitada lasteaias professionaalne, analüüsiv ning toetav töökeskkond, positiivne õhkkond ning tagada töötajate heaolu ja kutsealane areng. See aitab tagada motiveeritumad töötajad ja kvaliteetse alushariduse. Samuti on juhtimiskompetentsus oluline, et osata luua ja säilitada tulemuslikku koostööd teiste asutustega ja kogukonnaga ning jälgida ja parandada alushariduse kvaliteeti. Lasteaia direktori ja õppealajuhataja ülesandeks on suunata ja inspireerida oma meeskonda iga lapse arengut toetama, eesmärgiga kujundada lapse individuaalsusega arvestavat ning innovaatilist õpi- ja kasvukeskkonda. Individuaalse arengu toetamiseks on tähtis koolieelsesse lasteasutusse astumisest alates märgata ja toetada iga lapse arengut tema eripärast ja võimetest lähtuvalt.⁵² Eelnevalt viidatud haridusasutuse juhi kompetentsusmudelil on erinevad juhtimiskompetentsid tihedalt põimunud pedagoogiliste kompetentsidega. Seega on sättes kehtestatud kvalifikatsiooninõuete eesmärk otseselt seotud alushariduse kvaliteediga.

Kompetentsimudeli eesmärk on 2025. aasta perspektiivis kirjeldada haridusasutuse juhti kui haridusuuendajat, kes mõistab ühiskonna arenguid ja tulevikuootusi haridusasutusele ning toetab igat last tema võimete maksimaalsel arendamisel. Eesti on rahvusvaheliselt edukas, kui siin on maailma parimad haridusasutused ja seda tänu innovaatilistele juhtidele.⁵³

Juhtimiskompetentside valdkondade osas ei ole seaduses sätestatud konkreetseid tasememõõdikuid. Sellele vaatamata lasub tööandjal kohustus hinnata töötajal vastavate juhtimiskompetentside olemasolu ja võimekust lasteaia direktorina või õppealajuhatajana tulemuslikult töötada.

Direktori ja õppealajuhataja pedagoogilised kompetentsid võivad olla omandatud tasemehariduse, täienduskoolituse või töökogemuse kaudu. Õppealajuhataja ja direktori kvalifikatsiooninõuded saab täita isik ka siis, kui ta ei ole eelnevalt omandanud pedagoogilist tasemeharidust, kuid kelle haridusasutuse juhtimiskompetentse on hinnatud piisavaks, sest

---

ja ressursside otstarbekas ja tulemuslik juhtimine koostöös hoolekoguga. Direktor annab kord aastas hoolekogule ülevaate lasteaia õppe- ja kasvatusgevusest ning majandamisest. Sama paragrahvi lõige 2 sätestab, et lasteaia pidaja võib luua õppealajuhataja ametikoha lasteaia õppekava rakendamise ning õpi- ja kasvukeskkonna tagamise, sealhulgas õpetajate ja abiõpetajate või teiste töötajate professionaalsuse toetamise ja täienduskoolituse ning vanematega koostöö korraldamisega seotud ülesannete täitmiseks.

⁵² [Haridusasutuse juhi kompetentsimudel, lk 3.](#)

⁵³ Samas, lk 3. Kompetentsimudelit kasutatakse „haridusasutuse“ ja „õpilase“ mõisteid. Kompetentsimudeli rakendamisel kohaldatakse mõisteid vastavalt sihtrühmadele: koolieelsete lasteasutuste puhul kasutatakse „lasteaia“ ja „lapse“, üldhariduskoolide puhul „kooli“ ja kutseõppeasutuste puhul „kutsehariduskeskuse“ mõisteid.

direktori või õppealajuhataja juhtimiskompetentsides sisalduvad muuhulgas ka pedagoogilised kompetentsid.⁵⁴

Direktori ja õppealajuhataja kvalifikatsiooninõudest sõltub otseselt meeskonnatöö, organisatsiooni kultuur, laste toetamine alushariduse omandamisel ning alushariduse kvaliteet. Eelnõu koostajad on seisukohal, et direktorile ja õppealajuhatajale esitatav magistrikraadi nõue on juhi töö eest vastutavale isikule sobiv eesmärgi saavutamiseks. Juhtide professionaalsuse suurendamine on otsustava tähtsusega, et pakkuda kvaliteetsemaid teenuseid, parandada töötajate ja laste vahelist suhtlemist ning laste arengutulemusi. Uuringud⁵⁵ rõhutavad kõigi alusharidustöötajate teadmiste tähtsust kvaliteetse alushariduse võimaldamisel.

Euroopa Komisjoni ekspertgrupi lõpparuande kohaselt on lasteaedade direktoritele esitatavad nõuded tavaliselt kõrgemad kui pedagoogidele esitatavad nõuded. Mitmes haridussüsteemis peab lasteasutuse juhatajal olema vähemalt magistrikraad. Kolmandikus Euroopa riikides peab üle 3-aastastele lastele mõeldud lasteasutuse juhataja olema läbinud teatava erikoolituse ning tal peab olema varasem töökogemus alushariduse ja lapsehoiu või hariduse valdkonnas.⁵⁶

Eelnõu § 37 lõike 1 kohaselt ei kohaldata käesolevas seaduses sätestatud magistrikraadi või sellele vastava kvalifikatsiooni nõuet kuni 2027. aasta 1. septembrini direktorite või õppealajuhatajate suhtes, kes töötasid enne käesoleva seaduse jõustumist direktori või õppealajuhatajana.

Kuna kehtiva õiguse kohaselt on direktori ja õppealajuhataja tasemeharidusena nõutav kõrgharidus, on bakalaureusekraadiga direktoritel ja õppealajuhatajatel võimalik kehtestatud üleminekuperioodi jooksul omandada magistrikraad.

Eelnõu § 28. Lapsehoidja

Lapsehoidja töötab lastehoius, kus turvalises, eakohases, mängulises ja arendavas kasvukeskkonnas hoitakse pooleteise- kuni kolmeaastaseid lapsi ja toetatakse nende üldoskuste arengut.⁵⁷ Sellest lähtuvalt peab lastehoidudes töötavatel lapsehoidjate professionaalne roll olema reguleeritud, et teenus oleks kooskõlas süsteemi nõuete ja ootustega.

---

⁵⁴ Samas, punkt 3 „Iga õpilase arengu toetamine“, lk 7.

⁵⁵ Näiteks:

[European Commission, Monitoring the Quality of Early Childhood Education and Care – Complementing the 2014 ECEC Quality Framework proposal with indicators – Recommendations from ECEC experts, Euroopa Liidu Väljaannete Talitus, Luxembourg, 2018;](#)

[Euroopa Komisjon/EACEA/Eurydice, „Structural Indicators for Monitoring Education and Training Systems in Europe“, Euroopa Liidu Väljaannete Talitus, Luxembourg, 2016;](#)

[OECD, Starting Strong IV – Monitoring Quality in Early Childhood Education and care, OECD Publishing, 2015;](#)

[OECD, Starting Strong 2017: Key OECD Indicators on Early Childhood Education and Care, Starting Strong, OECD Publishing, Pariis, 2017;](#)

[Slot, P., Romijn, B. & Wyslowska, O., Inventory and analysis of professional development and models related to inclusiveness, ISOTIS, 2017;](#)

[NESET: Professionalisation of Childcare Assistants in ECEC: Pathways towards qualification – 2016;](#)

[Early childhood care: working conditions, training and quality of services – A systematic review, Eurofound, Publications Office of the European Union, Luxembourg, 2015;](#)

[Guerin, B., Breaking the cycle of disadvantage – Early Childhood interventions and progression to higher education in Europe, Rand Corporation, 2014.](#)

⁵⁶ [Euroopa Komisjoni lõpparuanne – detsember 2020](#), lk 31 ja joonis 8.

⁵⁷ Eelnõu § 3 lõige 3.

Õpetajale ja abiõpetaja osas kirjeldatud põhjendused kvalifikatsiooninõuete kehtestamise vajalikkusest, kehtivad ka eelnõu § 28 ja § 45⁴ osas. Hästi toimiva alusharidussüsteemi jaoks on oluline, et kõigile lastele võimaldatakse kvaliteetset teenust, mida suudavad tagada ennekõike kvalifitseeritud lapsehoidjad, kellel on paremad oskused 1,5–3aastaste laste hoidmisel ja nende üldoskuste arengu toetamisel. Lapsehoidjatele kehtestatud kvalifikatsioon on seega otseselt seotud kõrge alushariduse ja lapsehoiu kvaliteedi tagamisega.

Võrreldes kehtivas sotsiaalhoolekande seaduses sätestatuga ei ole kvalifikatsiooninõudeid käesoleva eelnõuga rangemaks muudetud. Lisaks võivad lapsehoidjana töötada ka inimesed, kellel on vähemalt keskharidus, kes omavad töökogemust lastega ning kelle isikuomadused sobivad tööks lastega.

Lapsehoidja kutse saadakse kutset andva organi juures pärast lapsehoidjana töötamiseks vajalike pedagoogiliste kompetentside tõendamist. Lapsehoidja pedagoogilised kompetentsid on kirjeldatud lapsehoidja kutsestandardis, tase 4. Kutsestandard näeb ette ka algteadmisi erivajadusega laste hoidmisest. Kutsetunnistuse taotleja peab tunnistuse saamiseks sooritama eksami ja iga viie aasta tagant tunnistust uuesti taotlema. Kutsetunnistust omavate lapsehoidjate kohta kantakse andmed kutseregistrisse. Seega annab lapsehoidja lapsehoidjale vajalikud teadmised, oskused, vilumused ja hoiakud, mis on olulised lastega töötamisel.

Kvalifikatsiooninõuete kehtestamise eesmärk on tagada, et lastehoidudes töötaksid üksnes pädevad lapsehoidjad, keda on koolitatud järgima laste arenguga seotud vajadusi, võtma arvesse laste huve ja potentsiaali ning tuvastama võimalikke arenguprobleeme ja -raskusi, osates seda kõike arvesse võttes laste arengut ja üldoskuste omandamist aktiivsemalt toetada.⁵⁸ Kvalifikatsiooninõuete kehtestamise eesmärk on seotud alushariduse ja lapsehoiu kvaliteedi tagamisega ja lapse arengu eeldatavate tulemuste saavutamisega. Selle eesmärgi tagamata jätmine võib lapse arengu ja psühholoogia seisukohast tuua kaasa kahju lapsele ja tema perele.

Eelnõuga kehtestatavad kvalifikatsiooninõuded ei mõjuta juba töötavaid lapsehoidjaid, sest kehtivaid kvalifikatsiooninõudeid ei muudeta rangemaks.

Lapsehoidjana tööle asuv isik, kellel on juba töökogemus lastega, ei pea ilmtingimata omama lapsehoidja kutset, sest lisaks võivad lapsehoidjana töötada ka inimesed, kellel on vähemalt keskharidus, kes omavad töökogemust lastega ning kelle isikuomadused sobivad tööks lastega. Eelnõu annab sellisel juhul tööandjale õiguse hinnata, kas vähemalt keskharidusega isik vastab kvalifikatsiooninõuetele ning kas tal on eelnõus kehtestatud vanusegruppi kuuluvate lastega töötamiseks vajalikud teadmised, oskused ja pädevus. Sobivate isikuomadustena on lapsehoidja kutsestandardis esile toodud järgnev: “Lapsehoidjal on hea füüsiline ja vaimne tervis, ta on emotsionaalselt stabiilne ja hea pingetaluvusega, vastutus- ja empaatiavõimeline, usaldusväärne, loov ja koostöövalmis ning lastest ja vanematest lugupidav”.⁵⁹ Pädevuse hindamisel on kohane kasutada lapsehoidja kutsestandardis esitatud tegevusnäitajaid.

Eelnõu § 28 lõige 3 sätestab, et lapsehoidjana võib töötada ka välisriigi kutsekvalifikatsiooni omandanud isik, kui tema kutsekvalifikatsiooni on tunnustatud välisriigi kutsekvalifikatsiooni tunnustamise seaduse kohaselt. Sama seaduse § 7 lõikes 2 sätestatud pädev asutus on Haridus- ja Teadusministeerium. Järelikult saavad lapsehoidjana töötada ka teised ELi kvalifikatsiooniga

---

⁵⁸ Vt ka [Euroopa Liidu Nõukogu soovitus, 22. mai 2019, kvaliteetsete alusharidus- ja lapsehoiustsüsteemide kohta \(2019/C 189/02\)](#).

⁵⁹ Samas, punkt A.5.

isikud, kuna nõue on täidetud kõigil isikutel, kellel on asjakohane kutseeadusele vastav kutse või keskharidus, töökogemus lastega ja lapsehoidjana töötamiseks sobivad isikuomadused.

Eelnõu § 45⁴. Nõuded lapsehoidjale

Eelnõu § 45⁴ lõige 1 kohaselt peab edaspidi sotsiaalhoolekande seaduse alusel suure hooldus- ja abivajadusega lapse lapsehoidja omama vähemalt kesk- või kutseharidust ja kutseeaduse alusel antud lapsehoidja kutset või peab omama vähemalt kesk- või kutseharidust, töökogemust lastega ja lapsehoidja kutsestandardiga kooskõlas olevaid tööks sobivaid isikuomadusi, mida hindab tööandja.

Lisaks ülaltoodud põhjendusele eelnõu §-s 28 kirjeldatud lapsehoidja kvalifikatsiooninõuete valiku kohta, mis kehtivad ka kõnealuse paragrahvi puhul, on oluline märkida, et suure hooldus- ja abivajadusega lastele, kes enda seisundist tulenevalt vajavad täiendavat hooldust, kõrvalabi ja järelevalvet, peab olema tagatud turvaline ja usaldav arengukeskkond. Võrreldes kehtiva sotsiaalhoolekande seaduses sätestatuga ei ole kvalifikatsiooninõudeid käesoleva eelnõuga rangemaks muudetud. Lisaks võivad lapsehoidjana töötada ka inimesed, kellel on vähemalt keskharidus, kes omavad töökogemust lastega ning kelle isikuomadused sobivad tööks lastega. Eelnõuga kehtestatavad kvalifikatsiooninõuded ei mõjuta juba töötavaid lapsehoidjaid, sest kehtivaid kvalifikatsiooninõudeid ei muudeta rangemaks. Eelnõu § 45⁴ lõige 2 alusel on lapsehoidja kutsekvalifikatsiooni tõendajaks Sotsiaalkindlustusamet, kui lapsehoidja asub tööle sotsiaalhoolekandeseaduse alusel suure hooldusvajadusega laste hoidjana. Järelikult saavad lapsehoidjana töötada ka teised ELi kvalifikatsiooniga isikud, kuna nõue on täidetud kõigil isikutel, kellel on asjakohane kutseeadusele vastav kutse. Kuna lapsehoidjal peavad olema lapsehoidja tööks vajalikud teadmised ja oskused, saab ka ELi liikmesriigist tulev kogemustega isik vastaval ametikohal töötada, kui tal on alternatiivselt läbitud vähemalt üks eeldustest, see tähendab kas keskharidus ja lapsehoidja kutse või keskharidus, töökogemus lastega ja lapsehoidjana töötamiseks sobivad isikuomadused.

Põhiõiguste riive

Põhiseaduse § 29 tuleneva põhiõiguse alusel on igal isikul õigus valida endale elukutse, tegevusala ja töö. Arvestada tuleb aga, et inimese õigus valida endale elukutset, tegevusala ja töökohta ei ole absoluutne. PS § 29 esimese lõike teise lause kohaselt võib seadus sätestada selle õiguse kasutamise tingimused ja korra. Tegemist on lihtsa seaduse reservatsiooniga põhiõigusega, mistõttu võib seadusandja põhjendatud juhtudel isiku valikuõigust piirata. Lihtsa seaduse reservatsiooniga põhiõiguste formaalõiguslik aspekt seisneb selles, et neid saab piirata kas seadusega või seaduse alusel. Oluline on, et ka iga täitevvõimu piirang peab olema lõppastmes taandatav seaduslikule volitusele. Käesolevas eelnõus on kehtestatud kvalifikatsiooninõuded, mis riivavad isiku elukutsevabadust. Kvalifikatsioon on ametlikult tunnustatud kompetentsus ehk pädevus, millega kaasnevad teatavad õigused ja kohustused.

Põhiõiguste riive on põhiseaduspärane üksnes siis, kui see on põhjendatud. Selleks, et riive oleks põhjendatud, peab riive aluseks olev meede olema proportsionaalne. Proportsionaalne on meede siis, kui ta järgib legitiimset eesmärki, on kohane ehk sobiv, vajalik ja proportsionaalne kitsamas tähenduses.

a. Eelnõu eesmärk on toetada pooleteise- kuni seitsmeaastase lapse arengut ja alushariduse omandamist. Eelnõus kvalifikatsiooninõuete kehtestamise legitiimne eesmärk on tagada kõikide laste õigus kvaliteetsele alusharidusele ja lapsehoiule ning laste ohutus ja tervise kaitse. Selle eesmärgi saavutamiseks on kvalifikatsiooninõuete kehtestamine vajalik meede, et

lasteaias lapse arengut toetava, tema heaolu ja turvalisuse eest vastutava töötaja ettevalmistus oleks ülesande täitmiseks piisav.

b. Alushariduse kvaliteet sõltub otseselt lastega töötava isiku tegevusest, oskustest ja teadmistest. Kehtestatavad kvalifikatsiooninõuded aitavad kaasa alushariduse kvaliteedi tagamisele, lapse arengu eeldatavate tulemuste saavutamisele ja lapse toimetulemisele edaspidises igapäevaelus. Meede on sobiv eesmärgi saavutamiseks.

c. On esmatähtis, et lasteaias kavandaksid ja viiksid läbi õppe- ja kasvatustööd erialase väljaõppega inimesed. Erialase hariduse vajadus tuleneb otseselt tööülesannetest, sest töö lastega on vastutusrikas, igakülgeid teadmisi, oskusi, vilumusi nõudev ning eeldab sellest lähtuvalt pedagoogiliste kompetentside olemasolu ning pidevat valmisolekut erialaseks enesetäiendamiseks. Seega on kvalifikatsiooninõuded vajalik meede, et laste areng ja alushariduse omandamine oleks kvaliteetselt toetatud.

d. Eelnõu eesmärk lähtub PS §-st 37, mis sätestab, et igal on õigus haridusele. Kõikidel lastel on õigus kvaliteetsele ja taskukohasele alusharidusele ja lapsehoiule.⁶⁰ Lasteaia pidajal on kohustus tagada lasteaia turvaline õpi- ja kasvukeskkond ja lastele kvaliteetse alushariduse kättesaadavus.⁶¹ Kvaliteetne alusharidus ja lastehoid on oluline vahend, mis toetab laste kognitiivset, sotsiaalset ja emotsionaalset arengut, et nad oleksid edasises elus edukad, sh tähendab kvaliteetne alusharidus ka lapse elu, tervise ja heaolu tagamist.⁶² Seega on piirangute ehk meetme põhjus laste kui haavatava grupi kaitsmine. Kvalifikatsiooninõuete kehtestamata jätmine seab ohtu hariduse kvaliteedi. Põhiseaduse § 37 kohaselt on hariduse andmine riigi järelevalve all. Juhtiv roll (kvaliteetse) hariduse garanteerimisel lasub riigil, kes peab ühest küljest vastava regulatsiooni abil n-ö ennetavalt, kuid teisalt ka järelevalvet tehes (PS § 37 lg 5) reaktiivselt tagama kõigile Eesti territooriumil elavatele isikutele kvaliteetse hariduse kättesaadavuse. Riigi ja KOVi poolt kättesaadavaks tehtav haridus peab olema kvaliteetne ja võimaldama iga inimese võimete parimat mõeldavat väljaarendamist.⁶³

Eelnevale analüüsile tuginedes on alushariduse ja lapsehoiu seaduse eelnõu koostajad seisukohal, et lastega töötavatele isikutele kehtestatud kvalifikatsiooninõuded on proportsionaalsed, kuna on eesmärgi saavutamiseks sobivad, vajalikud ja mõõdukad.

Parlamendireservatsiooni põhimõte

PS § 3 lõike 1 esimesest lausest tuleneva parlamendireservatsiooni põhimõtte kohaselt ei saa seda, mida PS järgi on kohustatud tegema seadusandja, edasi delegeerida täitevvõimule ega ühele teisele isikule või organile.

Kehtivas õigused on kvalifikatsiooninõuded kehtestatud haridusministri 26. augusti 2002. a määrusega nr 65 „Koolieelse lasteasutuse pedagoogide kvalifikatsiooninõuded“ §-s 18.

Eelnõuga kehtestatakse lapsehoidjale, õpetajale, abiõpetajale, direktorile ja õppealajuhatajale haridustaseme ja vastava kutsetunnistuse olemasolu või vastavate pedagoogiliste kompetentside olemasolu nõue. Seega edaspidi kehtestatakse kvalifikatsiooninõuded seaduses,

⁶⁰ Euroopa sotsiaalõiguste samba 20 põhimõtet, Euroopa Liidu põhiõiguste harta, lk 391.

⁶¹ Eelnõu § 14 lõige 2.

⁶² Vt ka nt eelnõu § 3 lõiked 1-3 (lasteaiad ja lastehoid) § 8 lõige 1 (rühmade moodustamine), § 12 (lapse õigused), §10 (lapsele vajaliku toe väljaselgitamine ja rakendamine), §15 lõige 12 (kodukord), § 19 (riskianalüüs).

⁶³ Nele Parrest, [Põhiseaduse kommenteeritud väljaanne](#), § 37 kommentaarid, punktid 27 ja 32.

viidates seejuures kutsestandarditele. Kutsestandardites kirjeldatakse kompetentsusnõuded ehk antud juhul pedagoogilise töö edukaks tegemiseks vajalike oskuste, teadmiste ja hoiakute kogumit. Otstarbekas ei ole neid kompetentsusnõudeid seadusesse sõnastada.

Eestis reguleerib kutseüsteemi loomist ja toimimist kutseeadus.⁶⁴ Kutseüsteem on osa Eesti kvalifikatsioonisüsteemist, mis seob haridussüsteemi tööturuga ja aitab kaasa elukestvate õppele ning töölase kompetentsuse arendamisele, hindamisele, tunnustamisele ja võrdlemisele. Kutseeaduse § 5 lõige 1 sätestab, et kutsestandard on dokument, milles kirjeldatakse kutsetegevust ning esitatakse kompetentsusnõuded. Kutsestandardeid kasutatakse õppekavade koostamiseks ja kutse andmiseks. Esimene õpetaja kutsestandard valmis Eestis 2005. aastal. Kutsestandardi EKR taseme number näitab kutse paigutumist Eesti kvalifikatsiooniraamistikus ja kutsete süsteemis. 6. taseme õpetajal on õigus töötada koolieelses lasteasutuses. See tase lähtub tegevusnäitajate kirjeldustes lasteaiasõpetaja töö spetsiifikast.

Õpetaja hariduslik ettevalmistus on reguleeritud Vabariigi Valitsuse määrusega „Õpetajate koolituse raamnõuded“.⁶⁵

Lapsehoidja 4. taseme kutsestandardi nõuded tulenevad alushariduse ja lapsehoiu kontseptsioonist, mis on aluseks ka käesoleva eelnõu väljatöötamisele.⁶⁶

Kutset on pädev andma kutseandja.⁶⁷ Kutseeaduse järgi on kutse kvalifikatsioon, mis antakse kutsestandardi nõuetele vastava kompetentsusega isikule, ning seda tõendab kanne kutseregistris ehk kutsetunnistus.⁶⁸ Käesolev eelnõu ei reguleeri kutse andmise menetlust.

Õpetaja kutse andjad on Tartu Ülikool, Tallinna Ülikool ja Eesti Õpetajate Liit. Ülikoolid õppeasutustena on tasemeõppe kutse andjad ja lisaks ka nn töömaailma kutse andjad (*awarding of professional qualification*), Eesti Õpetajate Liit on töömaailma kutse andja. Esimesel juhul on tegemist kutse andmise protsessiga tasemeõppes, mille käigus hinnatakse kutset taotleva isiku kompetentsuse vastavust kutsestandardis toodule tasemeõppe käigus ning kutse loetakse isikule antuks ülikooli väljastataval akadeemilisel õiendil või hinnetelehel tehtava märkega. Töömaailma kutse andmisel hinnatakse kutset taotleva isiku kompetentse kutsestandardi alusel ning väljastatakse kutsetunnistus.

Lapsehoidja kutse andjad on Eesti Sotsiaaltöö Assotsiatsioon, Haapsalu Kutsehariduskeskus, Kuressaare Ametikool, Tallinna Tervishoiu Kõrgkool ja Tartu Tervishoiu Kõrgkool.⁶⁹

Kutsestandardit on võimalik käsitada määratletavate isikute ringile (s.o isikud, kes on läbinud vastava taseme õppe ja kes taotlevad sellele õppele vastava taseme kutset) suunatud üldkorraldusena, millega on reguleeritud nende õigusi ja kohustusi (s.o eeldusi, mille esinemisel konkreetse tasemega kutse isikule omistatakse).⁷⁰ Kutsestandardi kinnitab kutsenõukogu.⁷¹ Kutsestandardite koostamise protsess on sätestatud haridus- ja teadusministri 28.11.2008 määruses nr 69 „Kutsestandardite koostamise, muutmise ja vormistamise kord“.

⁶⁴ Kutseeadus, RT I, 13.03.2019, 10. Kättesaadav: <https://www.riigiteataja.ee/akt/113032019010>.

⁶⁵ Haridus- ja teadusministri 16.08.2019 määrus nr 35 „Õpetaja koolituse raamnõuded“.

⁶⁶ Lapsehoidja kutsestandard, tase 4. Kättesaadav: <https://www.kutseregister.ee/ctrl/et/Standardid/vaata/10889058>.

⁶⁷ KutS § 10.

⁶⁸ Kutseeaduse (KutS) § 3 punkt 2, § 15 lõike 1 esimene lause, § 21 lõige 1.

⁶⁹ [Lapsehoidja kutsestandard tase 4](#), punkt A.6.

⁷⁰ Tallinna Ringkonnakohtu 9. septembri 2019. a otsus haldusasjas nr [3-18-1432](#), punktid 25-25.3.

⁷¹ KutS § 5 lõige 2.

Kutse andja lähtub kutse andmisel kutseeadusest, kutsestandarditest ja kutseõukogu kinnitatud kutse andmise korrast.⁷² Kutsetunnistus annab õiguse kasutada sellel märgitud kutse nimetust, kuid töötamise eeltingimus saab kutsetunnistus olla üksnes siis, kui selline nõue on õigusaktiga sätestatud.⁷³

Kui kutset ei ole, tuleb vastavas kutsestandardis kirjeldatud pedagoogiliste kompetentside olemasolu tõendada tööandjale.

Eelnevale tuginedes ei ole seadusandja lasteaias ja lastehoius lastega töötava pädeva isiku kvalifikatsiooninõudeid delegeerinud täitevvõimlule, vaid on need kehtestanud seaduses.

Seega eelnõu sätteid, milles sätestatakse kvalifikatsiooninõuded, ei saa mõista kui norme, millega seadusandja delegeerib kvalifikatsiooninõuete kehtestamise edasi kutseüsteemi organitele. Eelnõu vastavad sätted reguleerivad lisaks kohustuslike kvalifikatsiooninõuete kehtestamisele küsimust, mille alusel tuleb õpetaja, abiõpetaja, direktori, õppealajuhataja ja lapsehoidja kvalifikatsioon kindlaks määrata.

7.2. Kavandatav muudatus 1 (Lasteaiakoha kättesaadavus ja tagamine)

Kohaliku omavalitsuse üksus tagab kõigile pooleteise- kuni seitsmeaastastele lastele võimaluse käia lasteaias, kui lapse elukoht on selle kohaliku omavalitsuse üksuse territooriumil ja vanem on avaldanud soovi lasteaiakohta kasutada. Kohaliku omavalitsuse üksus teeb vanemale kättesaadavaks info kohaliku omavalitsuse üksuse territooriumil pakutavatest lasteaiakohtadest. Lapse lasteaeda vastuvõtmiseks esitab vanem taotluse kohaliku omavalitsuse üksusele. Taotluses tuleb märkida lasteaiakoha kasutamise soovitud algus ning soovitud lasteaed. Kohaliku omavalitsuse üksus lahendab taotluse kahe kuu jooksul taotluse esitamisest. Taotluse lahendamisel tuleb ennekõike arvestada taotluses esitatud soove. Kui see ei ole võimalik, tuleb lasteaiakohta määrates arvestada oluliste asjaoludena esmajärjekorras lapse elukoha lähedust lasteaiale ja sama pere teiste laste käimist samas lasteaias. Seejuures võib kohaliku omavalitsuse üksus vanema nõusolekul asendada lapse munitsipaallasteaia koha munitsipaallastehoiu, eralastehoiu või eralasteaia kohaga. Sellisel juhul kohaldatakse rahastamisele käesolevas seaduses sätestatud.

Muudatusega kaasneva mõju valdkond I: sotsiaalsed, demograafilised mõjud

Muudatusest mõjutatud sihtrühm valdkonnas

Eestis on kokku 85 492 ühe- kuni kuueaastast aastast eelkooliealist last (Eesti Statistikaameti 1. jaanuari 2021. aasta andmed).

Sihtrühmale avalduva mõju kirjeldus ja järelendus selle olulisuse kohta

Mõju avaldumise sagedus ja ulatus:

Muudatuse tulemusel muutub lasteaiakohtade jagamine vanemate ja laste vajadusi arvestavamaks. Selleks, et vanemal oleks võimalik lasteaiakoha taotlemisel langetada kaalutletud otsus, peab kohaliku omavalitsuse üksus tegema vanemale kättesaadavaks info pakutavatest lasteai-, eralasteaia- ja lastehoiukohtadest. Lasteaiakoha saamiseks tuleb vanemal

---

⁷² KutS § 10 lõige 5.

⁷³ KutS § 15 lõige 2, § 21 lõige 2.

esitada taotlus ja märkida selles lasteaiakoha kasutamise soovitud algusaeg ning soovitud lasteaed. Kohaliku omavalitsuse üksus lahendab vanema taotluse kahekuulise menetlustähtaja jooksul, määrates lapsele lasteaia ja selle kasutamise algusaja. Kui vanema taotluse lahendamisel selgub, et vanema poolt eelistatud lasteaias ei ole soovitud koha kasutamise algusajal vabu kohti, tuleb taotluse lahendamisel ja alternatiivse lasteaiakoha määramisel võtta oluliste asjaoludena arvesse lapse elukoha lähedust lasteaiale ja sama pere teise lapse käimist samas lasteaias. Kohaliku omavalitsuse üksus võib vanema nõusolekul asendada lapse munitsipaallasteaia koha kohaga munitsipaallastehoiuse, eralastehoiuse või eralasteaias. Sellisel juhul kohaldatakse rahastamisele käesolevas seaduses sätestatud. Ka kehtivas KELSis on sätestatud põhimõtte võtta lasteaiakoha tagamisel arvesse sama pere laste käimist samas lasteaias, eelnõus lisatakse sättesse olulise asjaoluna lapse elukoha lähedus lasteaiale. Muudatuse eesmärk on realiseerida kohaliku omavalitsuse üksuse kohustust tagada ligipääs alusharidusele, võttes arvesse vanemate vajadusi.

Ebasoovitavate mõjude risk:

Kui vanemani ei jõua täielik informatsioon kohaliku omavalitsuse üksuses tegutsevatest lasteaedadest ja lastehoidudest, ei pruugi lapsevanem teha enda ja lapse vajadustest lähtudes kõige soodsamat lasteaiavalikut. Samuti võib vanemal taotlust esitades olla keeruline prognoosida täpset koha kasutamise algusaega. Ebasoovitavaks mõjuks on risk, et lapsevanem ei saa kohta soovitud lasteaias, kui kohaliku omavalitsuse üksus ei kavanda lasteaiakohtade võrgustikku perede ja laste vajadustest lähtuvalt või ei kaasa lasteaiakohtade tagamisel piisaval määral erasektorit. Sellisel juhul võivad lapsed jääda lasteaiakohata ja rühm vanemaid sattuda ebavõrdsesse olukorda, kui nad peavad erasektori lasteaias- või lastehoiukohtade eest tasuma täies ulatuses.

Riske aitab maandada see, kui vanem hoiab end kursis piirkonnas tegutsevate lasteaedade ja lastehoidudega. Lapsevanem ei pea esitama kohataotlust vahetult pärast lapse sündi, mil võib olla veel keeruline prognoosida, millal täpselt on lasteaiakohta tegelikult vaja. Muudatus näeb ette, et lapsevanema taotluse lasteaiakoha saamiseks lahendab kohaliku omavalitsuse üksus kahe kuu jooksul. Kui munitsipaallasteaias ei ole kohta, saab kohaliku omavalitsuse üksus lapsevanema nõusolekul koha asendada. Sedasi järgitakse põhimõtet, et lasteaiakoht tagatakse lapse ja vanema vajadusi arvesse võttes ning kohaliku omavalitsuse üksus täidab ka talle seadusega pandud kohustust tagada alushariduse kättesaadavus. Kohaliku omavalitsuse üksusel tuleb igal juhul tagada lapsele lasteaiakoht soovitud ajal.

Muudatusega kaasneva mõju valdkond II: mõju kohaliku omavalitsuse üksuse korraldusele ja regionaalarengule

Muudatusest mõjutatud sihtrühm: 79 kohaliku omavalitsuse üksust

Sihtrühmale avalduva mõju kirjeldus ja järeldus selle olulisuse kohta

Mõju avaldumise sagedus ja ulatus:

Lasteaia ja seni sellest eraldatud lapsehoiuteenuse korraldamine ei ole kehtivate regulatsioonide alusel lastele ja peredele piisavalt paindlik ja kättesaadav. Uuringufirma Centar 2021 läbiviidud alushariduse ja lapsehoiu uuringu⁷⁴ vanemate küsitluse järgi enamik lasteaias või lastehoius

---

⁷⁴ [Alushariduse ja lapsehoiu uuring](#), Centar 2021. Ailen Lang, Siiri-Lii Sandre, Epp Kallaste, Marko Sõmer.

käivatest lastest (ca 77%) koha kohe, kui vanem soovis. Lasteaeda või -hoitu ei kasutanud ca 5% eelkooliealistest lastest seetõttu, et neil ei olnud sobivat kohta. Kohapuuduse probleem on suurem 1,5–3aastaste seas, kellest 7% ei saanud lasteaeda või -hoitu kasutada kohapuuduse tõttu. Kohaliku omavalitsuse üksuste küsitluse järgi oli 33 omavalitsuses (s.o 42% kõigist ja 56% vastanutest) kokku 2421 last, kes ei saanud 2020. a septembriks lasteaia või -hoiu kohta, kuigi vanem seda soovis. Võrreldes 2015. a uuringuga ei ole olukord paranenud. Alushariduse kättesaadavuse tagamiseks luuakse eelnõus eeldused, et kohaliku omavalitsuse üksus saab teha senisest tihedamat koostööd erasektoriga ja/või teise kohaliku omavalitsuse üksusega. Muudatus võimaldab kohaliku omavalitsuse üksusel vastavalt võimalustele ja vajadustele tagada lapsehoiu ja alushariduse kättesaadavuse, luues ise lastehoiu- või lasteaiakohti või pakkudes vanemale eraõigusliku juriidilise isiku või teise kohaliku omavalitsuse üksuse lasteaia- või lastehoiukohta.

Eelnõus on sätestatud kohaliku omavalitsuse üksuste ülesanne teha vanemale kättesaadavaks info kohaliku omavalitsuse üksuse territooriumil pakutavatest lasteaia-, eralasteaia- ja lastehoiukohtadest. Enamiku kohaliku omavalitsuse üksuste jaoks ei ole tegemist täiendava kohustusega, kuivõrd ülevaade kohalikest teenustest on kohaliku omavalitsuse üksuste kodulehtedel esitatud ka täna. Kättesaadav info aitab vanemal lasteaiakohta taotlemisega seotud otsuse langetamisel.

Võrreldes kehtiva KELSiga ei muutu kohaliku omavalitsuse üksuse jaoks lasteaiakohta võimaldamise aluspõhimõte – ka eelnõu kohaselt peab vanem lasteaiakohta taotlema kohaliku omavalitsuse üksuselt. Täiendav kohustus kohaliku omavalitsuse üksusele on eelnõu regulatsioon, mis eeldab kohataotluse menetlemist konkreetses ajaraamis – kahe kuu jooksul. Seega ei ole lubatud jätta taotlejaid lasteaiakohta järjekorda ootama määramata ajaks. Kui vanem on esitanud nõuetekohase taotluse lasteaiakohta saamiseks, algab haldusmenetlus, mille eesmärk on võimaldada lapsele lasteaiakoht ja mis lõpeb koha andmisega. Lasteaiakohta andmise otsus tehakse haldusmenetluses. Otsust tehes tuleb arvestada HMS norme.

Kehtiva KELS § 4 lõige 4 sätestab, et käesolevas seaduses ettenähtud haldusmenetlusele kohaldatakse haldusmenetluse seaduse sätteid, arvestades käesoleva seaduse erisusi. HMS § 5 lõikest 4 tulenevalt viiakse haldusmenetlus läbi viivitamatult (mõistliku aja jooksul), kuid mitte hiljem kui seaduses sätestatud tähtaja jooksul. Kehtiv KELS ei sätesta menetluse tähtaega. Kohtupraktikas on mõistlikku aega kehtiva KELS § 10 lg-s 1 sätestatud kohustuse täitmiseks sisustatud. Tallinna Ringkonnakohus on korduvalt asunud seisukohale, et arvestades lasteaiakohtade hulga kohati keerukat prognoosimist ja kohtade arvu suurendamiseks kuluvat aega, võib selline tähtaeg üldjuhul olla umbes kaks kuud. Lasteaiakohta andmise menetluse mõistliku aja sisustamisel tuleb arvestada muuhulgas ka sellega, et lapsevanemad saaksid töö- ja pereelu ühitada (vt 21.11.2014 otsus asjas nr 3-13-1457; 14.11.2014 otsus asjas nr 3-13-932; 30.12.2014 otsus asjas nr 3-12-2314; 24.04.2015 otsus asjas nr 3-13-1859, 27.04.2015 otsus asjas nr 3-14-442). Mõnel juhul võib see aeg kohtu hinnangul olla lühemgi kui kaks kuud (vt 14.11.2014 otsus asjas nr 3-13-70166).

Praeguseks on olemas piisav kohtupraktika, mis kinnitab, et taotluse esitamisest algavat kahekuulist menetlustähtaega saab lasteaiakohta andmisel pidada mõistlikuks. Eelnõuga on vanemale antud õigus nõuda kohaliku omavalitsuse üksuselt oma lapsele võimalust käia lasteaias ning sellele vastavat kohustust ei saa kohaliku omavalitsuse üksus täita pelgalt isiku lisamisega lasteaiakohta järjekorda. Eelnõu § 4 lõike 2 kohaselt tuleb vanema taotlus lahendada kahe kuu jooksul, st selle aja jooksul tuleb teha otsustus lasteaiakohta andmiseks. Vastasel juhul rikub kohaliku omavalitsuse üksus seadust. Lasteaiakohtade jagamine üldjärjekorra alusel ei ole iseenesest õigusvastane (vt Riigikohtu 19.03.2014 otsus nr 3-4-1-63-13, p 33; 19.03.2014

otsus nr 3-4-1-66-13, p 38), kuid nimetatud järjekorra olemasoluga ei saa õigustada menetlusaja rikkumist.

Lasteaiakoha määramisel peab kohaliku omavalitsuse üksus lähtuma vanema esitatud taotlusest. Kui vanema soovitud lasteaia ei ole soovitud koha kasutamise algusajal vabu kohti, tuleb koht siiski määrata. Sellisel juhul tuleb kohaliku omavalitsuse üksusel taotluse lahendamisel oluliste asjaoludena arvesse võtta lapse elukoha lähedust lasteaiale ja sama pere teise lapse käimist samas lasteaias. Tegemist ei ole kohaliku omavalitsuse üksusele täiesti uute tingimustega, kuivõrd ka kehtiv KELS sätestab põhimõtte, mille kohaselt peab lasteaikoha määramisel arvestama sama pere teise lapse käimisega samas lasteaias. Seejuures säilib kohaliku omavalitsuse üksusel võimalus asendada munitsipaallasteaia koht alternatiivse lasteaia- või lastehoiukohaga.

Ebasoovitavate mõjude risk:

Uus süsteem võimaldab aegsasti arvestada laste ja perede vajadustega. Kohaliku omavalitsuse üksused peaksid järgima uusi põhimõtteid ja menetlustähtaega lasteaikoha tagamisel ning neid ka vanematele selgitama. Vanema informeerimise all peetakse silmas proaktiivset ja avalikku infot, mille alusel on vanemal võimalus lasteaia- või lastehoiukoha osas otsus langetada. Muudatus ei mõjuta seega oluliselt kohaliku omavalitsuse üksuste lasteaikoha tagamise korda ja põhimõtteid.

Kohaliku omavalitsuse üksustele võib ebasoovitav mõju avalduda selles, et lasteaikohtade vajadust võib olla keeruline väga täpselt ette näha. Uute kohtade loomine on paratamatult aeganõudev ja ressursimahukas. Samas peaksid omavalitsustel siiski olema andmed rahvastiku liikumise kohta ja kogemused varasemate taotluste menetlemisest. Selle põhjal peaks olema võimalik vajaminevat lasteaikohtade arvu prognoosida ja muutustele operatiivselt reageerida, et taotlejale kahe kuu jooksul lasteaikoht eraldada. Ebasoovitav mõju võib avalduda ka selles, kui lapsevanem esitab taotluse vahetult pärast lapse sündi, sest siis võib kohaliku omavalitsuse üksusel vähese info tõttu olla keerulisem kahe kuu jooksul sobivat vaba lasteaikohta leida. Esiteks aitab seda riski maandada kohaliku omavalitsuse üksusele antud volitus kehtestada lasteaeda vastuvõtu ja sealt väljaarvamuse kord. Korras saab lasteaikoha andmise menetluse täpsemalt reguleerida, näiteks selles osas, millal lapsevanemad saavad kohataotlusi esitada. Kohustus lahendada taotlus kahe kuu jooksul tuleb seadusest ja seda menetluskorras muuta ei saa. Teiseks on riski maandamiseks võimalik kasutada ja arendada olemasolevaid tarkvaralahendusi lasteaikoha tagamiseks. Praeguseks kasutab ligi 20% kohaliku omavalitsuse üksustest lasteaikohtade määramisel elektroonilisi süsteeme ja mehhanisme, mis võimaldavad sätestatud prioriteete arvesse võttes lasteaikohti määrata. Samuti aitab riske maandada erasektori kaasamine lasteaikohtade pakkumisse.

Muudatus võimaldab kohaliku omavalitsuse üksustel alushariduse tagamisel lähtuda kohalikest oludest ning laste ja perede vajadustest, soodustades seeläbi regionaalset arengut. Ebasoovitavate mõjude riski saab seetõttu hinnata pigem väikseks.

Muudatusega kaasneva mõju valdkond III: majanduslik mõju: mõju ettevõtete tegevusele

Muudatusest mõjutatud sihtrühm valdkonnas

386 lapsehoiuteenuse osutajat (Majandustegevuse registri 2021. aasta andmed), 59 eralasteaeda (EHISe 2021/2022. õa andmed)

Sihtrühmale avalduva mõju kirjeldus ja järeldus selle olulisuse kohta

Mõju avaldumise sagedus ja ulatus:

Muudatuse mõjul võib kohaliku omavalitsuse üksus kasutada lasteaiakohtade tagamisel mehhanisme, mille kaudu saab lasteaiakohti jagada võrdsetel alustel munitsipaal- ja eralasteaias ning -lastehoius. Kui kohaliku omavalitsuse üksus võimaldab vanema nõusolekul lapsele lasteaiakoha eralasteaia või -lastehoiu kaudu, peab ta eelnõu kohaselt lasteaiakohta finantseerima munitsipaallasteaiaga samadel alustel. Muudatusel on positiivne mõju erasektori majandustegevusele, sest lasteaiakoha pakkumisega seotud avalikku ülesannet saavad täita eralasteaiad, kui kohaliku omavalitsuse üksusel ei ole võimalik tagada piisaval hulgal kohti munitsipaallasteaias. Muudatus puudutab samaväärselt lastehoidusid, kuid lastehoidudes on võimalik kohta pakkuda vaid pooleteise- kuni kolmeaastastele lastele.

Ebasoovitavate mõjude risk:

Ebasoovitavaks mõjuks on risk, et kohaliku omavalitsuse üksus ei kaasa lasteaiakohtade tagamisel piisaval määral lastehoiu pidajaid. Riski aitab maandada eelnõus sätestatud muudatus, mille kohaselt lastehoiud saavad haridussüsteemi osaks. Lastehoidusid käsitletakse edaspidi haridusasutustena, kus 1,5–3aastaste laste üldoskuste arengut toetades luuakse alus edaspidiseks alushariduse omandamiseks lasteaias. Seega on kohaliku omavalitsuse üksusel põhjust teha lasteaiakohtade tagamisel koostööd nii lastehoidude kui lasteaedadega.

7.3. Kavandatav muudatus 2 (Töötajate kvalifikatsiooninõuded)

Alushariduse ja lapsehoiu seaduses reguleeritakse edaspidi töötajate kvalifikatsioonile esitatavad nõuded, mis praegu on esitatud eraldi määrustes. Võrreldes kehtiva seadusega tunnistatakse kehtetuks lasteaia personali miinimumkoosseis ning õpetajate ja eripedagoogide atesteerimise tingimused ja kord, mille asemel rakendatakse kutse omistamise süsteemi. Käesoleva eelnõu kohaselt on lasteaia õppe- ja kasvatustegevusega seotud töötajad direktor, õpetaja, abiõpetaja ja tugispetsialistid. Lisaks võib lasteaia pidaja vajaduse korral luua täiendavaid ametikohti, et käesolevas seaduses sätestatud ülesandeid täita (nt ametikoht tugiteenuste tagamiseks ja/või õppealajuhataja ametikoht).

Eelnõuga tõstetakse direktori ja õppealajuhataja kvalifikatsiooninõudeid, milleks on edaspidi magistrakraad või sellele vastav kvalifikatsioon ning pedagoogilised ja juhtimiskompetentsid. Lasteaia õppekava rakendamise, turvalise õpi- ja kasvukeskkonna tagamisega, õpetajate ja abiõpetajate professionaalse arengu toetamise ja täienduskoolitustega ning vanematega koostöö korraldamisega seotud ülesannete täitmiseks võib lasteaia pidaja eelnõu kohaselt luua ka õppealajuhataja ametikoha. Kui direktor juhib lasteaeda, millel on mitu tegevuskohta, võib lasteaia pidaja luua õppealajuhataja ametikoha igale tegevuskohale.

Õpetaja kvalifikatsiooninõuded on kõrgharidus ja õpetaja kutse või kõrgharidus ja pedagoogilised kompetentsid. Abiõpetaja kvalifikatsiooninõuded on vähemalt keskharidus ja lapsehoidja kutse või vähemalt keskharidus ja pedagoogilised kompetentsid.

Kutsealasil reguleerivate õigusnormide vastuvõtmisele eelnevat proportsionaalsuse kontrolli kohta vaata analüüsi seletuskirja punktis 6.1.

Muudatusega kaasneva mõju valdkond I: sotsiaalsed, demograafilised mõjud

Muudatusest mõjutatud sihtrühm valdkonnas

Eestis on kokku 85 492 ühe- kuni kuueaastast eelkooliealist last (Eesti Statistikaameti 1. jaanuari 2021. aasta andmed).

Õpetajaid on 7661, õpetajat abistava töötajaid on 3809 ja direktoreid on 597. Lasteaias loodud ametikohtade ja tegelikult töötavate isikute arv võib erineda, sest ühte ametikohta võib täita ka mitu inimest. Munitsipaallasteaedu on 538 ja eralasteaedu 59 (EHISe 2021/2022. õa andmed).

Sihtrühmale avalduva mõju kirjeldus ja järeldus selle olulisuse kohta

Mõju avaldumise sagedus ja ulatus:

Õpetajad ja abiõpetajad toetavad pooleteise- kuni seitsmeaastaste laste üldoskuste (mängu-, tunnetus- ja õpioskuste, sotsiaalsete ja eneseregulatsiooni oskuste) ja valdkondlike teadmiste (keel ja kõne, mina ja keskkond, matemaatika, kunst, liikumine ja muusika) arengut ja alushariduse omandamist, kujundades seeläbi lapse koolivalmidust.

Käesolevas eelnõus kehtestatud töötajate kvalifikatsiooninõuetega tagatakse, et lasteaedades on pädevad ja professionaalsed töötajad, kes laste alushariduse omandamist toetavad. See lisab kindlustunnet ka vanematele. Direktori kvalifikatsiooninõuete tõstmise ja abiõpetajate kvalifikatsiooninõuete kehtestamisega luuakse eeldused töötajate professionaalseks arenguks, millel on pikaajaline positiivne mõju laste arengutulemustele. Muudatuse tulemusel paraneb õppe- ja kasvatustegevuse kvaliteet ning täiustatakse õppe- ja kasvatustegevuse sisu. Mõju võib olla negatiivne lasteaia töötavate abiõpetajate, direktorite ja õppealajuhatajate suhtes, kes ei vasta seaduseelnõus sätestatud kvalifikatsiooninõuetele. Negatiivse mõju minimeerimiseks rakendatakse kvalifikatsiooninõuete osas üleminekuaega kuni 2027. aasta 1. septembrini.

Ebasoovitavate mõjude risk:

Muudatusega võib kaasneda lasteaedade tegevuse reorganiseerimine ning muutunud kvalifikatsiooninõuete tõttu võib tekkida töötajate liikuvuse risk. See võib põhjustada lastele ja vanematele ebamugavust muudatustega kohanemisel ja vähendada nende rahulolu. Riski aitab maandada kvalifikatsiooninõuetes sätestatud alternatiiv, mis sarnaselt kehtiva regulatsiooniga võimaldab lasteaeda tööle asuda inimesel, kellel on muu kõrgharidus ja pedagoogilised kompetentsid. Lasteaia direktor ja pidaja saavad kvalifikatsiooninõuete seotud negatiivsete mõjude vähendamiseks strateegiliselt kavandada töötajate esma- ja täiendusõpet. Lisaks saavad lasteaia direktor ja pidaja leevendada muudatusega kaasnevaid negatiivseid mõjusid, tehes vajalikke rühmameeskonna koosseisu muudatusi, nt võimaldades õpetajatel, kelle kvalifikatsioon ei vasta nõuetele, asuda tööle abiõpetajana ja/või muuta lasteaedade töökorraldust. Vanema jaoks on võimalik mõjusid minimeerida, alustades personalimuudatustega uutes ja alustavates rühmades ning võimalusel vältides muudatusi rühmades, kus lapsed on õpetajatega kohanenud ja harjunud.

Muudatusega kaasneva mõju valdkond II: mõju kohaliku omavalitsuse üksuse korraldusele

Muudatusest mõjutatud sihtrühm: 79 kohaliku omavalitsuse üksust

Sihtrühmale avalduva mõju kirjeldus ja järelendus selle olulisuse kohta

Mõju avaldumise sagedus ja ulatus:

Töötajate kvalifikatsiooninõuete muutumisega seonduvaid potentsiaalseid mõjusid saavad kohaliku omavalitsuse üksused vähendada strateegilise planeerimise ja efektiivse personalipoliitika abil. Eelnõu toetab lasteaia eripärast ja piirkondlikest võimalustest lähtuva töökorralduse rakendamist lasteaias. Näiteks saavad kohaliku omavalitsuse üksused muudatuse mõjul tagada lastele kvaliteetse alushariduse ka olukorras, kui piirkonnas ei ole võimalik leida rühma teist kõrgharidusega õpetajat, kuid on olemas abiõpetajaks sobivad kandidaadid, kelle professionaalsed teadmised ja oskused (töökogemus, läbitud pedagoogiline esma- ja täiendusharidus) võimaldavad neil laste õppe- ja kasvatustegevust õpetaja juhendamisel tulemuslikult toetada. Sellisel juhul on lasteaias ja/või kohaliku omavalitsuse üksuses võimalik senise kahe õpetaja ja ühe abiõpetajaga töökorralduse asemel rakendada ühe õpetaja ja kahe abiõpetajaga töökorraldust.

EHISE 10.11.2021 seisuga ei vasta munitsipaallasteaedades keskmiselt 12% õpetajatest kehtestatud kvalifikatsiooninõuetele. Neist suurem osa sobib tänu oma eelnevale haridus- ja töökogemusele töötama abiõpetajana. Kolmandikul õpetajat abistavatest töötajatest on rohkem kui 10-aastane lasteaias töötamise kogemus ning nad on läbinud erinevaid tervisekaitse-, pedagoogilisi või lapsehoidja- ja meeskonnatöökoolitusi.

Kohaliku omavalitsuse üksustes suureneb vajadus õpetajate ja abiõpetajate esma- ja täiendusõppeks. Abiõpetajate kutsealast ettevalmistust toetatakse kutsekoolide esma- ja õpipõisiõppe ning lasteaiasiseste koolitustega. Muudatusest tulenevalt võib kasvada vajadus õpetajate tasemekoolituseks, mida pakuvad Tallinna Ülikool ja Tartu Ülikool.

Tabel 1. Koolieelsete lasteasutuste õpetajate kõrgeim kvalifikatsioon EHISE 10.11.2021 seisuga

Kõrgeim kvalifikatsioon (kvalifikatsiooniraamistikus)	Õpetajate arv	Õpetajate osakaal %
Põhiharidus või vastav kvalifikatsioon	29	0
Keskharidus või vastav kvalifikatsioon	1296	16
Kesk- ja kõrghariduse vaheline kvalifikatsioon	898	11
Rakenduskõrgharidus või vastav kvalifikatsioon või Bakalaureusekraad või vastav kvalifikatsioon	4114	51
Magistrikraad või vastav kvalifikatsioon	1630	20
Magistri- ja doktorikraadi vaheline kvalifikatsioon	39	0
Doktorikraad	3	0
teavitamata	3	0
Kokku	8012	100

Märkused:

Õpetajate jaotus kõrgeima kvalifikatsiooni alusel (kõrgeim formaalharidustase kvalifikatsiooniraamistikus).

Õpetajate ametikohtade lõikes on õpetajate arv kokku suurem kui õpetajate tegelik koguarv, sest osa õpetajatest töötab rohkem kui ühel õpetaja ametikohal ja need õpetajad kajastuvad andmetes mitmekordselt.

Tabel 2. Koolieelsete lasteasutuste direktorite ja õppealajuhatajate kõrgeim kvalifikatsioon EHISE 10.11.2021 seisuga

Kõrgeim kvalifikatsioon	Ametikohtade nimetused					
	Juhtide arv kokku	Juhtide osakaal %	Direktorite arv	Õppealaju hatajate arv	Direktorite osakaal %	Õppealaju hatajate osakaal %
Keskharidus või vastav kvalifikatsioon	9	1	3	6	1	1
Kesk- ja kõrghariduse vaheline kvalifikatsioon	6	1	3	3	1	1
Rakenduskõrgharidus või vastav kvalifikatsioon või Bakalaureusekraad või vastav kvalifikatsioon	330	32	162	169	27	38
Magistrikrad või vastav kvalifikatsioon	646	63	397	253	67	58
Magistri- ja doktorikraadi vaheline kvalifikatsioon	29	3	22	7	4	2
Doktorikraad	6	1	4	2	1	0
Kokku	1026	100	591	440	100	100

Märkus:

Juhtide ametikohtade lõikes on juhtide arv kokku suurem kui juhtide tegelik koguarv, sest väike arv juhte töötab kahel ametikohal ja nemad kajastuvad andmetes mitmekordselt.

EHISE 10.11.2021 seisuga töötas lasteaedades (sh eralasteaedades) kokku 8012 õpetajat, kellest 51% on rakenduskõrghariduse või bakalaureusekraadiga ja 20% magistrikraadi või -tasemega. Direktoreid ja õppealajuhatajaid oli tööl 1026, kellest 67% on vähemalt magistrikraadi või -tasemega. Eelnõus on sätestatud ülemineku periood vastava kvalifikatsiooni omandamiseks kuni 1. septembrini 2027. Ülikoolid loovad juurde magistriõppe võimalusi lisaks senistele ka avatud akadeemia, eksternõppe ja mikrokraadi omandamise kaudu. Töötajate koosseisu muudatused lasteaedades puudutavad lasteaia pidajaid ühekordselt. Seejärel on tegu tavapärase töökorralduse osaga.

Ebasoovitavate mõjude risk:

Lasteaedade miinimumkoosseisu kehtetuks tunnistamine võib põhjustada alushariduse kvaliteedi languse riski kohaliku omavalitsuse üksustes, kus ilma süsteemse kvaliteedianalüüsita ning töötajate tööaja ja -ülesannete analüüsita vähendatakse lasteaedade töötajate ametikohtade arvu. Riski aitab maandada kohaliku omavalitsuse üksuste teavitamine ja nõustamine alushariduse ja lapsehoiu personalijuhtimise küsimustes.

Muudatusega kaasneva mõju valdkond III: majanduslik mõju lasteaedadele

Muudatusest mõjutatud sihtrühm valdkonnas

597 lasteaeda (EHISE 2021/2022. õa andmed).

Sihtrühmale avalduva mõju kirjeldus ja järeldus selle olulisuse kohta

Mõju avaldumise sagedus ja ulatus:

Muudatus mõjutab lasteaia töötajaskonna professionaalsust õppe- ja kasvatustegevuste läbiviimisel ning laste arengu toetamisel. Võrreldes kehtiva KELSiga ei kehtesta haridus- ja teadusminister edaspidi lasteaia personali miinimumkoosseisu ning õpetajate ja eripedagoogide atesteerimise tingimusi ja korda. Lasteaia direktor lähtub õpetaja kompetentside hindamisel õpetaja 6. taseme kutsestandardist ja abiõpetaja hindamisel lapsehoidja 4. taseme kutsestandardist.

Muudatus suurendab lasteaia pidaja otsustuspädevust töötajate koosseisu määramisel ja õpetajate professionaalse arengu hindamisel ja toetamisel. Eelnõu kohaselt peab lasteaiarühmades tagama vähemalt ühe kõrgharidusega ja täistööajaga töötava õpetaja, kes juhib rühmameeskonda ning loob kolleege kaasates lastele võimalused kvaliteetse alushariduse omandamiseks.

Ebasoovitavate mõjude risk:

Miinimumkoosseisu kaotamisega ei sätestata eelnõus muusika- ja liikumisõpetaja ametikohta, mis võib selle ametikoha pidajatele tuua kaasa vääriti mõistmise, nagu ei väärtustataks käesoleva eelnõuga muusika- ja liikumisõpetaja tööd. Muusika- ja liikumisõpetaja

ametikohtade kadumist alushariduse seaduse eelnõuga ei kavandata. Eelnõu kohaselt on lasteaia pidaja kohustus tagada, et lasteaia töötajate üldarv ja kvalifikatsiooninõuetele vastavate töötajate arv on piisav, et kindlustada riiklikus õppekavas sätestatud valdkondades, sh muusikas ja liikumises, lapse eeldatavate arengutulemuste saavutamine. Lapse muusikalise või füüsilise arengu toetamine ja eeldatavate arengutulemuste saavutamine vastavas valdkonnas eeldab professionaalselt ja järjepidevalt läbiviidud muusika- ja liikumistegevusi lasteaias. Muusika- ja liikumisõpetaja ametikoht ei saa seetõttu olla lasteaias senisest vähem tähtis, vaid selle valdkonna tegevuste kavandamine ja läbiviimine muutuvad senisest oluliselt paindlikumaks.

7.4. Kavandatav muudatus 3 (Lapse arengu toetamine)

Lapse arengu toetamise, lapsele vajaliku toe väljaselgitamise ja rakendamise korraldus lähtub kogu üldhariduses haridustasemest sõltumata ühtsetest põhimõtetest.

Muudatusega kaasneva mõju valdkond I: sotsiaalsed, demograafilised mõjud

Muudatusest mõjutatud sihtrühm valdkonnas

Eestis on kokku 85 492 ühe- kuni kuueaastast eelkooliealist last (Eesti Statistikaameti 1. jaanuari 2021. aasta andmed). EHISE 10.11.2021 andmetel on laste arv lasteaedades 66 976, neist haridusliku erivajaduse märgena (v.a andekus ja muu kodune keel) lapsi oli 14 367 (s.o 21% kõigist lastest). Eri- ja sobitusrühmas käivate laste arv oli 2770 (s.o 4% kõigist lastest).

Sihtrühmale avalduva mõju kirjeldus ja järeldus selle olulisuse kohta

Mõju avaldumise sagedus ja ulatus:

Võrreldes kehtiva KELSiga hakkavad lapse arengu toetamisel lasteaedadele kehtima üldhariduskoolidega samad põhimõtted. Erivajadusega lastele vajaliku toe pakkumise korraldus muutub sõltumata haridustasemest sarnaseks ja lähtub laste individuaalsetest vajadustest. Lapse toe vajaduse esmaseks hindajaks ja toe pakkujaks lasteaias on õpetajad. Kui üldise toe raames pakutavast õpetaja individuaalsest lisajuhendamisest, tugispetsialisti teenusest ja väiksemas grupis (alarühm) või individuaalselt läbiviidavast õppes ei piisa, võib rakendada tõhustatud tuge või erituge. Eelnõuga kaotatakse jäik erirühmade jaotus ja rühma täituvuse piirnormid ning luuakse senisest paindlikumad võimalused iga lapse arengu toetamiseks, lähtudes seejuures lapse toe vajadusest ja mahust, mitte meditsiinilisest diagnoosist. Kehtivas seaduses nõustamismeeskonna poolt tehtavaid otsused sobitus- või erirühma vastuvõtmiseks käsitletakse eelnõu kohaselt edaspidi soovitusena tõhustatud või eritoe rakendamiseks.

Erinevalt kehtivast KELSist, kus sätestatakse, et lapsele tagatakse lasteaias vajaduse korral logopeedi ja eripedagoogi või muu tugiteenus, on eelnõus avatud muu tugiteenuse sisu. Praegune põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse alusel kehtestatud tugispetsialistide teenuse kirjeldus ja teenuse rakendamise kord hõlmab edaspidi ka lasteaedasisi. Muudatus on kooskõlas Riigikontrolli tugiteenuste auditi soovitustega soodustada tugiteenuste terviklikku tagamist lasteaedades ja koolides ning tuua planeeritavas alushariduse ja lapsehoiu seaduses selgelt välja, millised tugispetsialisti teenused peavad olema lasteaedades tagatud. Ühtsed kvalifikatsiooninõuded ja teenuse standardid võimaldavad kohaliku omavalitsuse üksustel tugispetsialistide teenust haridusvõrgus tervikuna paindlikumalt korraldada.

Mõju lastele ja nende vanematele on oluline, kuid see mõju on positiivne, kuna eeldavalt saavad lapsed senisest vajaduspõhisemat tuge. Toe pakkumine lapsele lähtub edaspidi enam lapse individuaalsetest vajadustest, mitte niivõrd diagnoosist või puudest.

Ebasoovitavate mõjude risk:

Lasteaias pakutava toe lahti sidumine puudest ja sellega kaasnev vähesem arstikülastuste vajadus võib mõnel juhul vähendada erivajaduse varajast märkamist. Riski aitab maandada süsteemne infovahetus tervishoiusüsteemiga.

Muudatusega kaasneva mõju valdkond II: mõju kohaliku omavalitsuse üksuse korraldusele

Muudatusest mõjutatud sihtrühm: 79 kohaliku omavalitsuse üksust

Sihtrühmale avalduva mõju kirjeldus ja järelendus selle olulisuse kohta

Mõju avaldumise sagedus ja ulatus:

Eelnõuga ei muudeta kohaliku omavalitsuse üksuste vastustust lapsele vajaliku toe tagamisel. Sarnaselt kehtiva seadusega näeb ka eelnõu ette, et lapse haridusliku erivajaduse väljaselgitamiseks ja lapsele vajaliku toe pakkumiseks loob võimalused lasteaia pidaja ja selle korraldab direktor.

Eelnõu kohaselt sisustatakse kehtivas seaduses sätestatud muu tugiteenus ning kehtestatakse tugispetsialistide teenuse kirjeldus ja teenuse rakendamise kord. Eri liiki tuge vajavate laste arvu info aitab kohaliku omavalitsuse üksusel oma ressursse paremini planeerida ja jaotada, nt kavandada lasteaia- ja lastehoiukohti ning tugispetsialistide teenuseid.

Ebasoovitavate mõjude risk:

Lasteaia pidajate koormus võib tugiteenuste osutamise süsteemi ümberkorraldamisel ja selle ühtlustamisel PGSiis sätestatuga ajutiselt mõnevõrra kasvada. Riski aitab maandada tugisüsteemide läbimõeldum ja efektiivsem korraldus, samuti lasteaia või kohaliku omavalitsuse üksuste omavaheline koostöö tugiteenuste võimaldamisel.

Muudatusega kaasneva mõju valdkond III: majanduslik mõju: mõju ettevõtete tegevusele

Muudatusest mõjutatud sihtrühm valdkonnas: 59 eralasteaeda (EHISE 2021/2022. õa andmed)

Sihtrühmale avalduva mõju kirjeldus ja järelendus selle olulisuse kohta

Mõju avaldumise sagedus ja ulatus:

Lapse arengu toetamise, lapsele vajaliku toe väljaselgitamise ja rakendamise korralduse ühtlustamine põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse regulatsiooniga ei mõjuta vahetult erivajadusega laste arvu ega nende vajadust saada tugiteenuseid.

Ebasoovitavate mõjude risk:

Senised eralasteaiad ei suuda täita kavandatud regulatsiooniga kehtestatud nõudeid ja tagada tugiteenuste kättesaadavust, mistõttu osa eralasteaadadest võivad tegevuse lõpetada.

7.5. Kavandatav muudatus 4 (Tugispetsialistide lähtetoetus)

Pärast kõrghariduse omandamist esmakordselt lasteaeda logopeedina, eripedagoogina, psühholoogina või sotsiaalpedagoogina tööle asuval tugispetsialistil on õigus taotleda lähtetoetust.

Muudatusega kaasneva mõju valdkond I: sotsiaalsed, demograafilised mõjud

Muudatusest mõjutatud sihtrühm valdkonnas

Tugispetsialisti kvalifikatsiooninõuetele vastava erialase kõrgharidusõppe lõpetajad, suurusjärgus 100 lõpetajat aastas (EHISE andmed).

Sihtrühmale avalduva mõju kirjeldus ja järeldus selle olulisuse kohta

OSKA haridusvaldkonna tööjõuvajaduse uuringu (2018)⁷⁵ kohaselt on spetsialistide kasvu- ja asendusvajadusest lähtudes haridussüsteemis lähiaastatel juurde vaja nii logopeede, eripedagooge kui ka psühholooge. Tugispetsialistide puudusele haridusasutustes on viidanud nii Riigikontrolli 2020. aasta tugiteenuste audit kui ka Centari 2021. aasta alushariduse ja lapsehoiu uuring.

Soodustamaks ülikooli lõpetanute tugispetsialistina koolis tööle asumist, kehtestati 2018. aastal põhikooli- ja gümnaasiumiseadusega tugispetsialisti lähtetoetus. 2019. aastast laienes tugispetsialisti lähtetoetuse taotlemise õigus ka kutsõppeasutuse tugispetsialistidele. EHISE andmete järgi on võrreldes seadusemuudatusele eelnenud ajaga koolides töötavate tugispetsialistide arv kasvanud 40%, samas kui lasteaia tugispetsialistide arv on samal perioodil suurenenud 12% võrra. Tugispetsialistide lähtetoetuse taotlemise korra laiendamisega alushariduse tugispetsialistidele luuakse loodetavasti eeldused tugispetsialistide lisandumiseks ka alushariduse valdkonda.

Kuna tugispetsialistidelt nõutav kvalifikatsioon on sama nii üldhariduskoolides, kutseõppeasutustes kui ka lasteaedades, on õiglane laiendada lähtetoetuse taotlemise õigust ka lasteaedades töötavatele tugispetsialistidele.

Muudatusega kaasneva mõju valdkond II: mõju kohaliku omavalitsuse üksuse korraldusele

Muudatusest mõjutatud sihtrühm: 79 kohaliku omavalitsuse üksust

Sihtrühmale avalduva mõju kirjeldus ja järeldus selle olulisuse kohta

Mõju avaldumise sagedus ja ulatus:

Lähtetoetuse taotlemise õiguse laiendamine alushariduse tugispetsialistidele muudab lasteaeda tööle asumise alustava spetsialisti jaoks atraktiivsemaks ja eeldatavasti suureneb lasteaeda tööle asuvate tugispetsialistide arv. See omakorda toetab erivajaduste võimalikult varajast märkamist ja õigeaegse abi kättesaadavust lastele, et ennetada suurema toe vajadust tulevikus ja järgmistel haridustasemetel.

Muudatusega kaasneva mõju valdkond III: majanduslik mõju: mõju riigieelarvele

---

⁷⁵ [OSKA haridusvaldkonna tööjõuvajaduse uuring](#), SA Kutsekoda 2018.

Võttes arvesse kooli tugispetsialistide poolt aastas esitatud lähtetoetuse taotluste hulka (27–29 taotlust) ja lähtetoetuse suurust (15 978,75 eurot), on lähtetoetuse taotlemise õiguse laienemisega kaasnev prognoositav kulu 430 000–460 000 eurot aastas.

7.6. Kavandatav muudatus 5 (Riskianalüüsi koostamise nõue)

Rahvatervise seaduse alusel kehtestatud „Tervisekaitsenõuded lapsehoiuteenusele“ ja „Tervisekaitsenõuded koolieelse lasteasutuse maa-alale, hoonetele, ruumidele, sisustusele, sisekliimale ja korrashoiule“ tunnistatakse kehtetuks. Edaspidi reguleeritakse lastehoidude tervisekaitsenõudeid Vabariigi Valitsuse määrusega „Lastehoiu tervisekaitsenõuded lastehoidudele“ ja lasteaia õpi- ja kasvukeskkonna nõudeid Vabariigi Valitsuse määrusega „Lasteaia õpi- ja kasvukeskkonna nõuded“. Nõuded kehtestatakse laste arengu toetamiseks, tervise kaitseks, turvaliseks ning ohutuks õppe- ja kasvatustegevuse korraldamiseks vajalike tingimuste loomiseks.

Riskianalüüsi koostamise kohustus lasteaedadele ja lastehoidudele ei ole uus võrreldes kehtiva sotsiaalministri 24.09.2010 määruse nr 61 “Tervisekaitsenõuded koolieelses lasteasutuses tervise edendamisele ja päevakavale” §-ga 5. Samuti peavad lastehoiud juba kehtiva korra alusel lähtudes sotsiaalministri 12.03.2007 määruse nr 28 “Tervisekaitsenõuded lapsehoiuteenusele” § 5 alusel koostama riskianalüüsi. Lasteaial on edaspidi kohustus koostada riskianalüüs õpi- ja kasvukeskkonna nõuete alusel. Lastehoiud peavad koostama riskianalüüsi kehtestatud tervisekaitsenõuete tagamiseks. Riskianalüüs tuleb koostada üks kord kolme aasta jooksul. Seega jääb muudatuse tulemusel halduskoormus samaks. Riskianalüüs on nii lasteaias kui ka lastehoius riikliku ja haldusjärelvalve teostamise aluseks.

Lisaks tunnistatakse kehtetuks määrus „Tervisekaitsenõuded koolieelses lasteasutuses tervise edendamisele ja päevakavale“. Lasteaia päevakava nõuded kehtestab alushariduse riiklik õppekava. Lastehoiu päevakava nõue kehtestatakse lastehoidude tervisekaitsenõuetes.

Muudatusega kaasneva mõju valdkond II ja III: mõju Terviseametile, Päästeametile ning Haridus- ja Teadusministeeriumile järelevalve teostamisel ja kohaliku omavalitsuse üksuse korraldusele ning majanduslik mõju ettevõtete tegevusele

Muudatusest mõjutatud sihtrühmad: lasteaedade ja lastehoidude pidajad: 79 kohaliku omavalitsuse üksust, 386 lapsehoiuteenuse osutajat (Majandustegevuse registri 2021. a andmed), 59 eralasteaeda (EHISE 2021/2022. õa andmed); lisaks Terviseamet, Päästeamet, Haridus- ja Teadusministeerium

Sihtrühmadele avalduva mõju kirjeldus ja järelendus selle olulisuse kohta

Mõju avaldumise sagedus ja ulatus:

Eelnõu kohaselt peavad lasteaed ja lasteaia pidaja rühmade moodustamisel lähtuma õpi- ja kasvukeskkonna nõuetest, mis on vajalikud lapse arengu toetamiseks, tervise ja ohutuse tagamiseks, õppe- ja kasvatustegevuse korraldamiseks ning õppekava rakendamiseks vajalike tingimuste loomiseks. Õpi- ja kasvukeskkonna nõuete tagamiseks koostab lasteaed riskianalüüsi (vt täpsemalt seletuskirja vastavast osast). Võrreldes kehtiva KELS-i § 11 lõike 2 punktiga mõjutab käesolev muudatus positiivselt lasteaedade pidajaid, sest õigusnormide killustatust on vähendatud ja edaspidi kehtestatakse nõuded ühtsetel alustel.

Uue määrusega ei muudeta nõudeid võrreldes kehtivate õigusaktidega rangemaks, vaid üldisemaks. See annab lasteaia pidajale võimaluse tagada kehtestatud nõuete täitmine lasteaiale sobival viisil, lähtudes õigusaktides sätestatud nõuetest. Määruses on säilinud nõuded, mis on lapse arengu toetamiseks ja turvalise füüsilise keskkonna tagamiseks kõige olulisemad.

Eelnõu alusel kehtestab Vabariigi Valitsus määrusega lastehoidude tervisekaitse nõuded. Võrreldes kehtivate õigusaktidega ei muudeta ka hoidudele suunatud määruses nõudeid rangemaks. Nõuete tagamiseks peab lastehoiu pidaja koostama riskianalüüsi.

Ebasoovitavate mõjude risk:

Ebasoovitavaks mõjuks nii lasteaedade kui lastehoidude osas võib pidada riski, et lasteaia või lastehoiu pidaja ei taga riskianalüüsi koostamise kohustusest kinnipidamist, mis võib kaasa tuua riskide realiseerumise lasteaias või lastehoius. Lisaks võib ette tulla olukordi, et lasteaed ei arvesta riskianalüüsi tulemustega arengukava koostamisel ja asutuse strateegiliste eesmärkide planeerimisel. Asutuse strateegiline areng ei pruugi nimetatud olukordades olla kooskõlas tegelike arendusvajadustega. Riski maandamiseks on järelevalveorganitel võimalik pöörduda lasteaia ja lastehoiu pidaja poole nõuete täitmiseks.

7.7. Kavandatav muudatus 6 (Lapsehoiuteenuse ümberkorraldamine lastehoiuks)

Praegu sotsiaalhoolekande seaduse alusel tegutsevad ja 1,5–3aastastele lastele lapsehoiuteenust osutavad lastehoiud tuuakse käesoleva eelnõu jõustumisel sotsiaalvaldkonnast üle haridusvaldkonda. Nimetatud sihtgrupi lastehoidude pidajad tegutsevad praegu Sotsiaalkindlustusameti poolt väljastatud tegevusloa alusel. Eelnõu jõustumisel saab lastehoiu tegevuslubade väljastajaks ja järelevalve teostajaks Haridus- ja Teadusministeerium. Lapsehoiuteenuse osutajad tuuakse sotsiaalvaldkonnast haridusvaldkonda üle käesolevas eelnõus kehtestatud üleminekusätete alusel. Eelnõus sätestatud nõuete rakendamiseks on lastehoidudele ette nähtud piisav aeg uue õigusliku korraga harjumiseks.

Ületoomine käesoleva eelnõu kontekstis tähendab, et seniste lapsehoiuteenuse osutajate tegevus peab edaspidi vastama alushariduse ja lapsehoiu seaduses sätestatud nõuetele. Eelnõuga ei muudeta lastehoidudele kehtestatud nõudeid kehtiva korraga võrreldes rangemaks. Lapsehoiuteenuse ületulekuga seotud muutus väljendub eelkõige sihtrühma määratluses: eelnõu kohaselt on lastehoiu näol tegemist haridusasutusega, kus hoitakse 1,5–3-aastaseid lapsi ja toetatakse alushariduse riikliku õppekava alusel nende üldoskuste arengut. Kirjeldatud ülesannete täitmiseks on lastehoiul eelnõu jõustumisel kohustus koostada tegevuskava, mille sisu ja ülesehitust reguleerib alushariduse ja lapsehoiu seadus.

Seaduse koostamisel on arvestatud kehtivat sotsiaalhoolekande seadusest tulenevat regulatsiooni ja seda on kujundatud haridusvaldkonnale vastavaks. Teatud nõudeid on täpsustatud, näiteks peab lastehoiu pidaja alushariduse ja lapsehoiu seaduse alusel edaspidi lapse üldoskuste arengu toetamiseks alushariduse riikliku õppekava alusel koostama lastehoiu tegevuskava.

Kättesaadavuse ja rahastamise osas nõudeid ei muudeta, kuid täpsustatakse kohaliku omavalitsuse üksuse kohustusi alushariduse kättesaadavuse tagamiseks, mis võib mõjutada positiivselt lastehoiu pidajate majandustegevust. Seniste tervisekaitse nõuete asemel peavad lapsehoiuteenuse osutajad edaspidi vastama Vabariigi Valitsuse määrusega kehtestatud lastehoiu tervisekaitse nõuetele ja koostama riskianalüüsi käesolevas seaduses sätestatud korras.

Eralastehoiu pidaja tagab eralastehoiu rahastamise. Kohaliku omavalitsuse üksus kehtestab eralasteaia ja eralastehoiu rahastamise tingimused ja korra, arvestades käesolevas seaduses sätestatud.

Muudatusega kaasneva mõju valdkond I: sotsiaalsed, demograafilised mõjud

Muudatusest mõjutatud sihtrühm valdkonnas

Eestis on kokku 85 492 ühe- kuni kuueaastast eelkooliealist last (Eesti Statistikaameti 1. jaanuari 2021. aasta andmed). Eestis on 386 eralastehoidu (Majandustegevuse registri 2021. aasta andmed). Seega on muudatusest mõjutatud sihtrühm pigem väike.

Sihtrühmale avalduva mõju kirjeldus ja järelendus selle olulisuse kohta

Mõju avaldumise sagedus ja ulatus:

Lastehoidude tegevuslubadega seotud teave on edaspidi avalikustatud hariduse infosüsteemis, mis võimaldab vanematel veenduda, kas nende senine lastehoid vastab alushariduse ja lapsehoiu seaduses kehtestatud kohustuslikele tingimustele. Senised lapsehoiuteenuse osutajad, kes otsustavad jätkata majandustegevust käesoleva seaduseelnõu alusel, peavad oma tegevuse käesoleva eelnõuga kooskõlla viima ja neid käsitatakse edaspidi, täpsemalt alates 1. detsembrist 2022.a, lastehoiu pidajatena. See tähendab, et alushariduse tasemel tekib pooleteise- kuni kolmeaastaste laste osas täiendav regulatsioon olenemata sellest, kas lastehoiu pidaja on kohaliku omavalitsuse üksus või eraõiguslik isik. Samuti tehakse edaspidi järelevalvet lastehoidude tegevuse üle.

Lapsehoiuteenust kasutab Eesti Statistikaameti ja S-veebi 2019. aasta andmetel 14% kahe- kuni kolmeaastastest lastest. Lapsehoiuteenuse pakkujaid peavad eelnõus kehtestatud muudatusega kohanema. Tulevikus võib lastehoidude osakaal muudatuse mõjul suurened. Muudatus mõjutab positiivselt vanemaid, kelle lapsed on juba lastehoius, mis vastab käesoleva eelnõus sätestatud tingimustele. Lastehoidude haridusvaldkonda ületulekuga seotud muudatused on ühekordsed.

Kuigi lastehoidude pidamise tingimused on võrreldes lasteaedadega oluliselt leebemad, peavad senised teenuseosutajad hindama oma tegevuse jätkusuutlikust. Selleks antakse seaduse kohaselt üleminekuperiood, mille jooksul senised teenuseosutajad peavad oma tegevuse alushariduse ja lapsehoiu seaduse nõuetega kooskõlla viima. Lapsehoiuteenuse osutajad peavad sätestatud tähtajaks koostama nõuetele vastava riskianalüüsi ja lasteaia riikliku õppekava alusel lastehoiu tegevuskava.

Kavandatava seaduse mõjul ühtlustuvad järelevalvepõhimõtted lasteaedades ja lastehoidudes. See loob vanemate jaoks vajaliku õigusselguse annab suurema kindlustunde lapsehoiu kvaliteedi suhtes. Lastehoidudes käivad lapsed ja nende vanemad puutuvad muudatusega kokku ühekordselt lapsehoiu hindamissüsteemi täiustamisel. Negatiivset mõju ei avaldu.

Ebasoovitavate mõjude risk:

Kõrge risk seisneb selles, et käesoleva seaduseelnõu alusel ei saa edaspidi lastehoidudena tegutseda alla 1,5-aastastele ja üle 3-aastastele lastele lapsehoiuteenust pakkuvad lastehoiud. Madalaks saab hinnata võimalikku riski, et osades haridussüsteemi üle tulevates lastehoidudes

ei suudeta kaasa tulla eelnõus sätestatud muudatustega. Esimesel juhul tuleb osadel lapsehoiuteenuste pakkujatel oma tegevus muul õiguslikul alusel ümber korraldada või lõpetada. Teisel juhul tuleb lastehoiu tegevus lõpetada. Selle tõttu võib halveneda lastehoiuvõimaluste kättesaadavus. Teist riski aitab maandada piisav üleminekuajad lastehoidudele oma tegevuse kooskõlla viimiseks.

Kavandatava seaduse alusel on kohaliku omavalitsuse üksusel senisest parem võimalus täita talle seadusega pandud kohustust lasteaiakoha tagamisel, sest haridusvaldkond rikastub lastehoidude võrra. Kohaliku omavalitsuse üksustel suureneb muudatuse tulemusena motivatsioon erasektorilt lapsehoiuteenust sisse osta, sest ka lastehoiud toetavad eelnõu jõustumisel alushariduse riiklikule õppekavale tuginedes 1,5–3aastaste laste üldoskuste arengut ning on seeläbi senisest veel olulisemad partnerid kvaliteetse alushariduse tagamisel. Omavalitsusüksustel on lasteaiakohtade tagamisel senisest paremad võimalused lähtuda kohalikest oludest ning laste ja perede vajadustest.

Muudatus tekitab teatava kvaliteediriski, sest lasteaiakohti asendatakse mõnes piirkonnas laialdaselt lastehoiukohtadega. Lastehoiul puudub aga eelnõu kohaselt kohustus tagada kõiki lapse arenguks vajalikke tingimusi lasteaedadega sarnases mahus, nt tugispetsialistide teenuseid. Riski on võimalik maandada koostöös kohaliku omavalitsuse üksusega ning tõstes lastehoidude kvaliteeti lastehoidude tegevuslubade väljastamise, järelevalve- ja riskianalüüsi süsteemi arendamise kaudu.

Muudatusega kaasneva mõju valdkond II: mõju riigiasutuste ja kohaliku omavalitsuse üksuste korraldusele

Muudatusest mõjutatud sihtrühmad

Haridus- ja Teadusministeerium, Sotsiaalministeerium, Sotsiaalkindlustusamet, 79 kohaliku omavalitsuse üksust

Sihtrühmadele avalduva mõju kirjeldus ja järeldus selle olulisuse kohta

Mõju avaldumise sagedus ja ulatus:

Lapsehoiuteenuse ja lasteaedadega seotud andmeid hoitakse praegu erinevates infosüsteemides. Lasteaia andmed on EHISes ja lapsehoiuteenusega seotud andmeid hoitakse S-veebis. Kavandatavas seaduses on lastehoiud ja lasteaiad omandivormist sõltumata registreeritud hariduse infosüsteemis. Muudatuse elluviimiseks arendab Haridus- ja Teadusministeerium hariduse infosüsteemi ning ületulevate lastehoidude tegevuslubade andmed kantakse majandustegevuse registrist üle hariduse infosüsteemi.

Muudatus vähendab kohaliku omavalitsuse üksuste, lasteaia ja lastehoiu pidajate ning erinevate institutsioonide halduskoormust. Muudatus mõjutab Haridus- ja Teadusministeeriumi tegevust hariduse infosüsteemi arendamisel ühekordselt.

Muudatus mõjutab Sotsiaalministeeriumi ja Sotsiaalkindlustusametit vähesel määral, sest lapsehoiuteenusega seotud poliitikakujundamine ja seaduse rakendamine tuuakse edaspidi Haridus- ja Teadusministeeriumi vastutusalasse ning seetõttu väheneb poliitikakujundamise killustatus. Lapsehoiuteenuse osutajad, kes esitavad Sotsiaalkindlustusametile avalduse, et jätkavad majandustegevust käesoleva seaduseelnõu alusel lastehoiu pidajatena, tuuakse üle

Haridus- ja Teadusministeeriumi haldusalasse ja kehtivad tegevuslubade andmed kantakse majandustegevuse registrist üle hariduse infosüsteemi. Kui isik ei teavita majandustegevuse jätkamisest, tunnistab Sotsiaalkindlustusamet tema tegevusloa 2023. aasta 1. septembril kehtetuks. Sotsiaalkindlustusameti ametnike töökoormust mõjutab muudatus vähesel määral, sest kuigi avaldused haridussüsteemi üle tulemiseks esitatakse Sotsiaalkindlustusametile, tuuakse nende avalduste alusel lastehoiud üle Haridus- ja Teadusministeeriumi vastutusalasse ning nende lastehoidude võrra väheneb Sotsiaalkindlustusameti töökoormus.

Võrreldes kehtivate regulatsioonidega laieneb Haridus- ja Teadusministeeriumi vastutus järelevalve läbiviimisel peale lasteaedade ka seni sotsiaalvaldkonnas tegutsenud lastehoidudele, kes jätkavad tegevust käesoleva seaduse alusel. Lastehoidude lisandumine haridusasutuste sihtrühma suurendab lasteaedade üle järelevalvet teostava Haridus- ja Teadusministeeriumi välishindamise mahtu ja vähendab seni lastehoidude üle järelevalvet teostanud Sotsiaalministeeriumi järelevalve mahtu.

Sotsiaalministeerium kannab Haridus- ja Teadusministeeriumile täiendava kulu kompenseerimiseks üle rahalisi vahendeid 6000 eurot tööjõukuludeks ja 2000 eurot töökohapõhisteks kuludeks aastas.

Kavandatavas seaduses ühtlustatakse lastehoidude ja nende pidajate järelevalve põhimõtted, arvestades käesolevas seaduses sätestatud erisusi. Järelevalve keskendub võrdsetel alustel juurdepääsetavuse tagamisele ning lastehoiu tegevuse korraldamise kvaliteedi ja tulemuslikkuse tagamisele.

Muudatus puudutab Haridus- ja Teadusministeeriumi järelevalve valdkonna tegevusi, kuid võrd Haridus- ja Teadusministeeriumi järelevalve läbiviimise pädevus laieneb käesoleva eelnõuga ka lastehoidudele.

Ebasoovitavate mõjude risk:

Muudatus võib Haridus- ja Teadusministeeriumile ning kohaliku omavalitsuse üksustele ajutiselt kaasa tuua suurema töökoormuse seoses lastehoidude nõustamisega, lasteaedade tegevus- ja koolituslubade muutumisega õppeõiguseks ning lastehoidude uute lubade taotlemise ja väljastamisega.

Seoses lastehoidude tegevuslubade ületoomisega ja edaspidi andmete kandmisega hariduse infosüsteemi, tuleb arendada hariduse infosüsteemi võimekust. See toob Haridus- ja Teadusministeeriumile kaasa täiendavaid rahalisi kulusid.

Kehtivad koolitus- ja tegevusload, mis on antud välja erakooliseaduse või koolieelse lasteasutuse seaduse alusel, jäävad kehtima ja pärast lastehoiu nõuetega vastavusse viimist loetakse need tegevuslubadeks, mis on antud alushariduse ja lapsehoiu seaduse alusel. Seaduses on riskide maandamiseks sätestatud üleminekukorraldus.

Muudatusega kaasneva mõju valdkond III: majanduslik mõju: mõju ettevõtete tegevusele

Muudatusest mõjutatud sihtrühm valdkonnas

386 lapsehoiuteenuse osutajat (Majandustegevuse registri 2021. aasta andmed)

Sihtrühmale avalduva mõju kirjeldus ja järelendus selle olulisuse kohta

Mõju avaldumise sagedus ja ulatus:

Seni on lastehoidude regulatsioonides vähem tähelepanu pööratud lapse arengu toetamisele. SHSi alusel pakutava lapsehoiuteenuse eesmärk on toetada last kasvatava isiku toimetulekut või töötamist või vähendada lapse erivajadusest tulenevat hoolduskoormust. Eesmärgi ükski aspekt ei ole seotud lapse arengu toetamisega.

Võrreldes kehtiva SHSiga muutub lapsehoid käesoleva eelnõu alusel seega enam lapse arengut ja heaolu toetavaks. Kavandatavas eelnõus tagatakse lastehoius 1,5–3-aastaste laste hooldamine ja turvalisus ning lapse üldoskuste arengu toetamine tuginedes alushariduse riiklikule õppekavale. Nimetatud ülesande täitmiseks koostab lastehoiu pidaja lastehoiu tegevuskava. Võrreldes kehtiva SHSiga muutuvad lastehoidude asutamise ja tegutsemise kohustuslikud tingimused.

Muudatus mõjutab lapsehoide ühekordselt tegevuskava koostamisel. Pikemaajalised positiivsed mõjud avalduvad lastele, kuna nende üldoskuste arengut hakatakse lastehoius sihipäraselt toetama.

Ebasoovitavate mõjude risk:

Kuna seoses lapse üldoskuste toetamisega suurenevad mõnevõrra nõuded lastehoidudele ning Haridus- ja Teadusministeeriumil on õigus teostada riiklikku järelevalvet lastehoiu ja tema pidaja tegevuse õiguspärasuse, sh lapse üldoskuste arengu toetamise ja selle kvaliteedi üle, võib osa lastehoidudest lõpetada tegevuse. Riski aitab maandada tegutsevate lastehoidude tegevuslubade andmete sujuv ületoomine haridusvaldkonda ja tegutsevatele lastehoidudele piisava üleminekuaja andmine oma tegevuse nõuetega vastavusse viimiseks, sh tegevuskava koostamiseks.

8. Eelnõu rakendamisega seotud riigi ja kohaliku omavalitsuse üksuse tegevused, eeldatavad kulud ja tulud

Käesoleva eelnõu rakendamisega seotud kulud katab lasteaias või lastehoiu pidaja. Käesoleva eelnõuga kavandatud muudatused eeldavad kohaliku omavalitsuse üksuste ja eraõiguslike lapsehoiuteenuse osutajate töökorralduse muutmist.

Kuivõrd kohaliku omavalitsuse üksuste seniseid ülesandeid on seaduses täpsustatud ning uusi avalikke ülesandeid ei ole juurde tulnud või on need asendatud seniste ülesannetega, mis on seadusest välja jäetud, ei teki kokkuvõttes kohaliku omavalitsuse üksustele olulist täiendavat kulu seaduse rakendamisel.

Haridus- ja Teadusministeerium analüüsis eelnõus kohaliku omavalitsuse üksustele kehtestatud ülesandeid. Kulu võib tekkida seoses alushariduse kättesaadavuse tagamisega, kuid nimetatud kulu saab vähendada erasektori parema kaasamisega lasteaiakohtade tagamisel.

Eelnõus täpsustatakse rühma moodustamise aluseid ning uue rakendusaktina kehtestatakse õpi- ja kasvukeskkonna nõuded. Õpi- ja kasvukeskkonna nõuded on võrreldes kehtiva regulatsiooniga paindlikumad. See tähendab, et kulude kokkuhoid võib tekkida uute nõuete rakendamise ja parema planeerimise tulemusel ning erasektori paremal kaasamisel

lasteaiakohtade pakkumisse. Kulude kokkuhoiuks ei pea kohaliku omavalitsuse üksus tegema investeeringuid taristusse, vaid saab vastavalt nõudlusele tagada lasteaiakoha eraõiguslike isikute kaudu.

Tugiteenuste osutamisega ei teki täiendavaid kulusid, välja arvatud nende koordineerimisega seotud kulud, mida saab katta seniste tervishoiutöötajat käsitlevate sätete väljajätmise arvelt. Huvitegevusega seotud kulu katab vanem. Pidajatel on võimalus korraldada lasteaiavõrku oluliselt ökonoomsemalt, näiteks võib asutada iga lasteaia asemel ühe mitmes kohas tegutseva asutuse, mida juhib üks direktor. See võimaldab kokku hoida juhtimiskulusid. Seejuures on oluline veenduda, et igas tegevuskohas on tagatud tulemuslik juhtimine. Samuti võib ühise asutusena tegutseva põhikooli ja lasteaia puhul moodustada ühise hoolekogu.

Lasteaia arengukava ja sisehindamisega seotud dokumentatsiooni ja menetlust on muudetud lihtsamaks, mis võib kokku hoida neile kuluvat aega. Riskianalüüsi koostamise nõue sätestatakse edaspidi seaduses. Täiendav kulu võib tekkida kvalifikatsiooninõuete täitmisega, näiteks on edaspidi nõutav, et lasteaia direktoril oleks vähemalt magistrikraad ning abiõpetajal keskharidus ja pedagoogiline pädevus.

Käesoleva eelnõu rakendamiseks eraldatakse kohaliku omavalitsuse üksusele toetust õpetajate tööjõukuludeks, sealhulgas tugiteenuste võimaldamiseks, täienduskoolituseks ja eesti keele õppeks. Võrreldes kehtiva seadusega KELS sisulisi muudatusi valdkondade rahastamise osas ei tehta.

Käesoleva eelnõu rakendamiseks eraldatakse kohaliku omavalitsuse üksustele lasteaiaõpetajate tööjõukulude toetust 15 miljonit eurot aastas. Kohaliku omavalitsuse üksus võib kasutada toetust lasteaiaõpetajate töötasu suurendamiseks, tugiteenuste kättesaadavuse tagamiseks ja tugispetsialistide töötasuks. Käesoleva seaduse kohaselt eraldatakse kohaliku omavalitsuse üksusele toetust vaid juhul, kui kohaliku omavalitsuse üksuse otsusel on lasteaiaõpetaja töötasu alammäär vähemalt 90% ning magistrikraadiga või sellega võrdsustatud haridusega lasteaiaõpetajal vähemalt 100% üldhariduskooli õpetaja töötasu alammäärast toetuse saamise aastal.

Samuti antakse kooskõlas riigieelarve seadusega riigieelarvest kohaliku omavalitsuse üksusele toetust käesoleva seaduse § 26 lõikes 1 nimetatud õpetajate täienduskoolituseks 443 000 euro ulatuses aastas. Riigieelarvelise toetuse eraldamise eesmärk on edendada võrdsetel alustel Eesti eri piirkondades sh munitsipaal- ja eralasteaedades alushariduse riikliku õppekava rakendamist ning lasteaia õpetajate ja juhtide täiendusõpet. Riiklikku toetust võib kasutada lasteaia õpetajate, abiõpetajate ja juhtide täienduskoolituseks.

Riigieelarvelise toetuse baasrahastus kohaliku omavalitsuse üksustele ja lasteaia pidajatele lasteaia 3-7aastaste eesti keelest erineva koduse keelega laste eesti keele õpetajate toetamiseks on 1,3 miljonit eurot aastas. Lasteaedu toetatakse eesti õppekeele kasutamisel alates lapse kolmeaastaseks saamisest riikliku projekti „Professionaalne eestikeelne õpetaja vene õppekeelega rühmas“ kaudu. Et eestikeelne õpe lasteaias oleks kvaliteetne, parandatakse keeleõppe kvaliteeti, suurendades õpetajate professionaalsust, tagades õppevahendid, korraldades koolitusi ja viies läbi rakendusuuringu. Lisaks on kavandatud laiendada toetust eesti õppekeelega lasteaiarühmadele, kus on 10% või rohkem eesti keelest erineva koduse keelega lapsi.

Lasteaedu toetatakse eesti õppekeele kasutamisel alates lapse kolmeaastaseks saamisest riikliku projekti „Professionaalne eestikeelne õpetaja vene õppekeelega rühmas ja üldhariduskoolis“

kaudu. Et eestikeelne õpe lasteaias ja ka üldhariduskooli esimeses kooliastmes oleks kvaliteetne, parandatakse keeleõppe kvaliteeti, suurendades õpetajate professionaalsust, tagades õppevahendid, korraldades koolitusi ja viies läbi rakendusüritusi. Aastateks 2022–2024 on lasteaias pidajatele eesti keele õppeks lasteaias kavandatud riiklik toetus 2,7 mln eurot aastas. Pilootprojekt aitab toetada eestikeelsete õpetajate professionaalsust rühmameeskonnas ning luua lastele lasteaias ja koolis eesti keele omandamiseks kvaliteetse õpi- ja kasvukeskkonna. Lasteaedadesse ja koolidesse võetakse igasse projektis osalevasse rühma lisaks tööle eestikeelne õpetaja, kelle töötasu, täienduskoolitust ja õppevahendeid riiklikult toetatakse. Pilootprojekti eesmärgiks on seadustada, et eesti keelest erineva emakeelega laste ja õpilaste eesti keele tase nii lasteaias, põhikoolis kui ka gümnaasiumi lõpetajate seas paraneb.

Haridus- ja Teadusministeeriumis suureneb töäjõukulu seoses seaduse rakendamise ja järelevalve teostamisega. Arvestades viimase kolme aasta järelevalvemenetluste mahtu tavalapsehoidude osas on Sotsiaalkindlustusameti üleantavate teenuste rahaline kulu aastas on 8000 eurot (0,3 ametikohta koos ülalpidamise kuluga) ning vastava summa kannab Sotsiaalministeerium Haridus- ja Teadusministeeriumi valitsemisalale 2023. aasta riigieelarve tegemise protsessis. Sotsiaalministeerium kannab Haridus- ja Teadusministeeriumile täiendava kulu kompenseerimiseks üle rahalisi vahendeid 6000 eurot töäjõukuludeks ja 2000 eurot töökohapõhisteks kuludeks aastas. Kui eelnõu rakendub 2022. aasta septembrist, suunab Sotsiaalministeerium Haridus- ja Teadusministeeriumile 2022. aasta seaduse muudatusega nelja kuu kulud ehk 2670 eurot. Sotsiaalkindlustusametis väheneb lapsehoiuteenuse tegevuslubade väljastamise ja järelevalve teostamisega seotud töäjõukulu.

Eesti hariduse infosüsteemi tehnilise arendamise kulu seoses käesoleva eelnõu rakendamisega kaetakse Haridus- ja Teadusministeeriumi eelarvest. Osa funktsionaalsusi käesolevas seaduses sätestatud ülesannete täitmiseks on juba loodud.

9. Eelnõu rakendusaktid

9.1. Uued rakendusaktid

Alushariduse ja lapsehoiu seaduse alusel kehtestatakse järgmised uued rakendusaktid:

- 1) Vabariigi Valitsuse määrus „Lasteaia õpi- ja kasvukeskkonna nõuded“ (lisa 1, kavand 1);
- 2) Vabariigi Valitsuse määrus „Lapsehoiu tervisekaitsenõuded“ (lisa 1, kavand 2);
- 3) Vabariigi Valitsuse määrus „Alushariduse riiklik õppekava“ (lisa 1, kavand 3).

9.2. Muudetavad rakendusaktid

Muudetavates määrustes tehakse eelkõige definitsioonide muutmise seotud muudatusi. Kavandatavad muudatused on lisatud rakendusaktide kavandisse ning muudatusi tuleb teha järgnevatel õigusaktides (kavandid lisatud seletuskirjale):

- 1) Ettevõtlus- ja infotehnoloogiaministri 11.12.2018 määrus nr 63 „Hoone energiatõhususe miinimumnõuded“;
- 2) Haridus- ja teadusministri 10.07.2014 määrus nr 54 „Nõustamiskomisjonile taotluse esitamise tingimused ja kord“;
- 3) Haridus- ja teadusministri 29.10.2015 määrus nr 47 „Tänapäevase õpikäsutuse rakendamine ning kompetentsikeskuste arendamine Tallinna Ülikoolis ja Tartu Ülikoolis“ elluviimiseks struktuuritoetuse andmise tingimused ja kord“;

- 4) Haridus- ja teadusministri 02.05.2016 määrus nr 16 „Koolieelsete lasteasutuste, põhikoolide, gümnaasiumide, kutseõppeasutuste ja täienduskoolitusasutuste tegevusnäitajad“;
- 5) Haridus- ja teadusministri 29.07.2016 määrus nr 51 „Struktuuritoetuse andmise tingimused tööturul vajalike keelepädevuste arendamiseks“;
- 6) Haridus- ja teadusministri 08.02.2018 määrus nr 2 „Koolivälisele nõustamismeeskonnale soovitusel andmiseks esitatavate andmete loetelu, taotluse esitamise ning koolivälise nõustamismeeskonna soovitusel andmise tingimused ja kord“;
- 7) Haridus- ja teadusministri 21.02.2018 määrus nr 4 „Tugispetsialistide teenuse kirjeldus ja teenuse rakendamise kord“;
- 8) Haridus- ja teadusministri 15.05.2018 määrus nr 16 „„Mitmekesine ja kvaliteetne haridus digitaalse õppevaraga“ elluviimiseks struktuuritoetuse andmise tingimused ja kord“;
- 9) Haridus- ja teadusministri 16.08.2019 määrus nr 35 „Õpetajate koolituse raamnõuded“;
- 10) Maaeluministri 30.06.2017 määrus nr 51 „Koolikava toetus“;
- 11) Majandus- ja taristuministri 05.06.2015 määrus nr 58 „Hoone energiatõhususe arvutamise meetodika¹“;
- 12) Põllumajandusministri 25.06.2014 määrus nr 63 „Nende käitlemisvaldkondade ja toidugruppide täpsustatud loetelu, mille puhul peab käitleja esitama majandustegevuste või mille puhul peab käitlejal olema tegevusluba“;
- 13) Regionaalministri 15.05.2008 määrus nr 3 „Meetme „Linnaliste piirkondade arendamine“ tingimused ja investeringute kava koostamise kord“;
- 14) Riigihalduse ministri 13.01.2017 määrus nr 2 „Lasteaiahoonetes energiatõhususe ja taastuvenergia kasutuse edendamise toetuse kasutamise tingimused ja kord“;
- 15) Siseministri 03.03.2015 määrus nr 9 „Toetuse andmise tingimused meetmes „Linnapiirkondade jätkusuutlik areng““;
- 16) Sotsiaalministri 04.03.2002 määrus nr 42 „Müra normtasemed elu- ja puhkealal, elamutes ning ühiskasutusega hoonetes ja mürataseme mõõtmise meetodid“;
- 17) Sotsiaalkaitseministri 30.01.2008 määrus nr 2 „Meetme „Lastehoiukohtade loomine ja teenusepakkumise toetamine 0–7-aastastele lastele“ ühikuhinna alusel toetuse andmise tingimused ja kord“;
- 18) Sotsiaalministri 15.01.2008 määrus nr 8 „Tervisekaitseõuded toitlustamisele koolieelses lasteasutuses ja koolis“;
- 19) Vabariigi Valitsuse 05.08.2004 määrus nr 265 „Eesti hariduse infosüsteemi asutamine ning põhimäärus“;
- 20) Vabariigi Valitsuse 14.12.2006 määrus nr 256 „Välislähetustasu ja abikaasatase maksmise ning teenistuja kulude katmise kord“;
- 21) Vabariigi Valitsuse 15.03.2007 määrus nr 80 „Tervisekaitseõuded ujulatele, basseainidele ja veekeskustele“;
- 22) Vabariigi Valitsuse 25.06.2009 määrus nr 112 „Haridustöötajate ametikohtade loetelu, kus antakse kuni 56 kalendripäeva põhipuhkust, ja puhkuse kestus ametikohtade kaupa“;
- 23) Vabariigi Valitsuse 20.10.2011 määrus nr 136 „Laste liikluskasvatuse kord“;
- 24) Vabariigi Valitsuse 19.12.2012 määrus nr 115 „Ametniku pikaajalisse välislähetusse saatmise kord, lähetustasu lähtesummad ning lähetustasu arvutamise ja maksmise kord, lähetuskulude hüvitamise tingimused ja kord, hüvitatavate ravikulude loetelu, kaasasoleva perekonnaliikme eest välislähetustasu suurendamise ja maksmise kord ning abikaasatase maksmise tingimused ja kord“;
- 25) Vabariigi Valitsuse 14.02.2013 määrus nr 27 „Testide andmekogu asutamine ja põhimäärus“;
- 26) Vabariigi Valitsuse 22.08.2013 määrus nr 125 „Haridustöötajate tööaeg“;
- 27) Vabariigi Valitsuse 06.02.2015 määrus nr 16 „Riigieelarve seaduses kohaliku omavalitsuse üksustele määratud toetusfondi vahendite jaotamise ja kasutamise tingimused ja kord“;

28) Vabariigi Valitsuse 08.01.2016 määrus nr 6 „Reguleeritud ametikohad ja kutsealad, mille puhul rakendatakse hoiatusmehhanismi¹“.

9.3. Kehtetuks muutuvad rakendusaktid

Seoses koolieelse lasteasutuse seaduse kehtetuks tunnistamisega ja eelnõu rakendussätetega muutuvad kehtetuks järgmised õigusaktid:

- 1) Haridus- ja teadusministri 23.12.2010 määrus nr 78 „[Lapse erilasteaeda või -rühma vastuvõtmise ning väljaarvamise alused ja kord](#)“;
- 2) Haridus- ja teadusministri 31.08.2011 määrus nr 44 „[Koolieelse lasteasutuse õppe- ja kasvatustegevuse alaste kohustuslike dokumentide loetelu ja nende täitmise kord](#)“;
- 3) Haridus- ja teadusministri 11.09.2015 määrus nr 42 „[Koolieelse lasteasutuse personali miinimumkoosseis](#)“;
- 4) Haridus- ja teadusministri 15.12.2014 määrus nr 81 „[Koolitusloa vorm](#)“;
- 5) Haridusministri 26.08.2002 määrus nr 65 „[Koolieelse lasteasutuse pedagoogide kvalifikatsiooninõuded](#)“;
- 6) Haridus- ja teadusministri 13.08.2009 määrus nr 62 „[Koolieelse lasteasutuse nõustamise tingimused ja kord sisehindamise küsimustes](#)“;
- 7) Haridusministri 02.10.2002 määrus nr 69 „[Pedagoogide atesteerimise tingimused ja kord](#)“;
- 8) Sotsiaalministri 24.09.2010 määrus nr 61 „[Tervisekaitse nõuded koolieelses lasteasutuses tervise edendamisele ja päevakavale](#)“;
- 9) Sotsiaalministri 12.03.2007 määrus nr 28 „[Tervisekaitse nõuded lapsehoiuteenusele](#)“;
- 10) Vabariigi Valitsuse 29.05.2008 määrus nr 87 „[Koolieelse lasteasutuse riiklik õppekava](#)“;
- 11) Vabariigi Valitsuse 31.01.2008 määrus nr 30 „[Riigieelarvest koolieelsete lasteasutuste kohtade loomiseks ja renoveerimiseks, lasteasutuste õpikeskkonna arendamiseks ja lasteasutuste õpetajate palgavahenditeks toetuse eraldamise ning kasutamise tingimused ja kord ning toetuse saamise eelduseks oleva kohaliku omavalitsuse üksuse omaosaluse suurus ja nõuded omaosalusele](#)“;
- 12) Vabariigi Valitsuse 06.10.2011 määrus nr 131 „[Tervisekaitse nõuded koolieelse lasteasutuse maa-alale, hoonetele, ruumidele, sisustusele, sisekliimale ja korrashoiule](#)“.

10. Seaduse jõustumine

Käesolev seadus jõustub 2022. aasta 1. septembril.

Arvestades, et seaduse vastuvõtmise ja jõustumise vahel tuleb välja töötada ja vastu võtta rakendusaktid ning teha infosüsteemi vajalikud arendustööd, kavandatakse, et eelnõu vastuvõtmise ja jõustumise vahele jääb 3 kuud. Eelnõu seadusena jõustumise tähtpäev on 1. september, sest koolides ja lasteaedades algab õppeaasta 1. septembril ja kestab kuni 31. augustini. Jõustumisaeg on arvestusega, et enne uue õppeaasta algust jääks lasteaiapidajatel piisav aeg ümberkorralduste tegemiseks. Samuti on arvestatud, et lapsehoiuteenuse osutajatel oleks piisav aeg enda lastehoiuks ümberkorraldamiseks.

12. Eelnõu kooskõlastamine, huvirühmade kaasamine ja avalik konsultatsioon

18. detsembril 2020 esitati eelnõu esimeseks kooskõlastamiseks eelnõude infosüsteemi (EIS) kaudu [20-1567/01](#) ja arvamuse avaldamiseks Eesti Alushariduse Ühendusele, Eesti Alushariduse Juhtide Ühendusele, Eesti Eralasteaedade Liidule, Eesti Haridustöötajate Liidule,

Eesti Koolijuhtide Ühendusele, Eesti Lasteaednike Liidule, Eesti Lastekaitse Liidule, Eesti Lastevanemate Liidule, Eesti Linnade ja Valdade Liidule, Eesti Õpetajate Liidule, Eesti Lapsehoidjate Kutseliidule ja Eesti Lastehoidude Liidule.

3. jaanuaril 2022 esitati täiendatud eelnõu teiseks kooskõlastamiseks eelnõude infosüsteemi (EIS) kaudu [20-1567/05](#) ja arvamuse avaldamiseks Eesti Alushariduse Ühendusele, Eesti Alushariduse Juhtide Ühendusele, Eesti Eralasteaedade Liidule, Eesti Haridustöötajate Liidule, Eesti Koolijuhtide Ühendusele, Eesti Lasteaednike Liidule, Eesti Lastekaitse Liidule, Eesti Lastevanemate Liidule, Eesti Linnade ja Valdade Liidule, Eesti Õpetajate Liidule, Eesti Lapsehoidjate Kutseliidule, Eesti Lastehoidude Liidule, MTÜ-le Hea Algus, Eesti Eripedagoogide Liidule, Eesti Logopeedide Ühingule, Eesti Koolipsühholoogide Ühingule, Tallinna Ülikooli haridusteaduste instituudile, Tartu Ülikooli haridusteaduste instituudile ja Eesti Koolipsühholoogide Ühingule.

Eelnõu kohta esitasid märkused ja ettepanekud Eesti Haridustöötajate Liit, MTÜ Edtech Estonia, Eesti Alushariduse Juhtide Ühendus, Eesti Lastehoidude Liit, Eesti Lasteaednike Liit, Eesti Eripedagoogide Liit, Kai Võlli, Eesti Logopeedide Ühing, MTÜ Haridusvaldkonna Esinduskoda, Eesti Õpetajate Liit, MTÜ Eesti kool on eesti keele kodu, Eesti Linnade ja Valdade Liit ja Eesti Lastekaitse Liit. Kooskõlastustabel on lisatud seletuskirjale (lisa 2).

Algatab Vabariigi Valitsus 11. aprillil 2022. a

Vabariigi Valitsuse nimel

(allkirjastatud digitaalselt)

Heili Tõnisson

Valitsuse nõunik